

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:16 SAYI:91 ŞUBAT - MART 2019 ISSN 1304-7604

Rasim Özdenören • Selçuk Azmanoğlu • Necati Mert • İsmail Kılıoğlu • Mihriban İnan
Karatepe Mehmet Kahraman • Ayşegül Genç • İsmail Sert • Safiye Gölbaşı • Mehmet Aycı
Yunus Nadir Eraslan • Ayşe Bağcıvan • Ayşe Şener • Zeynep Sati Yalçın • Soner Oğuz
İbrahim Halil Çelik Engin Elman • Hatice Bildirici • Emin Gürdamur • Ali Karaçalı
Abdullah Harmancı • Ayşe Demir • Sema Bayar • Ali Necip Erdoğan • Tuba Dere • Aynur Dilber
Bekir Şakir Konyalı • Celalettin Murat • Dinçer Apaydın • Elif Genç • Gülhan Tuba Çelik
Hasan Boynukara • Hüseyin Ahmet Çelik • Nagihan Şahin • Ömer Çelik • Özlem Metin
Selma Aksoy Türköz • Gassân Kenefânî • Ersin Çilek • Behrâm-i Sâdıkî • Emine Zeytunlu
Sercan Ceylan • Handan Acar Yıldız • Mustafa Karaosmanoğlu • Mustafa Kurt
Arda Kıpçak • Ömer Küçükmehtetoğlu • İshak Yetiş • Rüveyda Durmaz Kılıç • Fatma Aydar

Dosya: 2018'de Öykü

Ayın Söyleşisi: Ayfer Tunç ile öykü ve edebiyat üzerine

İlk Kitap Söyleşisi: Bekir Şakir Konyalı ile *Boş Pencere* üzerine

Toplantı: Yunus Nadir Eraslan'ın *Çıracak* kitabı üzerine

91

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:16 SAYI:91 ŞUBAT-MART 2019 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

ŞUBAT
MART
91

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 16 SAYI: 91

Şubat-Mart 2019

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni Rasim Özdenören

Yayın Kurulu Ali Karaçalı, Ali Necip Erdoğan, Ali Ulvi Temel, Dinçer Eşitgin,

Emin Gürdamur, Hatice Bildirici

Yönetim Yeri Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Son Okuma : Beyza Nur Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Dumat Ofset www.dumat.com.tr

2019 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 120 TL.

Kurumlar İçin: 405 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 320 TL.

Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.01.2019

İÇİNDEKİLER

ÖNYAZI

Rasim Özdenören/*Ahlak Üzerine Kim Konuşamaz?* / 5

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 7

ÖYKÜ

- Necati Mert/*Beni Yazmışsın* / 8
İsmail Kılıçoğlu/*Düny'oyun* / 11
Mihriban İnan Karatepe/*Her Yer Kuzu Kokuyor* / 15
Mehmet Kahraman/*Tanışma* / 19
Ayşegül Genç/*Ağlamaklı Kızlar Gibi Sessiz Sedasız* / 20
İsmail Sert/*Ara-Da* / 23
Safiye Gölbaşı/*Sırça Tuğlalar* / 26
Mehmet Ayıcı/*Harfler Sarhoş Oluyor* / 28
Yunus Nadir Eraslan/*!* / 29
Ayşe Bağcıvan/*Filizkiran* / 32
Ayşe Şener/*İncir Ağacı* / 35
Selçuk Azmanoğlu/*Defter* / 40
Zeynep Sati Yalçın/*Arayış* / 42
Soner Oğuz/*Onlar Gog ve Magoglar* / 44
İbrahim Halil Çelik/*Araba İlanı* / 48
Engin Elman/*Yeni Bir Mesajınız Var* / 51

AYIN SÖYLEŞİSİ

Hatice Bildirici • Emin Gürdamur/*Ayfer Tunç ile öykü ve edebiyat üzerine* / 56

DOSYA: 2018'DE ÖYKÜ

- Ali Karaçalı/*2018'de öykü* / 62
Abdullah Harmancı/*2018'De Türk Öyküsü:*
Postmodern, Eleştirel, Toplumsal, Duyarlı, Büyülü... / 63
Ayşe Demir/*2018 Yılında Öykü Kuramına Dair...* / 67
Emin Gürdamur/*Yıl Boyu Süren Öykü Festivali: Heceöykü* / 71
Yunus Nadir Eraslan/*Post Öykü* / 76
Sema Bayar/*Öykü Gazetesi* / 80
Hatice Bildirici/*2018'de Notos'ta Neler Oldu?* / 83
Ali Necip Erdoğan/*Öykülem* / 87
Tuba Dere/*2018'in Öykü Ödülleri ve En İyi Öyküleri* / 90
2018'de Yayımlanan Öykü Kitapları / 95

Öyküde İlk Kitap Yazarlarıyla Mini Söyleşi

- Aynur Dilber / 99
Bekir Şakir Konyalı / 100

Celalettin Murat /	101
Dinçer Apaydın /	102
Elif Genç /	104
Gülhan Tuba Çelik /	105
Hasan Boynukara /	106
Hüseyin Ahmet Çelik /	109
Nagihan Şahin /	111
Ömer Çelik /	112
Özlem Metin /	113
Selma Aksoy Türköz /	114
Soner Oğuz /	115
Yunus Nadir Eraslan /	117

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Gassân Kenefânî /Çev: Ersin Çilek/Çalıntı Gömlek /	118
Behrâm-i Sâdîkî/Çev: Emine Zeytunlu/Vesvese /	123

ÖYKÜ ÜZERİNE

Sercan Ceylan/Wolfgang Borchert ve Öykülerinde Otopiyografik Sancı /	127
--	-----

ANIT ÖYKÜLER

Handan Acar Yıldız/Ambrose Bierce'in Keşiş ve Celladın Kızı Öyküsü /	135
--	-----

FİLM ÖYKÜ

Hatice Bildirici/Benim Sinemalarım /	139
--------------------------------------	-----

Bekir Şakir Konyalı/Balkon Muhabbeti /	143
--	-----

İLK KİTAP SÖYLEŞİSİ

Mustafa Karaosmanoğlu/Bekir Şakir Konyalı ile Boş Pencere Üzerine /	150
Mustafa Kurt/Boş Pencere'de Kıvranıp Duran Hikâyeler /	157

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı/Beş Köpekli Kadın /	161
---------------------------------	-----

TOPLANTI

Çırac Üzerine/Yöneten: Emin Gürdamur /	163
Katılanlar: Dinçer Eşitgin, Ali Necip Erdoğan, Rüveyda Durmaz Kılıç, Tuba Dere, Esra Özdemir Demirci, Özlem Güner, Fatma Efker Aydar	

HECE ÖYKÜDE İLKLER

Arda Kıpçak/Depresan /	176
Ömer Küçükmehtetoğlu/Karınca, Tilki ve Çoban /	182

KİTAPLIK

İshak Yetiş/ Göç Öyküleri /	186
Rüveyda Durmaz Kılıç/ İkinci Perde /	187
Yunus Nadir Eraslan/Deli Tomarı /	189
Öldüğüm İçin Özür Dilerim /	190
Fatma Aydar/ Unutulmayan /	191

RASİM ÖZDENÖREN

AHLAK ÜZERİNE KİM KONUŞAMAZ?

Dilin kemiği yok, isteyen istediği konu, sorun üzerine konuşabilir diye düşünenlerimiz çıkabilir. Ancak bazı öyle görüş sahipleri var ki onlara bazı konular üzerine konuşmaları men edilmiştir. Ama onları men eden başkası değil, bizzat kendileri: kendi felsefi akideleri onları ahlak konusuna yaklaşmayı yasaklıyor. Ate varoluşçular bunların önde geleni...

Ate (tanrıtanımaz) varoluşçular dinin kişiyi zorladığını, dinin özgür isteme ket vurduğunu ileri sürüyor.

Bu ne demek? Özgür istem din tarafından selp ediliyor demek. Gerçek bu mu?

Din teklifte bulunuyor. Fakat zorlamıyor.

Cennet olgusunda bile Âdem ve Havva üzerinde bir zorlama görünmüyor. Onlar kendi özgür ve bağımsız iradeleriyle karar veriyor.

İrade selp edilirse insan ortadan kalkar.

Roger Garaudy, Sartre'ın ahlak felsefesi yazamayacağını söylemişti. Nitekim yazamadı.

Sebebi şu: Garaudy'ye göre, Sartre ahlak felsefesi yazsa idi, öngöreceği *apriori* kurallarla kişinin özgürlüğüne ket vurmuş olacaktı.

Oysa bence salt normlardan kurulu bir ahlak felsefesi geliştirebilirdi. Bu da etik alanda yeni bir sıçramanın yolunu açardı.

Ama her şeye rağmen Sartre ahlak üzerine pratik yargılar geliştiremezdi. Buna teşebbüs etseydi kendiyle, kendi iddiası ile ters düşerdi. Ahlak üzerine hüküm geliştirme demek, onu *apriori* olarak ahlak alanında hüküm koymaya yöneltecekti. Bu durumda din hakkında onu reddetmeye yönelten gerekçesi boşa çıkmış; reddettiği hususu ahlak alanında kabul ederek çelişkiye düşmüş olacaktı. Yani *apriori* hükümlerle kişinin iradesini selp etmiş olacaktı. Sartre aslında burada bile tutarlı olamayacaktı. Çünkü insanlar dünyaya belki boş bir zihinle geliyorlar ama boş bir dünyaya gelmiyorlar.

İnsanın gözünü açtığı bu dünyada onun hazır bulduğu kurallar var. İnsan o kurallara uymak suretiyle hayatını sürdürebilir. Çocuk oyunlarından başla-

arak hayatın tüm evrelerinde önceden belirlenmiş kurallarla yönetiliyoruz. O kurallara uymama diye bir seçenek bulunmuyor yaşıntımızda.

Kurallar değiştirilebilir. Ama ilkin o kurala uyma zorunluluğu söz konusu... O kurallara hiçbir biçimde uymuyorum diyemezsin. O kurallar çiğnenmeye kalkılırsa, kuralları yürüten ve o kurallara göre kurulu düzenin yargı sistemini işleten mercilerin yaptırımıyla karşılaşmak mukadder olur.

Bu ne anlama gelir? İnsanlar din kurallarının dışında da o toplumun barış içinde yaşamasını sağlayacak başka kurallarla da bağımlı ve bağlantılı durumdadır. Görgü kurallarından başlayarak gelenekler, örf ve âdet kuralları, ahlak kuralları, yürürlükteki yasalar bu cümledendir.

Bu kurallar değişmez demiyorum. Elbette değişebilir. Ama değişen her kural bir yenisiyle değişerek yenilenir. Kurallar tümüyle yok edilemez. Ve insan bu kuralların yürürlükte bulunduğu bir dünyaya gözlerini açar.

Sartre, Wittgenstein'in sözünü tutarak "hakkında konuşamayacağı hususta sessiz kalması gerektiğini" düşünseydi büyük konuşmuş olmazdı. O, dini reddetmekle insanı özgürleştireceğini hedefliyordu. Ama ahlak kurallarının bağlayıcılığı aklına gelmemişti. Ne zaman ki kendisi ahlak üzerine konuşmaya karar verdi, başı o zaman lahit taşına değdi.

Not:

Dergimizin mutfağı genişliyor, zenginleşiyor. 88. sayımızda yazarlarımızdan Emin Gürdamur Yayın Kurulu Üyesi olarak aramıza katılmıştı. Bu sayımızla birlikte Ali Necip Erdoğan da Yayın Kurulu Üyesi olarak aramızda olacak..

İki arkadaşımızın da dergimize kıymetli katkılar sağlayacağına inanıyor, aramıza hoş geldiler diyorum.

Selçuk Azmanoğlu

NECATİ MERT

BENİ YAZMIŞSIN

Güdülgen Caddesi dopdolu. Önde giyimleri solmuş otuz kadar müzisyenden oluşma bir mızıka takımı politik marşlar çala çala gidiyor. Arkasında kırmızılar beyazlar içinde her partiden mahalle güzelleri, mahallenin, elinde sopasıyla sanki majörlük yapan en kızıl yanaklı kızına uymuşlar, hareketliler. Peşlerinden delikanlılar. Bayraklı flamalı, donuk bakışlı erkekler. Esnaf evlerinin kadınları: Elllerinde büyük tutulmuş pankartlar, yüzler hemen hiç yok. Devamında nerde bittiği kestirilmez bir kalabalık, kalabalık.

Caddenin sağlı sollu bütün binaları: kapı, balkon, pencere, teras ve çatılarına kadar tıklım tıklım. Herkes güleç. Herkes çocuk. Çocuktan çocuk. Nümayiş alayının başlarında sayılır bir yerde eski damalı taksilerden biri of puf! Su kaynata kaynata. Yorgun. Üstünde önlü arkalı bağlanmış çift hoparlör bangır bangır. Yırtık. Arabanın arkasında, bir camda kör çorapçı Muhsin, diğerinde şaşı bakışlı kaz çobanı Asiye, yukarıdakilere el sallıyor, hoparlörden biri sesleniyor: “Atın, atın, eski çoraplarınızı atın, sandığa gidin oy atın, Muhsin geliyor, Jill geliyor!” Muhsin bırakıyor, öteki alıyor: “Atın, atın, eski çoraplarınızı atın, sandığa gidin oy atın, Asiye geliyor, Jill geliyor!”

Bekliyorlarmış, hazırmışlar meğer! Çoraplar atılıyor, kravatlar, gömlekler... Hatta kışlıklar: eldiven, atkı, bere... Ufaklık görülen her şey... Bir hengâmedir gidiyor. Var olsun mızıka takımı! Nefeslileri gerçi zayıf, klarnet de arada yan çiziyor ama o davul yok mu o davul, gümbür gümbür; o olmasa, ha bir de tuba denilen o pistonlu alet, onlar olmasa mahşeri aşmak imkânsız. Onlar yol açıyor, onlarla yürüyor millet. Hemen her grupta davul elbette ve gırnatadan oluşan çalgı takımı. Orada halay, burada hora, bar. “Gelin, gelin! Siz de gelin! Cemaziyelevvelini bildiklerimizle hesabımız var, katılın bize! Jill geliyor!” Alkış. Tufan. Yaşasın Beyazlar! Yıkılıyor ortalık. “Gelin, gelin! Sizi de bekliyoruz. Oyu bizden alıp krediyi kaymak takımına verenlere ‘Yeter artık!’ demek için, katılın bize! Jill geliyor!” Alkış. Tufan. Yaşasın Kırmızılar! Kıyamet kopuyor.

Bir hafifliyor, bir hafifliyor yüksektekiler; yumuşacık tüyler, yumuşacık

çorap, yumuşacık eldiven, yumuşacık kazlar, yumuşacık yumuşacık bir şeyler olup iniyor, iniyor, nümayişe katılıyorlar.

“Biliyorum bu hikâyeyi. Bir hafta oluyor, OSM’de okunmuştu Mustafa Kutlu’nun hikâyesinden sonra. Böyle bitiyor. Benden istediğin?”

“Hoca’ya sor o bilir, dediler. Beni mi anlatıyor bu hikâye?”

“Hadi canım, nerden çıkardın?”

“Baksana kadın şaşı, benim gibi de kaz çobanı.”

“Olsun, dünyada senden başka şaşı kaz çobanı yok mudur sanıyorsun? Kamyon kamyon! Hem takma bunları kafana. Alt tarafı hikâye bu, uyduruk bir şey. Fasa fiso!”

Hoca’nın öğrencilerinden dinleyenler vardı. Canı sıkkın Asiye’nin başında serçeler gibi cıvıldaştılar:

“Kim yazmış nu hikâyeyi?”

“Necati Mert adında biri, tatara titiri.”

“İyi bir hikâyeci midir? Hikâye nedir bilir mi?”

“Bilmese de dediğim dedikçilerdendir.”

“Nerde yaşar, nerede oturur?”

Bir çığlık atar Asiye:

“Demeyin! Burada ha! Ben neden tanımıyorum? Ömer Seyfettin’i, Refik Halit’i, Sait Faik’i bilirim hikâyeci olarak, bu ismi hiç duymamışım!”

Tekrar Asiye:

“Peki nerde eğleşir bu adam, nerelere takılır? Huyu, tavrı? Politikası?”

“Kitapçılık yapar. Dükkânı Havuzlu Çarşı’dadır ama on, on iki yıldır Parkinson hastası olduğundan işi oğlu yürütür, kendisi öğle üzerleri uğrar biraz, bunun dışında evde veya Donatım Parkı’ndadır, kimi akşamlar Neclâ Hanım’la yürüyüşe çıkar. Günlük hayatında hayli ‘mizantrop’ tavrıdır; hikâyelerine o sıcacık insan sevgisinin nasıl girdiğine şaşarsınız. İnsana odaklanmış bir siyasetten yanadır.”

Ekşisözlük entırlarını hatırlatır bu bilgileri alır almaz çarşıya indi Asiye, dükkânı buldu, Emre’den yazarın parkta olduğunu öğrendi. Divan Kitap Kafe’de imiş, geçti karşısına oturdu. Hâl hatır. Çay.

“Beni yazmışsın, bunlar ulu orta okunmuş da, memlekete rezil oldum!”

“O bir hikâye, yani gerçek değil ama gerçeğimsi. Kurgu. Kurgu.”

“Öyle imsi mimsi, kurgu kurgu bilmem, anlamam, yazdığın tıpkı ben.”

“Bunları neden üzerine alıyorsun? Seninle ilgisi yok ki!”

“Nasıl yok? Memlekette kamyon kamyon Asiye var; ben almasam bir başkası alacak.”

Yazar durdu. Düşündü.

“Sen ne bela kadınsın be!”

“Yazdıkların saçma, yalan, yapıştırma. Ben anlattığın kadın değilim.”

“Hoppala, hani seni yazmıştım!”

“Partinin kadınlar kolunda çalışanlardan kim okusa, ‘Bu sensin!’ diyor.”

“Peki, benden şimdi ne bekliyorsun?”

“Yazdıklarını sileceksin! Ben ne şaşıyım ne de kaz çobanı. Vatanımı seviyorum! Nümayişle ilgim olmaz. ‘Yeter artık!’ demeyiz. Hem siz ne kibirlisiniz öyle: Bizi cahil cühela görüyorsunuz, ötekileri ise...”

İş ciddi, yazar aldı bakalım ne dedi:

“Politikanın içindesin, içinde değilim, diyorsun. Öyleyse kör biriyle yatmış olmalısın. Kaz gütmekten utanma, bununla övünülür bile. Ötekiler dediğin, yukarıdakiler olacak, onlar da vasat aklın, mahdut fikrin insanları. Aranızda kendini kısa bağla(t)mayanlar var elbette. Çoğunuz, ama çoğunuz bir fasit daire içindesiniz! Dönüp duruyorsunuz.”

Masanın etrafı dinleyenlerle çevrilmişti. Yazar, içlerinden birini tanıdı – aynı hikâye onun da elindeydi- şaşıya döndü:

“Muhteremi tanıtayım! Kör Muhsin’dir. Bakar kör. Bankanın yan duvarına dayalı tezgâhında çorap şu bu satar. Geçen gün, hava soğuk ama daha çok merhamete geldiğimden, eldiven alayım dedim. Birini denedim: Sağ elimin serçeparmağı yüzükparmağımla birlikte girmek istiyor, izin vermiyorum ama dinletemiyorum. Körün şöyle yap, böyle yap uyarıları oluyor, nafile! Sol elimde deniyorum, o da nafile. Kör ya, neden yapamadığımı anlamıyor, görmüyor. Sınıfının öfkeden bütün kudurmuşluğu ile: “Koca adam olmuşsun bir eldivenin olmamış, eldiven giymeyi öğrenmemişsin!” Şaşırdım: “Siz ne diyorsunuz?” Eldivenleri elimden çekerken: “Yürü git be, seninle mi uğraşacağım!” Ne diyeceğimi şaşırdım: “Kovmak yakıştı mı size?” Müthiş bir mantıkla: “Kovmuyorum, yürü git diyorum!” La havle vela kuvvete!

“Anlattığınız gerçek mi, sahi mi? Bunlar oldu mu?”

Yazar, çorapçıya baktı, ne diyorsun der gibi:

“Gerçekte böyle olmadı, fakat anlattığı adam, fazlasıyla ben.”

Bu kez Asiye:

“Gerçeği neden bozuyorsunuz, bozmadan yazsanıza.”

“Bozuyor, düzenliyoruz; hayat karışıktır çünkü bir şey söylemez. Onu söyler kılıyor.”

“Bunu nasıl yapıyorsunuz?”

“Anlatıcı sözcümüzdür, o yapıyor.”

Bu hikâye burada biter, uzatılmaz. Muhsin’le Asiye iki hikâye arkadaşı olarak parktan çıktılar, durdular. Dönüp baktılar ki ne kafe vardı ne masa ne de etrafındakiler. Yazar park boyunca yavaş yavaş akan suya karşı bir bankta oturmaktaydı, dalgındı. Yanında da sözcüsü, yazara sokulmuş, omzunda uymaya durmuştu. Yeni bir hikâye hazırlığı vardı galiba.

İSMAİL KILLIOĞLU

DÜNY'OYUN

-önceki sayıdan süren-

Hac'Ali/Fahrünnisa

Hac'Ali, el arabası üstüne gazeteden tenekeye, şişeden demire, eskimiş el-biseden plastik kap-kacağa ne varsa kat kat yığıdığı hurdalarını, yine de zıplatacak denli hızlıca, caddenin kestiği sokaktan başka bir sokağa saptı.

-“Hurda alırım!” ünlemesi âdeta kendisinin bir öncü gücü olarak çok çok ilerilerde gidiyorken, arkasında da bir garip çınlamalarla seke seke yetişmeye çalışıyordu sanki.

-Dur, dedi, bir ses bu arada, hurdacı bekle, dedi daha bir yükselmiş olarak.

Bir fırlıdak gibi sokağın ortasında, evlerin uzunlamasına kendisini çepe-çevre kuşattığı yerde ve içinden heyheylenen bir şeye sahip olma iştahı, gurusu, düşkünlüğü ve ihtirasıyla dönendi, arandı kendisini bulup ulaşan o sesi.

Bir ev ötede, ileride, bir pencerenin rüzgârdan ırgalandığını görür görmez oraya doğru can havliyle uzayıverdi. Ne ki, içinde bilinmezliğin keşfedilmek üzere olunan o huzursuzluğunu da çekip götürdü.

Dekolte giyimli bir kadın, açık kapının ırgalanan tülünü dışarı balkona doğru savurarak kapıda belirdi, balkona fırladı. Kırk yaşlarında yoktu. Saçları kısa kesilmiş ve dağınıktı, bu ona melankolik bir hava veriyordu. Ne ki, henüz vücutça dinçliğini yitirmemiş olması bu melankolik edasını biraz olsun dağıtabiliyor, havalı bir görünüme sokuyordu. Ama düzgün ve zamanla bakımlılığı hemen anlaşılan yüzünde, aşırı bir bakımlılığının getirdiği anlaşılmasa da yıpranmışlık da sezilmiyor değildi. Sanki gümrakça açan bir gül zorlanarak soldurulmuştu; ne kadar direnmiş olsa bile böyleydi bu. Özellikle de çıplak kollarında belirmeye başlayan et löpleri daha bir açık seçik ortaya koyuyordu her şeyi.

Kolunun üstüne, henüz askısından bile çıkartmadığı çeşit çeşit renk elbiseleri yukarı kaldırarak, bir kez daha, âdeta ayrılmak istemeye istemeye ama

bunun da zorunluluğunu bilerek süzdü şöyle bir, hemencecik hurdacıya uzattı.

-Abla bee! dedi hurdacı, eline aldığı askıdaki elbiseleri savura savura döndürüp bakarak, elbise almam ama ben...

-Alıver gitsin, dedi kısaca, buyruk vermeye alışmış bir sesle kadın. Nerden bulayım ben eskiciyi! Üstelik almışsın işte, bak görüyorum.

-Onlar başka, dedi ama hatırın için, alırsam hatırın için.

-Niye o? dedi, yine çabucak kadın.

-İşte öyle, dedi hurdacı, yüzünü buruşturmayı da ihmal etmeden. Senin için alayım ama zor satarım bu elbiseleri.

-Aaa! dedi kadın, ben sana satıyorum ya bunları, sen de öylece sat gitsin başkalarına.

Birden döndü, içeriye yeniden girdi. Tülün ardından, buhardan buhardan eriyormuş gibi kaybolmaya yüz tutarken, eğildi, bir süre öyle kaldı. Sonra doğrulduğu güçlkle seçildi ama hızla belirginleşerek tüle yaklaştı, çıktı balkona. Kucağında mavi renkli plastik bir leğen vardı, balkonun koruganının üstüne koydu, hurdacıya doğru kayıtsızca iteleyiverdi.

Hac'Ali biraz kızmış halde;

-Dur hele, dedi ama leğeni de kucakladı bir yandan. Kadının tuttuğu yerden yakalamaya can atarak, kocaman, biçimsiz erkek elleriyle kavrarken leğeni, kadının elini tutuverdi. Öylece kaldılar. Bir an her şey durdu ya da olanca hızıyla dönmeye başladı. İçlerinde, birbirlerinin görünmez varlıklarına karşı yakıcı bir istek, çırpınan deniz gibi kabarıp dalgalanmaya, med ve cezir içinde sürgit bir şeyleri aşındırmak için bir yerleri dövmeye başladı: Kesinlikle yasak olunduğu bilindiği halde, şimdi o yasağı yürürlüğe koymak için vardılar.

Küçücük ve yumuşacık parmaklarıyla kadın, Hac'Ali'nin aslan pençesine dönmüş avucu altında sessizce duruyor. Ne ki, bu sessizliğiyle usuldan usuldan aktarmaya çalıştığı harareti Hac'Ali'nin benliğinde bir yanardağ püskürmesini andırır iç patlamalarını daha bir şiddetlendiriyor. Avucuyla düşünüyor, görüyor, konuşuyor, soluyor ve hayat bütünüyle avucunda yoğalarak yaşıyor. Önünde bir bilinmez uçurum belirliyor; korkuyor ondan ve bu korkusu daha bir cerbezeli kılıyor bu uçurumu. İstemese de kayıp gidiyor benliği âdeta gökten toprağa sicim gibi yağın yağmurun doğallığı içinde.

-İyi maldır bunlar, diyor kadın.

Fakat Hac'Ali bu sözü yalnızca bir ses olarak duyuyor ilkin; ırgalamıyor onu. Ne var ki, birden ayılıyor. Bu malların iyi olması demek, bu malları belli bir bedelle alması demektir. Daha doğrusu biliyor ki, hurdadan öte bir durumdadırlar, o yüzden kesinlikle kaçırmak istememektedir. Ama, ilk önce almada isteksiz davranmayı yeğliyor, şimdiye kadar uyguladığı bu taktiğin asla zararını görmediğine kesinkes inanıyor. Şimdi de öyle.

-Satamam bunları, diyor, alan olmaz. Bakır, demir gibi şeyler varsa onlarla arada kaynatırım belki bunları da. Haydi.

Kadın, mal satıp satmadığını âdeta bir tarafa bırakıyor, handiyse unutuyor, elini iyicene avucuna bırakıyor Hac'Ali'nin. İşveli işveli omuz silkiyor üstelik, dudak büküyor, pek fark edilmeyen rüzgârın savurduğu bir tutam perçemi toplamak için başını geriye savuruyor, gülümserken:

-İyi mallarım var, diyor usulca ve hemen içe işleyen bir ihtiras fısıltısıyla, iyidir malım benim. Göreceksin.

Birden her şeyi algılıyor Hac'Ali; içi tutuşuyor, yanıyor, deviniyor. Gizli bir yerlerine doğru hızla kaçan, sonra önüne geçilemez şekilde yüreğini korku ve heyecanla, istek ve özlemle, pişmanlık ve tövbeyle, utanç ve hoyratlıkla atbaşı giden bir duygu sağanağı alazlıyor. Kalbi küt küt gümbürdüyor, sanki kendisi bir davul oluveriyor, kadın kavradığı çomakla habire ve acımadan indiri indiriveriyor:

-Göreceksin!

Tepeden başlayıp ayağında çıkmadan yeniden tepesine saldıran bir kaynar su akışı egemen oluyor bedenine. Sanki bu kaynar su damarlarındaki kanı silip süpürüp götürüyor. Sanki bedenindeki hücreler birer kızgın kum habbeciklerine dönüşüyor ve habire fıkırdıyorlar.

-Göreceksin, diyor kadın yeniden. Al koy arabaya ve içeri gel.

Son sözleri bir çırpıda söyleyiveriyor. Elini Hac'Ali'nin avucundan kurttırıyor, arkasını dönüyor ve Hac'Ali kadının çıplak sırtını o zaman fark ediyor. İçi içine sığmıyor, kabarıyor, çırpınıyor. Plastik leğeni arabaya atıveriyor, bahçe kapısını el yordamıyla açıyor, evin loş kapısına henüz ulaştığında kapı usulca aralanıveriyor, bir gölge gibi süzülüyor içeri.

Nil

Hac'Ali'nin girdiği evin tam karşısına düşen evin balkonunda şezlonga yayılarak oturan kadın o zaman varlığını ortaya sürüyor. Öfkeli ve kıskanç bir sesle:

-Yine ayarttı birini Fahrünnisa olacak, diyor, ne bol kısmeti var şıllığın!

Durup duramıyor, şezlongtan kalkıyor, uyuşmuş kaslarını harekete geçirecek şekilde geriniyor. Ansızın, balkondan bahçeye inen merdivene yöneliyor. O sırada Fahrünnisa balkonun kapısında beliriyor, fırsatı kaçırmak istemiyor:

-İyisin şekerim, diyor. Sesiyle saklamaya çalıştığı ama yine de belirginliğini gideremediği bir alaycı tonla.

-Neden olmayayım, diyor Fahrünnisa, tat alabilmene bağlı Nilciğim her şey.

Balkonun ucuna kadar varıp dönüyor. Nil'in varlığını umursamaz bir edaya bürünüyor, sonra içeri girip kapıyı kapatıyor.

Nil olduğu yerde çakılıp kalıyor ama benliğini bir kıskançlık fırtınası kapıp kavuruyor. Parmaklarını dişlemeye başlıyor, topuğunu yere vuruyor, ağlamak istiyor ama ağlayamıyor. Bir ara, bahçe duvarının iç kısmında özenlice yerleştirilmiş eski bahçe kapısı demirlerine takılıyor gözü. Bir süre sonra, bu paslanmaya yüz tutmuş demirlerin işine yarayacağına bel bağlıyor. Hurda arabasına bakıyor, Hac'Ali'nin Fahrünnisa'ya hurda demiri olup olmadığını sorduğunu hatırlayıveriyor. Birden heyecanlanıyor, yanaklarının al al olduğunu duyuyor. Bahçe duvarına kadar yürüyor, eski demir kapıya dokunuyor, yeneden hurda arabasına bakıyor ve Hac'Ali'nin Fahrünnisa'dan çıkmasına kadar balkonda oturup beklemeye karar veriyor.

-Nasıl olursa olsun, diye içinden geçiriyor bu arada, ihtiyacım var o koku ya, bir erkek kokusuna. Mecburum âdeta buna. Üstelik hakkım da var. Evet, evet, neden olmasın, neden olmasın! Hakkımız var. Dura dura solamam ya;

bir gül tomurcuğu gibi açılması gerekirken yedi veren güllerim var gibiyim yine ben bir denizci karısıyım ama bırakır gider haftalarca hangi denizlerde dolaşır durur odadan salona sonra balkona çıkar,

tüneyiveririm bir piliç gibiyimdir çünkü pilicim der bana ama bir pilice yapılması gerekeni de yapama(zd)z

bir kadın uzun süre

erkeksiz kalmaya görsün aynadaki görüntüsüne bile saldırır

durur aynanın karşısında.

uzun süre soyunurum ama utanıyorum çoğu kez erkeksiz yatıp kalkarım erken- den güneş doğmamıştır henüz sokaklar ıppsız yatağım gibi

-“yapayalnız kalırsın haftalarca”, demişti annem,

kadın zaten denizdir

-“bir de erkeğin asker yani denizci olunca.”

hakkımdır elbet benim de canım var Fahrünnisa kadar yapamam çok aşıkam ben daha sabırlıyım üç hafta dayanırım da dayanmam bir haftayı bulmadan gözü dışarıda erkekler arar durur en fazla Fahrünnisa'nın kocası iş gezilerinde sekreterlerini götürürmüş de götürsün der Fahrünnisa değişiklik oluyor benim için anlamam bir fabrikadır dünya o kadar işte kocam bir vinç kısacık tombulcuk beyazcık değil benim kocam zaten almazlarmış denizciler kısacık tombulcuk olmasın isterlermiş beyazcık bazen açık saçık Fahrünnisa çıkar sokağa birazdan nasıl olsa Hurdacı demiri gösteririm al götür derim ancak ihtiyacım (hakkımdır elbet benim de/var onu söylerim nasıl söylerim ihtiyacım nasıl bir bilsen ona ihtiyacım var benim de/hakkımdır elbet/ bir kocam ama ne koca ayda yılda görebildiğim ancak birkaç günlüğüne gelir eve sırf uyumak içindir o da çocuk yapamadık doğru dürüst olmadı hayatımız kuruyan birer fidan gibidir hayatımız çöplük sanki dünyada fidan gibi kuruyan.

-sürecek-

MİHRİBAN İNAN KARATEPE

HER YER KUZU KOKUYOR

Kendime dokundum. Derimin altındaki yumuşak doku artık yumuşak değildi. Gittikçe katılaşıyordum. Gözlerimin heykel donukluğunda olduğunu gördüm kaşığı ters çevirip bakınca. Nasıl gördüm? Gözbebeklerim yoktu. Gözümün akı, içinde bir tutam sarı dalgalanan yeşil gözlerim, ince kumral kirpiklerim yoktu. Kördüm. Gördüğüm sadece bir kördüğümdü. Nasıl gördüm?

Babam paçalarını, kollarını sıvamış, yukarı bakıyor. Annem balkonda asılı birkaç parça çamaşırı hızlı hızlı topluyor, ipi çözüyor, gevşek bir yumak yapıp aşağıya atıyor. “Dikkat et Lütfü”, diyor. Babam çözülmeden ipi havada yakalıyor, pazuları şişkince... “Evvelallah iş bizde korkma sen” diyor. Annem, *haber vermese miydin acaba*, diye düşünüyor. *Şimdi bir köpek uğruna koskoca adamın hayatını tehlikeye attım.*

Günlerdir aynı film dönüp duruyor. Başaktör babam. Kahraman babam! Bütün koltuklarda otursansa benim. Salonu kapattı annem. Kapalı gişe oynatıyor. Ara yok. Final yok. İstesem de filmde çıkamıyorum. Oyuncular gelip yanıma oturuyorlar. Yerimden kalkıp sahneye doğru yürüyorum. Belki çıkarım oradan bir yerden diyorum. Bir kısmı arkamdan geliyor. Orta Mahalle’deki inşaat çukurunun başına toplanıyoruz.

Babam çukurun başına geçiyor. Dar ve derince bir çukur bu. Hatta kuyu... Biraz eğilince kuyuya biriken suyun kokusunu alabiliyorsun. Yağmur sonrası toprak kokusu değil. Çimentoyla karışık, rutubet kokusu... Ve öyle karanlık ki... Karanlık kokusu...

Kuyunun ta derininde, beline kadar suya batmış bir köpek yavrusu, zayıf ve ıslak patileriyle kenarlara tutunmaya çalışıyor. Gözleri dolu dolu. El fenerinin ışığında iki siyah misket gibi yuvarlanıp gidecek gözleri. Yalvarıyor kayıp gitmeden. Çenesinden sular sızıyor ve titriyor. Titremesine bir türlü engel olamayarak kısıp ve incecik sesiyle havlamaktan çok inliyor. Annem bu sesi duyuyor. Balkona çamaşır asmaya çıkmışken yüreğinin ta derinlerinde bir yerde, birden bir kuş havalanıyor. Kardeşim ve benim bebekliğimizde, uykusunun en

ağır anında, kanat şakırtılarıyla aniden uyanarak duyduğunu söylediği gibi sesimizi, onu da duyuyor.

“Orada bir şey var Lütfü!” diyor. O “şey” annemin kalbinde önce merhamet sonra merak beraberinde korku tellerine dokunuyor. Babam televizyonun başından kalkıyor. Balkona çıkıyor, annemin çamaşır sepetini bıraktığı köşeye kadar geliyor ve işaret ettiği yere bakıyor.

Hep bakıyor. O günden sonra, ertesi gün, hep... Yüzünde soylu bir gülümseme. Omuzları dik. Kulağında sürekli akşam haberlerini sunan spikerin sesi... İnternette bulunup kaydı videolarına ekliyor. Eşe dostu WhatsApp’tan gönderiyor. Açıp açıp dinletiyor bize de...

İstanbul’un Kartal ilçesinde bir inşaat çukuruna düşen köpek yavrusu, İtfaiye Eri Lütfü Yılmaz tarafından kurtarıldı. Orta Mahalle’deki inşaat alanından bir köpeğin sesinin geldiğini duyan Lütfü Yılmaz’ın eşi, durumu AFAD İl Müdürlüğüne bildirmek istedi. İtfaiye eri Lütfü Yılmaz ise hayatını tehlikeye atmak pahasına yavru köpeği, kendisinin kurtarabileceğini söyledi. Bir insanın geçemeyeceği kadar dar olan kuyuya inmesinin imkânsız olduğunu görünce önce bir ipe bağlanmış çarşaf sarkıtıp içine koyduğu et parçasına köpeğin uzanmasını sağlayarak yavruyu yukarı çekmeyi başardı. Et parçasını yemek için çarşafın üzerine gelen köpek yavrusu, Lütfü Yılmaz tarafından yukarı çekildi. Aç ve donmak üzere olduğu belirlenen köpek, battaniyeye sarılarak veteriner muayenesinin ardından AFAD İl Müdürlüğüne getirildi.

AFAD Arama Kurtarma İl Müdürü Halis Derince, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Lütfü Yılmaz’ın çok titiz bir çalışma yürüterek köpeği kurtarmış olduğunu, dilerse gönüllü olarak kurtarma faaliyetlerine katılmasını arzu ettiklerini, bundan onur duyacaklarını anlattı.

Köpeği çıkardığı kuyunun yaklaşık 5 metre derinliğinde olduğunu belirten L. Yılmaz; “Yavru köpeği çıkardığımda açtı ve çok titriyordu. Battaniye sararak AFAD İl Müdürlüğüne getirdim. Onlar da Köpek Eğitim Merkezi sorumlusuna teslim edeceklerini söylediler, dedi.

Köpek Eğitim Merkezi Sorumlusu Nusret Çimen; “Arama kurtarma köpeği olma özelliğine sahipse yetiştirilir. Yoksa belediyemizin hayvan barınağına teslim edeceğiz.” dedi.

Arama kurtarma köpek eğitmeni Şemsi Özbek ise köpeğe çeşitli testler uyguladıklarını ifade ederek “Arama kurtarma köpeği olmaya uygun değil. Fakat çok iyi bir çoban köpeği olur. Biraz yetiştirildikten sonra ona iyi bakacak bir köylümüze vereceğiz.” diye konuştu.

Spikerin sesi su bardağıma vuruyor. Sıkıca bardağı tutuyorum. Suyun şeffaf göğsü bir dalga doğuramadan kabarıp sönüyor. Çiçekli porselen tabağımın kenarında kıpkırmızı bir gül. Çatalımla yüzünü çiziyorum. Oynama yemeğince, diyor annem; koca kız oldun hâlâ aynısın... Bir ses geliyor. İncecik bir ses...

Ağlayan, çağıran, korkan bir ses... Koca bir kulak oldum. Kıpırmızı gülün arkasından bir ses geliyor. Anneme bakıyorum. Yüreğinden hâlâ bir kuş havalanmıyor. “Bir ses duyuyorum Lütfü” demiyor. Babamın pazuları yine şişkince oysa... Sanki bir şey demesini bekliyor. Bekliyoruz. *İyice soğuttun yemeğini gözün aydın, yağı da dondu işte*, diyor annem, diye diye... Birazdan, *hadi artık daha bekleme*, diye kolumu buracak. Kolumu burmasını bekliyorum. Koluma uzanıyor. Gittikçe katılaşıyorum. Hafifçe büzülmeme gerek yok. Nasıl olsa morarmayacağım. Kolumu olduğu gibi serbest bırakıyorum. *Kupkuru kaldın böyle*, diyor. *Sade kemik... Burulacak bir yerin de kalmadı... Onu yeme, bunu yeme, olacağı buydu...* Hevesi kursağında kalmışçasına elini çekiyor. Benden ümidi kesip kardeşime dönüyor. *Kuzuum, aç bakıyım ağzını*, diyor. *Mis gibi kuzu eti, ağzına layık, haydi...*

Şımararak, gülerек ağzını açıyor kardeşim. Daha çiğnemedi *hımm*, yapıyor. *Çok tatlıymış...* Utanarak, sıkılarak bir lokma da ben atıyorum ağzıma... Kıpırmızı gül birden hareketleniyor. Islak bir burun çıkıyor dikenlerin arasından; telaşlı, yerinde duramıyor, boyuna havayı kokluyor. Her yerde kuzu kokusu... Tüllenerek, incelerек, uzaklardan, çok uzaklardan burnuna geliyor. Bundan emin. Kalın, kıvrıkcık yünlerinin altında derisi terden ıpslak. Postu kapkalın bir kürk gibi sırtına yük olmuş, canı burnunda. Çaresizlikten kıvranıyor, tıkalı olduğu yerde dört dönüyor. Onu tıkayan kim? Burnunu sıkıştırmak pahasına kafasını demir parmaklığın arasına sokuyor. Gecenin karanlığına doğru acı acı, uzun uzun bağıyor:

MEEEE... MEEEE... MEEEEEEEE

Çatalımı gülün üzerinden alıyorum. Taç yaprakları damla damla kan olup tabağıma yayılıyor. Çatalımdan kan damlıyor. O kanın içinde bir ses karşılık veriyor; incecik, titrek, ağlayan bir ses:

Meeee... Meeee... Meeeeeee

Gittikçe bedenim soğuyor. Yanan, kavrulan tek dilim kaldı. Dönüp duruyor ağzımın içinde o da... Tükürüğümü damağıma sıvıyor, dişlerimde geziniyor habire. Kendi yangınına bir çare bulamıyor. Ağzımda o sulu, o baharatlı, o köz kokulu tat... Bu tat için ölüyorum. Dilim dilim ediyor kendini dilim. Ses tellerimle bağını çekip koparıyor. Tellere konan kuşların gırtlığına o keskin teller dolanıyor hem de... Şimdi hiç ses duyulmuyor. Elimden ağzıma ulaşan ne varsa bu sessizlikte, dişlerimle birlik olup afiyetle yiyor dilim. Her yer kuzu kokuyor. Mis gibi... Bu kokuyla sarhoşum. Artık hiçbir şey duymuyorum.

Babam çoktan doymuş, yüzünde aynı soylu hava, televizyona bakıyor. Annem; “Kesene bereket Lütfü”, diyor. Birbirlerine daha güzel bakıyorlar bugün. Sanki bir bayram havası... Annem, kardeşimin sırtını sıvazlıyor. *Babası da televizyona çıktı benim kızımın*, diyor. Yemekte kuzu eti, bunun için bir kutlama... Gözleri bir bana, bir tabağıma gidip geliyor. Babamın yanında sinirlenmek

istemeyerek, “tööbe estağfirullah” çekiyor. Hızlı hızlı çiğnemeye başlıyorum. Küçük kardeşim bir yandan yemeğini yerken, bir tekerleme tutturmuş gidiyor:

Kuzu kuzu mee, bin tepemee
Haydi gidelim Ayşe teyzemee
Ayşe teyzem hastaa
Çorbası tastaa
Mendili ipek
Kendisi çiçek.

Kaşığı ters çevirip bakıyorum. Gördüğüm sadece bir kördüğüm. Anlatamıyorum. Dilim artık hiçbir kelime yapamaz oldu. Kendisi bir köpek.

MEHMET KAHRAMAN

TANIŞMA

Kıymetli Ulvi Kubilay Dünder'a...

Eğitim öğretim yılının ilk dersiydi. Öğretmen sınıfa girdi. Her zaman olduğu gibi tanışmayla geçecekti bu ders. Önce çocukluğundan bahsetti öğretmen, ardından en sevdiği konulara geçti. Sevgi, merhamet, vefa; aklına gelen bütün insani özellikleri anlattı.

Öğrencilerin ilgiyle dinlediğini görünce cüzdanından çocuklarının fotoğrafını çıkarıp gösterdi.

Fotoğraf hemen elden ele dolaştı. Sevimli, tombik yanakları olan altı yaşında bir oğlan ve on yaşlarında bir kızın fotoğrafıydı bunlar.

“Gözleri çok güzel” dedi içlerinden biri. Herkes daha dikkatli baktı fotoğrafa.

“Evet hocam, aynı sizin gözleriniz, ne kadar derin ve güzel.”

Öndeki bir kız öğrenci: “Hocam sizin gözleriniz kime benziyor?” dedi.

“Anneme” dedi öğretmen. Düşünmesi gerekmemişti.

“Annenizin fotoğrafına da bakabilir miyiz? Lütfen!”

Cüzdan elindeydi öğretmenin. Ama hiçbir hareket olmadı.

“Annemin fotoğrafı yanımda yok.”

Alaycı bir hayret sesi yükseldi sınıftan.

“Hocam” dedi biri, “eşinizin, çocuklarınızın fotoğrafı var yanınızda ama annenizin fotoğrafı yok, öyle mi?”

“Anne” kelimesinin üstüne basa basa söylemişti.

İlk ders tanışmaydı. İlk ders: Tanışma

AYŞEGÜL GENÇ

AĞLAMAKLI KIZLAR GİBİ SESSİZ SEDASIZ

Bu yatak açlık grevi yapan annesiz babasız bir gencindi. Abisi *hasta yatağı* almakta zorlanınca konu komşu Suriyeli bir ailenin yeni vefat etmiş evlatlarından kalma yatağı alıp getirmişlerdi. Odanın duvarlarında posterler ve kırık bir saz asılıydı. Yatağı koyacakları yerdeki yolluğu ve çarkıfelek şeklinde örülmüş paspası topladılar, posterlerin yataktan aşağıda kalacak olanlarını söküp diğer duvara yapıştırdılar. Bazılarını da dörde beşe katlayıp yatağın freni bozuk tekerleklerinin kuyusuna köşesine kısıtıp sabitlediler. *Hasta yatağı*nın altına bir lazımlık sürdüler. Genç utanarak baktı komşularına. Komşular odadaki tek kanepeye oturup dizlerine sehpayı hafifçe çekip, bisküvilere ve çay bardaklarına tek tek dokunup gencin utanması geçinceye kadar kendi utançları ile meşgul oldular. Genç, yüz güne yakın yemek yemeyi reddetmiş, günden güne iskelete dönüşmüş, önce betimlemelerini, sonra cümlelerini, sonra kelimelerini kaybetmişti. Düşünce ile bedeni önce bu şekilde ayırmak sonra bedeni top-rağa verip sadece düşünce bulutu olup insanların omuz hizasında gezinmek kendinden önceki yoldaşlara has bir eylemdi. Kural belliydi. Yaşlılar sözlerini söyler kenara çekilir, gençler çığılıkları ile ortada kalır! Genç de sesi ve bedeni ile ortada kalan nice genç gibi bir *hasta yatağı* ile ortada kalıvermişti. Bir çift bakıştan ibaretti artık. Serumlara serum eklenmiş, ziyaretçilere ziyaretçi eklenmiş, dikkatini kaybederken dikkat çeken bir nesne haline dönüşmüştü. Başarmıştı. Onu yalnız bırakmayanlar ölüm orucuna destek olanlar, yanındayız derken günden güne çöken bir bedenin yanında olmaktan bahsetmiyordu elbette. Bir düşünce bulutunun yanındaydı hepsi. Gencecik çocuktur bu, ya ölürse, ya ölürse diye endişeyle soran komşularına ölmez dediler, serum var ya! Ölmese bile çoğu fonksiyonlarını yitirmiş olabileceğini, rüyası gündüzüne karışan, otokontrolünü kaybeden, iç dünyası darmadağın olan bir varlığa dönüşebileceğini söylemediler. Dışarıdan bütünlüğünü koruyordu beden ve bu devlet için de gencin arkadaşları için de yeterliydi. İskelete dönüşse de bir eli vardı gencin. Sıkılıyor, üzerine tap tap vuruluyor, bir şiir bir şarkı için kalemi

sessizce kavraması bekleniyor, objektiflere özgürlük işareti yapmasına yardımcı olunuyordu.

Yatak daha sonra gencin komşuları tarafından yaşlı bir kadına verildi. Yaşlı kadının evde kalmış kızı rica minnet eniştesinin arkası açık arabası ile Ankara'dan Konya'ya getirtti *hasta yatağı*nı. Gıcırdayan demir yığınının arabadan zar zor indiren enişte, konulacağı yeri hazır bulunca sevindi. Evin kızı halıyı toplamış, toprak zemini sulamış, süpürmüş, üzerine muşamba çekmiş, onun üzerine kilimleri yan yana ulamış, soğuk gelmesin diye yatağın duvara dokunacak yan kısmına ve baş kısmına iki sünger minder koymuş, yatağın altına sürülecek yeşil plastik seleye yırtılarak küçültülmüş pazenleri, kolonyalı mendilleri ve ilaçlı suları doldurmuş bekliyordu. Hemen yerine konuldu yatak, freni bozuk tekerlekler hareket etmesin diye kenarlarına karın taşları dizildi, üzerine yeni bir çarşaf, yeni çarşafın üzerine kadının bel kısmına gelecek şekilde eski bir kırkyama serildi. Eski kanepenin üzerinde bir avuç kuru üzüm gibi duran yaşlı kadın kucağa alınıp yerine konuldu. Kızcağız, annesinin cılız parmakları ile düğmelere dokunup yatağı hareket ettirişine bakıp bakıp ağlamaklı oldu. Annesinin hastalıktan sararmış ellerine bakıp bakıp... Yazın sıcağın kışın soğuktan, yazın cevizden kışın külden kararmış ellerine bakıp bakıp... Konya'nın bu mahallesinin kızları hep böyle ağlamaklıydı işte. Meram'ın, Selçuklu'nun otobüs duraklarında bekleyen şık ve mesafeli kızlar gibi değildi bu kızlar. Eteği pardösüsünden uzun olan, çantası ayakkabısı ile uyumsuz, bir bakışı hoş görüp ikincisini tersleyen, güzel gülümseyen ama kahkaha atmasını bilmeyen, bu yüzden sesli güldüğü zaman rahatsızlık veren, yaşlılarla teklifsiz sohbet edip ayaküstü telefonlarını ayarlayan, ailesinde muhakkak bir hasta ya da engelli olan, anasının dizlerini, halasının omuzlarını ovan, kuşluk sofrası, öğlen yemeği, yat geber ekmeği derken ömrü sofraya kurup toplamakla geçen, nazlı kızların akmasını diye uğraşılana gözyaşlarına inat, bir yağmur damlası gibi kara örtü evlerin, sofaların, izbelerin üzerinde gezinip buharlaşan kızlardı bu kızlar. Hep düşünceli, hep çekip çeviren, verilenden fazlasını almayan, bila-bedel bir hasta yatağını tedarik edebildiği için huzur bulan... Derdi hafifleten sebeplere sarılıp derdin büyüklüğünü unutan... Ağlamaklı kızlar.

Yaşlı kadın üç gün yatabildi lakin bu yatakta. Evin kızı komşular isyan sayarlar diye gözyaşlarını içine döktü yine. Babasının şekeri yükselir diye yüzünü duvara dönüp hıçkırıklarını gizledi. Halasının garipliğini görüp yeleğinin ucunu ısırdı. Avluya bıraktığı ilk ağıt yanına kar kaldı. Yaşlı kadının tabutu evinin önünden son kez geçirilip helallik alındıktan sonra komşu kadınlardan birisi genç kızın yanına usulca sokulup “hay gülüm yatağı napcan?” diye sordu. Yatak paldır küldür misafirlerin üzerinden geçirilip avluya indirildi, oradan da dış kapının önüne çıkarıldı.

Selçuklu mahallesinde beyin felci geçiren yaşlı bir adamın iki oğlu yarım saat içinde geldiler. Üstü başı jilet gibi olan bu adamlar belli ki kısa süreceğini umdukları bir yatış için tonla para verip bir *hasta yatağı* almayı anlamsız bulmuşlardı. Arkası açık arabaya emaneti yükleyip yola koyuldular. Eve vardıklarında onlar da yatağın yerini hazır buldular. Kaloriferin önü boşaltılmış, ahşap işlemeli koltuklar kenara çekilmiş, parkeler cilalanmış, pamuklu ütülü çarşaf lar hazırlanmış, bir sehpa tedarik edilip üzerine hazır temizleme bezleri, kokulu mendiller, kolonyalar yerleştirilmiş geriye sadece yaşlı adamın yatak odasındaki karyolasından alınıp getirilmesi kalmıştı. Yaşlı adamın oğulları bir çırpıda yatağı yerine yerleştirdiler, bozuk tekerlekleri işlemeli kırlentler ile sabitlediler ve yaşlı adamı çarşafın dört ucundan tutup dört başı mamur şekilde yatağına naklettiler. Adamın sondasını takıp idrar torbasını demir aksama astılar. İş bittikten sonra iki oğul göz göze geldi. Sağlık raporu dedi biri. İmkânsız dedi diğeri, vermezler. Akli başında, sadece kımıldayamıyor, tapu dairesine götürülebilirsek, parmak bastırabilirsek... Ama nasıl götüreceğiz. Yatağına getirene kadar nefes nefese kaldık. Ertesi gün yaşlı adamı tekerlekli bir sandalyeye oturtup tapunun yolunu tuttular. Doktorun yaptırın dediği hiçbir egzersiz yaptırılmadı, yaşlı adam zor olur diye bahçeye çıkartılmadı, bezlerle silindi yıkanmadı, yanında onu hayata yeniden bağlayacak olan sohbetler edilmedi, beş dakika uğrayan torunlar, bir çorba pişirip giden gelinler. Ama işte mevzu yaşlı adam olmayınca, yaşlı adamı kuş gibi uçurup tapu dairesine götürüvermişti iki oğul. Yaşlı adam bir başparmağından ibaretti artık. Kâğıda bastırılacak üç beş iz. Dünyadan alınmamış muradın fotokopisi. Tapu memuru olmaz dedi. Akıl sağlığı yerinde değil, sağlık raporu olmaz, vasi tayin edilecek. Olurdu olmazdı iki kardeş birbirine girdiler. Büyük oğlan böyle bir şeyle uğraşmıyor olmaktan ar etti, küçük oğlan mahcubiyetle başparmağı tapudan alıp getirdi, yatağına yatırdı. Bir yıl sonra yaşlı adam öldü. Kardeşler barıştılar. Kurtuldu dediler, kurtulduk demekten ar ettiler. Ev misafirlerle dolup taşınca erkeklere açılacak sofra için yer daralınca gelinler *hasta yatağı*nı yan çevirip koridorun duvarına çarpmadan, çelik kapıyı çizmeden, merdivenlerin kenarına dayayıp başka bir fazlalıktan daha kurtulmak istediler, oğlanlar da üç beş lira verip yatağı ihtiyacı olan birine verme işini kapıcıya devrettiler.

Gençlerin görünce aceleyle başını çevirdiği, kadınların en uzak akrabalarına yakıştırdığı, alanın bir an önce kurtulmak istediği, sadece derdini kolaylaştırmaya çabalayanların sevinçle karşıladığı *hasta yatağı*, daha kaç kişinin yazgısına eşlik edeceğini bilmeden evden eve gezinmeye devam etti böylece... Ne tabut gibi gürül gürül, ne nehir yatağı gibi şırıl şırıl...

Utangaç bakışlar gibi, ağlamaklı kızlar gibi, mahcup çocuklar gibi sessiz sedasız!

İSMAİL SERT

ARA-DA

Deniz kıyısındayım. Denizin kıyısında sıradağlar gibi uzanan, büyük büyük taşlardan birinin üzerinde oturuyorum. Oturduğum taşı özellikle seçmedim. Hatta sadece göz ucuyla baktığımı söyleyebilirim. Oysa ne çok taş var. O kadar çok taşın ne çok farklı şekli var. Seçmen gerekiyor. Taşı seçtiğinde yönünü da belirlemiş oluyorsun. Taşın oturmaya izin veren yüzü denize doğru mu bakacağını, yüzünü karaya mı döneceğini belirliyor. Ya da denize de karaya da yan dönüp oturabilirsin. Bu da mümkünlerin içinde. Ama ben seçmedim. “Kara” dediğime de bakmayın. Son zamanlarda öyle dememeyi telkin etmiştim kendime. “Kara” sözün gelişi yerleşmiş dilimize. Üstelik sözün ayakları üzerinde, ayakları yerde, başı yukarda gelişi değil. Olsa olsa yuvarlanışı. Köşeleri kırılarak, tutulacak sapı koparak, üzerindeki hayat izleri dökülerek gelişi. Gelişine bakıp da dilimi değiştirdim. “Kara” değil, “Toprak” diyorum.

Deniz tarafı, toprak tarafı... Arada taşlar. Arada ben.

Buraya her gün geldiğim için seçimlerim kendiliğinden. Nasıl oturduğuma dikkat etmiyorum. Nasıl olsa bir sonraki gün farklı bir açıdan bakarım baktıklarım. Sonraki gün daha farklı bir açıdan. Bir sonraki bugüne kadar hiç bakmadığım bir açıdan ve mesafeden. Bende hiçbir açının hatırı kalmaz nasıl olsa.

Büyük büyük taşlar birbirlerine yaslanarak, birbirlerinin üzerine çullanaarak, karşılıklı omuzlaşarak, itişerek, alttan alanları altta bırakarak, kımıldamadan duruyorlar. Kavgayı mı etmişler? Savaşmışlar mı? Kıymışlar, kıyılmışlar mı? Bir zamanlar kardeş miydiler? İlk kavgayı kim çıkardı? Mirası mı bölüşemediler?

Kim anlatacak başlarına neler geldiğini? Hangisi cesaret edecek ilk cümleyi kurmaya? Şimdi taşlılar işte. Toprağın yanında, denizin kıyısında, gelip geçene taş. Birbirlerine karşı da taşlılar. Issız ve kımıltısız.

Kalabalık bir ahali. Denizin buğulu yaygaraları ile toprağın tozutan gürültülerinin arasında ürkütücü bir sessizlikle koruyorlar yerlerini. Gün geçtikçe

büyüyorlar sanki. Ürkütücü ve bunaltıcı sessizlikleriyle, irileşmeleri arasında bir bağ var. Bu kesin. Sessizce irileşiyorlar ve irileştikçe yerleşiyorlar oldukları yere. Denizle toprağın arası açılıyor gittikçe.

Sanki bazı günler sayıları da çoğalıyorlar. Denizden gelip onlara katılanlar oluyor olabilir. Bazen de topraktan kopup gelen ve aralarına girip kaybolan yeni taşlar...

Oturuyorum. Uzun bir gün. Uzun uzun denize, toprağa bakılabilecek bir gün. Uzun uzun dört bir tarafa bakmaya yetecek kadar uzun bir gün. Uzun uzun bakmaya karşılık konuşmanın uzatılamayacağı, denizin çırpınışları ile toprağın tozutmmasının harmanı arasında sessizce kaybolunacak bir gün.

Buraya her gelişimde, taşlardan birini gözüme kestirip oturuşumda, türlü çeşitli ve hepsi uydurma olan bahanelerle oturuşumu uzatışimde sessizliğimi bozduğum hiç olmadı. Ne sessizliğimi bozdum, ne konumumu değiştirdim. Bir taşın geniş yüzeyini bir tabak gibi düşünür, fırından ellerimi yaka yaka çıkardığım konumu koyardım üzerine. O benim yemeğimdi. Başlardım elimdekiyle sağından solundan, ortasından didiklemeye. Aç olsa da -nasıl olup da yemeye karar verdiyse- yemek istemeyen bir çocuk gibi. Nazdan bir neşe çıkartmaya çalışan bir âşık gibi. Yemeği bitirince yapacak bir işi olmadığı için, “en iyisi yemek önümde dursun.” diyen bir yetişkin gibi. Yemeğe uzansam, yemeği bitirsem, bununla doymayacağımı da bilirdim. Hatta evet, evet tam tersine daha da acıkacağımdan korkardım. Korkardım ve yemeği böler, ayırır ve öylece bırakırdım. Bazen tabaktaki parçaların yerlerini değiştirdiğim olurdu. O kadar. Arada gider gelirdim. Açlıkla tokluk arasında. Denizle toprak. Islaklıkla kuruluk. Susuzluktan ölmekle, suda boğulmak...

Oturduğum yer ve beni bekleyen konu, hiç bırakmayan soru hep aynıydı: Taş silsilesi denize mi dahildir yoksa toprağa mı? Denizin bir parçası mıdır? Yoksa toprağın bir uzantısı mıdır? Yüzleri hangi yöne dönüktür? Yüzleri hangi yöne dönük ise sırtlarını nereye döndüklerinin farkında mıdır? Bir gün gelip seçim yapma hakkı verilse, denize mi karışmak isterler, yoksa toprakla mı bütünleşmek?

Karınlarını yarıp içine baksak, ‘neyin hasreti’ ile göz göze geliriz. O hasret ne renktir? Ne sorarız ona? Neyin özlemi ile ağırdır taşlar?

Bir gün. Hiç unutmam bir gün kayaların en eski zamanlarını düşünebilmişim. En eski fotoğraflarını çekebilmişim. Onlar yine buradaydılar ama yekpare idiler. Birdiler. Çoğul değillerdi. Denizin yalayışlarına bırakmıştı o tek olan bütün kendisini. Yaz güneşi altında denizin gelgitleri, o serinlik iyi geliyordu. Günleri sıcak güneş ile serin sular arasında geçiyordu. O kadar bırakmıştı ki kendisini... güneş ısıtıyor, denizin dalgası gelip serinletiyordu. Sonra tekrar sıcak, sonra tekrar soğuk... Tuzlu suyu kocaman kitleyi zayıf yanlarından çöz-

meye başlamıştı. Takvimler boşaltan kadar çok günlerin, sayılamayacak kadar çok dalganın eseri yavaş yavaş ortaya çıkıyordu. Birazdan tam ortaya çıkacaktı. Taşlar kendi başlarına kalacaklardı araları açıldığında.

Ve olacak olan olmuştu işte. Taşlar o günden bu yana kendi başlarına kalmışlardı. Bilenler biliyordu bu efsaneyi.

Araları boşalmıştı. Artık ne denize dahildiler? Ne toprağın bir parçasıydılar. Daha da vahim olanı: ne de birbirlerine alıştılar. Ne toprak içine alıyordu? Ne denize karışıyorlardı?

Bense sessiz kalıp en diplerden gelen uğultulu sesi duymaya, seçmeye, çözmeye çalışıyordum. Taşların arasının dolduğu günleri görecektim kadar ömürüm var mıydı? Taşların...

Neydi beni oraya çeken? Arada kalmış olmaları mı? Neydi oraya giderken adımlarımı karıştıran? Neydi oradan uzaklaşırken sakinleştiren?

Arada kalmak yaralanmak mıydı? Yarasından mutlu olmak mıydı?

Deniz kıyısındayım. Yan dönmüşüm. Bir yanım deniz, bir yanım toprak. Bir yanağım toprağın tozunda, bir yanağım denizden tuzlu. Bir kulağımda denizin değişmeyen virdi var. Bir kulağımda toprağın fısıltısı.

SAFİYE GÖLBAŞI

SIRÇA TUĞLALAR

Kimim ben, neyim? Bir rüzgârım belki. Geçip gideceğim bu yerlerden. Gitsem ne fayda gerçi. Ebediyen burada kalmayacak mı bir sırça parçam? Hiç sırçadan tuğla gördünüz mü? Tanır mısınız onları?

Ben tanırım, hikâyelerini bilirim, yüzlerine aşınayım. Onlarsa ne tanırılar beni, ne bilirler hikâyelerini bildiğimi. Yan yana geliriz bazen. Sessiz, yabancı, saygılı, ölçülü, sessiz, yabancı, sessiz, yabancı. Yüzlerine bakarım gizlice. Göz göze gelmekten kaçınırım. Bir iz, küçük bir işaret ararım yaşadıklarından. Bulamam. Şaşıyorum. Hem isterim konuşmayı, hem istemem. Konu bana gelecek diye korkarım. Kim olduğumu soracaklar diye. Onların yanındayken bir yabancı gibi susarım.

Onları ilk gördüğümde yani onları gördüğümü anladığım ilk zamanlarda iki beton duvarın arasındaydılar. Bir düzine sırça tuğla, iki beton duvarın arasında. Bu duvarlardan düşmüş olamazlardı değil mi? Nasıl bir araya gelmişti sırça tuğlalarla beton duvarlar peki? İlk kez mi yan yana görüyordum iki zıt tabiatı? Bilmiyorum. Daha çok görecektim ama. Dağ keçisiyle morsu, şefkatle istihzayı, kaşmirle kırıbaçı. Yan yana, iç içe, pek çok kere.

Sırça tuğlalar mı büyüyordu günden güne, duvarlar mı birbirine yaklaşıyordu ha bire? Neden sıkıştıyordu bu tuğlalar gitgide? Öyle sıkıştırlar ki nihayet, kırılmaya başladılar çatır çatır. Her birinin canından bıçak gibi parçalar çıkıyordu. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı bu parçaları. Her oynayışlarında bir kırık. Her kırıktan bir bıçak. Bir kıpırdanmaya bir bıçak. O kadar ki bıçaklarını koyacak yer kalmadığından bazılarını kendilerine bazılarını en yakınlarındaki sırça tuğlaya saplar oldular. Kan revan içinde kaldılar. Birbirlerine kızdılar. Onlar kıزدıkça bıçaklar daha da derinlere saplandı. Kıran kırana birbirlerine girdi sırça tuğlalar. Gün günden daralan daralan daralan bir yerde dünyanın en hazin savaşı başladı. Hiçbiri anlamadan; kimin bıçağı kimin canına neden saplı? Beton duvarların bu kırılma ve yaralanmalara aldırış etmeden, tuğlaları sıkıştırdıklarını o zaman fark ettim. Bir şey yapmak istedim ama ben kimdim, neydim?

Bir yalandım belki dilden dile düşeceğim. Düşüğüm her dilde çoğalacak mıyım azalacak mıyım?

Onları, birbirlerinin gövdelerinde, kırılmış canlarından kopan bıçaklarla yara bere içinde bıraktım bir gün. Her bir tuğla yanındaki tuğlaya öfkeli, hınçlı, kızgın, yaralı. Beton duvarlara dönüp neden diye sormuyor hiçbiri. Sanıyorlar ki yanlarındaki tuğla olmasa böyle bıçaklar saplanmayacaktı canlarına. Nasıl anlatsam onlara, anlatamam ki. Anlatamadım zaten. Ben de çaresizdim çünkü. Nihayet ben de...

Hepsini bir arada bir daha hiç görmedim. Haberlerini aldım ama. Biri iki siyle karşılaşıyorum bazen. Hâlâ kırgınlar birbirlerine, öfkeleri taze. Ne kadar maskeleseler de her hâllerinden belli oluyor bu, ben anlıyorum ya da. Dedim ya ben onları tanırım, hikâyelerini bilirim, yüzlerine aşınayım. Onlarsa ne tanırlar beni, ne bilirler hikâyelerini bildiğimi. Yan yana geliriz bazen. Sessiz, yabancı, saygılı, ölçülü, sessiz, yabancı, sessiz, yabancı. Yüzlerine bakarım gizlice. Göz göze gelmekten kaçınırım. Bir iz, küçük bir işaret ararım yaşadıklarından. Bulamam. Şaşıyorum. Hem isterim konuşmayı, hem istemem. Konu bana gelecek diye korkarım. Kim olduğumu soracaklar diye. Onların yanından dayken bir yabancı gibi susarım.

Görürüm ve üzülürüm ki duvar olmaya niyetlenmiş her biri. Bir duvarın parçası olmaya. Elbette budur her tuğlanın dileği, bu garip mi? Garip değil tabi ama bilmiyorlar ki bir sırça tuğla gibi hepsi. Gibi ama. Tam bir sırça tuğladan daha azı yani. Özünde bir sırça yani. Sağlam bir duvar örebilecekler mi? Kime anlatıyorum ben bu hikâyeyi? Sesimi duyuyor musunuz? Konuştuğumu anlıyor mu kimse? Konuşabilir miyim ki ben?

Kimim sahi ben, neyim, hangisiyim? Bir garip kuşum belki. Cinsim yok. Yalnız Kafdağı'na konarım. Öyle kırılmışım ki tanınmazım.

MEHMET AYCI

HARFLER SARHOŞ OLUYOR

Âdem'in başı dönüyor.

Düşünce yokluk...

Baş mı, Âdem mi?

Münasebetsizlik yapıyorsun der gibi baktı.

Elinden yarım limon eksik olmaz der gibi bir de.

Bir de...

Aklımdan geçeni okumuştı.

Bütün alfabeler özde aynı dedi, ciddileşerek.

Kıyafetleri değişiyor.

Her alfabeden bir harf seçerek bir cümle yazdı tahtaya.

Picasso olsa bayılırdı.

Kendi de bayıldı yazdığına.

Sonra bir daire çizdi.

Aynı harfleri dairenin içine taşıdı.

Dairenin altını kadehe benzetti.

Kulp yaptı.

Ayak yaptı.

Elini uzattı, kadehi aldı. Tahtada bir boşluk.

Kapıdan alımlı bir hatun girdi o ara.

Sert baktı.

Yine mi içiyorsun şu zıkkımı!

Yeniden alıyoruz:

Tam alımlı bir hatun girip, sert bakıp, yine mi içiyorsun şu zıkkımı diyecekken, bir harf olup, kıvrılarak tuttuğu kadehe atladı.

Cup!

Eli hâlâ uzun bir y kuyruğu gibi kadehin sapını tutuyordu.

YUNUS NADİR ERASLAN

!

Zifte bulanmış bir fino köpeği görmüştüm televizyonda. O gece o hâlinle sen tıpkı ona benziyordun. Söyleyemedim. Söylesem üzüldün. Bütün eylemlerimizin sonunda kocaman bir ünlem gibi karşımıza dikilen polis bu sefer su deposunun üzerinde yakaladı bizi.

O

Kararları o verirdi. Madem üç kişiyiz, üç kırılğan bilek o hâlde emre uya-
cağız. Başsız olmaz, birimiz baş olacağız, demişti. Koca kafasına darbukayı
tıklattır gibi parmaklarını sıralı vurarak “Baş bir başa bağlı...” cümlesini bize
unuttuğumuz bir uzak doğu atasözünü hatırlattır gibi söylüyordu. Senden beş
ay, benden iki ay önce doğmasını bize baş olması için yeter sebep olarak gör-
düğümüz o günden sonra başımıza ne geldiyse onun o koca kafasından çıkan
ve hiçbir stratejik haritanın öngöremeyeceği denli karmaşık haritalarının çiz-
gilerini takip ederken geldi. Oysa sana onu tanıdığımız günden beri hiçbir şey
taşımadığını, taşıyamadığını ve taşıyamayacağını; elinde olsa o koca kafası-
nı bile bize taşıtacağını söylerken beni lideri küçük düşürmekle suçluyordun.
Aramızdaki o pamuk ipliği denli zayıf bağlılık biat denen aziz hatıradan ziyade
büyük bir inadın süreği idi. Senin, onun emirlerini kayıtsız şartsız kabullenme
inadın, benimse sürekli sorgulama inadım. Benimkisi fazla uzun sürmeyecek
hantal ve kambur bir ilişkiyi sırtıma sarmanın anlamsızlığıyla alakalıydı. Ada-
mın anısı yok bir kere; her gün aynı anı beş yüz kere anlatılır mı kardeşim?
Neymiş efendim şehre bir şair gelmiş de, salonun ön koltuğunda onu dinleme
şerefine nail olmuş da, onun cümleleri bir kurşun gibiymiş de... Şairin cümlesi
kurşun olsa ne yazar? Sizin kurşun dediğiniz benim için gül tomurcuğu. Topla
cebine koy. Sevgiline ver. Bir kızın saçına diz taç olsun.

Sen

Senin inadın... Kayıtsız şartsız ona uymaya inat etmiştin. Sen bu ilişkinin

adını sadakat koysan da sana kör bir inatla sadakat arasındaki farkı anlata-mamamın asıl sebebi anlamamaya da inat etmendi. Neymiş efendim, inadı ol-mayanın imanı olmazmış. İkinizden birinde şöyle ekmeğe sürülecek kadar bir akıl olsaydı keşke. Keşke dava asla eleştirilemez diyen adamın kafası büyük-lüğünde bir davası olsaydı. Hayal kurulmayacak, hikâye anlatılmayacak, aşk meşk gibi boş işlere kafa yorulmayacak, hiçbir bahanenin arkasına sığınılma-yacak, eylem kararı hızla tatbik edilecek... Cebimize yazıp koyduğu reçeteye bak. Sana bu adamın korkak olduğunu söyleye söyleye dilimde tüy bitti. Aşk meşk işinden kastettiği de benim Kevser'imdi değil mi? Onu da sen anlatmış-sındır ona! Çünkü senin anlatacak hiçbir şeyin yoktu. Başkalarının hayatların-dan çaldığını ona satıyordun.

Ben

Beni idare ediyordunuz çünkü içinizde tuzu kuru olan bendim. Tüm ey-lemlerin maliyetini ben karşılıyordum. Lidermiş! Herifcioğlu üç eylem emri verdi üçünde de kendisine erkete görevi çıktı. Üç eylemin üçünde de polisin karşısında ikimiz duruyorduk; niye? Sen zaten hiç konuşmazdın. Konuşmak senin doğana uygun bir eylem değildi. Polis adını sorduğunda adını bile ben söylüyordum. Senin için işleyeceğim en büyük hayır sana hayır demeyi öğret-mek olacaktı. Olmadı. O koca kafa, sen kalın kafa.

Neymiş efendim şairin dediğine göre her şehrin bir cümlesi olmalıymış. O koca kafaya göre bu şehrin söyleyecek bir cümlesi yokmuş. İnsanlar sabah uyandığında sonunda kocaman ünlemi olan bir cümle çıkmalıymış karşıları-na. Şehrin insanı o cümleyle yatıp o cümleyle kalkmalıymış.

Sonunda şehir uykudayken şehrin yazgısını yazmaya karar verdik. Verdi desem daha doğru olur. Ben yazıcı, sen boya kutusu tutucusu, o erkete. Ankara yolu kavşağındaki su deposunun üzerine "Cümlesi olmayan şehir!" yazılma-lıymış. Eylem, şehir uykudayken yapılmalıymış. Nalburiye işinden geçinirdik. Fikir ondan, malzeme ve icraat benden, ya sen?

Şu hayatta kuyruk olma dedim. Bir işin ucundan tut, iş olmadan aş olmaz dedim. Tıpkı annen gibi konuşuyorum öyle mi? Ah o çilekeş kadın olmasaydı sana bir an bile katlanmazdım ya sen yine o kadıncağıza dua et. Bizimki saf-tır, dedi. Koruyup kolla, gözün üzerinde olsun, dedi. Olur, teyzem dedim, olur. Demez olaydım!

Şehri uyutmuştuk. Yolda gelen geçen de kalmamıştı. On iki otuz otobü-sünü de uğurlamıştık Ankara'ya. O her zamanki gibi olay yerinden yüz met-re uzakta sinecek bir delik bulmuştu kendine. Ay kalaylı tepsiydi sanki. Ay'a kurulmuş bir merdivendi çıktığımız. Işığımda bir türkü; Ay'ı gördüm Allah amentü billah...

Senin bacakların titriyordu, sesin de... Sürekli sus diyordun, kes şu ıslığı... Son basamağa gelmiştik. Boya kutusunun kapağını açmıştım, fırçayı istiyordum senden. Bir tabanca gibi kemerine geçirdiğin fırçayı... Her eylem aracı bir tabancadır aslında. Sen bunun farkında değildin. Şunun da farkında değildin: her eylem sonunda tabanca patlamaz!

Geceyi unutmamalıyız. Tüm eylemler geceleyin korkusuzca doğarlar. Yüzün ısıdı birden. Gece siyah tülünü kaldırdı yüzünden. Polisin feneriymiş meğer. Tünemiş iki baykuş gibi kalakalmıştık yuvarlak ışığın içinde.

Aşağıya indiğimizde sen zifte bulanmış o fino köpeğine benziyordun. Polis de nasibini almıştı. Şapkasının siperinden burnuna doğru ince ve siyah bir

!

• akıyordu.

Sırtımızda ünleyen cop ona hiç değmedi.

Sahi o neredeydi?

AYŞE BAĞCIVAN

FİLİZKIRAN

Her gün farklı yaşlardaki insanların, farklı yaşlarını yüzlerinden yıkarak uğurlarım sonsuzluğa. Kiminin daha kurulmamış hayallerini, kiminin üzerine sinen kederini, kiminin sonsuzluk isteğini... Yüzlerinden, kapalı gözlerinden okurum ömürlerini. Tahta sandığın içinden çıkardığım bedenleri, ayakları kibleye gelecek şekilde sırtüstü yatırır, Gufraneke ya Rahman diyerek sonsuz bir başlangıç için hazırlarım.

Yedi yıl boyunca her gün, sessiz bedenleri beyazlara sararak uğurladım, bu sonsuzluğa aralıklı kapıdan. Bazen sızladım bazen titredim. Ama bir gün... Bir gün ben yine listedeki isimleri yetiştirme telâşındayken, kapıdan içeri yüzü yıkadığım bedenlerdeki gibi solgun bir kadın girdi. Ortada bulunan yıkama taşında ellerini gezdirdi, kapının hemen sağ tarafındaki duvarın dibine çömeldi. Başını sağ omzuna eğdi. Birbirine girmiş saçları alnından aşağı yüzüne düşüverdi. Kollarıyla titreyen bedenini sararak öne ve arkaya doğru sallanmaya başladı. Hiçbir şey konuşmuyor sadece sol tarafına doğru kapının girişine bakıyordu. Ellerimi kadının omzuna götürüp, burada ne işi olduğunu sormak istediğim sırada kapı açıldı. Kadının gözlerinden içindeki çılgılığı taşıyan bir damla yanağına süzüldü. Kadın ayağa kalktı, kapıdan içeri getirdikleri sandığa yaklaştı. Yüzüne düşen saçlarını, titreyen elleriyle kulaklarının arkasına itip, gözlerinden kalbimin ta içine ateşini düşürüp, “son kez, son bir kez daha ben yıkayabilir miyim?” dedi. Önce, dayanamazsınız, dedim, sonra yalvaran bakışlar eşliğinde dik durmaya yemin etmiş omuzlara bakıp, elbette, dedim. Kadın, küçük tahta sandığın yanı başında bir süre hareketsiz öylece sandığa bakarak durdu. Zaman sandığın içindeki bu beden için nasıl bittiyse bizim için de bir süreliğine kadının ömürlük seyrinde askıdaydı. Yanına yaklaştım, tahta sandığa bir türlü değmeyen ellerinin üzerine ellerimi götürüp, yavaşça sandığın kapağını açtım. Kadın, boğazına takılanı yutkundu. Kalbinden yükselmeye başlayanı susturdu. Düşmeye yakın omuzlarını dikleştirdi. Sandığın içindeki altı yaşındaki küçük bedenın başını, titreyen elleriyle göğsüne bastırdı. Tam

gözlerinden damlalar süzülüyordu ki Gufraneke ya Rahman diyerek, küçük bedeni mermer taşın üzerine sırtüstü yatırdık.

Ben yedi yıldır burada olmama rağmen o gün küçük kızı mermer taşın üzerine ellerimden çok bedenim titreyerek yatırdım. Kadın, sandığın yanı başından mermer taşa doğru heykel olmuş vücuduyla bakıyordu. Dilimde Gufraneke ya Rahman zikriyle sonsuz bir yolculuk için küçük bir filizi hazırlıyordum. Ben mermer taşın etrafını yedi kere güzel kokularla tütsüledim, kadın mermer taşın etrafını altı yıllık ömrün kırık hayalleriyle dolandı. Tütsülemeyi bitirdim, elbiselerini çıkarmak için titreyen ellerimle küçük kızın bedenine yöneldim. Kadın derin bir nefes aldı, aldığı nefesi kesik kesik geri verdi. Işığı sönmüş gözleriyle bana baktı “Saç bandını yavaş çıkarın, ne olur düşmesin o iki tel.” dedi. Küçük kızın kemoterapiye direnen iki tel saçı, dökülen saçlarına inat, ömründen uzun bir şekilde omuzlarına kadar uzanıyordu. Saç bandını, o iki tel saçı düşürmeden yavaşça çıkardım. Kadın, çıkan bandı avuçlarında sımsıkı tutarak yanağında gezdirdi. Her gün yaptığım bir işlem bugün neden ellerimin hatta tüm bedenimin titremesine sebep oluyordu bilmiyorum ama kadının küçük kıza her bakışında bütün vücudumu bir titreme alıyordu. Kadının dudakları büzüldü, boğazında düğümlenen yaşlarını yuttu. Gözlerinden damlalar değil dilinden dualar dökerek küçük kızın elbiselerini çıkarmaya başladı. Kalbindeki yükü bu son vedada yok sayarak, ellerini sanki kızı gözlerini başlangıca kapatmamış da ilaçların derin etkisine kapatmış gibi incitmeden, uykusunda bir çocuğu sıçratmak istemeden yavaşça bluzundaki düğmeleri açmaya başladı. Ya Rahman, dedi birinci düğmeyi açtı. Ya Vedud, dedi ikinci düğmeyi açtı. Ya Rahman, dedi üçüncü düğmeyi açtı. Ya Vedud, dedi durdu yutkunduktan sonra, Ya Vedud kızım sana emanet, dedi dördüncü düğmeyi açtı. Ben ve diğer gassal arkadaşım ellerimizle ağzımızı sımsıkı kapatarak, yaşlarımızın sesini örtterek kadını izliyorduk. Kadın, kızının kollarındaki iğne deliklerinin oluşturduğu morluklara “Artık canın hiç yanmayacak meleğim.” diyerek öpücükler kondurdu. Ellerini avucunun içine alarak titreyen parmaklarını kızın ellerinde gezdirip “Küçük ellerin toprağın içinde büyüyecek.” dedi. Kadın, dilinde dualarla kalbindeki yaşa bakmadan kızını yıkama işlemi için hazırladı. Bütün elbiselerini çıkarttıktan sonra belinden aşağısını örtmesi için beyaz bir örtü verdi arkadaşım. Kadın bir ara sendeledi, düşmeye yakın bedenine yaklaşıp tuttuğumuzda devam etmek istediğini söyledi. Arkadaşımın yüzüne baktım, onaylar bir şekilde kafasını aşağı salladı. Parmaklarını dudaklarına götürüp, dudaklarından parmaklarına yüklediğini kızının kirpikleri dökülmüş gözkapaklarına sürdü. Başını kızının burnuna doğru eğip, son kez burnunu burnuna değdirdikten sonra yanağını kızının dudaklarına götürdü. Bekledi. Bekledi. Bekledi. Büküp boynunu sol tarafına, Gufraneke ya Rahman, dedi. Hazırladığımız ılık suyu kadının yanına getirdik. Kadın ellerine bir bez parçası geçirerek küçük kızın örtünün altında

kalan yerlerini temizledi. Bir ara durdu, gözü kapıya takıldı. Gözlerinin içine bir ışık, yüzüne bir tebessüm yerleşti. Kapıya doğru heyecanla uzun uzun baktı. Tam ayakları adım atmaya hazırlanıyorken eli küçük kızının cansız koluna çarptı. Şaşkınlıkla etrafına bakındı. Dudakları titredi, çenesi büzüldü. Gözlerinin ışığı söndü. Derin bir nefes alıp yıkamaya devam etti. Elimi omzuna götürdüm, gerisini ben yıkamak istedim. Kadın ellerinden bez parçasını çıkardı, kızının ayakucundan sendeleyeni bedeniyle izlemeye başladı.

Küçük kızın gözlerinden yarım kalan düşlerini avucumda sakladım. Küçük bedenindeki güzel kokuyla hatmîyi birleştirerek sağ ve sol tarafını üç defa yıkadım. Yedi yıldır ilk kez bir bedenin üzerine gözlerimdeki damlalar dayanamayarak akıyordu. Yıkama işlemini bitirdikten sonra kadın yanıma yaklaştı. Bir süre sönmüş gözleriyle gözlerime bakıp, yanağımdan süzüleni kuru parmaklarıyla sildi, “Gufraneke ya Rahman.” dedi. Küçük kızın bedenini kuruldıktan sonra tekfin için arkadaşım beyaz örtüyü getirdi. Kadın, küçük kızın bedenini son bir kez daha içindeki yalazı söndürmek istercesine göğsüne bastırdı. Hatmî kokan bedenini koca bir ömre sığdıracak şekilde içine çekti. Akreple yelkovan kısa bir süreliğine dönmekten vazgeçti.

Arkadaşım, küçük tabutun içine litafeyi, onun üzerine de izarı serdi. Küçük kızı, ellerim ve bütün bedenim titreyerek annesinin sımsıkı sardığı kollarından usulce aldım. Tabutun içindeki kefen parçalarının üzerine yavaşça bıraktım. Küçük bedenini kefenleyip sonsuzluğa açılan başlangıcı için hazırladım. Kadın, tabutun içine sanki kızını değil de özünü koymuş gibi atışı seyrekleşen kalbini sağ eliyle sıktı, sendeleyeni bedeninin düşmesini engelleyerek sol eliyle duvara dayandı. Kapı aralandı, içeri tabutu almak için küçük kızın babası ve diğer sevenleri girdi. Babası, ah'larını ezberleterek tabuta sarıldı. İç çekişmeler, göğsüne yükselen sessiz çığlıklar eşliğinde, tabut omuzlara alınarak sonsuzluğa aralanan kapıdan çıktı. Kadın, tabutun ardından bakarken içine akıttığı gözyaşları daha fazla dayanamayarak tabutun ardından tek tek süzülüverdi. Dişleriyle dudaklarını ezerek acısını içinde çoğaltan kadın, dermanı kesilen bacaklarına iki eliyle durmadan vuruyor, tırnaklarını saçlarının altındaki deriden geçiriyordu. Kadın, sessiz ama kalbimi yerinden söken çığlıklarıyla tabutun ardından gitti. Kadın, ağrısı kalbime yansıyan haykırışlar bırakarak sonsuzluğa giden kızının toprakla kavuşmasına gitti. Arkadaşımınla birlikte uzunca bir süre başımızı yere eğerek sadece susup, titreyen bedenlerimizin sakinleşmesini bekledik.

Akşam mesai bitip de minibüse bindiğimde ön koltukta oturan, yaşları altmış ile altmış beş yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim iki amca, bu yıl filizkırın fırtınasının çok erken başladığından bahsediyordu. Başımı minibüsün camına dayadım, gözlerimi gözkapaklarımın altına sımsıkı sakladığım küçük kıza kapattım.

Bu yıl filizkırın fırtınası çok erken başladı...

AYŞE ŞENER

İNCİR AĞACI

Bahçesinde koca bir İncir ağacı vardı evin.

Ev iki katlıydı. Biir, iki. Üçüncü katta bulutlar oturuyordu. Kiremitleri da-
ima göğün yüzünden, gözünden öpüp duruyordu. Evin...

“Ev ev üstüne olmaz” demek neydi? Böyle olabiliyordu işte. Bu ne ki? Yedi
tane ayrı evin üst üste konulduğu yüksek binalardan artık her yerde vardı.

Her ev bir şahsiyetti. Seven ve kendilerini birbirlerinden sorumlu hisse-
denlerin ayrı birer insan değil de, “bir vücudun organları gibi” birbirine kay-
naşıp yekvücut olduğu tek bir şahsiyet! Bir kere erkekler baba oluyordu. Kadın-
lar da anne. Babanın kalbi annede toplanıyor, oradan çocuklara dağılıyordu.
Annenin kalbi ise çocuklara çatallandıktan sonra babanın kalbinde derlenip
toplanıyordu. Büyük annenin ve büyük babaninkî torunlara bölünüyor, pay
ediliyor, daha sonra büyüklere kalırsa kalıyordu.

Her şeyin küçüğü daha çok sevilirdi. Evin de. Evin büyüklüğü o evde
yaşayan kalplerin ferahlığıyla ölçülürdü. Metrekare hesabıyla değil.

Ferit ve ailesi ikinci katta oturuyorlardı. İnsan topraktan kalktıktan ne ka-
dar süre sonra ikiye katlamıştır barınağını, bilmiyordu Ferit. Çocuktu. Çocuk-
luk; bilginin azlığı, aynı zamanda özlüğü sayılırdı. Bilmediği oranda hisset-
mek çağı denilebilirdi çocukluk yıllarına. Ermemiş bilgelik gibi bir şey. Daha
az var olmak ve aynı zamanda daha yoğun... Var olmak. Ömrün bütün bereketi
çocukluktaydı sanki. Hayatın yeşereceği o bir tohum; işte bu çocukluktu. Tıpkı
şu koca İncir’ in dallarını kollarını gerisin geriye kalbine çekmesi, dürülüp
bükülüp bir İncir’ e, meyvesine, yani kendinden olma çocuğuna, dahası torunu
denilebilecek bir tohum tanesine sığıverdiği gibi...

Var olmak da zor şeydi hani. Tepe taklak yok olmayı içine saklayan bir
çıkındı sanki.

Ferit mi? Nasıl bir çocuk muydu? Hayal edersiniz sanmıştım. Hayal kur-
ma gücünüzü özgürce kullanırsınız diye yazmamıştım. Peki. Şöyle... Biraz
sıksıkaydı. Toprağı incitmeyen cinsten. Yük olmadan ağır olabilmeye büyüdüğü

okunurdu alnından. Saçlar ve kollar yele ve kanat. Ayaklar teker. Bir lokmayla doymak, ardını aramamak, oyun, oyun ve oyun... Gündüzleri ve özellikle akşam karanlığında. Hiç büyümek için nasıl bir direnmekti ki bu. Henüz yeni doğmuş olmanın hıncı belki de. Farkında olmadan duyulan hırs; yaşama karşı. Sadece dizlerinde biraz hasar. Yaşamak nedir henüz bilmiyorken; yaşamak işte. Zıplayınca başını delen ve kanatan yıldız, annesinin banyoda kafasına babasından gizli vurduğu sabunun köseyi tam dönememiş iğretiliği. Dizlerini yamalamaya oturmuş meleklerle çevrili olduğu o yıllar...

Ferit'in bildiği en iyi şey, boy ölçüştüklerini ve her defasında boyu evi geçtiği için, evi üzen o ağaçtı. (Beton milletin huyuydu bu. Çimentoluğa zorlanmış, baskılanmış toprağın intikamıydı.) Ertesi gün güneşin saldırılarından onu koruyarak teselli ederdi İncir ağacı. Beton; dikildiğinde uzamayan bir şeydi. Ekilmiş bir taşın büyümesiyle oluşmamıştı ya bu ev? Fakat ağaç; fidanı dikildiğinde boylan, soylan bir şeydi. Huylu poslu bir yükseliş. Kendince bir miraç. Dikine dikine, kendi bildiğine ve bilemediğine bir yürüyüş eyleme... Fidan Ferit'le yaşıt olan bir şeydi. Ağacın Ferit hali...

İnsanın efsanesiydi bu ağaçlar. Bire bin mısralık; Tanrı'nın serbest şiiri. Fakat muhakkak vezinli... Yaprakları bir acayip. Hicaba yetecek kadar büyük. Tanığı olduğu bir utancı saklayabilecek kadar hem de..."Annemi öpmüş müdür babam bu gövdenin arkasında?" İlk kumaşmış. Annesine bir entari. Babasına bir gömlek. Tekstil dünyasına atılmış ilk ve en organik adımı ha. Zamanında... Asıl güzelliği ise koca yaprakların arkalarında sobelenmeyi bekleyen bal küpleriyle dolup taşıyor olmasıydı.

İncirler olgunlaştığında sadece iki katlı evin aslen kiracı olan ev sahipleri değil, çevresinde bu ağaca tanıklık etmiş herkes sevinirdi. Olgunlaşmış ve dallarından birbirinin gönlüne düşmüş insanların böyle sevinçlerinden örülürdü bütün bir hayat. Şahlanmaya ramak kala bir atın kendisinden önce şahlanan yeleşi gibi. Veya sevdiğinden haber almış mesut bir genç kızın babasının yanaklarından öpeceken savrulan parlak örümler gibi... Saçakları, çözümsüzlükleri illa eriten bir dokunma hali.

Sultanahmet'in en doğal etkinliğini bu ağaç yapardı, o vakitler. İsimsiz, resimsiz. Afişi; gelip geçerken görülüydü. Kelamı; rüzgârla söyleşi. Selamı; meyvesi, küpü, balı... Ağustos bütün ateşiyle Eylül'e sarılacakken ve tam Eylül fevri bir değişimle, arkasını dönüp çekip giderken başlardı etkinlik. Meyvelerine yürürdü bütün tadı... İşte o an koparılmaya dahi gerek kalmadan ele avuca düşüverir bebeler... Koca İncir ayağa düşer. Sokağa iner en yüksek ucundan. Gocunmaz bundan. Vazifem der. Mızıkçılık yapmaz. Benim bunlar, ben yaptım demez. Saçar kendini. Savurur. Bereketin ta kendisi... Hızır'ın hazır oldaki hali. Mahalleli bilirdi ki; bu bal küpleri, dudaklarındaki kilidi çevirip onlara

şifasını cebren ve hilesiz dökecek. Dilsiz dil olacak. Şerbeti hal olacak. Taze can dağıtılacak gökle yerin bir tohumda, bir kökte tevhidinden ve taksirinden. Yan etkisiz. Karşılığında ise sadece teşekkür edecekler. Beklendiği için mi? Yo. Sadece yakışığı o olduğu için. Bir nevi ön şükür. Ağaca teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmezdi ki... Tabii ya. Teşekkür, mmm şeydi... Şükre varıncaya kadar sebepleri gönüllemek işte... Vesilenin yanağına makas atmak veya.

Ferit'in babası böyle durumların sebebini "edeptendir" diye açıklardı. Tam olarak anlayamadığı bu kelimeyi, -hocalarından biri bir gün koridorda çok bağırdığında ona göstermiş olduğu için- hissediyordu Ferit.

Hissetmek; neredeyse anlamaktı. Fakat tam değil.

Tam olmak neydi ki? Kim tam? Ne tam? Sayılar mı? Hadi oradan. Belki bir. Evet, bir tam olabilirdi. Sonra bölünüp çoğalıyorlardı. Dağılıyorlardı. Bir mahşer için en ücra köşelere sokuluyor ve birer birer tek başınalığı, yalnızlığı deneyimliyorlardı. Birliğin dağınık tecrübeleri. Bir düzen için dağılmış birlikler.

"Kimsin sen?" Dedi Ferit, kendisine doğru eğilip, yeni inşaatı bitmiş iş hanına bakarken. "Araya giriyorsun. Bilmiş bilmiş konuşuyorsun."

Hocası eli Ferit'in elinde o tabloya doğru işaret etmişti. Ağır ağır okutmuştu oradaki yazıyı. Babasının güzel bir şey olması gerektiğinde, Ferit henüz "Niçin?" demeden alnına bir pankart gibi açığırdığı o kelimeyi orada görmüştü. "Edep". Neydi ki bu kelime hemen çoğu güzel şeyin açıklanmamış açıklaması olarak karşısına çıkıyordu. "Edep" diye mırıldandı. Hocasının sert ve bir o kadar güzel sesi koridora aktığında ve sonra duvarları alıp götürecekmiş gibi dalgalandığında hissetti Ferit. "Edep ya huuuu" nun bir çeşit yıkanma/çimme olduğunu. Deryanın dere, derenin deryalaşmasındaki devinim vardı bu kelimenin içinde. Sayısız düzenli hareket içinde güzel güzel uyuyan büyük sükûnet! Bütün bunlar hissediliyordu o kelimede. Küçük vücudu, suyun kenarında dışlanmış bir ayırık otu gibi, titreyiverdi. Annesini ve el dokuma havlusunu aradı gözleri. Babaannesini mi dokumuş ne. Kulağını çeker korkusuyla kulağını kapadığı elini açınca kulağı yeniden şekline kavuştu.

Hocasının sesi koridorun sonundaki kapıdan çıkıp gidemediği için geri dönüyordu işte. Büyük adımlar halinde. Onu önce ezip sonra kaldırarak. Çim-mek zaten eziyetli bi şeydi. Fakat hafifliyordu insan sonrasında. Hamamla tövbe arasında bir ilişki vardı. Ona çimmeyi hatırlatan bu kelime muhakkak iyi bir şeydi.

İncirler dağıtılıyordu. Meliha teyzeler, ev sahipleri olan ve her zaman hasır şapkaları altında yaşam süren zarif tebessümlü Gökalp kardeşler, Ali Osman beyler, daha çok incir olmak üzere köşedeki iki yetimli ev de dâhil yaz sonu herkes incirlenmişti. Ballanmıştı. Ağaç vazifesini içtenlikle yerine getirmiş bir kul gibi, mutluydu. Ferit te. Babası ve annesi de... Birinci kattakiler ve ikinci

kattakiler de. Çatıdaki kiremitler ve daha yukarı çatıdaki bulutlar da... İncir ağacının bütün yaprakları Ferit'i alkışlıyorlardı. Çok büyük ve sessiz alkışlardı bunlar. Elleri ve ayakları büyüktü ağacın. "Alkış için değil ki..." dedi içinden Ferit, ağacın rüzgârla oyununa ara vermesi esnasında bakmaya izin aldığı gökyüzüne bakarak. O an dağınık yıldızlar kulaklarını birbirlerine bağladılar ve bir çerçeve oluşturdular. Lacivertin üstüne "Teşekkürler!" yazıyor gibiydi. Vallahi. Kıvrık saçlarını düzleyip yüzünü, gözlerini örtmek istedi. Utanmıştı.

İncir dağıtırken bir ecnebi rast gelmişti Ferit'e mahallede. Sepete bakan gözlerini görmüştü onun. Sepetteki bal küplerine... Annesinin hafızasına not düştüğü isim listesinin içinde bu turistin adı geçmiyordu. Veremezdi. Pekâlâ ya göz hakkı ne olacak? Olmaz. Göz gördü bir kere. Hem ne göz... Gök mü göz mü ayırt etmesi zor. Öyle ki incir sarısına düştüğünde yeniden onu yeşertecek kadar mavi. Sepeti uzatması geldi. İçinden bir iki tanesini alıp vermek cimrilik olabilir, diye düşündü. Hayır, bunu tam da böyle düşünemezdi. Hissetti. Küçüklük; büyük hislilikti öyleyse. Bir şey bilmemek. Dil ile izah edememek. İfade­sizlik. Fakat derinde, kuyusunun dibindeki kısırtılardan bir alfabe­ye sürmek parmak uçlarını. Anlama bulaşmak. Dilsizliğin deli imkânı. Hissetmek sadece kalbe ait bir şeydi. Henüz kelimelere dökülmemiş, cümle olmamış bir âlem­di hisler âlemi.

Sonra, daha evvelsi gün annesinin, babasının en beğendiği mendillerinden birisini verdiğini ve onu ceketinin iç cebine sakladığını hatırladı. Mendili çıkardı. Lacivert ile bordo çizgi mendilin dört bir tarafını çeviriyor, tam köşeye geldiklerinde birbirlerine omuz verip birlikte daha küçük bir karenin ikişer duvarını örüyorlardı. Bu iki renk iyi anlaşıyorlardı. Gece lacivertinin içinden başını uzatan bir ay nasıl ısıtıyorsa bordoya boyanmış kadife gülü bir bahçede... İşte öyle. Ferit mendili açtı. İçine sepetten dört, yok, beş incir koydu. Beşincisi çok büyüktü. Yarılmıştı ortasından. Neredeyse yedi incir. İyi. Tek sayı iyidir diyordu içinden bir ses. Şimdi oldu, diyordu. Göz hakkına karşı daima cömerttir gönül, diyordu. Tek sayının neden iyi olduğunu kendisine açıklayacak kadar bilmiyordu. Mantıksız olabilirdi. Mantık her şeyin bizzat izahını bekleyen aklın kendi lüksüydü. Delil, ispat muhasebesini tutan yönetici ırgat. Tek sayı iyidir, bitti. Bir; sonsuzluk ifade eder. Bitirilemeyecek olmayı... Bereketliliği. Mavi gözleri doysundu ecnebi misafirlerin. Madem buralara kadar gelmişler ta memleketlerinden... Hoş gelmişler. Sepetten şekerlik, incirden şeker. Küçük küplere binmiş ballar, şifalar. Daha ne... Nasıplıymışlar doğrusu.

Ağaca baktı bir daha Ferit.

Eser; bir varlığın esebildiği kadar esmesi ve uzanabileceği son sınıra dokunabilmek için varlığının ayakucunda yükselmesi miydi? Küçüktü yaratılan çünkü. Huyu kısa gelirdi. Ayakucunda, kendisini yükseltecek bir üretimin

ucunda en yükseğe dokunabilme çalışmalarından başka bir şey değildi hayat. Tıpkı bu İncir ağacı gibi. Köklerinin ucunda yükseldi ve en uzağa uzattı incirlerini...

Bu ağacın dalları dedi, dünyayı sardı. Nerelere uzandı. Bu ağaç; sanıldığı gibi durduğu yerde durmuyor. Dünyanın taa öteki ucuna bile yetiştiriyor yemişi. Hem burada, hem orada. Hem mukim, hem seferi... Hey maşallah.

Korna sesiyle sıçradığında elindeki zarf içindeki resimle birlikte yere düştü. O İncir ağacının olduğu iki katlı evin yerinde yükseltilmiş iş hanına ayna tutan küçük su birikintisinin içine. İş hanı altta kaldı. Birikinti hafif dalgalandı. Üstündeki tozlara tutundu damlalar. Ayaklandılar. Damladan korkulur tabi. Her damla deryanın veciz halidir ya çünkü. Tabi... Koca İşhanı içine istif edilmiş dükkânlar ve çalışanlarla beraber İncir ağacına tırmanmaya başladılar.

Taksi şoförü “ Meczup mudur nedir...” diye söylenerek indi. Düşen resmi almak üzere bütün bir hayali aynalayan su birikintisine çömelmiş kalmış olan Ferit Bey’in yanına geldi. “Para desteni mi düşürdün amca, ne bekliyorsun yolun ortasında? Malın neyse de, canına mı susadın?” diye söylenerek.

O da eğildi. Baktı. Bir resim. Biraz eskiden çekilmiş. Çekip gitmiş yılları resmediyor. Resimde iki katlı evi kucağına almış, incirleyerek öpen koca bir ağaç! Nerede şimdi? Şimdi nerede? Zarfın üstünde ise yabancı bir memleket adı. Okunması zor. Bir de o yedi inciri afiyetle yemiş olduğu için mavi gözleri yeşermiş bir kadın. Uzun yoldan gelmiş ayağı tozsuz bir kadirşinaslık.

Şoför Ferit Bey’in dalgınlığına bağırıp çağırarakken fotoğraftaki ağaca bakakaldı. Bu, dedi. Bizim, dedi. Ağaç, dedi. “Ulan”, dedi. Az oturmadım ben bu ağacın mahallenin orta yerine kurduğu koca sofraya! Sen ezik bir şoför sanma abi beni. Efkarımız edebiyatımız anadın mı?!” diye devam ederken, Ferit Bey başını kaldırdığında oldu olacak olan. Karşılıklı uyanışlar, bağrıışmalar. Sokak ortasında. Korna orkestrasının şahlandığı anda. Fotoğrafı yeniyle sildi taksi şoförü. Yukarıya kaldırdı. İş hanı’nın yanına tutup baktı.

Göz kapaklarında bütün bir milletin pişmanlığı, büyük bir keşke’si ve kir-pikler arasında bir nem ıslık çalıyordu.

SELÇUK AZMANOĞLU

DEFTER

Kitabevine uğrayıp yeni çıkan kitaplara göz gezdiriyorum.

Kitabın adı İbnülemin'in Rüyaları. Adam 1895 – 1927 yılları arasında gördüğü rüyaları yazmış. Enteresan bir kitaba benziyor, alıyorum.

Oradan, müdavimi olduğum çayevine geçiyorum. Bahçedeki bir boş masaya oturuyorum. Garsonlar ne içersin diye sormadan demli çayımı masaya bırakıyorlar.

Kitabı okumaya başlıyorum.

Sigara yakmak için cebimden tabakayı çıkartırken onu görüyorum.

Gözlerini üzerime dikmiş gülümsüyor, kim bu?

Adımı söyleyip, tanımadın diyor.

Tanıyorum, asırlar sonra gördüğüm ilkokul arkadaşım Hâlim bu.

Kucaklaşıyoruz. Çantasını yandaki boş koltuğa bırakıp oturuyor.

Çokça çay ve sigara içiyoruz. Hâlim çayına üç şeker atıyor, ben şekersiz içiyorum.

Hiç soru sormuyor, anlatıyor Hâlim.

Babasının öldüğünü, annesiyle yaşadığını, hiç evlenmediğini, askerlik maceralarını, yarım kalan üniversite hayatını; uzun uzun anlatıyor, birden susuyor Hâlim.

Sessizlik oluyor.

Hâlim diyorum, Sabriye Öğretmen diyorum, seni diyorum, çok fena dövmüştü diyorum.

Hâlim gülüyor. Evet, diyor dövmüştü.

Ne yapmıştın da dövmüştü, diyorum.

Hatırlamıyorum diyor, galiba diyor, beni diyor, sebepsiz yere diyor, dövmüştü.

Sabriye Öğretmen diyorum, senin kafanda tahta metreyi kırmıştı Hâlim.

Kırmıştı, diyor.

İnsan, bir çocuğun kafasında tahta metreyi niçin kırar Hâlim diyorum.

Hâlim gülüyor.

Yine sessizlik oluyor.

Kitabı elime alıp Hâlim, diyorum bu yeni çıkmış, İbnülemin'in Rüyaları. Adam 1895 – 1927 yılları arasında gördüğü rüyaları yazmış. Enteresan bir kitaba benziyor.

Evet diyor Hâlim.

Hâlim bana rüyalarını anlatıyor.

Allahım bunlar ne acayip rüyalar...

Hâlim diyorum, sen bu rüyaları yazsana diyorum. Sana bir defter alalım, adı Rüya Defteri olsun ve sen her sabah uyandığında rüyalarını yaz.

Hâlim gülüyor, çantasını açıyor. Kahverengi deri ciltli bir defteri çıkartıp masanın üzerine bırakıyor.

Ben diyor, rüyalarımı diyor, zaten yazıyorum diyor.

Defterin kapağını açıyorum. İlk sayfasında yeşil mürekkeple ve büyük harflerle RÜYA DEFTERİ yazıyor. Şaşıyorum.

Bu doldu diyor Hâlim, defteri işaret ederek.

Benim şimdi gitmem gerekiyor diyor. Allah'a emanet ol, seni gördüğüme sevindim.

Kalkıyor, vedalaşıyoruz. Giderken duruyor, bana dönüyor. Kitabı ona uzatıyorum, ben diyorum bir tane daha alırım, bu sana hediyem olsun.

Kitabı alıyor, teşekkür ediyor, yürüyor, gidiyor.

Arkasından sesleniyorum. Hâlim diyorum, defterini unuttun diyorum.

Hâlim gülüyor, eyvallah diyor, defteri almadan gidiyor.

Defteri açıyorum, okumaya başlıyorum:

“Çayevinde oturuyorum. Kitap okuyup çay içiyorum. Birden yıllardır görmediğim bir arkadaşım geliyor. Seni gördüğüme sevindim diyor. Okuduğum kitabı alıp kahverengi ciltli bir defter verip gidiyor. Defteri açıyorum, okumaya başlıyorum. Bu defter benim el yazımla yazılmış. Bunu ben ne zaman yazdım diye düşünüyorum şaşkınlıkla. İlk sayfasında yeşil mürekkeple ve büyük harflerle RÜYA DEFTERİ yazıyor. Korkuyorum...”

ZEYNEP SATI YALÇIN

ARAYIŞ

İçimde yanlış bir hayatı yaşadığım hissiyle ıslak kaldırımlarda dolaşırken şairane ruh halimden bir araba kornasıyla irkilerek çıktım. Kamyonetteki şoför uzun uzun korna çaldıktan sonra önüne atlayan genç adama okkalı bir küfür savurdu.

Daireden çıkalı iki saat olmuştu. Şehir merkezinden epey uzaklaşmış tren garında kadar gelmiştim. Boynumu yabancı bir el gibi her gün sıkkan kravatımı çıkarıp paltomun sağ cebine sıkıştırdım. Elimi çıkarırken cebimdeki faturaları hatırladım. Elektrik yüz lira, su yüz yirmi, doğalgaz üç yüz kırk. Her gün de çamaşır yıkanmaz ki Fatma. Maaşa daha on gün var. Cebimde yüz lira kaldı. Nereye gidiyor bu paralar, diye düşünürken gar binasının saçakları altında durup etrafı izlemeye başladım. Ufak bir çocuk elindeki ekmekten koparıp kuşlara atıyordu. Kuşlar ekmek parçasının peşinde bir oraya bir buraya uçuşuyorlardı. Çocuğun annesi:

-Ziyan etme şu ekmeği; kendin ye! dedikten sonra çocuğun eline yapıştırdı bir tane.

Tanrım ne güzeldi kuşlar. Sanırım bunun farkında olan yalnız ben ve küçük çocuktuk. Cebimde param yoktu ama bir süreliğine de olsa kuşlar mutlu olmama yetiyordu. Zaten mutluluk anlarda gizliydi. Geniş zaman mutlulukları aramak boşuna...

Yaklaşan trenin sesiyle bu şairane ruh hâlimden çıktım. Isınmak için bekleme salonuna girdim. Kalorifer peteğine yaslanıp cam kenarından dışarıya baktım. Bilinçsiz bir şekilde buralara kadar gelmeme sebep olan düşünce beni tekrardan esir aldı.

Kaç zamandır içimde tarif edemediğim bir sıkıntı vardı. Hiçbir yere sığamaz olmuşum. Bu his galiba aramak hissiydi. Fakat neyi? Bir bilinmeyen. Neydi bu bilinmeyen? Şu tren bilinmezden geçer miydi? Belki hemen bir билет alıp gitmeliydim. Aradığım her neyse gittiğim yerde beni bulurdu. Pencere kenarından ayrılıp gişeye gittim. Görevliye en yakın tren seferini sordum. On

dakika sonra dedi. Bir süre bekledim. Görevli:

-Alacak mısınız? diye sordu.

-Hayır dedim. Belki daha sonra.

Gardan ayrılıp evin yolunu tuttum. Fatma şimdi nerede kaldın diye hesap sorardı.

Ertesi gün baş ağrısıyla uyandım. Dar ağacında sallanan ipi boynuma geçirip daireye gittim.

Günlük evrak işleriyle uğraşırken Fatma aradı.

-Murat dedi, az önce ev sahibi geldi kapıya. Mercekten baktım. Açmadım kapıyı. Bir iki zile bastı gitti. Ne zaman vereceğiz kirayı?

-Dur maaşı alalım bakarız çaresine deyip kapattım.

O an karşımdaki masada oturan mesai arkadaşım Mesut Bey'le göz göze geldik. Gülümseyip başımı eğdim. Mesut Bey'in de gülümsemesinden güç alarak borç istemeye karar verdim. Ama nasıl? Daha önce kimseden borç istemedim ki? Bu günleri de mi görecektim.

Küçüklüğümden beri anlam veremediğim gereksiz bir çekingenlik vardı üzerimde. Bu yüzden insanlara yakınlık gösteremiyor kimseyle arkadaş olamıyordum. Mesut Bey'le de samimi değildim ama sonuçta iş arkadaşım. İçimden prova yaptım.

Mesut Bey bu ay çok sıkıştım desem olmaz. Önce bir hâl hatır sormak gerekir.

Mesut Bey nasılsınız? Çoluk çocuk nasıl?

Bu faslı geçtik.

Mesut Bey, elim çok sıkışık. Eğer varsa biraz borç para...

Yok böyle de olmaz. Hâl hatır sorduktan sonra o da beni sorar herhalde. Sonra borçlardan bahsederim. O da paraya ihtiyacın varsa ben vereyim...

Hadi oradan. Adamla günde on kelime konuşmuyorsun niye sana borç versin?

Diye düşünürken Mesut Bey seslendi karşı masadan.

-Hayırdır Murat Bey. Dalgın görünüyorsunuz.

-Hiç dedim. Uyuyamadım gece.

Bana Murat Bey diye hitap ettiğine göre mesafeli davranıyordu. Kesinlikle borç isteyemezdim artık. Öğle paydosuna yarım saat vardı. Müdür Bey'e gidip öğleden sonra bankaya gitmek için bir iki saatliğine izin aldım.

Bankaya gidip bir kredi daha çektim. Mesut Bey'den borç istemekten kurtuldum.

SONER OĞUZ

ONLAR/ GOG VE MAGOGLAR

Papyonlu sırtıkan surat eğilerek selamlıyor onlar'ı. "Beni alkışlarınız yarattı." Denecek laf mı bu Halide? Tövbe est... tövbe estağ... estağ? Estağ-firullah mı, estağfurullah mı? Yarım yamalak Arapçamı bir dönem boyunca derslerimize giren ilahiyat doçentine borçluyum. Derdi ki: "Arapçada bir harf adamı ipe götürür." Adam ve ip, Arapça hocalarına göre hep yakındır birbirine. Ondan beridir çekinirim kelimelerden. "Yaratmak" ile "tıraş etmek" arasındaki fark bir nokta kadmış. "Beni siz halk ettiniz." Belki de hepsi berberdir alkışlayanların. Bunlar ne çabuk çoğalıyorlar Halide? Ve sen ne çok anlamıyorsun beni? Her konuşmada bakışların aynı; donuk, manasız... Hiç mi farkında değilsin bir şeyin farkında olmadığının? Sen anlamadıkça çoğalıyorlar ve salgın gibi yayılıyorlar şehirlere. Demek kötölük daha bulaşıcı ve daha doğurgan iyiliklerden; iyiler bu yüzden eksik zahir. Gog ve Magogça, ırmakları ve gölleri içerek tüketebileceklermiş gibi geliyor bana, baksana!

Halide, kapat şu kanalı! Al birini vur ötekine mi bu programlar? "Senin" diyor, "benim" diyor baksana durmadan. Senin ve benim olan bir şey varmış gibi. Şahıs ve iyelik zamirleri arasında gidip gelen bir diyalog bu Halide. Bu yüzden iğrenç. Ne çok "ben" diyoruz farkında mısın? Tamam Halide, sen öyle boş boş bak bana. Ben anlamadığını anlarım. Senin anlamadığını da senin yerine de...

"Kırmızı stilettona bayıldım. Etek boyun bacaklarını kısa göstermiş yalnız. Üzerindeki beğenmedim. Makyajın berbat. Dekolten yetersiz hayatım." Çatalın başka anlamları da mı varmış Halide? Devam ediyor jüri üyesi: *"Sakar'ı bıraksaydım mağazaya daha güzel giyinir çıkardı."* Çirkin şakayı açıklıyor kimse gülmeyince: *"Sakar benim minik, tatlı kızım. Üç yaşında bir şempanze."* Kah kah... kih kah! Otuz iki dişin abartısız yirmi sekizi sayılabiliyor ultra HD ekranda. Benim beynim karıncalanıyor, düşüncem bir uyuşmayla cedelleşiyor. Hakaretin muhatabı kızsız gülüyor kahkahalarla. *"İşin ucunda yüz bin lira var, yoksa bu kız çok gururlu. Bu lafları yemez."* Haklısın Halide, para meşrulaştırıyor her şeyi, arsızlığı dahi.

Şah damarlarımız çatlasaydı da ar damarlarımız dursaydı yerinde. Kapat şu zıkkımı! Ne duruyorsun! Kumandanın kırmızı tuşu bunun için Halide! Hayır, sana bağırıyorum. Onlara isyan ediyor ses tonum.

Gözleri balköpüğü Halide'nin. Çokluk boş bakar dünyaya. Anlamaz. Anlar gibi de yapmaz. Belki anlamadığı için mutludur. Ya da öyle görünmek hoşuna gider. Arada söylenir o kadar. Sürekli didişiriz aslında ama aldırılmaz. Hayır, canım ne alaka? Seni gömmek için yazmıyorum bunu. Tamam, tamam. Kapat tın televizyonu. Daha ne istiyorsam? Aman, ben de! Okudum da ne oldu? Çok büyük bir şey mi oldum sanki? İnsanlar eğlenecek tabi, değil mi Halide? Hangi çağda yaşıyorsam? Yine anlamayacaksın ama ben hangi çağda yaşadığımı bilmem de hangi çağın bende hüküm sürdüğünü bilirim. Yanlış zamanda dünyada olmaya bağnazlık diyorlar Halide. Fikirler elbet değişebilir. Hatta değişmeli. İnsan da başkalaşabilir. Lakin yozlaşmamalı. Kapat dedim kapattın televizyonu daha ne uzatıyorsam lafı? Bir pazarımız var. El gibi gezme yok tozma yok. Televizyonla bile geçinemiyorum. Ne yapabilirim Halide? Bir hiçliğin şaşaalı elbiselerini giyinmiş bu boşluk benim için yaratılmışsa seneler evvel, ne yapabilirim söyle? Çarklar kimin için dönüyor iki binli yıllarda? Kimleri öğütüyor? Dünyayı değirmene değil de değirmeni mi dünyaya teşbih etmeliydi şair?

Bunaliyorum. Zülkarneyn'in seddi üzerime çöküyor sanki. Onlarca, yüzlerce, Gog ve Magoglarca kemiriliyorum. Oysa bir çay koysa Halide. İsrail'den ithal ölü tohum çekirdeklerden çitlesek, Amerikan sigaraları tüttürsek, sarılsak sonra. Yok. Halide Semiramis bahçelerinde. İskender'in aynasını üç kuruşluk sirkeyle parlattı. Cem'in kadehi tamamdır. Bulaşıklar yıkanmış, makineyi renklilerle yorma zamanıdır. Halide ne iyi, işinde gücünde. Bense ne çok dertleniyorum. Hâlbuki ne güzel bir evimiz var. Geçen yaz yirmi yıl taksitle aldık. İhtimal ki ödeyemeden ölürüz. Hayli kârdayız erken öldüğümüz her gün için, -mantık düz bir şeyse- yaşadığımız her gün ziyan... Çokça odamız var. Bana, Halide'ye, çocuklara neredeyse ikişer oda düşüyor. Oysa biz inciri dörde bölen, zeytini ısırmakla çoğaltan kardeşlerdik. İnciri ve zeytini unuttun mu Halide? Unuttuk mu? Şimdi komşu vadilerde birbirini tanımadan akan çokça ırmak gibi yabancı sularız. Oysa hepimiz iyi insanlar idik ora-lar-da. Artık hiçbir çoğullama yetmez bu ayrılığı anlatmaya. Ya içlerimizde kaç odaya ayrılıyoruz. Kaç kişi yaşıyoruz o odalarda, vakti geldiğinde biri ötekini boğmak için? Nasıl da bileniyoruz insan tarafımıza? Tesadüfi biletlein kaderlerini yan yana oturttuğu yolcular gibi yalnız seyahat ediyor, yalnız düşünüyor, yalnız ölüyoruz. Odalarımız arasında asırlar var. Kızım benden iki yüz sene farklı mesela. Oğlum mesafeyi daha da açacak belli. Ya seninle Halide? Işık yılı hesabından on üzeri bir milyon gibi bir tahmini yadırgar mısın? Affedersin, yadırgamak benim işim. Oysa cenazem bu boyutta kılınacak bildiğimiz "onlar" tarafından.

Ve şu içime sinmeyen dünyaya gömüleceğim mecbur. Haklısın Halide, abartıyorum. Saksıda organik biberlerimiz var. Yoğurdumuzu annen mayalıyor, babaannem et kurutuyor ya bize, piknikte çimlere de oturuyoruz. Biz yine iyiyiz onlardan. Biliyorum, anlamadın yine. Uzatacak değilim. Kafamın içi kırk yamalı bohça. Sene olmuş iki bin yüz otuz altı, Neşet Ertaş dinliyor ve nelere takılıyorum hâlâ. Kökü kendi gövdesine saplanmış bir ağaç gibi öz suyumu soğuruyorum bunca düşünmekle. Tüm zamirleri eksilttikçe kendimden, kanlı dişlerimi size de saplıyorum. Bunca yakınıyorum fakat telefonumda yüzler kayıtlı. Sayıca yüzler mi, yüzce yüzler mi peki Halide?

Dün cumaydı. İlk cinayetimi işleyebilirdim mübarek günde. Bir taşı yontup ağaç lifleriyle bir sapa bağlayabilseydim çabucak, katil olabilirdim. Ras-kol'üne hiç benzemeyen bir baltayla gazetelerde fotoğrafım çıkabilirdi bugün. Elimde yarısı dolu -böyle konuşmam iyimser olduğumu göstermez- bir plastik şişe vardı. Onu vurdum alınına. Ölmedi. Ölse kutsanır mıydım onlar tarafından? *"Otuz üç yaşındaki edebiyat öğretmeni dersi dinlemeyen öğrencisini öldürdü. On dokuz yaşındaki maktul seneye askere gidecekti."* S nokta D nokta mı olurdu gazetelerde? Oysa ben Yunus'u anlatıyordum. Neyse ki, çocuk ölmedi. İfademi alıp saldılar. Bakalım, onlar ne diyecek öğrencisini su dolu şişeyle avlayan öğretmenin ettiği işe? Eskiden diyorum, daha mı usluydum; daha mı iyiydi(-m), (-n), (-k), (-niz)... Hayır, onlar hiç iyi değillerdi Halide. Soruyorum sana onlar mı çoğalıyor yoksa ben mi azalmaktayım her gün? Evet, bir fikrin yok Halide. Yine. Tebrik ederim! Hayır, canım ne dalga geçmesi!

Bak Halide, kendi evimdeyim; sen karımsın ve bunlar çocuklarımız. Ne var ki, garibim, tuhafım. Saat beşte kalkıp gidecek bir misafir gibiyim koltuğun ucunda. Hissizim. Tabi ya Halide! Nasıl da düşünemedim bunu. Daha borcu bitmediğinden sahiplenemiyorum evi(!) Yaşa! Evceğizimiz çok güzel. Beyaz ve kahve köpüğü mobilyalarımız sadelik demek. Çekmece kulpları çok tatlı. Holdeki istasyon saatini biz moda ettik cümle âleme. Borcu bitsin, daha bir sahiplenirim her şeyi. Çok yaşa Halide! Alaycı bir gülümseyiş nasıldır peki? Al sana ondan Halide! Ben senin *"Benimki kuru patlıcan dolmasına bayılır."* tümcendeki "seninki" olmaktan öte bir şey miydim? Sus Halide, cevap verme artık. Hiç anlayamadığın soruları yanıtlaman saçma bir cesaret zaten. Sus ve dinle:

Hep korkuluydum şu hayatta. Yaban, tedirgin... Kaçacak bir kuytum yoktu. Eriyor, tükeniyordum. Sen daha anlamıyordun çok şeyi. Hep yan yanaydık. Ekran karşısında, yemek yerken, alışveriş sepetini kıtlıktan çıkmışçasına tepelime doldururken, uyurken sonra. (Çocuklarla neye gülüyordunuz hep?) Onlar gitgide çoğalıyorlardı. Ben kendime kaçabiliyordum ancak. Bu derin tenhâlığın mimarı sendin, onlardı, bizdik. (Biz dediğim kendi bütünlüğümüdü seninle ve onlarla alakası yok) Ben eksilirken onlar çoğalıyorlardı biteviye. Otobüs durak-

larında, kafelerde, plajlarda... Bir gün şu duvarların ardına dayanacaklarını, beni de kuşatacaklarını biliyordum. Bir çayıtları da sen miydin? On'lar milyona dönüyor ve talan ediyorlardı her şeyi. Bir kitapçılara dokunmuyorlardı. Nihayet kapıma dayandılar. Kısıtıldım Halide, kuşatıldım milyon tarafımdan. (Kim bunlar peki? Bence uyduruyorsun. Oldum olası seversin düşmanlar icat etmeyi. Sana Sancholuk edecek değilim, diye düşünmen doğru mu şimdi?) Üçüncü çoğuldan yağılarımız ve ortak kanlılarımız var bizim. Oysa sen ve ben ne denli uzağız. Bir gök gürlemesine, bir yaprak hışırtısına değişebilirim tüm insanları şu an. Bir gül etmez insanların yekûnu. (Ve sen yine anlayamazsın) Yok, böyle olmayacak Halide. Sana kalsa benzemeden yaşayabiliriz onların içinde. Onlar milyonlar. Haksızsın Halide. Ebediyen haksız kalacaksın. Peki, ceketimi getirdin madem kapıyı da göster.

...

Sığındığım kaleden teslim bayrağını açarak çıkıyorum. Sandığım kadar kötü değil onlar. Fenalık etmiyorlar kimseye. Turnikelerden geçiyorlar muntazaman, para üstü alıyorlar, fatura ödüyorlar, yürürken sigara içiyorlar benim gibi. Bir kafese tıkıp da fıstık falan atmıyorlar bana. O ilk kaygı siliniyor kalbimden. Korkmuyorum. Asık bir suratla, çaresizliğimle karışıyorum aralarına. Dövmüyor, sövmüyor, ardımdan çelme takmıyorlar. Belki yarın gülerim bile. Asılsız bir rivayet miymiş onlar? Kimsenin benimle derdi yokmuş da aldanmış mıyım? Sokağı çoktan geçtim, başıma bir şey gelmedi henüz. Büyük karşılama meydandadır belki. Büyük savaşlar meydandadır zira. Sığınağım, taksiti bitmemiş evim nerede kaldı? Tepeden erken inen bir okçu da ben miyim yoksa? Direnebilir miydim daha? Ve ne kadar? Kalbimde ritimsiz çarpıntılardan doğan bir hisle kaldım. O hisle yürüyorum. Derken bir çürüme alıyor gövdeyi, etlerim sıyrılıyor kemiğimden. Lime lime dökülüyorum ışıklı kaldırımlara. Camekânlara yansıyan şu ucube ben miyim? Hiçbir tarihi hatırlamaksızın, hiçbir hatırası olmaksızın yürüyorum. "İncir neydi tanrım, zeytin ne?" bunu sora sora kemiklerimden sıyrılıp dökülüyorum kaldırımlara. Ardımda sırtıktan sahibinin tasmaından tutup da gezdirdiği bir köpek arsızca yalanıyor.

İBRAHİM HALİL ÇELİK

ARABA İLANI

Bayandan temiz kullanılmış, satılık araba. Arabam 1.6 motor, 16 valftir. Sınıfının en dolusu ve en çok tutulan modelidir. Koltuklarında, döşemelerinde en ufak bir yıpranma söz konusu değildir. İçinde sigara dahi içilmedi, desem yalan olur. İçtim. Dışarda yağmurun deli deli yağdığı, rüzgârın masallardan çıkma ürkütücü seslerle estiği bir gece telefonuma gelen cevapsız aramalar ve atılan kısa bir mesajdan sonra, hiçbir şey yapamamanın verdiği çaresizlik duygusu ile bir sigara yakmıştım.

Bir ömür geçer miydi böyle darmadağın, tutarsız, böyle yıkık! Sigarasız.

“Behice, sakın eve gelme, oyalan biraz; seninki gene kapıya dayandı.”

Arabanın buğulu camları, yağmur, sigara dumanı, insana hüznü iliklerine kadar hissettiren ölgün ışıklar, gece, kısa mesaj ve telaş; ben, zavallı Behice için bir aradaydılar. Şak şak, alkışlamam, tebrik etmem lazımdı! Hepsi de geleceği zamanı biliyorlarmış! Dakiklermiş!

Ne bu? Geçemediğimiz bir sınav mı, bir şaka mı sonunda gülemediğimiz!

Mesaja bakıyorum, gözlerim yaşıyor. Siyah kemik gözlüğümü çıkarıyorum, bulanıklaşıyor dünya. Derin, şekilsiz bir süliet oluveriyor her şey. Siliyorum yaşaran gözlerimi. Arabanın camlarını açıyorum, rüzgâr gözlerimi kurutuyor. Ürperiyorum.Yüzümdeki fondotenin çatladığını hissediyorum. Yüzüm kupkuru, cildim bir bozkır iklimi gibi ıssız ve ölgün. Şu ellerimdeki, ayaklarımdaki halsizlik de neyin nesi? Niye tutmuyor bunlar? Ne yapacağım şimdi böyle çaresiz, çıkışsız bir başıma? Anca sigaraya gidiyor ellerim. Üst üste o gece kaç tane içtim bilmiyorum. Saymam mı gerekiyordu? Saymadım.

Arabamın içi tertemizdir. Sigara kokusu gelmemektedir. Çünkü her sigara içişimden sonra arabanın içini iyice havalandırdım.

Gönül rahatlığıyla binebilirsiniz.

Ve hep Behice’yi hatırlayınız.

Eski sahibi arabaya iyi bakmış, deyiniz.

Hepimiz ömürlerimizin eski sahibi değil miyiz? Değiliz be! Ben uydurdum.

Ömrümüz eşyaları sahiplenmekle geçiyor, hâlbuki eşyalar bizi sahiplenmeliydi; ömrümüz onlarınkinden daha kısa. Bunu uydurmadım!

Aracımda darbe, değişen söz konusu değildir. Sol ön çamurlukta boya vardır. Boya kazadan değil, benim aptallığımdan. Mahallede beraber okula gidip geldiğimiz, aynı sokakta oturduğumuz; çocukluğumun, gençliğimin kahramanı Ömer diye biri vardı. Yüzü yanık, gözleri şehla. O, mahallede ağabeylik taslar, okulda serseri takımının lideri vasfını görürdü. Elinde tespih, caka satar gelen gidene, ders desen hiç ilgilenmez. Eyvallahı yok kimseye, kafasının dikine gider, belalı. Ama gönül bu ya, sevicecek biri gerek. Ömer'e tutuldu. O öyle caka sattıkça, tespihi salladıkça içim bir hoş olurdu. Onun işi gücü kavga etmek. Kavgaları da kavga hani! Satırlı bıçaklı. Bir gün büyük bir kavgada yaralanınca, babası onu okuldan alıp bir kaporta ustasına çırak olarak verdi. O gün bugün Ömer orda çalışır. Bizim Caka Ömer, Ömer Usta oldu. Liseden böyle ani ayrılınca o, ben daha başka sevdim onu. Bende de az delilik yok değil! Okuldan sonra cama çıkıp onun eve gelişini bekledim. İnsan bekledikçe daha çok özlüyor, daha çok tutuluyor beklenene. Çoğu kez görmezdim geldiğini, geç gelirdi. Ben erkenden uyurdum. Öyle böyle yedi sekiz sene geçmiş. Ömer evlendi. Çoluk çocuğa karıştı. Ben evlenip boşandım. Boğazım sıkıldı, kocamdan dayak yedim, katran geceler yaşadım; metruk, yıkık bir manzara oldum da kimse görmedi beni. Öyle zamanlarda Ömer'i andı gönlüm.

“Gel şu herife posta koy, güç neymiş görsün. Kadına zulüm kolay, iş yezide karşı yiğit olmakta.”

Geçmiş gün işte, kapımı çalıp durdu.

Geçmiş günler hep kapımı çalıp durur. Ne alacağı varsa bende! Bilemedim.

Zaman geriye akmış, onu göresim gelmiş. Kanım kaynıyor genç kızlar gibi, içim kıpır kıpır. Altımda bu araba. Başımda kavak yelleri. Ömer'e kendimi sevdiresem, kocamdan intikam almış sayacaktım.

Düşüyorum yola, yavaş yavaş ilerliyorum. Nereye çarpacağımı kestirmeye çalışıyorum. Yolun solunda çam ağaçları, sağında park etmiş otomobiller, refüj yok, hak getire. Kaç hızla, neye çarpacağımı hesap edemiyorum. Derken belediye'nin çöp konteynerına iliyor gözüm. İçimde bir sevinç, bir heyecan. Yaklaşıyorum. Hızımı azaltıp soldan tosluyorum. Kütt! Ve zafer! Çamurluk çöküyor, tampon hafif hasarlı. Yeni istikamet doğru sanayi. Kaportacıya. Ömer Usta'yı görmeye. Sora sora buluyorum dükkânı. Ömer, beni görünce şaşırıyor. Gözü arabanın sol çamurluğunda, ne oldu, iyi misin, diye telaşla soruyor. Hoşuma gidiyor bu telaş. Pır pır uçuyorum. Gözlerinde şaşkınlık, şehla gözü başka yöne bakıyor. Seviyorum ben onun bu halini. Benden cevap bekleyen gözlerindeki gözlerim mecaz-ı mürsel yapıyorum: Solum hasarlı, tamir edebilir misin? Anlamıyor. Ah senin Türkçe Öğretmeninin kulakları çınlasın. Öğretememiş

sana mecaz-ı mürseli.

“Arabada çok büyük hasar yok Behice, tamiri kolay da, sen nasılsın?” diye soruyor.

“Nasıl oldu kaza?”

Burnuma macun kokusu geliyor, ağır tiner kokusu. Ama umurumda mı benim? Aklım bir karış havada. Benden yanıt gelmeyince sorusunu yineliyor.

“Behice, kaza nasıl oldu?”

“Dikkatsizlik işte.” deyip gülümsüyorum.

O ise ciddi, işine odaklanmış. Soğuk bir ‘peki’ dudağından sızıveriyor. Keyfim kaçıyor. Arabayı ancak yarın alabilirsin, diyor sol çamurluktaki hasarı incelerken.

“Biraz çelik macun, ince bir boya ve pasta cila yaptık mı tamamdır. İstersen ben seni eve kadar bırakayım, yarın da gelip aracı alırsın.”

Nedense buna seviniyorum. Direksiyona geçip, hadi atla, diyor.

Atlıyorum.

Zaman ne de çabuk geçiyor, ölümlere sorun.

Arabamın tek parça boyası böyle olmuştu. Diğer bütün parçalar orijinaldir. İstedığınız ustaya gösterebilirsiniz.

Alıcısına şimdiden hayırlı olsun.

Behice’den sevgiler.

ENGİN ELMAN

YENİ BİR MESAJINIZ VAR

Masa üstündeki telefon mesaj sinyali verdi ve titredi. Vınn vınn vınn. Gözlerini araladı. Telefona baktı. Kimden geldiğini biliyordu. Gecenin bu vaktinde başka kim atabilirdi. Hesap özeti bilgisi veren bir mesaj olmazdı elbet. Son birkaç gündür onunla fikri yakınlıklar kurmuş olmaktan sıkılmıştı. Aslında onunla fikri mülahazalar yapmayı seviyordu ancak her şey tadında kararında olmalıydı. Ani yakınlıklar çabuk bıkkınlıklara gebeydi. İlk telefona bakmak istemedi. Bir müddet sonra telefonu eline aldı. Tahmin ettiği gibiydi. Mesaj ondan gelmişti. Okudu. Kısa bir cevap verip uykusuna gömülebilirdi. Ya da hiç cevap vermemeyi düşündü. Sonra vazgeçti. Parmakları tuşlara dokunmaya başladı. Birkaç kısa cevap verip geçiştirmeyi ve yeniden uyumayı planladı. Fakat diyaloglar geliştikçe gelişti. Düşündüğü gibi olmadı. Olaylar buradan sonrasını kendisine bırakmamızı ve yaşananlara tanık olmamızı istedi.

Sabahtan beri bir şiir arıyorum, bulamadım.

Hayırdır, hangisi.

Olmayan bir şiir, onu kastettim.

Anladım. Olmayan bir şiiri nasıl bulacaksın ki?

Mesele de o zaten.

Neyse. Bugün ne yaptın hiç?

Nasıl yani?

Ders filan çalıştın mı?

Pek çalışmadım bugün, amma önemsedin derslerimi.

Tamam tamam, rölanti takılalım o halde.

Ben rölantideyim zaten. Geothe'yi okuyordun bitirdin mi?

Okuduk bir şeyler.

Kaç sayfa okudun?

Karıştırdım öyle.

Buna çok güldüm. O okumak olmuyor. Okuyamamışsın.

Öyle diyorsan öyledir. Daha önce kitabı okumuştum zaten. Altını çizdiğim birçok cümleyi dönüp dolaşıp tekrar okuyorum. Bazen senin bu önyargı-

larına yetişmekte zorlanıyorum maalesef.

Ben uyuyorum, hayırlı geceler sana.

Mutsuz.

Sen mi mutsuzsun?

Yankı.

Ben uyuyorum, seni kelimelerle baş başa bırakıyorum. Senin şiir anlayışına eşlik edemeyeceğim; çünkü anlamıyorum.

Uygun varsa sorun yok. Sıkıldım sadece. Sen de tuz biber oldun üstüne.

Söylemek istediğin bir şey varsa buyur, yoksa uyumak en iyisi.

Tamam, sıkılmak üzerine konuşalım ve Barthes'in birkaç tespitini yazayım.

Peki.

Yaptığı çalışmadan yılan ya da sıkılan bir insanın oyalanma gücü çılgıncadır.

Yılmış birisi nasıl çalışma yapacak ki? Burada bir mantık hatası yok mu?

Hayır, bıktığı için zaten oyalanma bahanesi arıyor.

Tamam anladım.

Devamı var. İşte size beş dakikada yarattığım oyalanmaların listesi: Bir sineğe ilaç püskürtmek, tırnaklarımı kesmek, bir erik yemek, musluk suyunun çamurlu olup olmadığını kontrol etmek, eczacıya gitmek, radyo programına bakmak, kağıtlarımı tutmak için basit bir aygıt yapivermek vs. Avarelik ediyorum, dolanıp duruyorum.

Bu metinde kendinden bir şeyler mi buldun?

Hem evet hem hayır.

Neden evet ve neden hayır?

Liseli çağında aynen böyleydin. Örnekler bile benzer.

Çok düşünerek yazdın. Asıl cevap bu değil.

Uzun bir cevap olacaktı ama neyse. Sanırım şimdi de öyleyim, sadece figürler değişik.

Bence bunun liseli çağla ya da başka bir çağla alakası yok. İnsan sıkılır.

Sürekli engellerin verdiği bir yılmışlık ve asıl yapmak istediklerime odaklanamama. Bütün mesele bu. Bir de Batı insanda şunu gördüm. Müthiş bir teşhir etme var. Yani itiraf onları yüceltiyor. Bunun kökenleri, ta kilise ayinlerine, günah çıkarmalara kadar gider. Batı, bu geleneğe yaslanarak bir sentez oluşturdu. Büyük edebiyatçıların çoğunda bu var. Ama bizde iş başka. Suni, melez, ithal bir algı bizimkisi. Barthes'e gelirsek bu adam yapmak istediklerinin sonuna gelmiş ve aklın sınırlarını zorluyor. Yaptığı işin delilik boyutunu kurcalıyor. Tamamen zihinle yapılan bir meşguliyet. O yüzden bedenen çok sıkılıyor. Halbuki ben tam tersiyim. Bedenen engellerle boğuşuyorum. Zihnen bir şeyler yapabilmek için şartların oluşmasını bekliyorum. Peki bir gün şartlar oluşur ve bu tutku kalmazsa ne olur? Bir şey olmaz normal bir insan olur-

sun. Sıradan ve mutlu.

Bu, iyi bir sonuç değil mi?

Evet iyi bir sonuç. Yazmak, mutsuzluğu çoğaltmak gibi. Sıradan olmak, vasat olmak fitrata en uygun seçenek.

Anladım. Ama bu mümkün mü sence? Yani bir noktadasın, geri dönmek ve her şeyi yok saymak. Diğerleri gibi mutlu olabilir misin?

Bir şeyi yok saymak zorunda değiliz ki. Sadece bir tercih yapmamız gerekir. Mutlu insanların çoğunlukla sıradan ve yalın insanlar olduklarına şahit oldum. Artist olmamıza gerek yok. Kendi hakikatimizle mutlu olmayı becermek bizim elimizde olan bir şey. Başkalarına bakarak mutluluk hakkında fikir yürütmek doğru değil. Her insan mutlu olmak ister. Sanırım doğru insanı bulmak da bir piyango olabilir.

Anladığımı kadarıyla bütün meselen doğru insanı bulmak üzerine düğmlenmiş. Benim kastettiğim yazmayla ilgiliydi.

Doğru insanı bulmak yazmaktan daha mühim bence. Meselenin özünde şu da var: Bazı insanlar doğuştan mutsuzdur. Dünyaya gelmiş olmanın derin sancısı, onları bir türlü güzel bir dünyanın olabileceğine ikna edemez. Yazma fikrini tetikleyen sebeplerden biri de budur kanımca.

Peki tam olarak zihninde şartlar oluşsun da yapayım dediğin şey nedir?

Bu aralar kesin olarak yapmak istediğim şey film çekmek. Yazı-çizi işlerine kimsenin kulak astığı yok. Piyasa popüler olmak isteyen insanlarla dolu ve okurun sömürüldüğü bir sistem işliyor. Gerçi okur da fazla kafa yoracağı eserlere rağbet etmiyor.

Ama bunun yazma fikrinle ne alakası var? Çabuk açılmayan bir metin yazıyorsan buna kıymet verecek üç beş kişi illaki olacaktır. Diğer türlü sen de okur beklentisi olanların durumuna düşersin.

Bence okur önemli. Bunu tartışmaya açmak bile boşuna. Ama bu işin geçici bir popülariteyle ticari kaygılarla yapılması doğru değil. Söylemek istediklerimi filmle daha etkili ve daha iyi dile getirebileceğimi düşünüyorum. Bu arada söz neden dönüp dolaşıp bana geliyor. Kendimi anlatmaktan kendim usandım. Sen de kendini aç biraz.

Sor söyleyeyim. Metinle kendisi arasında bağlantı kuran sen olduğun için senin üzerinden gittik.

Bana aklının satır aralarını aç. Senin de kendine yakın bulduğun metinler olmuştur. Fikir mi duygu mu diye sorsam, bağıra bağıra fikir dersin. Buyur hodri meydan.

Öncelikle ideal ve güzel bir dünyanın olmayacağı konusunda hemfikiriz. Aslına bakarsan ben öyle kafasında çok fikirler olan birisi değilim. Sanırım yapmak istediğim şeyler var. Onların peşinden gidiyorum.

İyi yaptığımı düşündüğün neler var mesela.

Örneğin merak ettiğim şeyleri sonuna kadar irdelerim. Ayrıca iyi bir okur olduğumu düşünüyorum.

Bir sonuca varmak senin için önemli yani. Sebep ve sonuçları önemser misin? Elbette önemserim.

Sebepler her zaman aynı sonuçları verir mi yoksa esnek misin?

Sorunu anlamadım.

Yani bir şeyin sonuna bakarak kesin sebebi budur diyebiliyor musun?

Sorunu somutlaştırırsan daha doğru bir cevap verebilirim.

Tek taraflı gitmeyelim o zaman. Somutlaştırma yapacağım fakat öncelikle şunu öğrenmek istiyorum. Sebepler çok önemli midir?

Bazı şeyler vardır, sebep o durum karşısındaki tavrında belirleyici olur.

Tamam beklediğim cevap gibiydi diyelim. Nasıl bir cevap beklerdim, ben de bilmiyorum açıkcası.

Soruların soyut.

Evet tam da soyutu kurcalıyorum.

Belli.

Aslında hepimizin ilk tavrı ama neden diye sormak oluyor. Yani hemen sebepleri öğrenmek istiyoruz.

Sebep önemli.

Sebepsiz de olamaz mı? Sebebi mutlaka bilmemiz mi gerekir? Ya da şöyle söyleyeyim: düşündüğümüz sebepler bizi her zaman doğru sonuca çıkarmaz. Bizi aldattığına kesin gözle baktığımız bir insanın masum olduğunun ortaya çıkması. Al sana somutluk. Bizi sarsan da bu değil midir?

Tam tersi de mümkün.

Tam tersi zaten mümkün. Benim anlatmak istediğim ihtimal vermek istemediğimiz seçenek. Mesela bir örnek daha: Allah'ı bilme ve kabul etme konusunda sebepleri sonuna kadar zorlayabiliriz elbet. Ancak aklın bir noktadan sonra gidemediği yer vardır. İman dediğimiz şey bu değil midir? Bence duygularımız olmasaydı sebepler, mantıki varsayımlar ve akli çıkarımlar kesinkes olurdu. Ancak, Allah'ın bizi imtihan ettiği nokta da burası. O yüzden inanmak daha çok duyguyla alakalı görünür bana. Neyse şunu anladım: İyi soru sormayı bilmiyorum.

Bence de. Çünkü kendine dönüksün.

Yazmak isteyen ya da yazan biri ister istemez kendine dönüktür. Kimseyle değil kendimle uğraşıyorum. Bu konuda bencil olduğumu düşüneneceksin belki fakat ilk uğraşım kendimle. Yazmanın bencilce görünen bir dokusu var. İnsan yazabilmek için her şeyi yok sayabilir. Öyle bir an vardır ki dış dünyadaki hiçbir şeyi umurumda olmaz. Her şeyin başlangıç noktasında ben varım. Çünkü her şeye hüviyet verecek olan benim. Dolayısıyla nazariyem bana dönük. Ancak kendime anlam verebilirim karşımdakinin bir değeri olacak.

İnsanın kendisiyle uğraşması ve kendine dönük olması arasında fark var bence. Hayır, tam da kendime dönük olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Sözüm önce bana, sonra sana bakıyor. Söz çıktığı dile aittir. Sonra muhatabına ulaşır. Sürekli kendine dönük olursan başkalarını duyamazsın ki. Anlayamaz, tanıyamazsın.

O, klasik bakış açısı.

Evet adı üzerinde klasik bakış açısı. Kaç insanı anlayabildin şimdiye kadar? Anladığımı insanların sayısal bir değeri var mı acaba?

İnsan, insanı anlayamazsa bir süre sonra gerçek sesini yitirir. Büyük tehlike. Yazarların ne dediği de benim umurumda değil ya da başkalarının dedikleri.

Farkında mısın şu an sen de kendi nazariyenin ortaya atıyorsun. Sen de en önce kendini ortaya koymadan meselelere bakamıyorsun. Sencesi olmayan bir şeyin bizcesinin olmasının, senin için bir önemi yok ki. İşte tam olarak anlatmak istediğim şey, buydu. Neyse çok parlak bir fikir teatisi olmadı. Bir daha sana fikri mevzular danışmak değil, hikâye anlatmam gerekecek. Sadece örnek vermiştim. O yazarlara filan yaslanmış değilim. Seni sıkırmak ve incitmek gibi bir niyetim de yoktu.

Beni neden inciteceksin ki? Öyle bir niyetle mi çıktın yola?

Fikri incinmeler de hissi incinmeler kadar vurur insanı. Hatta daha çok vurur. Bilmeyerek öyle bir şey yaparım ihtimaline binaen söylemişim.

Sen kendini çok fazla önemsiyorsun.

İçimi okumaya çalışan yanlış girişimlerini hiç sevmiyorum. Çok itici.

İçin iyiye korkmana gerek yok.

İçim iyi. Şüphelen olmasın. Ancak isnat yanlışsa bu hiç iyi değil. Okusunlar fakat doğru okusunlar. Ayrıca insanların içini okumaya çalışmak onlara kendilerini değiştirme imkânı vermemek demektir.

Neden abartıyorsun. Ona sen karar verme. İçti garabet olan öyle görecektir, iyi olan iyi görecektir.

Peki karşımdakinin içini garabet görmüyorsam ve ona yakıştıramıyorsa. Ama bunun bir önemi yok belki senin için.

Doğru okusunlar sözüne karşı söylemişim. Ben uyuyorum. İyi geceler.

“Kendini çok fazla önemsiyorsun” cümlesini avucuma yazdım, sabah ilk işim onunla yüzleşmek olacak. Seni içine ve içindekilerle baş başa bırakıyorum. Sana da iyi geceler.

Son mesajı yazdıktan sonra uykulu gözlerini birkaç defa yumdu, açtı. İç sıkıntıları kabarmış bir şekilde telefonu masanın üstüne fırlattı. Kolları ve parmakları uyuşmuştu. İki kolunu, sırt üstü uzandığı yatağın üstüne serdi. Kanın kollarından akışını hissetti. Karşı taraftaki muhatap telefonu yanı başındaki masanın üzerine koymuş, kendisini uykunun kollarına bırakmıştı bile. Telefonunun ekranı son defa aydınlandı ve titredi. Ekranda “Yeni Bir Mesajınız Var” yazıyordu.

AYIN SÖYLEŞİSİ

*İnsan yalnızlaştı ve sığılaştı. Yalnızlığı insanı aşka muhtaç,
sığılığı da aşkı tüketilip bitirilen bir şey haline getirdi.*
Ayfer Tunç

AYFER TUNÇ İLE ÖYKÜ VE EDEBİYAT ÜZERİNE

Konuşan: **Hatice Bildirici • Emin Gürdamur**

Hikâyeyi daha çok dışarıdan alıp işliyorsunuz. Yüksek bir gözlem gücünüz ve kendinize has anlatma kabiliyetiniz var. İnsanın trajedisine karşı duyarlılığınızı ve bunu anlatma isteğinizi ne zaman fark ettiniz, yazıya böyle başladığınızı söyleyebilir miyiz?

Kendimi bildim bileli hayata ve hikâyeye karşı yoğun ilgim vardı. Yaşadığımız günlük hayatın içinde başkalarının görmediği ya da önemsemediği her türlü hikayecik, dikkate değmez ayrıntılar oldum olası dikkatimi çekerdi. *Dünya Ağrısı*’nda yazdığım gibi: “İnsan kendi hikayesini bilir, kendi hikayesinden sıkılır.” Bu cümleyi “başkalarının hayatı’na düşkün yazarlar kendi hikayesinden sıkılır” diye revize edebiliriz. Çeşitli söyleşilerde de sözünü ettiğim gibi okumayı öğrendiğim zaman yazmaya başladım. Elbette bir yazı bilinciyle değil, bir oyun türü olarak yazı. Dolayısıyla sanat-oyun ilişkisini çocukluğunda tecrübe etmiş yazarlardan sayabilirim kendimi.

İlk edebî okumalarınız nelerdi? Dünya görüşünüzün oluşmasında ve yazmaya başlamanızda etkili olan yazarlar kimlerdi? Varoluşsal kıymeti nedir sizin için bu ilk kitapların?

Bunu somut bir biçimde sıralayabilir miyiz emin değilim. İlk okumalar genellikle rastgeledir. Yutarcasına okursunuz ve küçük küçük parçalar zihninizde birleşir sadece. Ama bunlardan henüz bir bütün çıkmaz. Bu bütün değişmez de değildir üstelik, yıllar içinde bazı parçalar ayrışır, yerine başka bir parça gelir. Şu yazar beni şu açıdan etkiledi diyebilecek duruma geldiğinizde, zaten bir bilinç oluşturmuş olursunuz. Ama bugün çocukluğun/gençliğin bilinç oluşturma kaynaklarına baktığımda, tümüyle ekonomik ilişkilerin döndürdüğü bir dünyanın kazanç kapılarından olan, alabildiğine sığ, insanı hakikatten uzaklaştıran, kendinden uzağa düşüren bir sanal ve sosyal ağlar silsilesi içinde yaşadığımızı fark etmemek olanaksız. Bu ortamda nitelikli yapıtların payı üzüntü verici

ölçüde düşük. Bugünün kaynakları için verimsiz ve fidan solduran diyebilirim. Dolayısıyla kendi kaynaklarımı kaçınılmaz olarak bugünle kıyaslıyorum ve hayatı ve dünyayı anlamanın en değerli yolunun sayısı az olsa da nitelikli kitaplardan geçtiği bir çağda doğmuş olduğum için kendimi şanslı sayıyorum. Edebiyatla bugüne göre çok daha dürüstçe karşılaştığım lise yıllarımda okuma ve yazma bilinci oluşmaya başladı bende. Öte yandan ilk gençliğim 80'li yıllara denk gelir. Çöl denebilecek kadar ıssız bir kültürel ortamda bulduğum en değerli iki isim Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay oldu. Bunda orijinal bir şey yok, sanırım çağdaşım olan hatta benden çok sonraki kuşaklara mensup pek çok yazar için de geçerlidir bu. Hepimizin kaynakları üç aşağı beş yukarı aynıydı. Kafka gibi, Faulkner, Joyce, Dostoyevski, Çehov gibi hala yaşayan ve yaşayacak isimler olmaları bunların zengin kaynaklar olduğunu gösteriyor.

Sokak dergisi, Güneş P.Eki, Güneş Gençlik, Yeni Yüzyıl gibi birçok süreli yayının mutfağında aktif bir gazetecilik hayatınız oldu. Televizyon ve radyo için uyarlamalar yaptınız. Buradan öykü ve roman duyarlılığından farklı faaliyet alanlarında kalem oynattığınızı çıkarıyoruz. Bu çalışma alanları edebiyatınızı nasıl etkiledi?

Edebiyatımızı veya resmimizi, filmimizi, oyunumuzu, uğraştığımız sanat her ne ise onu temiz tutmak, piyasa şartlarına kurban etmemek için hayatımızı başka bir yoldan kazanmak zorundayız. Ben insanın geçim kaynağının sanatı olmaması gerektiğine inananlardanım. Belli bir aşamadan sonra sanatınız sizi geçindirebilir elbette, bunda bir sorun yok, ama bu aşamaya gelene kadar sizi yolunuzdan saptıracak, aklınızı çecek pek çok davetle karşılaşacağınız kesindir. Bunu çok erken fark ettim ve hep çalıştım. Gazetecilik hayatımda da gazeteci olmadım aslında, gazeteci

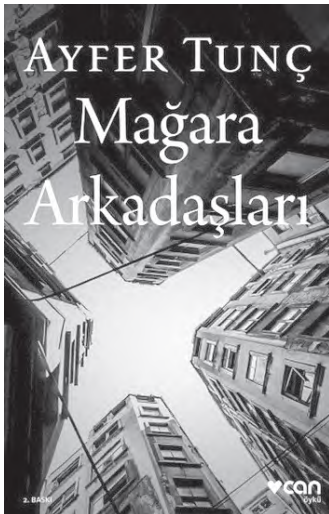
kılığında hikayeci oldum. ‘Hayatını kazanmak için yazmak’ ve ‘bir varolma biçimi olarak yazmak’ arasında geçen hayatımı da ikili yaşadım. Kendim için yazmaya oturduğumda başka türlü bir bilinci masaya koyuyorum diyebilirim. Daha yazma serüvenimin en başında bu kesin ayrımı yaptım, dolayısıyla sorun olmadı, aksine, geçim yolu olarak yazmanın öğrettiği tecrübelerden yararlandım, düşünme yollarımı genişlettim, özellikle gazeteciliğin hikâyeciliğime büyük katkıları oldu.

Giderek artan bir okur kitleniz var. Eserlerinizin gördüğü ilgi sizi daha iyisini yazabilecek miyim kaygısına sevk ediyor mu? Öyleyse bununla nasıl baş ediyorsunuz?

Elbette sevk ediyor. Ama hiç kayda değer bir okur kitlem yokken de vardı bu kaygı. İlk kitabımdan beri daha iyisini yazamayacağım korkusunu taşıyorum, sanırım bütün yazarlar taşır bu korkuyu, yazarların olmazsa olmazıdır. Baş etmenin yolu da kendini ve yazma amacını denetlemekten geçiyor. Okuru memnun etme peşinde değilim, okur için, okur kazanmak için yazmıyorum. Ama bazen okuru dikkate almaya mı başladım diye kendime sorduğum oluyor. Çünkü okurun yazarla çok kolay iletişim kurabildiği bir zamandayız. Okurların övgülerini de yergilerini de bir ihtiyat payıyla ele almak gerek. Her ikisi de kafa karıştırıcıdır, yoldan çıkarıcıdır ve yazar önce kendine karşı sorumludur.

Bir yazar, teori ve eleştiri okuyarak yazı evrenini genişletebilir mi sizce ya da ne kadar genişletebilir? Sizin kuramsal okumalarınız edebiyat serüveninizin neresinde duruyor?

Nitelikli bir eleştiri, kim hakkında olursa olsun geliştiricidir, yeni bir bakış açısı kazandırır. Edebiyat kuramlarının bazı yazarların evrenini genişlettiği de muhakkak. Ama ben kuram okumaya pek düşkün sayılmam. Sanırım Fowles’un sözüydü, önce edebiyat yapılır, kuram onu tarif eder diye. Kuram ile deneme arasında yer alan metinler benim için çok daha besleyici. İlk aklıma

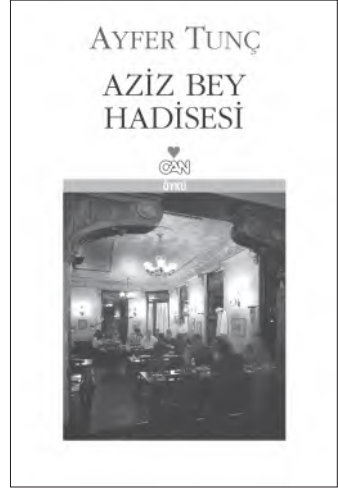

gelen Milan Kundera. Edebiyat hakkındaki deneyimleri romanlarından daha geliştirici ve okuması da çok zevkli oldu benim için. Başka yazarların da böyle metinleri var, Tim Parks örneğin ya da John Fowles. Bu tür metinler kuramların katılığından ve çokbilmişliğinden uzaktır, işi arazide öğrenmek gibidir. Genç yazarların bu tür metinlerden yararlanabileceği kanısındayım.

2019 itibarıyla yazdıklarınızın yayımlanmasının otuzuncu yılındasınız. İlk öykülerinizden son eserimize varıncaya kadar geçirdiğiniz düşünsel ve yazınsal evrimle ilgili neler söylemek istersiniz?

Şanslıydım. Önce bunu söylemeliyim. Yazdıklarımı yayımlatma sıkıntısı çekmedim. Şanslıydım, doğru insanlarla karşılaştım. Gazetecilik

hayatım hikâyeye ulaşma, sezme, görme açısından çok şey kazandırdı bana. Ama asıl şansım Yapı Kredi Yayınları'nda geçirdiğim altı yıldır. Kendimi ikinci bir üniversite okumuş gibi hissettiğimi sık sık söylerim. Değerli isimlerle, düşünen zihinlerle, tarihten ekonomiye, plastik sanatlardan sinemaya kadar yepyeni metinlerle, hayatın kapsadığı hemen her şeyle ilgili bir ortamda geçirdiğim o altı yıl yazarlığıma büyük aşama kazandırdı. Edebî olarak bakıldığında anlatma biçimimdeki farkları herkes görebilir. Tek dize yazmamış bir yazar olarak şiirin hayatımdaki yerinden sık sık söz ederim, ama zaman içinde bu yeri daha yükseğe ama hakkıyla koyduğumu, edebiyatımla şiir arasında doğru bir ilişki kurduğumu sanıyorum.

Dijital devrimi kastederek 21. yüzyılın aşka en uzak ama aşka en muhtaç yüzyıl olduğunu söylüyorsunuz. İnsanlığın bugün aşkla arasında duran uçurum nasıl oluştu? Makas nasıl bu kadar açıldı? Yanlış iliklediğimiz o ilk düğme neydi?

Bence yüzyılların insan hayatı üzerindeki etkisi hakkında söylenmiş en güzel söz Nazım Hikmet'in dizesidir. "Karıma Mektup" şiirinde "En fazla bir yıl sürer yirminci asırlılarda ölüm acısı" diyor. Yirmi birinci asırlılarda ne yazık ki bir yıl da sürmüyor. Eskinin kitle iletişim araçlarının yerini alan sosyal medya aracılığıyla tanık olduğumuz en büyük dehşetler bile birkaç hafta içinde unutuluyor. Dijital devrimin hayatımızı parçalaması sanırım engel olunamayacak bir şeydi. Kökleri insanın, insanlık değerlerinden soyunmaya başladığı zamana kadar gidiyor. Ama bu soyunma eylemini ne zamana tarihleyebiliriz? Ne kadar eski? İnsanlığın bir mutluluk çağı var mıydı? Bence yoktu. Her çağ kendi acılarını yaşadı, yaşıyor. Zamanı belli bir "devri saadet" döneminde donduramayız, kilitleyemeyiz, zaman geçer ve kaynayan kurbağa örneğinde olduğu gibi hayatı değiştirir. Kurbağanın içine girdiği su çok önce ısınmaya başlamıştı. Dolayısıyla yanlış iliklenmiş tek bir düğmeden değil, bir süreçten söz ediyoruz. Şimdi bu sürecin etkilerinin şiddetle hissedildiği bir zamandayız. İnsan yalnızlaştı ve sığlaştı. Yalnızlığı insanı aşka muhtaç, sığılığı da aşkı tüketilip bitirilen bir şey haline getirdi. Ben bu süreçte en büyük payı insanoğlunun dehşet verici açgözlülüğüne veriyorum. İnsan hayatı dahil her şeyi ekonomik bir değerle ifade eden insanoğlu hazırladı bu sonu.

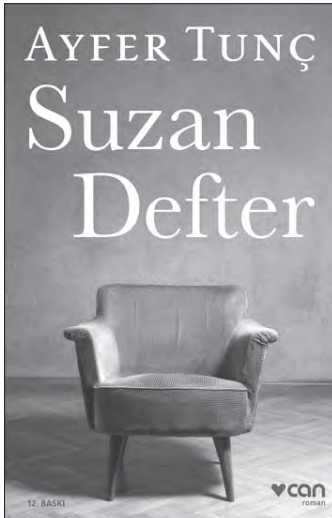
Öyküleriniz âdeta insana "senin bir kalbin vardı, onu hatırla" diyor. İroninin sınırlarında gezinirken veya gerçeğin serinkanlı topraklarında yürürken bile bu ses derinden derine okura ulaşıyor. Çağla ilgili eleştirilerinizi de anımsayınca sormadan edemiyoruz: Çevremizi kuşatan ikiyüzlülükler, yozlaşma hep bu "kalpsizlikten" mi neşet ediyor?

Her ne kadar sürekli bağımsızlıktan, irade sahibi olmaktan söz etsek de insan aslında etki altında kalan bir varlık, çünkü sosyal bir varlık, çevresiyle birlikte yaşıyor. Psikoloji biliminin bunu ortaya koyan sayısız teori ve deneyi var. Dolayısıyla kalp sahibi olmak da kalpsizlik de insanın tek başına karar verdiği bir hal değil, çevresiyle etkileşiminin bir sonucu. Kalpsizlik ve benzeri haller bulaşıcıdır. Ben insanın özünün pek de iyi olmadığına inananlardanım. İnsan kendini terbiye etmesi gereken bir varlık. Her türlü ilahiyatın milyonlarca ciltle ortaya koymaya çalıştığı şey de bu. Zaman hızlandıkça ve araçlar geliştikçe insana etki eden unsurlar çoğaldı ve çeşitlendi. İnsanlık değerleri törpülenmeye başlandı. *Dünya Ağrısı*'nda bu çağı "duygusal taşlaşma çağı" olarak niteledim. Kötülük o kadar arttı ki, kalbi olan insanlar da merhamet etmekten yoruldu, herkes kötülük karşısında başlarını çevirir oldu. Kısacası evet, kalpsizlikten neşet ediyor, dahası hızla ürüyor, çoğalıyor.

Sizce edebiyatın hayatımızı değiştirme ve bizi daha iyi bir insan yapma gücünün boyutu nedir?

İnsanlık olarak bakarsak hiç ama bir insan olarak bakarsak çok. Kötülüğü görmekten, hatta maruz kalmaktan kaçınmıyoruz. Yaşadığımız bu "high-tech" ama aynı ölçüde vahşi çağda insan olarak tutunabileceğimiz ve kendimizi insan hissedebileceğimiz sınırlı sayıdaki araçtan biri edebiyat. İnsanlığa bir güzelleme değil, insana bütün zaaf ve kötülükleriyle insan olduğunu gösteren bir edebiyat. Bu insanlığı kurtarmaz ama bazılarımızı insan yapabilir.

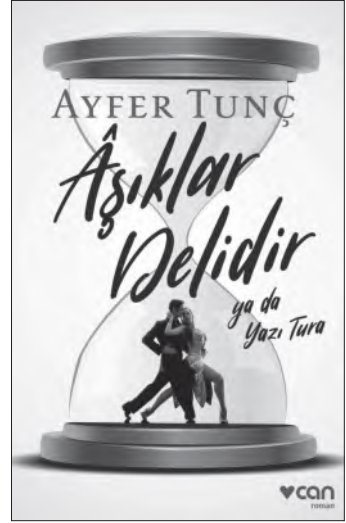
Eserlerinizde en sıra dışı tipler bile dildeki yetkinlik ve ayrıntılarla büyük bir sahiçilik kazanıyor. Okur, bir kurmaca içinde yaşadığını unutuyor âdeta. Burada ister istemez aklımıza bir soru geliyor! Ayfer Tunç'un kalemi ile gündelik hayatı arasındaki ilişkide gerçekliğin sınırlarını ne belirliyor?

En başka söyledim. Benim en büyük merakım hayat. Çünkü her hayat eşsiz. Alt katımda oturan yaşlı teyzenin sıradan hikayesi bana başkalarına vermediği bir heyecan veriyor örneğin. O teyze size kendi hikayesini anlatsa çok da ilginç bulmayabilirsiniz. Hamileyken boşanmış, oğlunu tek başına büyütmüş bir kadının binlerce benzeri olan hikayesi. Ama kendisinin bile öneminin farkında olmadığı öyle ayrıntılar içeriyor ki, hayatını roman haline getiriyor. Sanırım benim dikkatimi çeken şey bu ayrıntılar.

Türkiye'deki sağ-sol ve benzeri kutuplaşmaların edebiyattaki yansımaları Türk edebiyatı için bir kayıp oluşturuyor mu sizce? Siz bunun zararını gördünüz mü?

Elbette bir kayıp oluşturuyor. Bunun konuşulmasını bile üzücü buluyorum. Bugün dünya görüşünü kendine yakın bulmadığı gerekçesiyle örneğin Sadık Yalsızuçanlar'ı okumayan kayıptadır. Aynı şekilde Leyla Erbil'i okumayan da kayıptadır. Benim için edebiyatı değerlendirmenin tek bir kıstası var: Nitelik. Sağ veya sol dünya görüşü bir yapıtın temel niteliğini oluşturamaz, unsurlarından biridir ve yapıtta kendini hissetmesi şart da değildir. Temel niteliği veya amacı dünya görüşü ve bu görüşü yaymak olan bir yapıt edebiyata pek de yakın sayılmaz zaten. Ben de zararını gördüm bunun, Tanpınar'la neyse ki geç tanışmadım, ama örneğin Sezai Karakoç'u çok daha erken okumam gerekliydi.

Eserlerinizin geniş kitlelerde karşılık bulmasının arka planında, gelenekle kurduğunuz bağı modern bir yapıya dönüştürmenizin rolü olduğunu söyleyebilir miyiz?

Ben okumayı Türk edebiyatıyla sevdim, daha ortaokuldayken Sait Faik'ten Sabahattin Ali'ye, Reşat Nuri'den Memduh Şevket Esendal'a kadar pek çok Türk yazarı okumuştum, zeminimi bu yazarlar oluşturdu. Üstüne kurduğum yapı Türk ya da yabancı modern yazarları okuyarak oluştu. Dolayısıyla bu tespitin doğruluk payı vardır, yine de söylemek edebiyat incelemecilerinin işi olsun. Ama şunu da hesaba katmalı. Her türden, her sınıftan insanın hikayesiyle ilgiliyim, bu merak okur tarafından anlaşılıyor ve kabul görüyor olabilir.

Kısa öyküler yazmıyorsunuz. Bir anlamda romana göz kırpan, âdeta roman nüvesi sayılabilecek metinler öyküleriniz. Sizce türler önemli mi, öykü ve roman arasındaki farkın hükmü nedir?

Türlerin hiçbir önemi yok. Bir metni değerli kılan konduğu kategori değil kendisidir. Bir metnin öykü mü roman mı novella mı olduğu yazarın değil yayınevinin problemi. Keşke okurun da olmasa.

Günümüz Türk öykücülüğüyle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek isteriz?

80'lerde Beyazıt'ta üniversite öğrencisiyken kitabı indirimli almak için dağıtımcılara giderdik ve o ay çıkan kitapların büyük çoğunluğuna dokunabilirdik. Bugün yeni çıkan kitapları takip etmek imkânsız. Dolayısıyla yeni yazarların hepsini biliyorum diyemem. Olabildiğince takip etmeye çalışıyorum ve gördüğüm kadarı çok umut verici. Elbette yüzeysel, zayıf, çitanın çok altında kalan öyküler de var. Ama okuru okşamak için yazılmamış, bir edebiyat birikimine dayanan, meselesi olan, bunu yeni bir söyleyişle derinleştirebilen, özgün yazarların çokluğu karşısında şaşırıyorum ve mutlu oluyorum.

Hayat devam ediyor... Ne kadar çok ve ne kadar sık kullandığımız bir cümle değil mi? Gidenin arkasından hem bir teselli cümlesi olarak hem de öykünün devam ettiğini belirtmek için söylediğimiz o sihirli cümle. Hayatın yerine hikâyeyi -hadi diyelim öykü-yü- koysak yeridir. Hayat devam ediyor derken aynı zamanda öykünün devam ettiğini de söylemiş olmuyor muyuz? Bunun için o cümleye -hayat devam ediyor- tutunarak ayağa kalkıyor, uzatılan ipin ucundan tutarak yola devam etme gücünü buluyor, yeniden hayata, o büyük hikâyeye karışıyoruz. Öykü devam ediyor, evet; hayat dediğimiz o büyük öykünün yanında küçük derecikler ve cüzler hâlinde de bizim öykümüz, öykülerimiz.

*

Heceöykü, önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da geçen bir yılın öykü birikiminin değerlendirildiği dosya geleneğini sürdürüyor ve okurlarına öykümüzün ve öykücülüğümüzün içinde bulunduğu durumu, hareketliliği ve yönelimlerini toplu bir bakışla değerlendirme imkânı veren zengin bir içerik sunuyor.

Dergi olarak, yıl içinde yayımladığımız sayılarda da öykünün nabzını tutmaya gayret göstermiş; günümüz Türk öykücülüğünün gerek nicelik gerekse nitelik olarak coşkulu bir devrim içerisinde olduğu ve öykünün diğer edebiyat türleri içerisinde görünür derecede yükselişe geçtiği genel kabulünden hareketle öykü üzerine söyleşiler, toplantılar yapmış ve özellikle de ilk öykü kitaplarını yayımlayan genç yazarlarımızı merkeze alan dosyalar hazırlamıştık.

2018 yılının öykü birikimini yansıtmaya çalıştığımız dosyamızın ilk yazısı Abdullah Harmancı'ya ait. Harmancı, öykü üzerine genel bir bakışı içeren bu yazısında günümüz öyküsünü, başat eğilimleri, çeşitliliği ve yönelimleri itibarıyla -postmodern, eleştirel, toplumsal, duyarlı, büyü...- anlamaya ve kuşatmaya çalışıyor.

Yıl içinde yayımlanan öykü kitaplarını ayrı ayrı değerlendirmek dosya sınırlılığı içerisinde mümkün olmadığından, listesini vermekle yetindik. Listeyi Yunus Nadir Eraslan hazırladı. Yıl içinde öykü kuramına dair yayımlanan kitapları Ayşe Demir, öykü dergilerini ise sırasıyla Emin Gürdamur, Yunus Nadir Eraslan, Sema Bayar, Hatice Bildirici ve Ali Necip Erdoğan değerlendirdiler. Yurt genelinde düzenlenen belli başlı öykü ödüllerini ise Tuba Dere yazdı. Her birinin yoğun emek ve işçilikle hazırlandığını bildiğim bu yazılar için yazar arkadaşlarımıza içten teşekkür ediyorum.

Dosyamızda bir de "Öyküde İlk Kitap Yazarlarıyla Mini Söyleşi" bölümümüz var. Yıl içinde ilk kitaplarını yayımlayan yirmiye yakın öykücümüze yönelttiğimiz soruları 14 öykücümüz yanıtladı. Kendilerine teşekkür ediyor, bu ilk kitap coşkusunun nice öykülere kapı aralamasını diliyorum.

ALİ KARAÇALI

ABDULLAH HARMANCI

2018'DE TÜRK ÖYKÜSÜ: POSTMODERN, ELEŞTİREL, TOPLUMSAL, DUYARLI, BÜYÜLÜ...

Tek tek öykü kitapları üzerine değerlendirmeler yazmak belli bir zorluk içerebilir ama belli bir yılın öyküleri üzerine genel bir değerlendirme yapmak çok daha zor. Zorluğun sebeplerinden biri, sene içerisinde yayımlanan öykü kitaplarını temin etmek olabilir. İkincisi bu kadar büyük bir yekûn derlense bile sağlıklı bir biçimde okunabilir mi? Üçüncüsü ve en önemlisi, Türk öyküsünün her sene farklı bir karakter gösterdiğini iddia edemeyiz. Bu seneyi geçen seneden ayıracak özellikler bulmak pek mümkün değil. Esasında 2010'lu seneler desek bile bu defa da 10'lu seneler bloğunun bir önceki bloktan nasıl ayırt edileceği sorusu problem teşkil edecektir. Bütün bunlara rağmen, nasıl oluyor da belli bir sene için bazı genel yorumlar yapabiliyoruz? Cevap verelim: Çok büyük zaman parçaları için yani dönemler için bazı genellemeler mümkündür.

Bir senenin öykü birikimini değerlendirirken işimizi zorlaştıracak bir problem de, -sanıldığıının aksine- biçimsel ve içeriksel anlamda her türlü öykü yöneliminin bir sene boyunca ortaya çıkıyor olmasıdır. Yani neşredilen bunca eserin içinde her türlü yönelim doğal olarak var. O zaman da bir tanımlama, sınırlama yapmak zorlaşıyor. Ancak bu görüşümüze şöyle bir itiraz geliştirilebilir: Örnek verecek olursak, 1950'li senelerde Türk şiirinde heceden serbeste, sade Türkçeden gerçeküstücülüğe, İkinci Yeni'den toplumculuğa uzanan birçok yönelim söz konusuydu. Ama biz bu yılları İkinci Yeni yılları olarak anımsıyoruz. O halde 2000'li seneler de hemen her türlü anlayışın hâkim olduğu bir dönem olmasına rağmen, öyküde postmodern uygulamalarla anımsanacaktır, diyebiliriz.

İşte böyle öne çıkan özellikleriyle 2018'in öykülerini birkaç maddede ele alabiliriz:

I.

Her şeyden önce, günümüzde postmodern öyküler yazılıyor. Öykücüler, farkında olsalar da olmasalar da postmodern uygulamalara metinlerinde sıkça

yer veriyorlar. Bunu dile getirdiğinizde ise bazı yazarların itiraz ettikleri oluyor. Kendilerinin “postmodern falan gibi şeylere” uzak olduklarını belirtiyorlar. Demek ki, postmodern etkiyi okudukları metinlerden doğal bir biçimde almışlar. Konunun teorik tarafını pek önemsememişler. Uyguladıkları yöntemlerin kendilerini postmodernleştirdiğini düşünmemişler. Sık sık “metinler arasılık” yöntemine başvurulması, üst kurmacadan yararlanılması, ironinin neredeyse yazılan bütün satırlara hâkim olması gibi özellikler yazarların postmodern estetikten yararlandıklarını gösteriyor. Aynı zamanda 2018 yılı öykülerinin protest bir duruşa sahip olduklarını ifade etmek isterim. Bu da elbette ki Türk öyküsünün uzun zamandır içine girdiği bir koridor.

2.

Fantastik ve büyümlü gerçekçilik –elbette farklı kavramlardır; biri bütün bir anlatının masalsılığını gerektirir, diğeri gerçek bir dünyada karşımıza çıkan gerçeküstülüğü...- 2018 öyküsünün bariz özelliklerinden. Özellikle büyümlü gerçekçiliğin neredeyse yazılan her kitapta karşımıza çıktığını görüyoruz.

3.

Özellikle Suriye iç savaşının başlangıç yılı olan 2011’den itibaren Türk öyküsünün mültecilik konusunu işlemeye başladığı bir gerçek. Elbette ki mültecilik konusu daha önce de vardı ve bu konu Suriye’den ibaret değildir. Fakat Türkiye’de yazılan öykülerin genellikle mülteciliğe Suriye üzerinden bakmaya çalıştığını görüyoruz. Bu da çok doğal. Ekranımızı açtığımızda veya sokağa çıktığımızda onları görmekteyiz ve mültecilik meselesini komşumuz üzerinden anlatmamız gayet manidar. Türk öyküsüne yansıyan Suriyeli mülteci profili büyük oranda olumlu. Halbuki Türkiye’de büyük yığınların Suriyelilerden rahatsız olduklarını biliyoruz. Buna rağmen öyküye bu mültecilerin olumlanarak alınması ilginç. 2011’den itibaren yayımlanan öykü kitapları bu bağlamda taransa, konuyla ilgili daha sağlıklı sonuçlara ulaşabiliriz.

4.

Bu konudan ayrı olarak günümüzde yazılan öykülerin savaş karşıtlığını işlediklerini de görmekteyiz. Bu tür savaş karşıtı öykülerde, genellikle, “Filler tepişir, çimenler ezilir,” tezi alttan alta savunuluyor. Süper güçler, bireylerin dünyasını hiçe sayıyorlar. Savaş karşıtlığı konusunu işleyen öyküler, genelde bireyle devleti karşı karşıya getiren ve tabii ki devleti eleştirip bireyi ön plana çıkaran bir kurgu içindedir. Burada savaş karşıtlığının birey devlet çatışması üzerinden değil de, süper güç diyebileceğimiz devletlerin dünyanın yoksul halklarına yönelik saldırıları üzerinden işlenmesi edebiyatın günceli nasıl dikkatle izlediğini gösteren ilginç bir örnek. Türkiye’de yazılan savaş karşıtı öykülerde elbette Suriye’de olup bitenlerin de payı büyük. Ama bu temayı bir önceki paragrafta dile getirdiğimiz mültecilik temasından ayırmak lazım.

5.

Türkiye’de uzun senelerdir çoğu masum insanın hayatını kaybetmesine sebep olan ve dünyanın ileri gelen devletleri tarafından bir maşa olarak kullanılan PKK’nın ve onun yol açtığı sorunların da Türk öykücülüğünde bir izlek olarak yer aldığını görmekteyiz. Son zamanlarda konuyla ilgili çokça öykü okudum. Üstelik bunlar iyi öykülerdi. (Demek ki, toplumsal yaralarımızı dile getirmesi için edebiyatı kendi haline bırakmak gerekiyor. Edebiyatçıların boğazlarına sarılıp “Hadi yaz! Darbe öyküsü yaz!” dememek lazım. Maalesef buna benzer tavırlar gördük. Oysa edebiyatın saati yavaş işler. Zamana bırakmak gerekir. Edebiyatın ümüğünü sıkıp toplumsal yaralarımızı kayda geçirmesini beklemek olmaz.) Terör sorununu işleyen öykülerin ayrıca ele alınıp irdelenmesi lazım. Ama benim görebildiğim kadarıyla, terör problemi, öykülerde, bu paragrafın ilk cümlesinde çizmeye çalıştığım perspektiften ele alındı.

6.

Gene bu sene içerisinde neşredilen öykü kitaplarının 15 Temmuz darbe girişimi üzerinden Türkiye’nin iç politikasına ve bundan hareketle de dış politikasına bakışlar yönelttiği görülüyor. Politik öyküler yazılıyor. 2016’dan itibaren daha çok 15 Temmuz gerçeği üzerinden, politika, öykülere dahil ediliyor. Olayın çok sıcak olması ve hâlâ yaraların kabuk bağlamamış olması, 15 Temmuz’u ele alan kalemlerin bu konuda dikkatli davranmalarına sebep oluyor.

7.

Sosyal medya, daha çok bir içerik unsuru olarak öykülere yansıyor. Sosyal medya aracılığıyla kişinin kendi benini parlatması, çevresine kendisini göstermeye çalışmasının eleştirildiğine şahit oluyoruz. Mahremiyetin ihlali, kişilerin hayatta gizledikleri hırslarının sosyal medya alanında ortaya çıkması gibi durumlar (eleştirel bir tavırla) anlatıcıların üslubunu belirliyor. Öykücülüğümüz, sosyal medyaya karşı eleştirel bir tavır takınıyor. (Yanlış anlaşılmasın: Öykücülerimiz kendi hayatlarında sosyal medyadan bolca yararlanıyorlar, öykücülerimizin sosyal medya konulu öyküleri için kuruyorum bu cümleyi.)

8.

Son dönem Türk öyküsünün bir konusu da, Ak Parti’nin iktidara gelişi sonrasında, dindar, muhafazakâr çevrelerin yaşadığı ahlaki çözülmenin eleştirisidir. Dindarlık eleştirisi de demek mümkün buna. Dindar ama beş yıldızlı otellerde, villalarda, siyah jiplerde konformist bir hayat yaşayan, yeni zengin olmuş, sonradan görme, bürokrasinin veya siyasetin basamaklarını hızla tırmanan, bulundukları yerin ağırlığını taşıyamayan kişiler... eleştirilir. Zamanında birtakım makamları, mevkileri tutan insanları adaletsizlikle eleştiren bu kişiler, o makamlara sahip olduklarında aynı adaletsizlikleri kendileri yapmaktadır. Bu kişiler, yoklukla sınanırken son derece dikkatli olmuşlar ama var-

lıkla sınanmaya başladıklarında hatalardan uzak kalamamışlardır.

9.

Bir notum da şu: Son senelerde hızla entelektüalize olan, yani daha çok bir “okuyan yazan kişi”nin iç dünyasını bizlere açmayı görev edinmiş olan Türk öyküsü, ilginç bir biçimde, yeniden “halktan insanları” anlatmaya başladı. “Entelektüelin öyküsü” gene bütün hızıyla yazılmaya devam ediyor elbette. Bütün hızıyla ve haşmetiyle. Ama belki de bazı kalemlerin yakaladıkları başarının etkisiyle öykücülüğümüzde daha sıradan, basit, halktan insanlar hatta kırsal hayatlar daha çok anlatılıyor.

10.

Bitirirken ekleyelim: Öykücülüğümüzde, şu temalar da her sene olduğu gibi bu sene de sıkça işlendi: Cinsellik, yalnızlık, devlet – birey çatışması, bohem hayatlar, bunalım, çocukluğa dönüş, yoksulluk, aldatma, cinayet, duygusal aşk, din, tasavvuf, “sanatçı öyküsü” diye andığımız bir yazarın eserini yaratma sürecinin öykülere yansımaları, şehirleşme sorunları, mimari eleştirisi, kentsel dönüşüm... Edebiyat daha çok bir dil ve biçim, biçim sorunu olarak görüldüğü için, elbette belli başlı temaların yinelenmesi normaldir. Önemli olan yeni bir dil ve heyecan bulmaktır. Ben edebiyatın salt bir dil meselesi olduğunu da kabul etmiyorum. Nitekim içeriğiyle de bizi cezbeden, tema değilse bile yeni konular anlatarak gönlümüzde yer eden yazarlara rastlanmıştır.

Evet, Türk yazarları, iştahla öykü yazmaya ve neşretmeye devam ediyor. Hayatı, insanı, toplumu zenginlikle yansıtıyor. Bu “yükseliş” daha ne kadar böyle devam edecek onu bilmiyorum. Ama zamanın eleyiciliğine, seçiciliğine çok ihtiyacımız var, bunu biliyorum.

AYŞE DEMİR

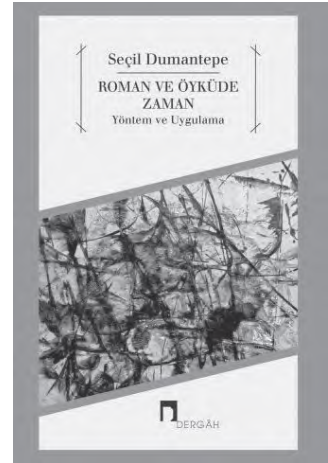
2018 YILINDA ÖYKÜ KURAMINA DAİR...

2018 yılı sadece öykü kitapları açısından değil öykünün kuramı bağlamında da verimli bir yıldır. Dergilerde yayımlanan yazılar, daha önce basılan kitapların yenilenen baskıları da göz önüne alındığında kapsamın genişliği daha iyi anlaşılır. Bu yazıda yıl içerisinde ilk kez baskısı yapılan çalışmalar değerlendirilecektir.

ROMAN VE ÖYKÜDE ZAMAN¹

Edebî metinlerdeki temel öğelerden biri olan zaman, sadece kurgunun değil insanı merkeze alan pek çok disiplinin de konusudur. Bu nedenle anlatılardaki zamanın teknik bir mesele olmanın ötesine geçtiği, felsefi, psikolojik, sosyolojik ve tarihî göndergelerinin bulunduğu açıktır. Zamanı kurgu merkezli olarak ele alan Seçil Dumantepe çalışmasında, bu gerçeğin farkında olmakla birlikte teknik odağını kaybetmemeye özen gösteriyor. Kitap, zamanın sadece öyküdeki değil romandaki kullanımlarını ve anlamlarını da ele alıyor. Eserin kavrama dair genel girişinde, başlıca zaman türleri ve sınıflandırmaları, felsefedeki anlam alanını, Batı'daki başlıca yaklaşımları anlatılırken ilk bölümde zamanın dilde, çeşitli yapılarda ifade edilmesine ayrılmış. Sözcük, cümle ve sözce düzeyinde zaman kullanımları dilbilgisi açısından değerlendirilmiş.

Türk edebiyatından örneklerin yer aldığı inceleme kısmı ise ikinci bölümde, "Anlatı Metinlerinde Zaman"la başlıyor. Klasik metinlerden çağdaş eserlere uzanan bir çizgide öykü, öyküleme, anlatı zamanı ve bunlar arasındaki ilişkiler

¹ Seçil Dumantepe, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018.

ele alınmış. Çalışma, metin merkezli zaman kullanımlarına dış bağlantıları da ilave ediyor. Yazarın ve okurun zamanı da bu bağlamda bir bölümün konusunu oluşturmakta. Seçil Dumantepe, verdiği kuramsal bilgileri kitap içerisinde örnekendirip üçüncü bölümde bir de uygulamaya yer veriyor. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Yaz Gecesi" öyküsünü zaman bağlamında inceleyen Dumantepe, çalışmada terimlere dair bir sözlük ve kaynakçayı da çalışmasına eklemiş.

ÇAĞDAŞ KISA ÖYKÜ SANATI VE POLİTİKALARI²

Sevinç Sayan Özer, akademik hayatının önemli bir kısmında öykü türü üzerine çalışmış bir akademisyen. Çalışmaları Türk ve dünya edebiyatından pek çok önemli yazarın öykü dünyasına ışık tutuyor. Kuramsal bir eser niteliği taşıyan bu kitapta da türün genel meselelerinden yazarlara ve örnek öykü incelemelerine uzanan birçok yazı bulunmakta. Özer, kısa öykünün kaynağını mitlerde bulan bakış açısına katılıyor ve insanların öykü yazmayı mitlerden öğrendiği düşüncesini benimsiyor. Bu açıdan kitabın birkaç yazısı mitoloji ve öykü arasındaki tematik ve dilsel benzerlikleri ortaya koyma amacı taşımakta. Türün kuramsal arka planına dair bölümlerde ise öykünün ideolojik yorumları, belirsizliğin estetiği, kısa öyküden 'çok kısa öykü'ye geçiş gibi meseleler üzerinde durulmuş.

Kitapta yazarın, türün genel görünümü üzerine yoğunlaştığı çerçevenin yanı sıra Amerikan ve Türk kısa öyküsü ve öykücülerine dair incelemeleri de yer alıyor. Özer, Amerikan dili ve edebiyatı alanında uzmanlaşmış ve dünya edebiyatında da izler bırakan önemli öykücülere dair değerlendirmeler de çalışmaya dahil edilmiş. Kitapta Edgar Allan Poe,

hem kendi öykü dünyasıyla hem de türe dair belki de aşılamayan tek tanımıyla ele alınmış. Bunun yanı sıra gotik ve grotesk öykünün serüveni, her iki edebiyattaki görünümüleriyle karşılaştırmalı olarak ele alınıyor. Yazarın Türk edebiyatında değerlendirdiği isimler ise kadınlık durumu bağlamında Aslı Erdoğan, Güner Ener, Sevgi Soysal; ulusal karakter merkezinde Cemil Kavukçu ve modern gotiğe katkılarıyla da Hasan Ali Toptaş olmuş. Kitap, Türk edebiyatının ve kısa öykünün hâlihazırdaki durumunun ve yeni yönelimlerinin değerlendirildiği "Quo Vadis Türk Edebiyatı? Quo Vadis Kısa Öykü?" bölümüyle noktalanmış.

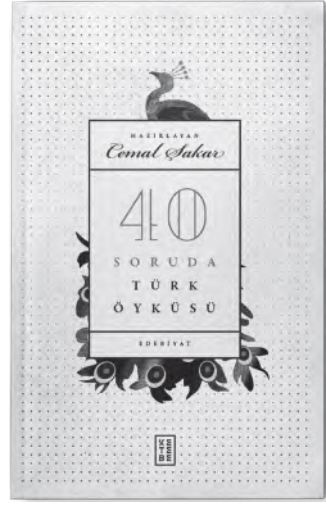

² Sevinç Sayan Özer, İmge Kitabevi, Ankara, 2018.

40 SORUDA TÜRK ÖYKÜSÜ³

2018'in öyküye dair Türkçede yayımlanmış bir diğer çalışması Cemal Şakar'ın hazırladığı 40 Soruda Türk Öyküsü'dür. Kitap, öykü üzerinde düşünen, yazan akademisyenler ve öykücülere yöneltilen kırk sorunun cevabından oluşmakta. Şakar, yönelttiği sorularla öykü türü açısından hayati kabul edeceğimiz temel meselelere ve kuramsal arka plana değinmiş. İlk bölüm "Kavramsal Bir Çerçeve" adını taşıyor ve "Öykü nedir?" gibi cevaplaması güç bir soruyla başlıyor. Bölümün bir diğer odağı, türler arasındaki ayrımların genel tespitidir. Öykünün şiir ve romanla karşılaştırıldığı ayrıca sınırlarının ifade edildiği bu değerlendirmenin yanında türle ilgili kafa karıştırıcı bir diğer meseleye değinilmiş. Bu temel mesele; hikâye ve öykü arasındaki ayrım, daha doğrusu neyin hikâye neyin öykü olduğu.

İkinci bölüm öykünün tarihsel arka planına odaklanıyor. Türün doğuşuna etki eden faktörler, geleneğin, modernizmin ve postmodernizmin süreç içerisindeki etki alanı gibi hususlar bu bölümün bağlamını meydana getirmiş. Kitaptaki üçüncü bölümü öykünün içeriğine dair değerlendirmeler oluşturuyor. Öykünün nasıl okunması gerektiği, yazarın ideolojisinin belirleyiciliği ve okuyucuya düşen sorumluluklar gibi türe dair tartışma yaratan çeşitli meseleler dikkat çekici sorular olarak öne çıkmakta. Bir diğer başlık ise Türk öykücülüğünde dönemlerin, akımların ve isimlerin tartışılmasına ayrılmış. Genel eğilimlerin tartışılmasının ardından Türk öykücülüğünün kurucu isimlerine yer veriliyor. Ömer Seyfettin, Refik Halit, Memduh Şevket, Sabahattin Ali ve Sait Faik'in önemli ölçüde şekillendirdiği bu tablo 1950 kuşağına kadar resmedilmiş. 1950 ve 1980 arası, 1980 sonrasında türün genel görünimleri de ele alınan temel noktalar. *40 Soruda Türk Öyküsü* sadece öykünün kaynak aldığı birikimi değil, yeni yönelimlerini de belirlemeyi hedefleyen bir çalışma. Bu amaçla tasarlanan son bölümde öykü atölyeleri, dergileri türe katkıları bağlamında değerlendirilmiş. Ancak ana mesele öykünün; genelde dünya, özelde ise Türk edebiyatında nasıl bir ivmeyle ilerlediğidir. Kitapta ayrıca 1980 sonrası kuramsal çalışmaları ihtiva eden seçilmiş bir kaynakça da yer alıyor.

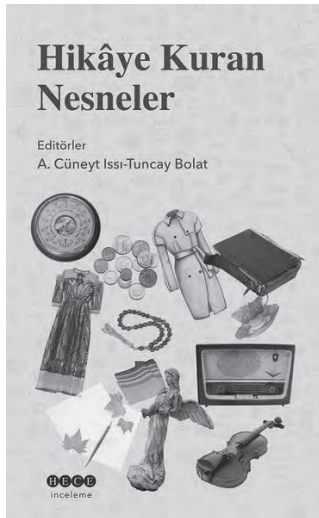

³ Cemal Şakar, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2018.

HİKÂYE KURAN NESNELER⁴

Öykü türünün teknik olduğu kadar tematik meselelerinden biri olan nesne kullanımı, A. Cüneyt İssı ve Tuncay Bolat editörlüğünde yayımlanan bu kitabın ana konusunu oluşturuyor. Türe ait daha belirli bir hususta yapılacak çalışmalara ihtiyacı vurgulayan editörler, bu bağlamda Türk öykü yazarlarının kurgu dünyasına dair bakışları, yaklaşımları biraraya getiriyorlar. Farklı araştırmacıların nesne kullanımı ile ilgili literatür merkezli yazıları kitabın bölümlerini oluşturuyor. İlk bölümde Halit Ziya'nın öykülerinde nesnelerin, kurguda sergi-lediği yönlendiricilik işlevi üzerinde duruluyor. Buna göre nesneler çatışmaların başlatıcısı olarak ortaya çıkabilmekte. Memduh Şevket Esendal'ın öyküleri de belirli nesnelerin kurgu dünyasına dâhil olduktan sonra kazandığı anlamlar çerçevesinde ele alınmış. Bu bağlamda seçilen bir diğer yazar da Ahmet Hamdi Tanpınar. Eserleri üzerinde çok boyutlu düşünen yazarların zihinsel dünyalarının kurguda yansımalarının olması kaçınılmazdır. Tanpınar da roman ve öykülerinde zihniyet dünyasına dair pek çok ipucuna yer verir, bu bakımdan onun öykülerindeki nesneler de çağrışımlarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Çalışmada Sait Faik öyküsü de nesnelerin, konuların şekillenmesindeki belirleyiciliği çerçevesinde ele alınmış. Nesnelerin, yazarın dünyasında insan ve olay örgüsü unsurlarıyla bağlantılı olarak yer aldığı tespiti yapılmış. Bu bağlamda değerlendirilen bir diğer yazar Haldun Taner olmuş. Nesne ve nesneye bakış, kurgusal bir anlam ifade etmenin yanında yazarın üslubuna orijinallik katan bir araca da dönüşebilmekte. Haldun Taner'in öykülerinde de Tuncay Bolat, nesneye alışkanlığı kıran bir öge olarak yaklaşır. Tarık Buğra da bu bakış açısına benzer bir yaklaşım doğrultusunda incelenir. Yazarın öykülerinde

zengin çağrışımlı ve işlevli nesneler “anamlı nesne” kavramı etrafında ele alınır. Nesne odağında yaklaşılan bir diğer öykü dünyası ise Oğuz Atay’a ait. Yazarın öykülerinde nesnelerin sanıldığından daha fazla hatta zaman zaman da kurgunun merkezinde konumlandığının ifade edildiği yazıda, söz konusu yargı; öykülerden verilen örneklerle somutlaştırılmış. Kitapta Cihan Aktaş ise nesne bağlamında konu edilen son yazar. Kitabın son yazısı ise “palto”nun farklı öykülerde işlevsel anlamda ele alınışı üzerine genel bir değerlendirme içeriyor.

⁴ A. Cüneyt İssı, Tuncay Bolat; Hece Yayınları, Ankara, 2018.

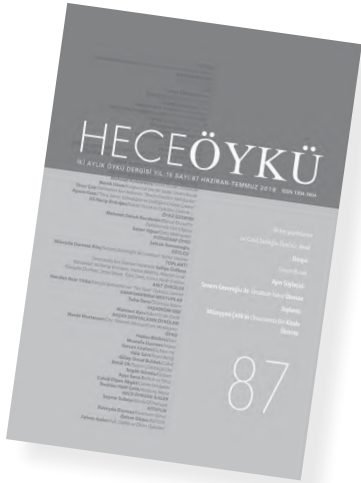
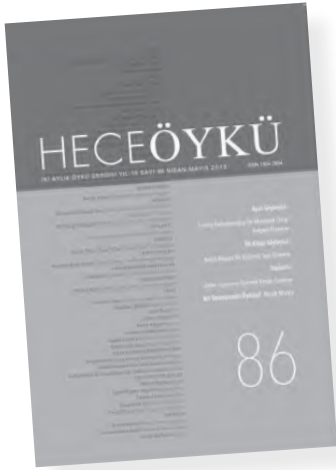
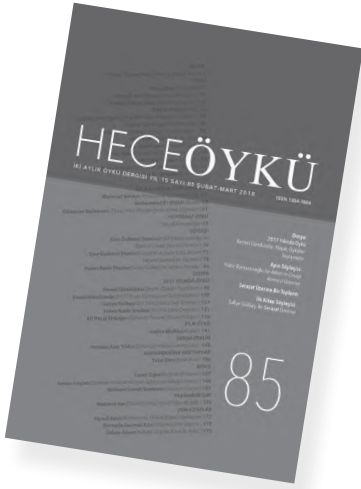
2018'DE ÖYKÜ DERGİLERİ

EMİN GÜRDAMUR

YIL BOYU SÜREN ÖYKÜ FESTİVALİ: HECEÖYKÜ

Heceöykü, 2018 yılı boyunca öykünün nabzını tutmaya, nitelikli metinleri okura ulaştırmaya devam etti. 2018 yılında yayımladığı altı sayıda 10'u çeviri, toplam 142 öykü yayımladı. 16 farklı öykücüyle söyleşi yaptı. Yeni çıkan 30 kitabı tanıttı, 6'sı üzerine de oturum gerçekleştirdi. Biri Sevim Burak olmak üzere 4 özel dosyayla okurlarının huzuruna çıktı. Ayrıca Cahit Zarifoğlu'nun daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış üç öyküsünü öyküseverlerle buluşturdu. Her sayı Rasim Özdenören'in Önyazı'sıyla başladı. Özdenören eleştiri, eleştiride keyfilik ve öznel konularının yanı sıra istiare ve metaforik düşüncenin temelleri gibi muhtelif konularda kaleme aldığı denemeleriyle okuru selamladı.

Heceöykü, usta isimlerle genç öykücüleri aynı sayfalarda buluşturarak yine bir mektep işlevi gördü. Necati Mert, usta kalemiyle öykünün burçlarında gezinmeye, Abdullah Harmanlı toplumsal yaraları öykülerine konuk etmeye, Handan Acar Yıldız metaforlar kurmaya, Müzeyyen Çelik gittikçe daha cesur öyküler yazmaya, Mehmet Kahraman sahip olduğu dili derinleştirmeye devam etti. Hece Yayınlarından ilk öykü kitapları çıkan Safiye Gölbaşı, Soner Oğuz, Nagihan Şahin yepyeni öykülerle yolculuklarını sürdürdüler. *Çırak* adlı öykü kitabıyla beğeni toplayan Yunus Nadir Eraslan, başta kitabına adını veren öykü olmak üzere diğer öyküleriyle yıl içinde dikkatleri üzerine çekmişti. Ali Necip Erdoğan, özellikle "Zaman Taciri", "Çizgi" ve "İhtiyar" adlı öykülerinde derinlikli meseleler etrafında kurduğu sıra dışı atmosferlerle özgün bir damarın peşinde olduğunu ortaya koydu. *Heceöykü*'nün istikrarlı öykücülerinden Sema Bayar ise "Aynalar Arasında", "Kasaba" ve "Cemile" gibi öykülerinde olduğu üzere imgelerle yüklü yolculuğunu, dilini zenginleştirerek sürdürdü. 2018 yılı boyunca *Heceöykü* sayfalarında öyküleri yer alan diğer isimler şunlar oldu: İsmail Kılıçoğlu, Hasibe Çerko, Mihriban İnan Karatepe, Mesut Doğan, Bahtiyar Aslan, Emin Gürdamur, Selvigül Kandoğmuş, Esra Özdemir Demirci, Zeynep Sati Yalçın, Selvigül Şahin, Recep Şükrü Güngör, Hâle Sert, Hüseyin Karatay, Zeynep Hicret, Hatice Bildirici, Mustafa Uçurum, Sercan Ceylan, Betül Ok,

İbrahim Halil Çelik, Mehmet Aycı, Hüseyin Akın, Musa Effendi, Murat Mahya Gürses, Turan Aydın, Yavuz Demir, Fikri Özçelik, Mahfuz Zariç, Segah Gümüş, Abdülbaki İşcan, Ayşe Ünüvar, H. Neşe Koçak, Tuba Dere, Gülay Ünsal Bulduk. Yıl içerisinde okurlarına Cahit Zarifoğlu'nun hiçbir yerde yayımlanmamış "Yenik", "İki Yürek", "Kişinin İçi" öyküleriyle sürpriz yaşatan *Heceöykü*, diğer yandan genç öykücülere cesaret vermeye de devam etti. *Heceöykü*'de ilk kez öyküsü yayımlanan on dört isim, "Heceöykü'de İlkler" bölümünde yayımlandı: Ahmet Topbaş, Cahit Efgan Akgül, Erkam Evlice, Ayşe Sena Er, Feride Kaya, Şeyma Subaşı, Fatma Süner, Gamze Zeynep Kaya, Ömer Vural, Korkut Kabapalamut, Zekiye Yıldız, Vildan Gürsoy, İzzet Eşen, Veli Dönmez.

Başka Dünyaların Öyküleri

"Başka Dünyaların Öyküleri" başlıklı bölümde Rusya'dan Filistin'e, İran'dan Suudi Arabistan'a farklı coğrafyaların çağdaş öyküleri arasında örnekler yer verildi. Zaman zaman Dostoyevski ve Sadık Hidayet'in öykülerinin de yer aldığı bölüm, Mahmud Şukayr, Muhammed er-Râşidî, Galimcan Gylmanov, Maide Murtevazi, Celâl Âl-i Ahmed, Müjde Ülfet, Varlam Şalamov gibi isimleri ağırladı. Bu öyküler arasında özellikle Suudi Arabistanlı öykücü ve edebiyat eleştirmeni Muhammed er-Râşidî'nin kendi ülkesinde Sûk Ukâz Ödüllerinde en iyi öykü ödülüne layık görülen "Akrep" adlı öyküsü en dikkat çekenlerden biriydi. *Heceöykü* 85'te yayımlanan eserde, bir akreple aynı evi paylaşmak zorunda kalan adamın hikâyesi anlatıldı. Sabahları göğsünde gezinen akrep tarafından uyandırılan adam, zamanla o büyük korkudan kurtulur ve akreple yaşamaya alışır. Hatta onun çıtırtılı ayak seslerinde bir aşinalık, bir arkadaşlık bile sezer. Yine de evde her an birbirini öldürebilecek iki canlı olarak yaşamaktadırlar ve adam tedirgindir. Güçlü çağrışımlar, zen-

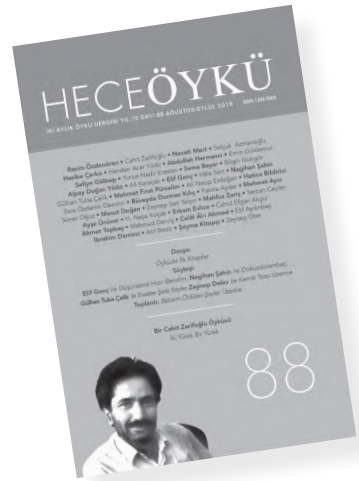
gin göndermeler ihtiva eden öykü akreple çalar saatin aynılaştığı çarpıcı bir sahneyle son bulur.

Dosyalar

Heceöykü, 2018 yılında okurlarının huzuruna üç dosya konusuyla çıktı. 85. sayıda bir önceki yılın öykü döküm ve değerlendirmesinin yapıldığı “2017 Yılında Öykü” konusu işlendi. 2017’de yayımlanan öykü kitapları hem tam liste hâlinde hem de öne çıkanlarla birlikte ele alındı. Dosyada yer alan bilgiler son yıllarda Türk öykücülüğünde yaşanan hareketliliğin âdeta göstergesiydi. 2017 yılında 315 ilk öykü kitabı, 157 yeni öykü kitabı, 57 çeviri öykü kitabı, 43 seçme, toplu ve kolektif öykü kitabı, 293 yerli ve yabancı yeniden basılan öykü kitabı yayımlanmıştı. Bu, Türkiye’de öykü yayıncılığının geldiği noktayı göstermesi bakımından önemli bir veri olarak hafızalarda yerini aldı.

Bir diğer dosya konusu Sevim Burak oldu. 87. sayıda pek çok açıdan ele alınan Sevim Burak öykücülüğü, başta dosyanın editörlüğünü yapan öykücü Esra Özdemir Demirci olmak üzere Bedia Koçakoğlu, Gönül Yonar, Müzeyyen Çelik, Hülya Soyşekerci, Mehmet Kahraman, Burak Uzun, Onur Çalı, Aysun Kara ve Ali Necip Erdoğan tarafından kaleme alınan yazılarla dopdolu bir içerikle okurun ve Sevim Burak hayranlarının karşısına çıktı. Dosyaya, “Sevim Burak’tan Sızan Mitoloji” başlığıyla katkıda bulunan Gönül Yonar, Sevim Burak öykülerinde yer alan Tevradî, mitolojik unsurlara odaklandığı özgün yazısında, Burak’ın 1960’ların kapitalist, kuralcı edebî ortamına şok edici bir sıra dışılıkla kendi arkeolojik kazılarının buluntularını bıraktığına dikkat çekti. Onun öykülerinin yazıldıkları dönemden bugüne kendilerini farklı biçimlerde yenileyerek yaşamaya devam etmesinin bir nedeninin de bu mitolojik unsurlar olduğunu dile getirdi.

Heceöykü, Ağustos-Eylül ve Ekim-Kasım sayılarında “Öyküde İlk Kitaplar” başlıklı birbirinin devamı niteliğinde iki dosya hazırladı. Dosyada Elif Genç’in *Düşünsene Hızır Bendim*, Nagihan Şahin’in *Dokuzdolambaç*,

Gülhan Tuba Çelik'in *Evsizler Şarkı Söyler*, Zeynep Delav'ın *Kemik Tozu*, Selma Aksoy Türköz'ün *Ölmek İçin İyi Bir Gün Değil*, Soner Oğuz'un *Eksik Bir Seremoni*, Özlem Metin'in *Alametifarika*, Aynur Dilber'in *Az Hüzünlü Bir Yer* adlı kitapları üzerine yazarlarla söyleşiler ve tanıtım yazıları yer aldı.

Ayın Söyleşisi

2018 yılında "Ayın Söyleşisi" bölümü, usta öykücülerini ağırlamaya devam etti. Yıldız Ramazanoğlu, Fatma Barbarosoğlu, Senem Gezeroğlu, Aykut Ertuğrul ve Mustafa Çiftçi ile yapılan söyleşilerde yazarların eserleri ve öykü anlayışlarına dair kazılar yapıldı. *Heceöykü* 85'te Esra Özdemir Demirci, Yıldız Ramazanoğlu ile son öykü kitabı *Adem'in Cevap Vermesi* üzerine söyleşi yaptı. Hikâyenin yavaşlamak ve başımıza gelenlere bakmak demek olduğunu söyleyen Ramazanoğlu, yazmanın incitici şeyleri bozguna uğratarak kelimelerle daha iyi bir dünya kurmak gibi bir imkân barındırdığına dikkat çekti. Rüveyda Durmaz Kılıç, *Heceöykü* 86'da Fatma Barbarosoğlu'yla *Mutluluk Onay Belgesi*; *Heceöykü* 87'de Senem Gezeroğlu'yla *Unuttum Yalnız* kitabı üzerine söyleşi yaptı. Unutmak, kırgınlıklar, yazar içtenliği gibi meseleler etrafında kendi düşüncelerini aktaran Gezeroğlu, "Gördüklerimden ya da hayal gücümünden değil de yaşadıklarımın hareket etmişsem bu sefer yanarak yazıyorum." dedi. *Heceöykü* 89'da Ali Necip Erdoğan, Aykut Ertuğrul ile *Başlangıçların Sonsuz Mutluluğu* üzerine konuştu. Öykü, hayat, ölüm ve daha pek çok konu hakkında konuşan Ertuğrul, "İnsan, içine doğduğu kültüre, doğduğu büyüdüğü topraklara, gördüğü yerlere, inançlarına, onu yetiştirenlere, okuduklarına, yazdıklarına, yaşadığı zamana benzer." ifadelerini kullandı. *Heceöykü* 90'da ise sevilen öykücü Mustafa Çiftçi, Hatice Bildirici'nin sorularını yanıtladı. Müslüman bir yazar olarak varlığa, zamana ve mekâna ilişkin cevap veremediği ve kendisini anlam arayışına sevk eden soruları olmadığını söyleyen Çiftçi, "Benim her soruma verilmiş büyük cevaplar var." dedi.

Filmöykü

Heceöykü'nün dikkat çekici bölümlerinden biri olan "Filmöykü"de Hatice Bildirici sinemaya uyarlanan iki anlatının izini sürdü. *Heceöykü* 85'te yer alan "Kuşlar" başlıklı makalesinde Bildirici, İngiliz yazar Daphne du Maurier tarafından 1952'de kaleme alınan "Kuşlar" adlı uzun öykünün Alfred Hitchcock tarafından 1963 yılında aynı isimle sinemaya serbest uyarlamasını konu edindi. Filmin zihinsel ve yapısal arka planı hakkında geniş bilgiler içeren yazı, Maurier'in öykü anlayışına dair de önemli ipuçları sundu. Maurier'in soğuk savaş döneminde İngiltere'nin komünizm paranoyasıyla şekillenen öyküsünün, on bir yıl sonra Hitchcock tarafından nasıl modern hayat eleştirisine dönüştüğünü irdeleyen Hatice Bildirici, Maurier'in

öykü anlayışıyla Hitchcock'un sinema anlayışının kesiştiği noktalara odaklandı. Bildirici'nin ikinci Filmöykü yazısı *Heceöykü 90'* da yer aldı. Dostoyevski'nin uzun öykülerinden olan “Beyaz Geceler”in, 110 yıl sonra Luchino Visconti tarafından beyaz perdeye aktarılmasının ele alındığı yazıda, filmde zamanın ve mekânın değiştiği hâlde diyalogların neredeyse bire bir kullanıldığına, ünlü eserin Venedik'in kanalları ve köprüleri üzerinde can bulduğuna dikkat çekildi.

Anıt Öyküler

Handan Acar Yıldız, “Anıt Öyküler” adlı bölümde dünyaca ünlü öyküler üzerinde derinleşmeye ve onlardan yola çıkarak felsefi bulgular elde etmeyi sürdürdü. Yıldız, *Heceöykü 86'* da “David Salinger ve Sıradanlığın Mucizesi” başlıklı yazısında Salinger'in öykü dünyasına ve kahramanlarına odaklandı. *Heceöykü 87'* de Cengiz Aytmatov'un “Yüz Yüze” öyküsünü, *Heceöykü 89'* da Maupassant'ın “Yağ Tulumu” öyküsünü ve son olarak *Heceöykü 90'* da Sadık Hidayet'in “Af Talebi” öyküsünü işledi. Özellikle Maupassant'ın “Yağ Tulumu” öyküsünde yaratıcı bir okuma girişiminde bulunan öykücü Handan Acar Yıldız, öykü kahramanlarının seçkin kesimden olmasına atıfta bulunarak, “Maupassant, toplum denilen organizmanın ikiyüzlülüğünü ortaya çıkarmakla yetinmez; bir topluluğun ipliğini pazara çıkartacağı zaman o ipliğin ipek olmasını özellikle tercih eder.” ifadelerini kullandı.

Toplantılar

Heceöykü'nün ses getiren bir diğer yeni bölümü kitap toplantıları oldu. Toplantılarda öykücü ve edebiyatçılar, Hece Yayınlarından yeni çıkan kitaplar üzerinde konuştu. 2018 yılında sırasıyla *Serazat*, *Atlari Uçuruma Sürmek*, *Omzumda Biri*, *Babamı Öldüren Şeyler*, *Dokuzdolambaç* ve *Eksik Bir Seremoni* kitaplarının masaya yatırıldığı toplantılarda öykücülerin dili, üslubu, arayışları mütaba edildi.

Öykü Üzerine

“Öykü Üzerine” bölümünde ise Alpay Doğan Yıldız, Bilgin Güngör, Sercan Ceylan, Mehmet Doruk Kandemir, Soner Oğuz, Hatice Bildirici ve Nagihan Şahin gibi isimler tarafından kaleme alınan ve kimi zaman bir öykücü özelinde kimi zaman da öykünün kendi iç meseleleri etrafında serpilen zihin açıcı metinler yayımlandı. *Heceöykü'nün* 2018 yılında okura merhaba diyen “Yaşadığım Gibi” adlı bölümünde şair Mehmet Aycı, hatıralarını hikâye tadında anlatmayı sürdürdü. “Fotoğraf Öykü” bölümünde ise Selçuk Azmanoğlu'nun, hayatı en dokunaklı anlarda donduran fotoğrafları yer aldı.

YUNUS NADİR ERASLAN

POST ÖYKÜ

1 Kasım 2014 tarihinde yayın hayatına başlayan *Post Öykü* hiç ara vermeden istikrarlı bir şekilde yayınıni sürdüren dergilerden. Adından da anlaşılacağı üzere öykü merkezli bir tür dergisi olarak öykü okurunun ilgisini çekmeyi başardı. Bu başarıda kuşkusuz yayın yönetmeni Aykut Ertuğrul’un öykücü olmasının payı büyük. Derginin, usta öykücülerin yanında genç öykücülerin ürünlerine de yer vermesi dolayısıyla nitelikli bir genç okur kitlesine ulaştığı kanaatindeyim. Hazırladığı dosya ve soruşturmalara öykünün tarihsel süreç içerisindeki seyrini ortaya koyarken konu odaklı yazılarla öykü okuruna rehberlik etti. Genel bir bakışla 2018 yılı *Post Öykü* için verimli bir yıldı.

Toplamda yetmiş öykü, sekiz çeviri öykü yayımlandı. Yerli ve yabancı yazarlarla yapılan söyleşiler de gündemi diri tutmak ve okuru yazara yaklaştırmak açısından önemliydi. Yayımlanan yirmi bir söyleşiyile gerek kitap gerek öykü kuramı gerekse yazarın yönelimlerini açıklamasına izin veren sorulara verilen cevaplar da tatminkârdı. Derginin 2018’de sayfalarına kattığı “kim var imiş biz burada yoğ iken” başlıklı bölümü de; bir yıl boyunca dört şair ve yazarın yazarlık serüvenlerinde kendilerinde iz bırakan yazar ve şairler dışında, müzik ve sinema gibi sanat dallarında kimlerden etkilendiklerini konu edinen ve okuyucuda merak uyandıran güzel bir bölümdü. 2016-2017 yıllarında Abdullah Harmancı, Mehmet Kahraman, İsmail Özen, Hale Sert, Gülhan Tuba Çelik, Ali Güney ve Betül Ok’un seçilen bir eser hakkındaki yaptıkları değerlendirmeleri yayımladıkları “Çoğul Bakış” adlı bölüm 2018’de “Dört Artı Bir” adıyla yeni isimlerin de katkısıyla devam ettirildi. Yıl boyunca öykücü ve eleştirmen Necip Tosun da “Öykücünün Günlüğü” köşesinde yayımladığı günlükleriyle okurunu yaşanmış anılarla buluşturdu. Yine Öyküye dair düşüncelerin yer aldığı deneme, inceleme, makale türünde de yerli ve yabancı yazarların ürünlerine yer verildi. Derginin son sayfalarında yer bulan ve benim ilk oraya baktığım “Post Kitap” bölümü de iyi hazırlanmış tanıtımlarla doluydu.

Elbette dergiyi hemen ilk bakışta diğer dergilerden ayıran kapak tasarı-

mından ve sayfa düzeninden de bahsetmeliyim. Dergi daha ilk bakışta resim öykü ilişkisini kapak tasarımıyla ve sayfa düzeninde yer verdiği görsellerle kurmaya odaklanıyor. Resmin görsel boyutuyla çağrışım zenginliği kurma imkânı ve insan muhayyilesini kamçılayarak farklı evrenlerle bağ kurmamızı sağlaması ve öykü türünde bu imkânın yazıyla bütünleşik olarak sunulması *Post Öykü*'yü diğer dergilerden daha ayrıcalıklı kılıyor. İçerikte kullanılan görseller, görsellerin boyutları, sayfa düzeninde görsellere ayrılan yerlerin isabetli seçiminde bütünlüklü bir düşüncenin ürünü olduğu görülüyor. Ayrıca içerik ile seçilen görsellerin uyumu ve bu uyumun okurda yarattığı çağrışım, heyecan ve zevk 2018'de bende *Post Öykü*'yle karşılığını buldu.

Öyküler

Hiç şüphesiz dergiler bir müfredata bağlı kalmaksızın gayri resmî bir eğitim üslenirler. Bu durum yazıyla aktarılan bir bilginin doğasında vardır. Bu yönüyle *Post Öykü*'nün usta öykücülerin yanında genç yeteneklere yer vererek bir okul olma görevini üstlendiğini düşünüyorum. Yazımın girişinde de bahsettiğim yetmiş ürünün çoğu genç kalemlere ait. Bu kalemlerden 2018'de ilk öykü kitabını yayımlayan Ömer Çelik ve Elif Genç de öyküleriyle dergiye katkı sunan yazarlardan. Burada öyküleri tek tek ele almak ve irdelemekten ziyade bir yılın fotoğrafını çekmeyi amaçladığımız için yazarların genel yönelimleri ve yayımlanan ürünlerin genel özelliklerinden bahsetmek istiyorum. Dergi ilk yayın hayatına başladığından bu güne kadar öykü türünde yeni sesleri, yeni denemeleri, küçürek öyküden tutun da kurmaca tekniğinin -büyülü gerçekçilik, bilinç akışı, fantastik- nitelikli ürünlerini sundu. Dergi bu titizliğini 2018'de de sürdürdü. Ertuğrul Emin Akgün derginin 20, 21 ve 22. sayılarında "Üç Kısa Öykü" başlıklı küçürek öyküleriyle yer aldı. Akgün'ün öykülerinde anlatımdaki çarpıcılık ve ironi öyküyü başarılı kılan unsurlardan. Yine 20. Sayıda Remzi Şimşek'in "Üstad Azgara'dan Dinlediğimdir" başlıklı öyküsü için geleneksel anlatım biçimine öyküden ve bu konuşma dilini yazıya olanca doğallığıyla aktaran örnek bir öykü diyebilirim. Abdullah Harmancı kısa ve küçürek öykünün ustalarındandır. 21. sayıdaki "Bundan Sonrası Slow Motion" adlı öykü tam da bahsettiğim türde bir öykü. Konuyu ve anı çok iyi yakalıyor. Küçürek

öyküde bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yakalamak dediğim bir anı konusuyla birlikte hak ettiği birkaç cümleyle iyi ifade edebilmektir. Gerisi çer çöp zaten. Doğallıkla böylesi güçlü bir ifadeyle aniden karşılaşmak mutlak bir çarpışmayla sonuçlanıyor. Bu çarpışmanın insanda yarattığı etkisiyle şaşırma sonrası başka bir bilinçle uyanmayı da tetikliyor. Ben de öyle oldu.

Birbirinden güzel öyküler içerisinde anmaya değer ismini zikredemediğimiz o kadar çok öykü var ki bahsedecek olsak ne bu yazının hacmi onu kaldırır ne de benim takatim yeter. Derginin 22. sayısında Gül-

şen Funda Çelik'in "Felgu" adlı öyküsü şiirsel bir tat ve büyüleyici bir anlatımla masalın uçsuz bucaksız engin sularında beni yormadan peşinden sürüklemesi karşısında nutkum tutuldu adeta.

23. sayıda Handan Acar Yıldız'ın "Pıhtı" adlı öyküsü modern zamanlarda kalbimizi yoklayan, insan olmanın ötekiyle bağ kurmanın aracı olan kalbe ve ilk nüveye gönderme yapan ve tüm bunları çarpıcı bir anlatımla kısa öyküye sığdırmayı başaran enfes öykülerdendi. İçindeki tüm fazlalıkları atmış serapa bir öykü okudum.

Hasan Harmancı'da derdi olan öykücülerden. Derginin 24. sayısında yer alan "Müjde BİM Geldi" öyküsü Hasan Harmancı öyküsünün tüm özelliklerini barındıran tipik bir öykü aslında. Peki, nedir bu özellikler? Çağın sorunlarına tanık olduğu kadar o sorunların çözümünü içerden bir sesle dile getiriyor. Çevreden uzaklaşmadan, sürekli etrafına göz gezdiriyor. İnsanımıza ait olmayan, üzerine yapıştırılmış etiketleri adeta kazıyarak sökmeye çalışıyor. Dil burada acıtıyor, incitmiyor fakat savrulmuyor; mihverinden kopmuyor.

Burcu Bayer de yine çeviri metinlerini, öyküye dair yazılarını okuduğum bir isim. Derginin 25. sayısında "Teknoloji" başlıklı küçürek öykü üçlemesinde modern insanın değişen alışkanlıklarına ince eleştiriler getiriyor. Bu öykü de hafızamda yer eden öykülerdendi.

Çeviri Öyküler

Derginin 22. sayısında usta çevirmen Mehmet Hakkı Suçin Iraklı şair, öykücü Kâzım Hançer'e ait "Acil: Toplu Mezar Bulundu" başlıklı öykü çevirisiyle dergiye destek vermiş. Suçin'in çevirilerini önemsiyorum. Metni sadece bir dil

olarak değil aynı zamanda ruhuyla, coğrafyasıyla ve insanıyla kavıyor. Öyküde oluşturulan atmosferin, duyarlılığın aslına yakın bir gerçeklikle aktardığını düşünüyorum.

Selma Aksoy Türköz de 2018’de *Post Öykü*’ye enfes çeviri metinler kazandı. Çeşitli dergilerden öykülerini de takip ettiğim Türköz, ölmek için iyi bir gün değil adlı ilk öykü kitabını da yine 2018’de yayımladı. Öykülerinde olduğu gibi çevirilerinde de yüksek bir dil hassasiyeti ve titiz bir işçilikle metni yeniden inşa ettiğini düşündürdü bana. Çevirileri heyecanla takip edilecek isimlerdendir Türköz.

Dosyalar

Dosyalar tespit edilen konuyu odağından sapmadan enine boyuna irdeleyen yazılar bütünü olarak karşımıza çıkar. Derginin 21. sayısında Cemal Şakar editörlüğünde “Kurmaca Yalan mıdır?” sorusuna cevap aranmış. Dosyanın sonuna eklenen soruşturmayla birlikte geniş katılımlı sayılabilecek bir katılımcı desteğiyle soru kurmaca ve yalan mihverinde irdelenmiş. İlgilisi için son derece doyurucu ve rafine bir dosya çıkmış ortaya.

Yine derginin 23. sayısında Gülhan Tuba Çelik’in editörlüğünde “Yeni den yazabiliyor muyuz?” sorusunu gündeme taşıyan bir dosya konusuyla geniş oylumlu yazılar demeti sunuldu. Özet olarak diyebiliriz ki anlatılan öz olarak yeni olmasa da yazının tarihsel süreç içerisinde çok öncekiyle kurduğu bağ ve yorum yeni bir yazı ortaya çıkaracak ve yeni hiç bitmeyecektir.

Sonuç olarak *Post Öykü*’nün 2018’de genelde edebiyatımıza özelde Türk öykücülüğüne kattığı güzellikler aynı heyecanı duyan bir grup öykü emekçisi tarafından yoğun bir gayret ve emekle önümüze geldi. Heyecanlarının ve güçlerinin artması dileğiyle *Post Öykü*’ye katkı sağlayan tüm öykü dostlarını selamlıyorum.

SEMA BAYAR

ÖYKÜ GAZETESİ

Öykü Gazetesi'nin 2016 Ekim'inde başlayan yayın serüveni, 2018 yılında da devam etti. Faruk Durman, Ercan y Yılmaz ve Zeynep Gülçin tarafından yayına hazırlanan *Öykü Gazetesi*, yıl içinde iki yüzü aşkın öyküyü okurlarıyla buluşturdu. Eylül ve Ekim sayılarını birlikte çıkaran gazete, yılı 11 sayı ile kapattı. *Öykü Gazetesi* okurları, 20. sayıda bir de sürprizle karşılaştılar. Suat Derviş'in "Yeşil Elbise" isimli öyküsü ilk kez Latin harfleriyle basılarak gazetenin Şubat sayısında yer aldı.

Öykü Gazetesi'nin en belirgin özelliği belki de sürekli olarak yeni isimlere ve genç öykücülere yer vermesi. Yazar yelpazesi oldukça geniş olan *Öykü Gazetesi*, 2018'de iki yüzün üzerinde öykücüyü sayfalarında ağırladı. Fakat bu durumun okur-yazar buluşması açısından şöyle bir dezavantaj barındırdığını da belirtmek gerek. Okur olarak kalemini beğendiğiniz bir edebiyatçının izini yeni sayılarda süremiyor, hemen hemen her yazara bir tadımlık mesafede yaklaşılabiliyorsunuz.

Hem edebiyat dergilerinde hem de bir tür dergisi olarak öykü dergilerinde görmeye alışık olduğumuz kuram yazıları, kitap tanıtımları *Öykü Gazetesi*'nde yer almıyor. Sayfalarında yalnızca öyküye yer veren gazete, bu yönüyle öykü dergilerinden ayrı bir yerde duruyor. Okur ve yazar arasında doğrusal köprüler kuran söyleşilere de rastlamadığımız gazete, her ay öykü dünyasında kalem oynatan yazarlardan bir seçki sunuyor. *Öykü Gazetesi*'nin bilinçli bir şekilde tercihini sadece öyküden yana kullanması bir avantajı da beraberinde getiriyor ve ona en çok öykü yayımlanan süreli yayın olma özelliğini kazandırıyor. Diğer yandan dergilerin üstlendiği mektep görevini, *Öykü Gazetesi*'nde göremediğimizi söylememiz gerekir.

Öykü Gazetesi 2018 yılına Ezgi Polat'ın "Aynadaki Bataklık" öyküsüyle giriş yaptı. Ezgi Polat 2017 yılında çıkış yakalayan genç öykücülerden. İlk kitabı *Susulacak Ne Çok Şey Var Aramızda*'yı yine aynı yıl içinde çıkaran Polat, "Aynadaki Bataklık" öyküsünde farklı bir coğrafyadan seslenen hikâyesi ile okurların karşısına çıktı. Zaman zaman okurun, çeviri bir metin okuduğu zehabına kapıldığı öykü, üniversite hocası Charlotte ile öğrencisi Pierre arasındaki aşkı

anlatıyor. Aynı sayıda Samet Karadeniz'in şiirsel bir dille kaleme aldığı "Süveydâ" ile Ömer İzgeç'in Bosnalı kadınlara ithaf ettiği "Yoksa" öyküleri dikkat çekiyor. İzgeç, kelimelerden ördüğü köprüden tarihi bir yarayı bugünlere taşıyor ve öyküsünü kız kardeşini öldürmek ya da onu düşman askerlerinin ellerine bırakmak arasında kalan Mirsad'ın trajedisıyla nihayete erdiliyor.

2018 yılından *Öykü Gazetesi*nde öne çıkan diğer öykü ve öykücüler ise şöyle: Suat Derviş'ten "Yeşil Elbise" Şubat ayının ilk öyküsü oldu. Suat Derviş denilince akla ilk gelen, yazarın sonradan sinemaya da uyarlanan romanı *Fosforlu Cevriye*. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde gazeteciliğe başlayan ve dönemin üretken yazarlarından olan Suat Derviş, pek çok romana ve hikâyeye imza atı. "Yeşil Elbise" adlı öyküsü ise Latin harfleriyle ilk defa *Öykü Gazetesi*'nde yayımlandı. Öyküde, genç kızlığa adım atan kahramanın, yeşil elbise üzerinden hayata bakışının nasıl da değiştiği anlatılıyor.

Aynı sayıda Erkut Özal'ın "Zeytin Dalı" öyküsü kurgu açısından başarılı bir örnek sunuyor. Özal, öyküsünde eşya üzerinden yaptığı betimlemelerle insana dair ipuçları veriyor. "Mağrur fincanlar, kendini beğenmiş yemek takımları, alıngan tepsiler, vakur şekerlikler..." bir dönemin haneleri ve o hanelerin kadınları hakkında her şeyi birkaç parça nesne üzerinden anlatıyor.

Nuray Karyağmazgil'in Mart ayında yayımlanan öyküsü "Bugün Nasılız" bütün gücünü öykünün sonunda okuru bekleyen sürprizden alıyor. Okur, akıl hastanesinde yatmakta olan kahramanın ağzından öyküyü dinlerken zihninde öykünün arka planı hızla kurulmaya başlıyor fakat yazar farklı bir sonla bütün zihinsel örüntüleri boşa çıkararak öyküyü noktılıyor.

Oya Özgür’ün kısa öyküsü “Bataklık” kurgusuyla kendine çeken bir diğer öykü. Gözünü açtığı anda kendini bataklığın ortasında bulan bir adamın, güneşin batışını ve otomobilin bataklığa gömülüşünü çaresizce seyredışı anlatılıyor. Kahramanın, gözlerinin parmaklarının ucunda olduğunu fark etmesiyle kendini önce bir rüyada zannetmesi fakat aslında yaşadıklarının gerçek olması öyküdeki metaforları güçlendiriyor.

Öykü Gazetesi’nde metaforlarla örülü bir diğer öykü Remzi Karabulut’un “Tilkiler Kentinden”i. Tilkilerin yönettiği bir kentten geçmek zorunda kalan ve göç esnasında binbir türlü aşağılanmaya muhatap olan insanların dramı anlatılıyor. Öykünün sonunda yer alan ifadelerden aslında bir üst kurmacanın içinde olduğunuz” anlıyorsunuz: “Bir ara Belengaz Bacı kulağıma eğildi, dedi ki, hikâyeci, o kalemin, o yüreğin, o aklın bunları yazmaya nasıl dayanıyor.”

Yazar çeşitliliğinin yanı sıra öykülerdeki konu çeşitliliği gözden kaçmıyor. Abdülkerim Tunç’un kaleme aldığı “Evli Bir Çiftin Yaşadığı Bazı Olaylar” bir kadın ve bir erkeğin evliliklerinden aralarındaki ilişkide yaşanan yozlaşmadan neşet ediyor. Çiftin, menzili bilinmeyen yolculukları esnasında kadın karakterin konuşkan dili üzerinden aralarındaki ilişkinin savruklukları hikâye ediliyor. Öykü zamana dair sıra dışı olaylar arasında ilerliyor. Bir trafik kazası hem her şeyin bittiği hem de öykünün başladığı yer oluyor.

Öykü Gazetesi’nde yer bulan küçük öykülerden Behice Bahar Bahadır’a ait “Sızı” ise atıklarıncaılar üzerinden hayata dair katmanlı anlatımıyla dikkat çekiyor.

Öykü Gazetesi’nin 2018’de öne çıkan sayısı ise 26. sayı. Yıl sonuna doğru kendini yenileyen *Öykü Gazetesi*, yeni içeriklerle Kasım sayısını çıkardı. Faruk Durman’ın bir tefrikayla yer aldığı sayıda, Onur Çalı “Öykü Dünüklükleri”nde öyküyü merkeze alan bir yazı dizisine başladı. M. Sadık Aslankara “Öykücek”te her ay bir öykücüyü bütünsel perspektifle, öznel bakışla işleyeceğini duyurdu ve ilk olarak Berna Durmaz için kalem oynattı. Uğur Nazlıcan “Kısa Konuşmalar”da Baran Güzel’in sorularını cevapladı. Buket Uzuner ile mini söyleşi de dergide ilerleyen sayılarda söyleşilerle karşılaşacağımızın işaretini verdi.

Murat Yalçın, “Kontrol Kalem” köşesinde ikinci kitap endişesi üzerine yazdı. İlk kitabın romantizmiyle haz verdiğini, ikinci kitabına enikonu bir endişe kaynağı ve düş kırıklığı olduğunu söyleyen Yalçın, bununla birlikte ilk kitabın açtığı/düştüğü yerin bir parça sahte olduğunu; yazarın asıl yerinin ikinci kitaptan itibaren başlayacağını ifade etti. Murat Yalçın, ilk kitabın, sağı solu fazla kurcalanmadan, temel yazınsal işlemlere tabi tutulmadan çıkması gerektiğine inandığını söyledi. İlk kitapta yazarın kendini ikinci kitapta ise “sükût suikastı” pahasına okuru aşmaya yeltenmesi gerektiğini vurguladı. Yazısını genç yazarlara rehberlik edecek bir mottoyla bitirdi: “Yüz vermelerle, yüz çevirmelerle yön değıştirmeyenlerin yolu tükenmez.”

HATİCE BİLDİRİCİ

2018'DE NOTOS'TA NELER OLDU?

Notos, on ikinci yılı olan 2018'e 68. sayısı ile başladı. Bu yıl yayımlanan altı sayısında "Aganta, En Çok etkilendiği Yazar, Günün Konusu (dosya), Öykü, Kısa Sorulara Kısa Yanıtlar, Söyleşi, Yazı, Kitaplık, Çevirmen Diyalogları, Yazarın Fırçası, Atölye, Bu Fotoğrafın Öyküsünü Yazar mısınız?" gibi bölümler yer alıyor.

Notos'un dikkati çeken en önemli özelliklerinden birisi çeviriye verdiği yer. Bir anlamda *Notos*'un özellikle Batı edebiyatına oldukça büyük bir kapıyla açıldığını ifade etmek mümkün. Öykü, inceleme, eleştiri ve söyleşilerin bir kısmı, dosyalarda da birçok mesele birden fazla yabancı yazardan özenli çevirilerle okura ulaştırılmış. Ayrıca, derginin sunuş yazısını takip eden Aganta isimli bölümde iki ya da üç tane dünya edebiyatındaki gelişmelere dair haber metni yer alıyor.

Derginin Genel Yayın Yönetmeni Semih Gümüş, editörlük görevinin yanında her sayıda yazı ve söyleşileri ile kalemi elinden bırakmamış. *Notos*, her yıl bir sayısını bir yazar editöre teslim etme geleneğini 2018'de de sürdürmüş. "Edebiyattan Müziğe Müzikten Edebiyata Yol Gizli Gizli" dosya konulu 71. sayının editörlüğünü *Roll* ve *Bir+Bir* dergilerinin mutfağında yer almış olan Der-ya Bengi yapmış.

Dört renk, 145 sayfa basılan *Notos*'ta ele alınan konu ya da yazarı anlatan fotoğraf ve illüstrasyonla âdeta mesele ile ilgili okurun zihninde görsel bir alan açılıyor. Dikkati çeken bölüm ve başlıklarıyla *Notos* 2018'in dökümü şöyle:

Semih Gümüş'ün sunuş yazıları

Sunuş yazıları dosya/kapak konularına ayrılmış. Ancak Semih Gümüş, Ekim-Kasım/72. sayısını dosya konusu olan Albert Camus'yu ele almamış. Bunun yerine "En Önemli Sorunumuz" başlıklı bir protesto yazısı kaleme almış. Yayımcılığın, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullara bağlı olarak nasıl bir dar boğaza girdiğinin ve derginin 20 liradan satışa sunulmasının, birçok fedakârlıktan sonra mecbur kalınmış bir durum olduğunun altını çiziyor.

Öykü

2018'de *Notos*'ta 54 tane öykü yayımlanmış. Bunların sekiz tanesi çeviri öykü. Bu öykülerin yazarlarını şöyle sıralayabiliriz: Vladimir Nabokov, Sheila Heti, W.F. Harvey, Abelardo Castillo, Mario Benedetti, Mary Costello, Roni Margulies, Joanna Walsh,

Son dönemin öykü anlayışını temsil eden Türkçe öykülerin yazarları ise; Sema Kaygusuz, Çiyil Kurtuluş, Hasan Öztoprak, Alper Beşe, Uğur Nazlıcan, Batuhan Aşıktoprak, Evrim Güleç, Ezgi Polat, Ayça Erkol, Kadir Işık, Dilek Yılmaz, Erkmén Özbiçakçı, Ahmet Karadağ, Ayşegül Er, İlker Karakaş, Figen Uğur Dölek, Özdemir Bayrak, Serhat Uyumaz, Dilek Karaaslan, Oğuz Tecimen, Özgü Çömezoğlu, İlay Bilgili, Sevim Çiçek, Anıl Mert Özsoy, Ayşen Bayazıt Melik, Ekin Kadir Selçuk, Mesut Barış Övün, Gülçin Akçay, Özge Özcan Karataş, Erkut Özal, Nurhan Şahinkaya, Suna Dirikan, Batuhan Sarıcan, Gamze Erkmén, Taylan Özatlan, Eser Kuru, Eda Kılınçarslan, Zafer Doruk, Tülay Güzeler, Kadir Işık, Demet Danki Erken, Derya Sönmez, Eylem Ata Güleç, Artun Gebenlioğlu, Ebru Yücesoy Bayar ve Emre Yörük.

Listeden de anlaşılacağı üzere *Notos*, yıl içinde her bir öykücüsüne bir kez yer ayırmış. Her sayının gedikli öykü yazarları *Notos* için söz konusu değil.

Dosyalar:

Notos'ta "Günün Konusu" başlığı ile işlenen dosya, kapaktaki ana resim ve manşet olarak okurlara sunuluyor. Bu dosyada bir yazar ya da bir mesele yakın plana alınmış. Bu dosyalara kısaca göz atalım:

68. sayıda 2018 yılındaki dosyalarından ilki ve *Notos*'un geleneksel yıllık soruşturmalarının on ikincisi olan "En Önemli 100 Felsefe Metni". Daha önce "En Önemli 100 Çeviri", "Yüz Yılın 40 filmi" gibi soruşturmalarına eklediği bu başlık da kendi felsefi okuma listelerini oluşturmakta zorlananlara ışık tuttuğu gibi liste sahiplerine de bildiklerini sorgulama imkânı sunuyor.

Bu soruşturma, 248 yazar ve felsefecinin seçimlerini yansıtıyor. İoanna Kuçuradi, Kaan H. Ökten, Yıldız Silier ve Türker Armaner ile yapılan kısa söyleşilerin yanında Betül Çotuksöken'in Türkçedeki felsefi söylem üstüne yazısı ve "Türkiye'de Felsefe" başlığıyla hazırladığı bir seçme kaynakça da yer alıyor.

Bu sayıda yılın diğer sayılarında yer almayan "Günlerin Getirdiği" başlıklı ikinci bir dosya daha var. Burada İrlanda'nın önemli yazarlarından Flann O'Brien ile ilgili Gülten Hatipoğlu, Meltem Gürle ve Armağan Ekici'nin yazıları yer alıyor.

69. sayının dosyası "Ferit Edgü/ Yalının Derinliği" başlığını taşıyor. Dosya, Semih Gümüş ve Ferit Edgü'nün kapsamlı bir söyleşi ile açılıyor. Leyla

Burcu Dündar, Murat Yalçın, Mutlu Deveci, Hülya Soyşekerci, Faruk Duman, Erhan Sunar, Özkan Ali Bozdemir'in yazıları ve Ferit Edgü ile yapılmış kapsamlı bir söyleşi bulunuyor. Ayrıca dosyada "İki Miir" başlığıyla Ferit Edgü'nün iki şiirine ve Demir Özlü'ye yazdığı bir mektuba da yer veriliyor.

70. sayıda "Vladimir Nabokov/ Sanatçının Dehası" başlıklı dosyada Stephen Jan Parker, Yiğit Yavuz, Georges Nivat ve Sabri Gürses'in yazılarının yanında Nabokov'un "Dönüşüme Çağır"ı" adlı yazısı ile *Sıkı Görüşler* kitabından derlenmiş bir söyleşi de var.

71. sayı "Edebiyattan Müziğe Müzikten Edebiyata Yol Gizli Gizli" başlıklı dosyada Armağan Ekici, Ahmet Tulgar, Hilmi Tezgör, Çiğdem Öztürk, G.G. Márquez, A.M. Molina, Alejandro Zambra, Hanif Kureishi, Begüm Kovulmaz ve Şeyda Öztürk'ün yazıları; Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine Taner Öngür'le ve İlhan Usmanbaş'ın Ece Ayhan besteleri üzerine Evrim Hikmet Ögüt'le birer söyleşi yer alıyor. Emine Sevgi Özdamar, Hasan Ali Toptaş, Burhan Sönmez, Hüseyin Kıran, Hakan Bıçakçı ve Sema Kaygusuz müzik ve edebiyat soruşturmasına yanıtlarıyla katkıda bulunuyor.

72. sayının dosyası "Albert Camus/Evet ile Hayır Arasında" başlığını taşıyor. Dosya, André Maurois tarafından yazılmış olan Camus'nün yaşam öyküsü ve edebî kimliğini içeren kapsamlı bir değerlendirme ile başlıyor. Camus'nün portrelerinden yapılan illüstrasyonlar, Camus'nün söyleşilerinden yapılmış seçme bir derleme; *Yabancı*, *Veba* ve *Düşüş* üzerine çeviri değerlendirme yazılarının yanında tematik inceleme yazıları ile tamamlanıyor. Dosya'nın yazarları; André Maurois, Roland Barthes, Ahmet Yılmaz, Roger Quilliot, Jean Grenier ve Kardelen Ayhan.

73. sayı "Karşılaştırmalı Edebiyat ve Dünya Edebiyatı" başlığını taşıyor. Bu dosyada 20. yüzyılın ortasından itibaren dillerin, kültürlerin, geleneklerin sürekli kesiştiği ve ayrıştığı, zamanlar ve coğrafyalar arası karmaşık ilişkilerin

belirmesi ile evrilen edebiyat anlayışlarına dair teorik sorgulamalar yapılıyor. Sandra Bermann, Murat Belge, Barış Özkul ve Franco Moretti'nin yazılarının yanı sıra Meliz Ergin, Merve Tabur, Emrah Serdan, Başak Bingöl Yüce, Pelin Kıvrak ve Duygu Ergun "Karşılaştırmalı Edebiyatta Güncel Çalışmalar Soruşturması"na cevap veriyor.

Söyleşiler

Eserlerin, yazma tecrübelerinin ve düşüncelerin mercek altına alındığı söyleşilerin ilki Enis Batur'la yapılmış. Aynı sayıda düşünür Martin Heidegger'le, 69. sayıda erotik edebiyatın temsilcisi Anaïs Nin'le, 70. sayıda Fransız felsefesi ve feminizm alanında telif, derleme, çeviri olmak üzere çok sayıda çalışması bulunan Zeynep Direk'le ve günümüz filozoflarından Slavoj Žižek'le yapılmış söyleşiler yer alıyor. 71. sayıda, neredeyse elli yıldır şarkılarıyla Türk müziğinde yer etmiş olan ve şarkılarında sorduğu sorularla düşündüren Bülent Ortaçgil ve Türkçede *Faydasızlığın Faydası* kitabıyla bilinen İtalyan edebiyatı profesörü Nuccio Ordine'la konuşulurken 72. sayıda Türkçede *Çürümenin Kitabı* ile bilinen Rumen filozof E.M. Cioran, 73. sayıda psikanaliz, Marksizm, eleştirel teori, Frankfurt Okulu ve edebiyat eleştirisi alanındaki yazılarıyla tanınan Orhan Koçak misafir edilmiş.

Kısa Sorular Kısa Cevaplar

Her sayıda iki ya da üç genç yazar, soruların Semih Gümüş tarafından yöneltildiği kısa soru cevaplar bölümünde kitapları ve edebiyat anlayışlarına dair kısa bilgiler vermişler. Bu bölümün misafirleri ise şöyle: Mevsim Yenice, Abdullah Başaran, Mustafa Çevikdoğan, Aydın Şimşek, Nevzat Gürmen, Hasan Gören, Şeyhmus Diken, Ferda İzbudak Akıncı, Abdullah Ataşçı, Ayşen Bayazıt Melik, Zeynep Delav, Uğur Nazlıcan, Gökhan Yavuz Demir, Selahattin Özpalabıyıklar ve Muharrem Erbey.

Bir Yazarın Seçtikleri

Bu bölümde, yaklaşık 200-300 kelimeden oluşan bir metin ve tam sayfa resmiyle yazarlar; okurların ve yeni yazarların okumasını zorunlu gördüğü kitapları ve en çok etkilendiği yazarı, gerekçelendirerek anlatıyor. 2018'de bu bölümün konukları şöyle: Naim Dilmener, Berrin Karakaş, Figen Şakacı, Emirhan Burak Aydın, Gönül Çolak, Bahri Vardarlılar, Carlos Labbé, Mehmet Said Aydın, Ayça Güçlüten, Sedat Demir, Kadri Öztöpcü, Foti Benlisoy ve Gönül Çolak.

ALİ NECİP ERDOĞAN

ÖYKÜLEM

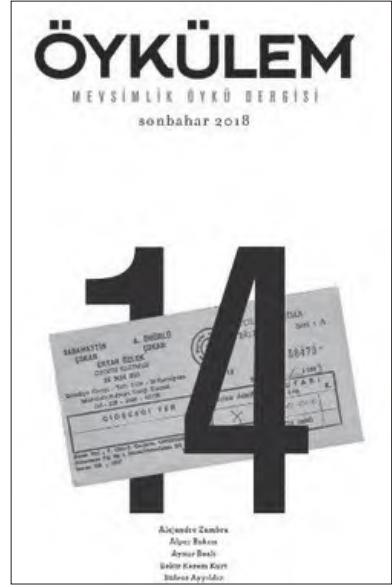
2018 yılında öykünün nasıl bir seyir izlediğine Öykülem dergisi üzerinden bakmaya gayret edeceğiz.

Öykülem dergisi İstanbul merkezli bir dergi olup 2015 yılından beri çıkmaktadır.

Üç ayda bir yayınlanan dergi ağırlıklı olarak öykü yayımlamakta, çeviri öyküler ve öykü üzerine yapılan incelemeler içermektedir. Her sayıda farklı öykücüler yer almaktadır.

2018 yılının ilk sayısı (Kış) 11.sayı olup, biri çeviri olmak üzere 14 öykü bulunmaktadır. Cemil Kavukçu'yla ve Ömer Arslan'la yapılan birer söyleşi, Ayfer Tunç'un "Evvelotel" isimli öykü kitabının incelenmesi, Seray Şahiner'in öykülerini eleştiren bir yazı, Sait Faik soruşturması, Orhan Veli'nin yazarı bilinmeyen bir öykü çevirisi ve Willa Cather'in "Kurgu Sanatı Üzerine" isimli yazısının çevirisi bulunmaktadır.

Kış sayısındaki 14 öykünün ağırlıklı olarak temasını yaşam ve ölüm oluşturmaktadır. Olay öykülerinden çok durum öyküleri öne çıkmaktadır. Bireysel konular işlenmiştir. Bireyin sıkışmışlığının, kendisiyle ve içinde yaşadığı toplumla çatışmalarının, psikolojik durumların anlatıldığı görülmektedir. Öne çıkan öykülerin ilki darağacına giden bir idam mahkûmunun ruh halini anlatır gibi yansıtılan, bir dedenin ameliyata girişinin anlatıldığı Semih Öztürk'ün "Dalın Ağrısı" isimli öyküsü. Dedesine kanser teşhisi konulan anlatıcının dedesiyle geçirdiği on iki gün. *"On ikinci gün dedemi almaya geldiler. Verdikleri uzun ameliyat gömleğini giymesine yardım ettim. 'Deli gömleğine benziyor bu,' dedi hepimiz güldük. ... Yavaşça sedyeye uzandı. Yardım istemedi bu sefer, tek başına çıktı. Kafasını çevirip pencereden dışarıya baktı. Bir süre öylece boşluğu izledi. Vedalaşıyordu..."* İç monolog tekniğinin ağır bastığı anlatım yer yer üçüncü göz anlatım tekniğine dönüşüyor. Öykünün dili sade ve akıcı. Yaşamın, dolayısıyla da ölümün etkilerinin izi dede ve anlatıcı torun üzerinden sürülüyor.

Bir diğer öykü, masal diliyle yazılan Tunç Kurt'un "Zenubiye'yin İncileri" isimli öyküsü. Tedmür Kraliçesi Zenubiye'nin iki inci küpesinden birini taşıyan ve ölmek üzere olan Cümane isimli bir kadının kendindeki küpeyi su dolu bir tase koyarak oğlu Münib'e vermesi ve suyu dökmeden, (bu suyun kendi ruhu olduğunu söylüyor) çöle gidip babasını bulmasını istemesiyle (zira diğer inci küpe Münib'in babasındadır) başlayan serüven anlatılır. Münib tası alır ve yola çıkar. Çölde bir takım badireler atlatır ve İskender'le karşılaşır. İskender onu babasının bulunduğu yere yani bir zindana getirir. Münib, babasının zindandaki kemikleriyle karşılaşır. Küpenin diğer eşini kemik yumruğun arasından alır ve tasın içine atar. Sonra da tasın içindeki suya göz yaşlarını akıtır ve suyu içer. Özgür kalır böylelikle, yazgısına doğru yürür.

Bülent Çallı'nın "Tilki" isimli öyküsüyle Mavi Tuğba Ateş'in "Gönül İşleri Bürosu" isimli öyküsü olay akışı bakımından enteresan nitelikte öyküler olarak öne çıkmaktadır.

2018 yılının ikinci sayısı (İlkbahar) 12.sayı olup, üçü çeviri olmak üzere 17 öyküyle çıkmış okur karşısına. Orçun Ünal ile yapılan bir söyleşi, "İki Öykü Bir Dünya: Nam-ı Diğer 'Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi'" isimli değerlendirmesiyle Bengü Vahapoğlu, "İki Öyküde Edebiyatın Başat Sorunu" isimli yazısıyla Hasan Öztürk yer almışlar. Çeviri öykülerden ikisi Rudolf Bayr'dan. Çeviren Orçun Ünal. Öykülerin isimleri "Yağmurdan Yana" ve "Trende Bir Noel Gecesi". Üçüncü çeviri öykü ise "Melek Onu Terk Etmedi" ismiyle Drago Jancar'a ait. Bu öyküyü de Sina Baydur çevirmiş.

"Yağmurdan Yana", kendisinden bir süre haber alınamayan anlatıcının kapısını kırarak içeri giren polisin özüyle başlıyor. Kendi hayatına sıkışmış bir adamın ilginç çözüm denemeleri. Yatağından hiç kalmayan, böylelikle işine de gitmeyen bir adamın yattığı yerden yağan yağmurun ve rüzgarın sesine odaklanması. İçinde bulunduğu odayla (böylece dünyayla) bağını koparmak için çözülme egzersizleri yapması. Bu kopuşu düş gücüyle gerçekleştirmeye çalışması, çocukken geçirdiği bir ameliyat neticesinde ölmemiş olmasına hayıflanması.

"Melek Onu Terk Etmedi"de ise yazma krizine giren bir yazarın yaşadıkları anlatılmaktadır. Esin kaynağını yitiren, böylece kafasında boşluk oluşan yazar, yağan yağmurla ekrana akan kelimeler arasında benzerlik kurarak, yağmurun çayırılığı yeşerttiği ancak ekrandaki kelimelerin metni yeşertmediği, anlamlı bir bütüne dönüşmediği üzerine, görülen rüyaların sabah anlamlarını yitirdiği ama bazı görüntülerin kaldığı, gece anlamlı gelen paragrafların gündüz hiçbir yere ait olmayan paragraflar haline geldiği bir "yazamama" öyküsü.

İlkbahar sayısındaki 14 öykünün ağırlıklı olarak temasını aşk, yaşam ve ölüm oluşturuyor. Genellikle anlatıcılar üçüncü kişi. "Kel Kör Ev" isimli öykü-

de Derman Arıbaş Önoğlu, hiç görmediği biriyle evlenen Kadife'nin askerdeki kocasını beklerken babaeviyle kocaevini yaşam ve ölüm üzerinden kıyaslamasını anlatıyor. Bu, bir ölümün umuda dönüşme serüveni. "Tuhaf Bir Yer" isimli öyküde ise Ebru Özlem Yılmaz, köyden kente çalışmak için gelen delikanlının aşk ve paraya bakışını; E.Devran İnci "Göz" isimli öyküsünde ölçsüz iyilik yapan Kerem'in yaşadıklarını anlatıyor. Ayça Erkol "Çay Saati" isimli öyküsünde, bir tabağın üzerine resmedilmiş kız ve erkek resmi üzerinden kurguladığı öyküsünü, balerin olan komşu kızı üzerinden muhteşem bir anlatımla gerçeğe dönüştürüyor. Öykünün duru ve akıcı dili her iki karaktere de (Eren ve Ceren) ruh veriyor. Ceren'in kusursuz güzelliğini zırha dönüştüren soğukluğu, Eren'in kusurunu örten hikaye anlatma yeteneğiyle karşılaşınca Isabelle ile Henry'nin hikayesi anlamını buluyor ancak sonunu yine de öğrenemiyoruz.

2018 yılının üçüncü sayısı (Yaz) 13.sayı olup, biri çeviri olmak üzere 14 öykü barındırıyor. Orçun Ünal'ın yazdığı "Yazarı Belirsiz Bir Karakter: İshag Uygur Eskiciyan" isimli yazı, Murat Çelik'in "Umacı" isimli değerlendirme yazısı, Ümit Güçlü'nün "İlhan Durusel Öykülerinde Gerçeklik ve Kurgu Yapısı: Paradi Kurgular" ile Ahmet Mithat Efendi'den "Hikaye Anlatma ve Yazma", Muzaffer Erdost'tan "Olay Karşısında Öykücü" isimli yazılar yer almaktadır. Çeviri ise Mo Yan'ın "Kedi Uzmanı" isimli öyküsü. Bu öyküyü Çinceden Afife H.Sözmen çevirmiştir.

Ömer Arslan'ın "Su Terazisi" isimli öyküsü, işten çıkarılan bir adamın serüvenine odaklanıyor. Murat Ertaylan'ın "Cevher Yerin Altında" isimli öyküsü, Myanmar'daki şiddetten kaçırılıp evlatlık olarak verilen Arti'nin serüvenini anlatıyor. Kaan Kara'nın "Bir Nakavt Hikayesi", mahallenin güzel kızıyla bıçkın delikanlısı arasındaki ilişkiye ve bu ilişkinin aracısı Orhan'ın duygularına odaklanarak bir mahalle öyküsü çıkarıyor karşımıza.

Bu sayıdaki öyküler ağırlıklı olarak olay öykülerinden oluşuyor ve genellikle temayı aşk ve yaşam oluşturunuyor. Kimi öyküler ben anlatıcı, kimi öyküler de üçüncü kişi tarafından anlatılıyor.

2018 yılının dördüncü sayısı (sonbahar) 14.sayı olup 11 öyküden oluşuyor. Bu sayıda çeviri öykü yok ama iki çeviri metin var. Bunlar Victoria Leslie'den "Taş Döküm: A.S.Byatt'ın Metaforik Kadını" (çev. Oğuz Demirel) ile Alejandro Zambra'dan "Cortazar'ı Geri Getirin" (çev. Sena Akalın). Orçun Ünal "Onat Kutlar, İshak ve 'Kediler'"i yazmış. Murat Çelik, "Umacı'yı yazmış. Fikret Ürgüp'ten "Portakal Kış Meyvesidir" ile "Açık Mektup" ve Sait Faik'ten "İki Münekkit" isimli yazılar var.

Bu sayının en sırdaşı öyküsü Bülent Ayyıldız'a ait. Öykünün ismi "Kendi Gibi Görünmeyen Şeyler". Tıpkı bir film karesi gibi anlatılan öykü 19 kareden oluşuyor. (İki ayrı son kare yazılmış). Her bir kare ayrıntılarıyla anlatılmış. Öyküye farklı bir bakış getiren bu biçimsel deneme güzel kotarılmış.

TUBA DERE

2018'İN ÖYKÜ ÖDÜLLERİ VE EN İYİ ÖYKÜLERİ

Son yüzyılda yazının yükselişi ve sosyal hayatta değer buluşu edebiyatın farklı alanlarına duyulan ilgiyi de arttırdı. Bu nedenle edebiyat dünyamız sık sık düzenlenen yarışmalara ve verilen ödüllere tanıklık ediyor. Dernek ve vakıfların her yıl düzenli olarak verdiği ödüller ve yıllardır edebiyata mâl olmuş usta isimleri anmak üzere düzenlenen yarışmaların yanı sıra belediyelerin daha çok yeni yazarları teşvik etmek amacıyla açtığı yarışmalar son yıllarda dikkatleri üzerinde topluyor. Bu yarışmalarda verilen ödüllerin (özellikle telif ücretleriyle kıyaslandığında) yüksek meblağlarda oluşu da yarışmalara gösterilen ilgiyi arttırıyor. Geçtiğimiz yılın edebiyat ödülleri baktığımızda görüyoruz ki tür olarak öykü yine ön sıralarda. 2018'in "en iyi öykü"lerine ve "en iyi öykü kitapları"na bir göz atalım.

Darüşşafaka Cemiyetinin Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları iş birliğiyle usta yazar *Sait Faik Abasıyanık* anısına düzenlediği yarışmada, her yıl bir öykücüye verilen ödül, 2018 yılında İletişim Yayınlarından çıkan *Sahiden Hikâye* kitabıyla "canlı karakterlerin büyüme sürecindeki yaşantılarını ve ince ayrıntılara gizlenmiş deneyimlerini hikâye sanatının imkânlarıyla resmetmeyi başaran" Kemal Varol'un oldu.

Star Gazetesi'nin Kültür ve Turizm Bakanlığının desteğiyle, Necip Fazıl Kısakürek'in manevi ve kültürel mirasını yaşatmak amacıyla düzenlediği 5. *Necip Fazıl Ödülleri* sahiplerini buldu. Beşir Ayvazoğlu, M. Fatih Andı, Osman Konuk, Turan Karataş ve Necip Tosun'dan oluşan jüri heyetinin değerlendirmesi sonucu Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü "yönettiği dergilerle gençlere alan açan, kitaplaşan hikâyelerinde dil, üslup, teknik ustalık ve özgünlük niteliğiyle öne çıkan" Aykut Ertuğrul'a verildi.

Cumhuriyet Vakfı tarafından düzenlenen *Yunus Nadi Ödülleri*'nde bu yıl Hikmet Altınkaynak, Metin Celal, Nursel Duruel, Seval Şahin ve Sezer Ateş Ayvaz'ın oluşturduğu seçici kurul, Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü "öykünün sınırlarını, katmanlarını genişletmesi, öykülerin öyküsünü de yazarak öykü içeriği-

ni zenginleştirmesi nedeniyle” Yiğit Bener’in *Öteki Düşler* adlı kitabına verdi.

Varlık dergisinin yayına başladığı 1933 yılından bugüne dek edebiyatımıza yeni değerler kazandırma çabasıyla devam ettirdiği Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri 2018’de de yoğun ilgi gördü ve edebiyatseverleri yeni isimlerle buluşturdu. Nursel Duruel, Feyza Hepçilingirler, Hatice Meryem, Mehmet Zaman Saçlıoğlu ve Feridun Andaç’tan oluşan öykü seçici kurulu, bu yıl ödülü Semih Öztürk’ün *Önce Dağlar Kar Tutacak* adlı dosyasına verirken Serkan Kaya’nın *Henüz Vurulmamış Atlar*, Elif Erdoğan’ın *Dokuzdan Küpe Çiçeği* dosyalarını da dikkate değer buldu.

Türkiye Yazarlar Birliği her sene olduğu gibi bu yıl da geçtiğimiz yılın *Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçı Ödülleri*ni açıkladı. TYB, 2018’de en iyi hikâye ödülüne Ketebe Yayınlarından çıkan *Düşünsene Hızır Bendim* kitabıyla Elif Genç’i layık görürken Yayıncılık Özel Ödülü’nü de Cümle Yayınlarına verdi.

ESKADER 2018 Kültür-Sanat Ödülleri Aralık ayı içerisinde Türk Edebiyatı Vakfında düzenlenen bir toplantı ile medyaya ve kamuoyuna duyuruldu. Toplam 16 dalda 19 ödülün sahibini bulduğu yarışmada hikâye dalında Celalettin Murat, *Derin Dükkân* (TEV) adlı kitabıyla ödüle layık görüldü.

Avrasya Yazarlar Birliğinin yürütücülüğünde Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜRKSOY’un destekleri, Türk dünyasından yazar birlikleri ve edebiyat dergilerinin iş birliğiyle 2018’de 5.si düzenlenen *Kaşgarlı Mahmut Hikâye Yarışması*, Türk Dünyası’nın tek edebiyat yarışması olma özelliğini hâlâ koruyor. Bu yıl 17 Türk Devlet ve Topluluğundan binlerce eserin katıldığı yarışmada uluslararası düzeyde birincilik ödülü Mehmet Çavuş Geliyor adlı hikâyesiyle Kosova’dan Reşit Hanadan’a; ikincilik ödülü Hanbala ile Han Bala adlı hikâyesiyle Başkurtistan’dan Ferzene Akbulatova’ya; üçüncülük ödülü Altıncı Parmak adlı hikâyesiyle Türkiye’den Yücel Öztürk’e, teşvik ödülü Dönmeyen Yolcular adlı hikâyesiyle Türkmeneli-Irak’tan Elif Köprülü’ye verildi. Yarışmanın Türkiye etabında birinciliği alan Yücel Öztürk’ün ardından ikinciliği Kaşgâri adlı öyküsüyle Serkan Erden, üçüncülüğü Son Ütücü adlı öyküsüyle Serpil Tuncer almaya hak kazandı.

2018’de 11.si verilen *altKitap Öykü Ödülü* mayıs ayında sahiplerini buldu. Özge Calafato, Tuğba Çelik, Hande Ortaç, Engin Türkgeldi, Mevsim Yenice ve altKitap 2017 Öykü Ödülü sahibi Ata Tuncer’den oluşan seçici kurulun 366 öykü arasından yaptığı elemelerde Bit Muayenesi adlı öyküsüyle İdris Erdoğan birinci, *Yenilik* adlı öyküsüyle Melis Ofas ikinci, *Sakızlı’nın Üç Oğlanı*: *Uzun Saçlı* adlı öyküsüyle Efe Can Karabulat üçüncü oldu. Yarışmada dereceye giren öykülere ve seçkiye ücretsiz e-kitap yayını yapan altKitap.net’ten ulaşılabilir.

Antalya Kepez Belediyesi tarafından düzenlenen, her yıl farklı bir konu

ile edebiyat sevenleri ağırlayan *Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Yarışması*'nın bu yılki konusu "Çocuk ve Şehir"di. Yurt içi ve yurt dışından 485 eserin katıldığı yarışmada Ruhumun Çocuğu isimli öyküsüyle Mustafa Tokat birinci, Şahit adlı öyküsüyle Hasan Özgür Yetiştirici ikinci, Alya adlı öyküsüyle Sinan Semiz üçüncü oldular. Eğitimci yazar Tuncer Günay'a onur ödülünün verildiği yarışmada teşvik ödülünü de Şehr-i Muhayyel adlı öyküsüyle Müberrra Çil aldı.

Antalya Muratpaşa Belediyesinin bu yıl 3. sünü düzenlediği Antalya Edebiyat Günleri kapsamında olan *Muratpaşa Öykü Ödülleri* de sahiplerini buldu. Özcan Karabulut, İbrahim Karaoğlu, Ayşegül Tözeren, Belma Fırat, Ercan Yılmaz'dan oluşan seçici kurul, En İyi Öykü Kitabı ödülüne *Kamçılanma Mesafesi* adlı kitabıyla Zeynep Uzunbay'ı değer gördü. En İyi İlk Öykü Kitabı ödülü ise *Ev Yapımı Hüzünler* kitabı ile Oğuzhan Yeşiltuna'nın oldu.

Bornova Belediyesinin Türk Edebiyatı'na yeni eserler kazandırmak amacıyla 7.sini düzenlediği *Homeros Kısa Öykü Yarışması*'nda da ödül heyecanı yaşandı. Halim Yazıcı, Bahri Karaduman, Yıldız İlhan, Murat Şahin ve Şengül Kıran'ın jüri olduğu yarışmada birinciliği Erikler Çiçek Açarken adlı öyküsü ile Eskişehir'den Münevver İzgi elde ederken, Bay Çok Bilmişin Deneylik Hafızası ile Manisa'dan Arzu Turgut ikinci, Huş Ağacı isimli eseriyle Ankara'dan Mustafa Selman Çaltepe üçüncü oldu. Nurullah Özaltun Mülteci Bandosu, Mehmet Edemen de Neşe isimli öyküleri ile jüri özel ödülüne layık görüldü. Ayrıca yarışmaya katılan 12 eser daha yayınlanmaya değer bulundu.

Bursa Nilüfer Belediyesinin her yıl bir yazara adadığı öykü yarışmasında bu yıl ödül *Sevgi Soysal* adına verildi. 320 kişinin 640 öyküyle başvurduğu yarışmada eserler Figen Şakacı, Müge İplikçi, Seval Şahin, Şafak Pala ve Nahit Kayabaşı tarafından değerlendirildi. Başak Baysallı'nın öyküsü, büyük ödüle değer görülürken Ayla Şenel, Gencay Çubuk, Güler Kalem, Nisa Nur Kaya ve Beyza Nur Kılıç mansiyonla ödüllendirildi.

Kayseri Belediyesinin *Mustafa Miyasoğlu anısına* 2018'de ikinci kez düzenlediği hikâye yarışmasına yaklaşık 1300 hikâye katıldı. Atabey Kılıç, Haydar Haksal, Necip Tosun, Cemal Şakar, Özcan Ünlü, Aykut Ertuğrul, Nurkal Kumsuz ve İmdat Avşar'ın yer aldığı jürinin değerlendirmesi sonucu birinciliği **Kara Şaman'ın Laneti** adlı hikâyesiyle Murathan Çarboğa kazandı. İkinciliği **Fötr Şapkalı Kadın** adlı hikâyesiyle Necati Şener, üçüncülüğü ise **Dört Dört-lük Cinayet** adlı hikâyesiyle Nuri Demir elde etti. Yarışmada Osman Güven dördüncü, Rümeysa Derici beşinci, Hasan Ejderha ise altıncı oldu.

Ümraniye Belediyesi tarafından 14.sü düzenlenen hikâye yarışmasına 1900 hikâye katıldı. Seçici kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda Hatice Kocabay **Evvel Ahir** adlı hikâyesiyle birinci, Murathan Çarboğa **İmkansız Yolculuk** (Piri Reis'in Mechul Seferi) adlı hikâyesiyle ikinci, Zeynep Sati Yal-

çın Sandaldaki Kadın hikâyesiyle üçüncü oldu. Fatma Zehra Toruner, Mustafa Selman Çaltepe, Emrah Akkan, Nur İpek Önder Mert, Cansu Dağlı, Erdal Güze, Sümeyra Öztürk Şahin, Tuğba Yağcı, Mehmet Ali Şentürk, Mecit Ak-türk'ün hikâyeleri de mansiyona değer görüldü.

7. Sarıyer Edebiyat Günleri kapsamında düzenlenen *Fakir Baykurt Öykü Yarışması*'na dört farklı kategoride toplam 539 öykü ve 53 öykü kitabı katıldı. Öykü konusunun serbest olduğu yarışmada Zeynep Oral, Ayşegül Tözeren, Halil Genç ve Özcan Karabulut'tan oluşan seçici kurul yetişkinler kategorisinde birinci, ikinci ve üçüncülük ödüllerine ikişer eseri layık gördü. Birincilik ödülünü Haşim Cem Çelik Folie a Deux ve Fatih Kök Bir Düğün Günü adlı öyküleriyle paylaştılar. İkincilik ödülü Ölü Kırlangıç adlı öyküsüyle Başak Bay-sallı ve Yapraklar adlı öyküsüyle Birsan Aşık Yaşar'ın oldu. Misafir adlı öykü-süyle Rıdvan Kahraman ve İnsan Güzeldir öyküsüyle Çiğdem Tan üçüncülük ödülünün sahibi oldular. Fırçanın Küçük Dokunuşları öyküsü Bülent Kara-kaş'a mansiyon ödülü getirdi. Israrı Kanadında adlı kitabıyla Figen Alkaç ise Fakir Baykurt Öykü Kitabı Ödülü'nü aldı.

Türkiye Bilişim Derneği'nin düzenlediği yirminci *Bilimkurğu Öykü Yarış-ması*'nın sonuçları Kasım ayında belli oldu. Bu yıl 219 öykünün katıldığı ya-rışmada Özgür Hünel **Bilinmeyen Oran** öyküsüyle birincilik ödülünün sahibi oldu. Serkan Köybaşı'nın **Işık** adlı öyküsüyle ikinciliğe, Serdar Yıldız, **Sürükle-nen Yalnızlık** adlı öyküsüyle üçüncülüğe değer bulunduğu yarışmada Gökçe Mehmet Ay'ın **Eşitleyici** adlı öyküsü de mansiyon ödülü kazandı.

Yazar Muzaffer İzgü adına bu yıl ikincisini düzenlenen *Gülmece Öykü Yarışması*'na öyküleriyle 130 yazar katıldı. Öyküler Müjdat Gezen, Kandemir Konduk, Ayla Kutlu, Biray Üstüner ve Yunus Bekir Yurdakul'dan oluşan seçici kurul tarafından değerlendirildi. Değerlendirme sonucunda birincilik ödülü-ne Afşar Çelik değer görüldü.

Gıda-İş Sendikası ve Manos Kitap tarafından şair yazar Sennur Sezer'in anısına 2018'de üçüncüsü düzenlenen *Sennur Sezer Emek-Direniş Öykü ve Şiir Ödülleri*'nde Adnan **Özyalçiner**, Ayşegül Tözeren, Jaklin Çelik, Türker Ayyıldız ve Zeynep Uzunbay'ın yer aldığı seçici kurul öykü dalında birinciliği **Kaybo-lanın Hikâyesi** adlı dosyasıyla Cem Kertiş'e verdi. Onur Akbaba da *Büvek* adlı dosyasıyla Juri Özel Ödülü almaya değer görüldü.

Hayal Bilgisi Edebiyat Dergisi ve www.edebiyathaberleri.com internet si-tesinin iş birliğiyle *Ercişli Emrah Şiir ve Hayal Bilgisi Öykü Ödülleri* verildi. Fatma Çağdaş Börekçi *Temmuz Elması* (Erdem Yayın Grubu) adlı kitabıyla Hayal Bilgi-si Öykü Ödülü'nün sahibi oldu.

2018 yılında yetişkinler kategorisindeki öykü yarışmaları ve ödülleri epey ilgi görürken genç kalemleri teşvik eden, ortaokul ve lise öğrencilerine yöne-

lik yarışmalara katılım da bir o kadar yoğundu. Balıkesir Gönen Belediyesi'nin yıllardır Ömer Seyfettin'i anmak, hatırasını yaşatmak ve edebiyatımıza yeni hikâyeciler kazandırmak amacıyla düzenlediği *Hikâye Yarışması*'nda Şehit İbrahim Ateş Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencisi Nurefşan Mercan Kaybettiklerim isimli öyküsüyle Türkiye birincisi oldu. Günışığı Kitaplığı tarafından düzenlenen *Zeynep Cemali Öykü Yarışması*'nın geçtiğimiz yıl teması “kararlılık”ı ve ödül töreni, yıllık yayıncılık konferansı 8. Zeynep Cemali Edebiyat Günü kapsamında gerçekleşti. Çiğdem Sezer, Fadime Uslu, Semih Gümüş, Turgay Fişekçi ve Müren Beykan'dan oluşan seçici kurulun değerlendirmesi sonucu **Kara İncir** öyküsüyle Ali Onur Özkan (7. sınıf), **Görüşürüz** öyküsüyle Duygu Hatipoğlu (8. sınıf) ve Özel Çocuk öyküsüyle Kaan Bayri (6. sınıf) 2018'in ödüllü genç öykücüler oldular.

Her yıl olduğu gibi geçtiğimiz yıl da edebiyat yarışmalarının yazarlar adına teşvik edici olduğu bir gerçek. Bunu yarışmalara katılan öykü sayısının çokluğundan anlayabiliyoruz. Ancak yarışmalarda düzenleyici kuruluşun kimliği; adına ödül verilen edebiyatçının yaşarken nasıl bir varlık gösterdiği ya da edebiyat dünyasındaki yeri ve değeri; yarışma jürileri ve seçici kurullar ödüllerin değerini arttırıyor. Günümüz edebiyatçılarından tecrübeli ve usta isimlerin yer aldığı jüri/seçici kurullar tarafından layık görülen ödüller daha anlamlı bulunuyor. Fakat ön eleme yetkin kişiler tarafından yapıp yapılmadığı hususu, katılan eser sayısının çokluğuna rağmen değerlendirme süresinin azlığı gibi etkenler ödüllerin gerçek sahiplerine ulaşp ulaşmadığı kuşkusunu akıllardan silemiyor.

2018'DE YAYIMLANAN ÖYKÜ KİTAPLARI

Acı Yok / Ömer Çelik / İz Yayıncılık
 Adı Leyla Olsun / Cemal Şakar / İz Yayıncılık
 Ah Kamila - Mehmet Sürücü / Notabene Yayınları
 Akademisyenlerden KHK Öyküleri / Kolektif / Nota Bene Yayınları
 Akvaryum Fırtınası / Naime Erkovan / Şule Yayınları
 Alametifarika / Özlem Metin / Şule Yayınları
 Allah Her Yüreğe Dokunur / Selvigül Kandoğmuş Şahin / Okur Kitaplığı
 Alviran'ın Kızları / Ergun Küzenk / Gece Kitaplığı
 Anneler de Yakar / Selma Karaca Gökçe / Tunç Yayıncılık
 Asker Daha Fazla Elliott Smith Dinlemek İstemiyor / Utku Yıldırım / Dedalus
 Aşka İnanmayanlar İçin Aşk Öyküleri / Hikmet Hükümenoğlu / Can Yayınları
 Ayazda Açan Zemheri Ortancası / Süheyla Elmas / Gece Kitaplığı
 Az Hüzünlü Bir Yer / Aynur Dilber / İz Yayıncılık
 Babamı Öldüren Şeyler / Mehmet Kahraman / Hece Yayınları
 Bakü Defteri / Bahar Aslan / Can Yayınları
 Başka Bir Hayatta / Şilan Avcı / Notabene Yayınları
 Başka Dünyalardan Öyküler / Bahadır İçel / Kanon Yayınevi
 Başlangıçların Sonsuz Mutluluğu / Aykut Ertuğrul / Ketebe
 Beyaz Adam ve Büyük Korku / Ahmet G. Loras / Kurgu Kültür
 Bilim Kurgu Öyküleri / Mehmet Fatih Atalay / Kuzgun Kitap
 Bir Dükkanı Beklemek / Uğur Nazlıcan / Yapı Kredi Yayınları
 Bir Kırık Segâh / Kâmil Erdem / Sel Yayıncılık
 Bir'in Adam'ı / Hayrullah Türker / 7 Harf Yayınları
 Bugün Anne Gibi Değilim / Belma Fırat / Nota Bene Yayınları
 Büyülü Dükkan / Ebru Öztürk Akça / Gece Kitaplığı
 Cam Duvarlar / Emrah Bilge Merdivan / Mevsimler Kitap Yayınevi
 Çırak / Yunus Nadir Eraslan / Hece Yayınları
 Çölün Öbür Tarafı / Tayfun Pirselimioğlu / İletişim Yayınları
 Dalgalar / Meriç Aksu / Gece Kitaplığı Yayınları
 Dedektif Dergi.com - Birinci Yıl Öykü Seçkisi / Kolektif / Paradigma Akademik Yayınları
 Defterdar - Evlat Katli İçin El Kitabı / İlhan Durusel / Yapı Kredi Yayınları
 Deli Tomarı / Sadık Yalsızuçanlar / Profil Kitap
 Deniz Bize İyi Gelecek / Özlem Akıncı / Notos Yayınları
 Derin Dükkan / Celalettin Murat / TEDEV Yayınları
 Derviş'in Kavalı ve Felsefe Dersleri / Ergür Altan / Kerasus Yayınları
 Devedikeni / Ata Türker / Bilgeöğüz Yayınları
 Devrim Öyküleri / Kolektif / Dipnot Yayınları
 Diablo'nun Günlüğü / Bahar Yaka / Edebiyatist

Doğruya Doğru - İhtida Öyküleri 2 / İz Yayıncılık
 Dokuzdolambaç / Nagihan Şahin / Hece Yayınları
 Dünyanın Çivisi / M. Özgür Mutlu / Sel Yayıncılık
 Dünyanın Kırısındaki Adam / Alper Sezener / Edabiyatist Yayınevi
 Düşme Korkusu / Adalet Ağaoğlu / Everest Yayınları
 Düşünsene Hızır Bendim / Elif Genç / Ketebe
 Düşüş Öyküleri / Onur Cansız / Dedalus Kitap
 Eksik Bir Seramoni / Soner Oğuz / Hece Yayınları
 Enayi Bir Aşk / Şiir Erkök Yılmaz / Koç Üniversitesi Yayınları
 Evsizler Şarkı Söyler / Gülhan Tuba Çelik / İz Yayıncılık
 Fakir Baykurt Öykü Yarışması 2017 Ödül Alan Öyküler - Herkesin Bir Hikayesi Vardır /
 Kolektif / Sarıyer Belediyesi Kültür Yayınları
 Gayrimeşru İstanbul / Uğur Aktaş / Cumartesi Kitaplığı
 Genç İhtiyarın Dürbünü / İlhan Baysal / A7 Kitap
 Göçüp Gidenler Koleksiyoncusu / Şermin Yaşar / Doğan Kitap
 Gün Güllü / Hatice Sönmez Kaya / Telgrafhane Yayınları
 Güvercinler ve Matmazeller-Düş Öykü / Demir Özlü / Yapı Kredi Yayınları
 Hayat Dediğin / Özgür Yılmaz / La Kitap
 Herkesin Karanlığı / Arife Kalender / Hayal Yayınevi
 Hibrit Hikayeler / Hasan Boynukara / Bilge Kültür Sanat
 Hikayeci - Dört Hikaye Dört Hayat / Kağıt Yayınevi ve Danışmanlık
 Işıltılar İmgeler: Ressamın Minör Dünyası - Muzaffer Oruçoglu / Notabene Yayınları
 İçimde Kalan Biri / Merve Çevik / Cinius
 İçkanama / Hüseyin Su / Şule Yayınları
 İki Ayaklı Hüzün / Kuzey Kayahan Saran / Yitik Ülke Yayınları
 İkinci Perde / Yunus Develi / PRUVA
 İnsanlığın Keşfi – Saphirus / Aliye Dinçer / Cinius
 İyi Ki Sana Rastladım / Vacit Kelebek / Karina Yayınları
 İyi Şeytanın Hikayesi ve Melek Serumu / Yüksel Bölük / Ankara Kültür Sanat Yayınları
 K yıp Metin / Umut Yıldırım / Cinius Yayınları
 Kadınlar ve Başka Evrenler - Kadınların Gerçeküstü Yaşamlarına Dair Öyküler / Nesibe Çakır / Ayizi Kitap
 Kaf Dağı Caddesi / Esra Erman / İz Yayıncılık
 Kalbim Kafesim / Hatice Tarkan Doğanay / Kanguru Yayınları
 Kale Kapısından Geçmez / Orhan Tuncay / Chiviyazıları Yayınevi
 Kapattık Kardeşim / Özgür Akkaya / Kusura Yayıncılık
 Kapıdaki Yüzler / Yıldırım Türk / Ötügen Neşriyat
 Kar ve Düşüm / Bahtiyar Aslan / Ötügen Neşriyat
 Kara Dursun ve Diğer Ankara Söylenceleri / İsmail Kılıçarslan / Ketebe
 Kaybolanın Hikayesi / Cem Kertiş / Manos Yayınevi
 Kayıp Şecere / Muharrem Erbey / h2o Kitap
 Kelebek / Nurgül Yeşilbağ / İkinci Adam Yayınları
 Kemik Tozu / Zeynep Delav / Hep Kitap
 Kırmızı Çantalı Kadın / Benan Çetindağ / Yitik Ülke Yayınları
 Kıydan Uzakta / Mehmet Eroğlu / İletişim Yayıncılık
 Korkunun Kokusu / Hande Baba / Kurgu Kültür
 Korsanlar Seyir Defteri Tutmaz / Ergin Çiftçi / Çolpan Kitap
 Kör Dövüşü / Ayşen Işık / Sel Yayıncılık
 Kör Islık / Eyüp Tosun / Tefrika Yayınları
 Kristal Sapan / Merve Büyükçapar / Şule Yayınları

Mendil / Gülten Doğruyol İncesu / Ses ve İz Yayınları
 Mutlu Tesadüfler / Meral Afacan Bayrak / Büyüyen Ay
 Nana / Feriha Kalender / Cinius Yayınları
 Ne Güzel Bir Sabah / Serhan Ergin / İletişim Yayıncılık
 Nohut Oda / Melisa Kesmez / Sel Yayıncılık
 Onlar'ın Öyküsü / Ömür Sabuncuoğlu / İnkılap Kitabevi
 Ödünç Zamanlar / Suna Güler Daldal / Sokak Kitapları Yayınları
 Öldüğüm İçin Özür Dilerim / Ayşe Yazıcı Yavuz / Edebiyat Ortamı Yayınları
 Ölmek İçin İyi Bir Gün Değil / Selma Aksoy Türköz / İz Yayıncılık
 Ölü Dalgıcın Sonbaharı / Onur Selamet / Dedalus
 Ölü Tozu / Tuba Kır / İmleç Kitap
 Önce Dağlar Kar Tutacak / Semih Öztürk / Varlık Yayınları
 Örümcek Ağında Çırpınma / Melike İnci / Yitik Ülke Yayınları
 Panayırda - Aysu Aslantürk / Notabene Yayınları
 Pazartesi / Abidin Yağmur / Kuzgun Kitap
 Pera / Gökhan Babacan / Başkayerler Yayınları
 Rıza Bıyık / Betül Tarıman / Yapı Kredi Yayınları
 Rüya Kayıtları / Mustafa Uysal / Egemen Yayınları
 Sağır Zaman / Erhan Kaya / Kutlu Yayınevi
 Satılık Anılar / Belgin İsbir Toğrul / Serencam Yayınevi
 Sepya / İlkay Yıldız / Yitik Ülke Yayınları
 Sessizlik / Engin Akyürek / Doğan Kitap Yayıncılık
 Sevincini Bulmak / Mustafa Kutlu / Dergah Yayınları
 Sevinebilirsin Suâda İşte Yalnız / Hüseyin Ahmet Çelik / İz Yayıncılık
 Sisin Ötesinde Bir Ben Var / İnci Aras / Çizgi Kitabevi
 Siyah Gökkuşağı / Metin Turan / Favori Yayınları
 Siyah Odadan Hikayeler / Alper Saldıran / Karakarga Yayınları
 Son Cevizlik / Fatma Nuran Avcı / Nota Bene Yayınları
 Sudan Ucuz Havadan Pahalı / Miray Oruç / Tosbağa Kitap
 Suzi / Mahmut Akıncı / Semerci Yayınları
 Sükut İşçisi / Ahmed Pak / İnsan ve Hayat Kitaplığı
 Sürgün / Öztürk Polat / Babek Yayınları
 Şehre Küs Adamlar / Rukiye İkbal Yıldız / Bengisu Yayınları
 Şimdilik Havadisler Bunlar / Erhan Genç / TEDEV Yayınları
 Şubat Tutulması / Sevdâ Dursun / Vadi Yayınları
 Tanımlı ve Mutlak Hüzünler / Hasan Harmancı / Ketebe Yayınları
 Tasmalı Kanguru / Deniz Başbüyük / Cinius Yayınları
 Tesirsiz Fırtınalar / Kaan Özkaymak / Küllük Yayınları
 Turuncu Ölüm / Emine Batar / Şule
 Unuttum Yalnız / Senem Gezeroğlu / İz Yayıncılık
 Unutulmayan / Cihan Aktaş / İz Yayıncılık
 Üçüncü Şık / Levent Şık / Karina Yayınevi
 Yağmur Yankıları / Osman Aktaş / Artos Kitap
 Yazdım Öykü Oldu / Kamil Yeşil / Şule
 Yel Değirmeni Öyküleri- Rüzgar Ceyda Alpak / Notabene Yayınları
 Yeşil Bir Ülke / Hüseyin Edemir / Nota Bene Yayınları
 Yoldan Çıkan Hikâyeler / Hasan Eren / Derin Yayınları
 Yollarda - İhtida Öyküleri 1 / İz Yayıncılık
 Yumuşak Oda / Dinçer Apaydın / Çolpan Kitap
 Zor Karar / Ata Türker / Bilgeoğuz Yayınları

ÖYKÜDE İLK KİTAP YAZARLARIYLA MİNİ SÖYLEŞİ

1. Sizi öykü yazmaya özendiren ilk etkilenmeler?
Ya da kim size öykü yazmanızı söyledi?
2. İlk öykünüz ne zaman, nerede yayımlandı, neler hissettiniz?
3. İlk kitap duygusu? Birkaç cümleyle anlatmaya çalışsanız?
4. Okurken yazma iştiağınıza kamçılayan yazarlar oluyor mu? Kimler?
5. Öykü yazarak neyi değiştirmek istiyorsunuz?
6. Olmazsa olmazınız 5 öykücü?

AYNUR DİLBER

1. Mizacım önce. Sonra Güray Süngü hocamın yazabileceğime inandırması ve benim de kendime inanıp yazma sanatını ciddiye almam. Tüm iç ve dış koşullar âdeta yazayım diye hazır hâle geldi. Bedenimi bana dar eyleyen, etimi tırmalayan, burayı pek sevemeyen iğreti bir mizacım, ruhum var çoğu zaman. Onun yazıyla buluşması şifa oldu. Çünkü gerçek hayatta saf ve yüce olan duygularımız; onlara göre garip, tuhaf farklı gelen mizacımız yüzünden çoğu zaman acı çekeriz ama onları kurmacayla buluşturduğumuzda acımız dinmeye başlar hatta itibar kazanırız.
2. İtibar dergisi 46. sayı, Temmuz 2015'te. Sevinçten havaya zıpladım evde. Kanatlanma hali yaşadım.
3. Öykü yazmayı susamış bir insanın kana kana su içmesine benzetirsem kitap için de o suya kanıp, arkana yaslanıp, bir müddet serinlenip, oh be şükür deyip suyun tadına varma hâli diyebilirim; taa ki yeniden susayana dek.
4. Faulkner'ın *Ses ve Öfke*'sindeki ilk bölüm beni acayip çarpmıştır. Beckett'ın *Hiç Üzerine Metinler* adlı kitabı, oradaki duygular, üslup. Ayfer Tunç'un *Kırmızı Azap*, Aziz Bey *Hadisesi*'ndeki üslubu, anlatışı, biraz fazla drama kaçsa da. Calvino'nun *Kozmokokmik Öyküler*'deki yaratıcılığı, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Türk Masalları başlı başına şevke getiren eserler. Sait Faik'in *Alem Dağda Var Bir Yılan*'ı, Asimov'un *Ben Robot*'u mesela. Bu yazarları okuduğumda kaleme sarılıp öykü yazasım gelmiştir. Daha da vardır ama uzar gider.
5. Kendimi iyi hissediyorum bir kere. Ait olduğum sınıfın sanatla ilgilenmesini de önemsiyorum. Kendime böyle bir sorumluluk da yüklüyorum bu anlamda. Okuyanlar daha hassas insanlar olsun isterim.
6. Olmazsa olmaz değil esasen. Hep okumadıklarım arasındaymışlar gibi hissediyorum o olmazsa olmazlar. Kalemimi çok sevdiğim diyeyim: Güray Süngü, Ayfer Tunç, Ferit Edgü, Dino Buzzati, Italo Calvino

BEKİR ŞAKİR KONYALI

1. Yazmayı düşündüğüm an, sanırım ortaokul yıllarına uzanır. O günlerde Türkçe kitabında *Son Kuşlar* adında bir parçayı dönüp dönüp okuduğumu hatırlıyorum. Adı *Sait Faik* olan, mahallemizde yaşamayan, tanımadığım biri benim hissettiklerime, benim yaşadıklarım benzeyen şeyleri nasıl, ne zaman görmüş de yazmış diye şaşırmıştım. İlk etkilenme anım bu olsa gerek. Böyle bir şeyi ben de yapmalıyım dedirten an. –
2. Doğru hatırlıyorsam, 1998 yılında *Yedi İklim* dergisinde yayımlanmıştı. Kâğıt kalemi daha bir yakınlaştıran, masa başına oturtan bir mutluluk...
3. Sahneye çıkmak ya da ip üstünde yürümek gibi bir şey... Haz ve heyecan verici ama tedirgin de edici. Ne de olsa bir sürü göz, size bakıyor.
4. O kadar çok ki... İlk aklıma gelenleri (6. soruda tekrara düşmeyecek biçimde) sıralarsam: Rasim Özdenören, Cemil Kavukçu, Hüseyin Su, Ethem Baran, Mustafa Kutlu, Tarık Buğra, Füzûzan, Nezihe Meriç, Oğuz Atay, Ferit Edgü, Vüsat O. Bener, Adalet Ağaoğlu, Leyla Erbil, Sabahattin Ali, Birgül Oğuz, Bilge Karasu...
5. Kanaatimce her sanatçı öncelikle kendine kadar gelen birikimi (gelenek), farklı dil ve anlatım olanaklarını arayarak, deneyerek dönüştürmek, değiştirmek, farklı noktalara taşımak ister. Bunu ben de istiyorum.
6. Dede Korkut, Ömer Seyfettin, Sait Faik, Çehov, Borges.

CELALETTİN MURAT

1. Hatıraları olan ve bunları taşımak zorunda kalan bir ölümlünün roman okurken keşfettiği hazla başladı bütün öyküler.
2. İlk öyküm 1995 yılında henüz on dokuz yaşındayken Türk Edebiyatı dergisinde yayımlandı. Romantik yıllar haliyle, adı “Kül Rengi Semazenler”di. Dergide adımı görünce mutlu oldum ama olacakları sezinlemiş histerik bir mutluluktu.
3. Aslında ismimin olduğu üçüncü kitap bu, sadece bana ait öykülerin olduğu ilk kitap. *Derin Dükkân*’ı elime aldığımda kırk üç yıl; yüz otuz beş sayfa diyebilirdim sadece. Unutulması kaçınılmaz.
4. “Okumak daha tatmin edici, yazma!” deyip aklımı çelen yazarlar var. Mesele Proust bunlardan biri. Yakın yüzyılda söylenmesi gereken her şeyi, bize hiçbir şey bırakmayacak kadar anlatmış. Bir yazarın dehası burada başlıyor. Dostoyevski’yi ve diğer büyükleri söylemiyorum bile, biraz da bundan az yazıyor olmalıyım. İllaki bir isim söylemem gerekirse Freud, yazma konusunda beni çok tahrik eder.
5. Hiçbir şeyi. Yirmi birinci yüzyıl kötülerin nihai zaferini ilan ettiği yüzyıl. Onca din, bu kadar bilim-sanat... Trajik bir son. İlk günden beri insanlık huzursuz ve hepimiz yani yazarlar bu huzursuzluğun çıktırıyız. Edebiyatın ve diğer sanat dalların sadece iyilerin anladığı bir dil olduğunu düşünüyorum. Yazarak bir şey değişmeyecek ve edebiyat bizi bir kıyıya götürmeyecek ama bu kötülük denizinde batmayacağız da. Vademizin yetiyor olması, hazzını kaybettiğimiz bir dünya ve öteki insanlar... hepimiz en nihayetinde bunlarla baş ediyoruz, edebiyat baş etme usulü olarak gayet zarif ve kusursuz.
6. Sevim Burak, Sait Faik, Sabahattin Ali, Borges, Kafka

DİNÇER APAYDIN

1. Kurmaca dünyaların benim yaşıtım insanları etkileme biçimleri çok çeşitli olmuştur. Bizim jenerasyonumuz sokaklarda top oynamak yerine daha çok halılar üstünde oyuncak figürlerle, bilgisayar başında video oyunları ile oynadı çocukluk ve ilk gençlik çağlarında. Bunların hepsi bir kurmaca alanıdır ve bu alanlar gittikçe genişledi. Okuma alışkanlığı pekiştikçe söz ettiğim kurmacaya yatkınlık bende de “kurma ve anlatma” isteği uyandırmaya başladı. Öykü, anlatmaya başlamak isteyen biri için bir imkân gibi geliyor sanırım hacmi dolayısıyla. Anlattığım şeyin başına ve sonuna hâkim olmak isterdim. İlkokuldan beri öyküye benzer bir şeyler yazardım, üstelik kompozisyon sınavlarında da takdir edilirdi yazdıklarım. Üniversite yıllarında yine bir kompozisyon dersi vesilesiyle tanıştığım hocam, şair-eleştirmen Mehmet Can Doğan, beni yazmak konusunda cesaretlendirmiş ve yönlendirmiştir. Ne mutlu bana ki bu ilk karşılaşmadan on beş yıl kadar sonra ilk öykü kitabım da kendisinin teşviki ve gözetiminde çıkmıştır.
2. 2008 yılında Emrah İnan ve Murat Ali Seven adlı iki arkadaşım ile beraber *Hariçten Gazel* adlı bir edebiyat dergisi çıkarmıştık. Bu dergi zamanına göre hem iyi miktarda basılan hem de Türkiye çapında yaygın dağıtılan bir dergi olmuştu. İlk öyküm *Hariçten Gazel*’in birinci sayısındadır. Dolayısıyla ilk derginin sevinciyle ilk öykünün sevincini birbirinden ayırmakta zorlanıyorum.
3. İlk öykü kitabım *Yumuşak Oda*, 2008-2015 yılları arasında çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlanan öykülerimden tematik bütünlük sağlayanları bir araya getiriyor. İtiraf etmem gerekirse benim için biraz geç kalmış bir girişim oldu. Akademik çalışmalar nedeniyle öykünün dünyasından uzaklaşmaya başlamıştım. O yüzden kitabı bir bütün hâlinde karşımda görmek hem rahatlatıcı hem de yeni öyküler için heveslendirici bir deneyimdi.
4. Türkçeyi zevkle ve özenle kullanan yazarları okurken kimi zaman “keşke bunu ben yazabilseydim” diyecek kadar oluyor hem de. Refik Hâlit ve

Hüseyin Rahmi bütün yazdıklarını bu iştiaqla okuduğum kalemler. Yabancılar arasından da iyi çeviriler sayesinde dil zevki alabildiğim yazarlardan biri Saramago'dur.

5. Günümüz dünyasında herhangi bir düşünce veya pratik, öykü yazarak değişir mi emin değilim. Açıkçası öyle bir gayem de yok. Ama anlattığınız şeyin, öykünüzün, en az iki etkisi olmalı: Birincisi, sizi okuyan kişi yazdıklarınızdan bir önceki yanıtta bahsettiğim tarzda bir estetik haz muhakkak almalı. İkincisi öyküyü anlatan kişi olarak siz, yıllar sonra da hatırlanabilecek tarzda bir üslup kurmaya bir adım daha yaklaşabilmelisiniz. Sanırım sorunuzun yanıtı burada belirginleşiyor. Yazdığım öyküler -eğer başarabilirlerse- beni, daha iyi yazmak üzere değiştirsın isterim.
6. Vüs'at O. Bener, Orhan Duru, Ayfer Tunç, Ergin Çiftçi ve Stefan Zweig.

ELİF GENÇ

1. Sanırım erken yaşta okumaya başlamak ister istemez kurmacaya dâhil etti beni, birilerinin yönlendirmesiyle değil kendi anlatma arzumu, fark ettiklerim ve onları fark ettirme isteğim yazmamı başlattı. Yoğun hisler, düşünceler, varlık...
2. İlk öyküm 2013 yılında, *Kuyudaki Koro*'da yayımlandı. "Fellini Bana Bir Rol Verdi" isimli öyküm. Sevindim. Heyecanlandım. Üzerimdeki çekingenliği atıp dergilere öykü gönderme cesareti kazandım.
3. Kitap baskıdayken artık kaçacak, gizlenecek yerimin kalmadığını düşündüm. Çoğu öyküm iki kapak arasında hazır olacaktı. Dergide yazarken kalabalık bir kadronun arasında yer alıyoruz ve öykümüzden, ismimizden ziyade dergi konuşuluyordu. Kitap ise tek başıma ilerleyeceğim bir yol olacaktı. Sonra konu edebiyat olunca bu tek başınalığın bana uzak bir his olmadığını hatırladım. Zaten öyleydim. Kitabı elime alınca, okuyanlar bana ulaştıkça bu düşünce tamamen yok oldu. Mutluyum.
4. Güray Süngü, Ali Ayçıl, İsmet Özel, Ingeborg Bachmann, Thomas Bernhard aklıma ilk gelen isimler.
5. Dünyayı iyileştirmek isterdim desem gerçekleştirme imkânı olmadığı için bir değeri olmayacak. Yazarak kendimi dönüştürmek isterdim. Şarkıdaki gibi "Daha güçlü, daha sakin, daha mutlu, daha suskun, daha olgun". Yazarak illa bir değişim de ummuyorum. Yazmak teselli olmak, teselli etmek belki.
6. Olmazsa olmazım demek, hatta bunu beş isimle sınırlandırmak çok iddialı. Yine de soruyu görünce aklıma ilk gelenler: Güray Süngü, Sibel Eraslan, Oğuz Atay, Bilge Karasu, Sema Kaygusuz.

GÜLHAN TUBA ÇELİK

1. Çocukluğumdan beri, derdimi düz yazı yazarak ifade etmeyi çok sevdim. Dergilerde yayımlayıp kendimi edebî kamuya takdim edebileceğim düz yazı türü öykü olduğu için o yönde bir tercihte bulundum.
2. 2015'in sonbaharında *Mahalle Mektebi* dergisinde. Daha önce şiirler yayımlıyordum zaten. Bir yıl şiir yayımladıktan sonra ykm yayımlandı. Doğal olarak orada yüksek bir heyecan söz konusu değil. Fakat ilk şiirim, yani ilk basılı eserim Ahmet Melih Karauğuz'un çıkardığı *Müebbet Edebiyat* dergisinde yayımlandığı gün aşırı mutlu olmuştum. nemli bir şeyi nihayet başara-bildiğimi hissetmiştim.
3. Eşiğinde ağlayıp durduğun bir kapının açılması, yumruklayıp durduğun bir duvarın yıkılması gibiydi.
4. Tek bir isim var: Orhan Pamuk. Ama yaptığı şey iştiyakı kamılamak gibi bir şey değil. Onun yazma tutkusunu, derinliğini ve lirizmini çok kıskanıyorum.
5. Kendi adıma, başıma gelen bütün güzellikler ve saçmalıklar daha anlamlı hale geliyor.
6. Naifliği için Abdullah Harmancı. Sahneleri için İsmail zen. Samimiyeti için Hasan Harmancı. arpıcılığı için Handan Acar Yıldız. Kurmacası için Bülent Ayyıldız

HASAN BOYNUKARA

1. Galiba çocukken dinlediğim masalların etkisi. Biraz büyüdüğümde, önce masalların sadece masal, sonra da masaldan daha fazla olduklarını öğrendim. Bunlar hem gerçektir hem değildir. Büyüleyici bir şey! “Uydurma” oldukları halde insanı nasıl bu kadar etkilerdi. Dinlediğim bir masalı bir başkasına anlatırken, ilaveler yapmaya başladım. Hem keyifli hem de keyif verici. O günden başlayan bu “uydurma” alışkanlığım hep devam etti. Zaman içinde, uydurma “kurgulamaya” dönüştü. O kadar ki gerçek ile kurgu iç içe geçmeye başladı. Hanım bir soru sorduğunda, ben de kısa ve gerçek cevaplar verdiğimde, “Öyle değil, hikâye gibi anlat” derdi. Sonra da “Gerçekten öyle mi oldu?” diye sorardı. Ben de “Gerçekten olmuş bir şeyi, olduğu gibi anlatmak hikâye olmaz ki” derdim.

Kurgulama bir noktadan sonra hastalık haline geldi; konuştuğum insanlar masal-öykü-roman kahramanlarına, konuşulanlar diyaloglara, mekân farklı biçimlere dönüştü. Durum psikiyatrik bir hal aldı. Bunları yaz dedi birisi, yazdım. Otuz yıl öncesine kadar gider bu serüven. “Sis, Düş ve Ses” başlıklı üç öykü yazdım ama yayımlansın diye hiç bir yere göndermedim. Öykücüler piri Çevoh, Poe ve Maupassant’ı okuyunca, yazdıklarım bana saçma sapan geldi. İyi bir roman okuyucusu olduğum halde, roman yazmayı hiç düşünmedim. Yüzlerce sayfa öykü kuramı okudum. Uzun bir süre yazmadım ama her gece yatağa girer girmez, kendime öyküler anlattım. Belki de kuram takıntım beni yazmaktan alıkoydu. Öykü ve roman eleştirisi yapan biri olarak, öykü yazmak denilince, kendimi hep tuttum, tuttum...

2. Birkaç yıl önce, öykü-anekdöt arası bir denemeyi sosyal medyada paylaştım. Okuyucunun olumlu tepkisi beni yenilerini yazmaya itti. Sonuç olarak “öykü” yazmaya sosyal medyada başladım. Bunları dergilere gönder ısrarına rağmen, burada yazmaya devam ettim. Hem kendim eğlendim hem de sosyal medyada beni takip edenler. Hiçbir zaman öykücüyüm demedim, hâlâ da aynı noktadayım.

3. Daha önce akademik kitaplar yayımladım. İkisi çeviri olmak üzere toplam altı kitap ancak öykü kitabının yayımlanması bana apayrı ve çok özel bir duygu yaşattı. Hani bu kitap bir tarafa, diğerlerinin hepsi bir tarafa diyecek kadar farklı ve özel.
4. Yerli ve yabancı o kadar çok öykü okudum ki. Sanırım hepsinden az ya da çok bir şeyler kaldı. Eskilerden ve yenilerden çok sayıda öykücü var. Yazdığım tarzda yazan pek olmadığı için, örnek olarak şu ya da bu öykücü demek istemem. Daha önce de minimalist/küçükçek ya da kısa kısa öykü yazarlar oldu ama tamamı kısa kısa öykülerden oluşan tek öykü kitabı bu sanırım. Kitapta, daha önce hiç olmayan bir format denedik; okuyucu yorumlarını ve eleştirilerini de kitaba koymak. Bir tür interaktif bir format. Hem lehte hem aleyhte olan yorumları, hiç değiştirmeden hem de. Her birinin farklı bir bakış açısı ve tekniğe uygun olması için önceden planladığım doğrudur; “büyülü gerçeklik”, “günlük gerçeklik”, “post-modern”, “romantik”, “jurnalistik” vs. gibi. Öykülerin interaktif olması popülerlik kaygısı içermemektedir. Aksine popüler kültüre sıcak bakan biri değilim. Bu sadece teknik bir konu ya da anlatım stratejisidir. Öte yandan kuramla çok fazla içli dışlı olmanın getirdiği bir sınırlılık var ama ne yazdığını bilmek gibi bir de yararı var. Ortaya çıkan ürünü beğenip beğenmemek bütünüyle bir takdir meselesidir. Buna da saygı duymak gerekir.
5. Öykü yazmak iyi bir tanımlama çünkü öykü anlatılmaz yazılır. Herkesin anlatacak bir öyküsü ya da romanı mutlaka vardır. Anlatılanlar çok trajik, dramatik ya da komik olabilir ancak oldukları şekliyle aktarılması öykü olması için yeterli değildir. Malzemenin seçilmesi, yoğrulması ve bir kalıba sokularak servis edilmesi gerekir. Değiştirmek büyük bir iddia; ben kurgunun hâlâ büyük ölçüde estetik kısmen de enformatik olduğuna inanıyorum. Benim için nasıl anlatıldığı, ne anlattığından önce gelir. Bir şeyi değiştirmek üzere yola çıkmak, ayağına zincir takmak gibidir. Siz bir şey anlatırsınız ve okuyucu buradan bir şey çıkarır; onaylar, reddeder, kızar, suçlar vs. Yapanlara saygı duymak kaydıyla, angaje edebiyat bana hep itici geldi. Kalemimi davasına feda etme anlayışına yakın değilim. Edebiyatın birinci işlevi estetik zevktir, bu koşulu yerine getirmeyen roman da öykü de şiir de birer propaganda aracıdır. Feminist, Dinî ya da Marksist romanlar gibi. Dünyanın en “etkili” romanlarından biri *Tom Amca'nın Kulübesi*'dir ama roman denilmeyi hak etmeyecek kusurlarla doludur. Kendimce yaptığım şey günlük hayatta karşılaştığımız bazı sorunlar, takıntılar, çelişkiler, acılar vs. konusunda bir farkındalık yaratmak. Belirli bir ideo-

lojiye bağılı olarak öykü ya da roman yazarlar benim gibilere göre daha şanslılar, çünkü ellerinde hazır ve çoğunlukla “tarafdarların” takdirine mazhar bir malzeme vardır. Bunu yapmamaya çalıştım ve yapmamaya çalışacağım.

6. O kadar çok ki, beşe indirgemem çok zor. Yerli ve yabancı çok iyi öykü yazarları var. En son Cemil Kavukçu’nun “Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak” adlı öykü kitabını okudum. Çok sürükleyici ve kurgusu gayet sağlam öyküler yazıyor. Bu soruyu bir ay önce sorsaydınız, listemde bu isim olmayacaktı. Genel bir şey söyleyebilirim; açık ve anlaşılır yazmak Tanrısal bir tutumdur. Yazarın görevi karmaşık, anlaşılması zor olanı alıp, ayıklamak, anlaşılır hale getirmek. Basit yazmakla sade ve anlaşılır yazmak birbirine karıştırılmamalıdır. İyi öyküler

HÜSEYİN AHMET ÇELİK

1. Yazma fikri bende henüz çocukken ortaya çıktı. Neyden etkilendiğimi, beni yazmaya sevk eden şeyin ne olduğunu düşünüyorum fakat bulamıyorum. Çocukluğumdan beri konuşmaya, derdimi konuşarak anlatmaya meyyal değilim. Yazmaya nasıl ve neden başladığımı bulmak için geçmişe dönüp bakınca en ele gelir yorum şu oluyor: Meselelerimi konuşarak değil yazarak anlatabilmek. Gerçi yazmaya başlayınca da insan kendi derdini unutuyor, anlatmaya hicap ediyor. Namık Kemal'in dediği gibi: "Kendi derdi gönlümün billah gelmez yadına."
2. İlk öyküm, Adana'da çıkan *Edebî Müdahale* dergisinde yayımlandı, Ocak 2011'de. O günlerde, öyküleriyle yeni tanıştığım Ömer Faruk Dönmez ile aynı dergide yazıyor olmanın heyecanını taşıdığımı hatırlıyorum. *Gerçek Hayat* başta olmak üzere bazı dergilerde yazılarım çıkmıştı daha önce. Fakat *Edebî Müdahale*'de öykümle yer almam ve bunun sonraki sayılarda da sürmesi, öykü türünde karar kılmama vesile olması bakımından önemlidir benim için.
3. Yazmaya başlamamdan on beş yıl, ilk metnimin yayımlanışından on bir yıl sonra çıktı ilk kitabım. On beş yıllık bir rüyanın gerçek olması da diyebiliriz buna. Hayatımın orta yerinde olan okuma ve yazma eylemi, nihayet meyveye durmuştu. Gördüğünüz gibi tarif etmeye çalıştıkça bocaladığım, duygularımın tesiriyle tuhaflaştığım bir şey. Fakat şunu söylemezsem eksik kalır: Kutsal değilse bile ciddiyet iktiza eden bir rol üstlenmiş oluyorsunuz böylece.
4. Tuhaf gelebilir ama iyi öykü okuyunca da kötü öykü okuyunca da yazma iştiağım kabarıyor. İki durumda da dönüp öykülerime bakıyorum, yağmur yağınca da güneş yakınca da bahçesine koşan bahçıvan gibi. Fakat asıl, okudukça zenginleştiğimi hissettiğim, dehaları karşısında ezildiğim yazarları konuşmalıyız. Bazılarını son soruya bırakarak Ömer Faruk Dönmez, Güray Süngü, Orhan Pamuk, Dino Buzzati ve Stefan Zweig; adını bu minvalde anabileceğim yazarlardan birkaçıdır.

5. Bıyık altından gülünmeyeceğini bilsem “dünyayı değiştirmek için yazıyorum” derdim. Siz yazdıktan sonra dünyanın artık başka bir yer olduğuna inanmıyorsanız yazmak fazla yorucu bir eylem sizin için. Yazmasanız da olur. Biz yazıyoruz diye elbette dünyanın değişeceği filan yok, onu ben de biliyorum. “Safımız belli olsun” romantizminde de değilim. Göz ardı ettiğimiz bir noktayı işaret etmek istiyorum: *niyet*. Safımız değil de niyetimiz belli olsun.
6. Cemal Şakar ve Aykut Ertuğrul’un öykülerini titizlikle takip ederim. Ayfer Tunç, Şule Gürbüz ve Mustafa Çiftçi de bilhassa okuduğum isimlerin arasındadır.

NAGİHAN ŞAHİN

1. Oldum olası okumayı severdim. Ama bilinçli olarak, ortaokulda (şimdilerde 7. sınıf) edebiyat dersi ödevi için tanıştığım Sait Faik beni çok etkilemişti. Yazar olmayı istediğimi hatırlıyorum o sıralar. Ama mühendislikle birlikte.
2. *Deliler Teknesi* dergisinin 34. sayısında. Yıl 2012. Dışarıdan belli etmiyordum ama oldukça sevinmiştim. Epey uzun bir yolun sonunda ulusal çapta ilk önemli adımdı. Tabii küçük bir adım.
3. Çok geciktiği için üzül müştüm ama sonuç önemlidir değil mi? Ve okurlardan gelen geri dönüşler çok iyi oldu şimdiye kadar. Bu, artısıyla eksisiyle bir ilk kitabın sevinç duygusunu yükseltiyor tabii.
4. Belli başlı yazarlar elbette var ama yeni tanıştığım bir yazar da buna sebep olabiliyor. Bu yazar ister tanınmış, isterse yeni bir yazar olsun. Mesela en son Ali Teoman'ın iki öykü kitabını okudum ve bazı öyküleri bu etkiyi yarattı bende.
5. Öykü yazarak ne değiştirilebilir ki? Hiçbir şey. Belki kendinizi biraz derleyip toparlarsınız; günün sonunda kıyafetlerinizi dolaba kaldırır gibi.
6. Beş, altı, on... Bu sayı ve isimler, okuma serüveni devam ettikçe değişebilir. Bazıları da sadece bir kitabıyla olabilir... Olmazsa olmaz yerine de en sevilen diyebiliriz.
Yine de bir bakalım: Sait Faik, Haldun Taner, Çehov, Borges. Sevgi Soysal, Füruzan da eklenmeli.

ÖMER ÇELİK

1. İlk öykümü on bir yaşında yazmıştım. Saklarım hâlâ. Kitap okumayı çok seven bir çocuktum. Okuduğum güzel kitaplardan etkilenmiş olacağım.
2. Nisan 2012’de, *Fayrap*’ta yayımlanmıştı. Dergiyi elime alınca büyük bir coşku ve güvenle dolmuştum. Evin içinde bir tur koşmuştum hatta heyecanım dinsin diye. Oldu demiştim, bitti zor tarafı. Sonradan öğrendim ki zor kısmı daha yeni başlıyormuş.
3. Nasıl kurmuşum bu hayali zamanında, nasıl cesaret etmişim diye düşündüm en çok galiba. İlk öyküm yayımlandığındaki gibi dünyayı fethetmişim hissine kapılmadım, bence daha güzeli, sakinleştirici bir memnuniyet geldi.
4. Farklı zamanlarda, farklı yazarlardan güzel metinler okuyup bir şeyler yazmaya iştahlanabilirim. Şu an aklıma gelenler Oğuz Atay, Tarık Buğra, Vüsat O. Bener, Sabahattin Ali, Güray Süngü ve Aykut Ertuğrul.
5. Eskiden canımı sıkan şeyleri değiştirmek için yazardım. En azından kendi kurgu dünyamda. Şimdiyse tam olarak bilemiyorum. Belki de birbirine benzeyen günleri değiştirmek istiyordum.
6. Öykü serüvenimde bana çeşitli fikirler vermeleri ve tüm öykülerini okuma merakımı kamçılayabilmeleri açısından Ömer Seyfettin, Vüsat O. Bener, Sait Faik Abasıyanık, Haldun Taner ve Tomris Uyar.

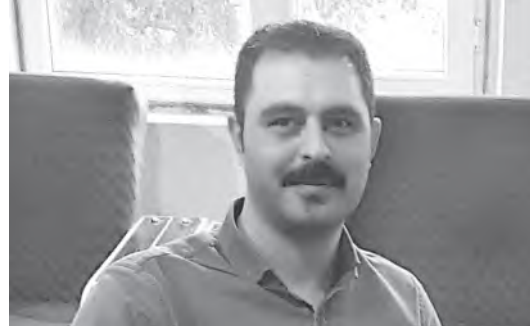
ÖZLEM METİN

1. Yazarlık Atölyesi'ne başladığımda hocam Ali Ural'ın yönlendirmesiyle öykü yazmaya başladım. Şiire cesaret edemezdim. Roman biraz uzak geliyordu, daha zamanı var. Bana samimi, yakın ve sürprizli gelen alan öyküydü.
2. 2014'te *Karabatak* dergisinde yayımlandı. 16. sayı, Eylül-Ekim sayısı. Resimle beraber iki sayfayı kaplamıştı. Ellerimi sayfanın üzerinde gezdirip o anın hazzını hissetmeye çalıştığımı hatırlıyorum. Derin bir nefes almak, sıcaktan kavrulurken soğuk bir su içmek gibi ferahlatıcı ve mutluluk vericiydi. Çok susamıştım ve yayımlanan o ilk öykü bana çok iyi gelmişti.
3. Yayınevi kitap taslağını benden doğumgünümde istedi. Şu ana kadar aldığım en anlamlı hediyelerden biri oldu. Basılınca, matbaadan çıkar çıkmaz kitaba dokunabilmek için Çağaloğlu'na gitmiştim. Dönüşte Marmaray'da etrafına sebepsiz gülümseyen şaşkın biriydim. Uzun bir yolculuktan sonra nihayet mola vermiş, rahatlamıştım. Sonrasında hafiften bir korku, bir endişe de olmadı değil. Sandığım ortaya dökülmüştü, herkese açıldı artık.
4. Marcel Proust beyaz bir sayfanın önüne geçip ilk cümleyi yazmanın acısına yardım ediyor. Tanpınar okurken mutlu oluyorum, hayran oluyorum, saklı duygularım ortaya çıkıyor. G. G. Marquez'in karışık dünyasına, muzip soğukkanlılığına bayılıyorum. Haldun Taner gülümsetiyor, "Hadi ben de yazayım" diyorum. Kafka'yı okurken pes ediyorum, benim yazdıklarımı kim okusun ki.
5. Benim öykülerim sadece beni değiştiriyor. Her öyküyle biraz daha kendi dünyama giriyor, gördüklerime şaşıyorum.
6. Beş tane seçmek zor oldu: Sait Faik, Refik Halid Karay, Gogol, Katherine Mansfield, Salinger.

SELMA AKSOY TÜRKÖZ

1. Benzer bir soruyu söyleşi yaptığım yabancı bir yazara sormuştum ve “ben seçilmiş bir insanım” demişti. İddialı bir cevaptı. Her işin kismetle olduğuna inanan biriyim. Birisinin “hadi yaz” demesiyle yazar olunacağına inanmıyorum. Birikimleriniz, ilgileriniz, potansiyeliniz, çalışmalarınız ve ısrarla yine-liyorum kismetinizdir belirleyici olan.
2. İlk Öyküm 2013 yılında *Heceöykü*’de yayımlandı. “Marifet iltifata tabiidir.” derler. Bana iltifat edildiğini düşündüm ve ciddi bir işe bulaştığımın farkına vardım. O günden bu yana bu işe layık olmaya çalışıyorum.
3. Yazdıklarınızı somut olarak elinize almak çok özel bir duygu. Yılların biri-kimi iki kapak arasında, çocuklarıma bırakabileceğim güzel bir miras, diye düşündüm. Bir taraftan da “ilk kitap yayımlandı her şey yolunda, peki şimdi n’apacağım, daha çok öykü yazmalıyım, okuyucuyla daha çok bir araya gelmeliyim” şeklinde bir hâlet-i ruhiye yaşamaya başladım. Her halükârda heyecan verici ve teşvik ediciydi. Bana bu ruh hâlini yaşatan yayınevime, İz Yayınları’na teşekkürü bir borç bilirim.
4. Aslında çok ayırım yapmak istemiyorum. Yazarları tanımaya devam ediyorum. Yine de edebiyatın, yerli veya yabancı fark etmez, ustalarının okunması gerektiğine inanıyorum. Onlar da herkesçe malum zaten.
5. Öykü yazmak benim için bir değişim işi olmaktan ziyade kendimi inşa etme süreci, diyebilirim. Çok fazla eksikliğimin olduğuna inanıyorum ve kendimi tamamlamaya çalışıyorum. Müstesna olarak gördüğüm ve inşa sürecinde açık ara ilerleyenleri örnek alıyorum. Hepsı bu.
6. Rasim Özdenören, Hüseyin Su, Cemal Şakar, Faulkner, Proust.

SONER OĞUZ

1. Çoğu eşkıya hikâyeleri olmak üzere dedemden babama kalan, birtakım anlatılar dinleyerek büyüdüm. Bunlar tümüyle yaşanmış olaylara dayanıyordu. Babam, bunları kendine has üslubuyla yavaşça ilerletip dinleyeni merakta bırakarak anlatırdı. Bu anlatıştaki ustalığa hayrandım. Beni önce anlatmaya, sonra da yazmaya iten kuvvet bu olabilir. Zamanla edebiyat öğretmenimin yazı çalışmaları sayesinde ilk adımı attım diyebilirim. Edebiyat öğretmenim “Şu türde yaz.” dedi mi hatırlamıyorum; ama bu anlamda katkısı olduğu muhakkak.
2. İlk öyküm *Heceöykü* 64’te yayımlandı. Bir arkadaşım, okuması için mailine attığım öyküyü benim adımla göndermişti. Büyük sürpriz oldu. Tabi, hatırı sayılır bir derginin yayın kurulundan, üstelik yazdığım ilk öyküyle, onay almak itici bir güç oldu daima. Yoksa kırılğan bir yapım vardır, başlamadan bitebilirdi de.
Yazdığım metni matbu halde görünce işin ciddiyetini kavradım; açıkçası, yazmanın benim için bir hevesin ötesine çoktan geçtiğini, yazıyı bırakmanın o saatten sonra güç olduğunu anladım. Başarmanın, bir şey yapmış olmanın mutluluğuydu duyduğum. Sonraki birkaç gün kimlerin okumuş olabileceğini düşündüm hep. Bugün aynı yoğunlukta olmasa da yayımlanan her öyküden sonra benzer şeyler hissediyorum.
3. Her ilk, iç dünyamızda unutulmayacak bir yerde konumlanıyor. Hisleri tarif etmek güç, fakat heyecan, kapağı görmemle başladı diyebilirim. Bu heyecan hep aynı yoğunlukta olmasa da uzun zamandır sürüyor. Kitap elime ulaştığında ise vaktiyle birçok büyük yazarın kitaplarını bastırmak için girdikleri zahmet ve yayınevi arayışları gelmişti aklıma, hayli hüzünlenmiştim.
4. Her iyi kitap, her iyi yazar bu hissi uyandırır bende. Ben yazsaydım dediğim çok sayıda kitap, onun gibi yazabilsem dediğim çok sayıda yazar var. Mustafa Kutlu gibi yazabilmeyi çok isterdim fakat bu öyle kolay değil. Bunun için

Anadolu'yu tanımak yetmez; bizzat Anadolu olmak gerekir. Nerede?

5. Edebiyatın bir gücü var evet, ama bir çapı da var. Acaba satılır mı endişesiyle baskı sayılarının düşük tutulduğu bir piyasada, okuma-okunmaya dair istatistikler ortadayken yazma eylemini “değiştirmek” için çok etkili bulmuyorum. En azından, yazmak bu anlamda ilk tercih olamaz diye düşünüyorum. Hele ki sınırlı bir kitlesi olan öyküyle pek de bir şeyin değiştirilebileceğine -en azından şimdilik- inanmıyorum. Karşınızda katiller var, savaşlar, bombalar, ölen çocuklar, kanlı coğrafyalar var; maalesef tüm bunların failleri bu tür şeyler okumuyor, okuyan da bunları yapmıyor zaten. Yazarak neyi, ne kadar değiştirebilirsiniz? Yanlış anlaşılmasın edebiyat bu değiştirme kuvvetini potansiyel halde taşır, bunda şüphe yok. Ben şu dönemde bunun için yeterli etkileşimin olmadığı kanaatindeyim. Bir şeyler siz yazdınız diye değişmez. Yazdıklarımın -şu an için- kendimden başka bir şeyi değiştirdiğini düşünmüyorum. Yazmayı seviyorum, birine bir faydası da dokunuyorsa bundan ancak memnun olurum.
6. Yabancı yazarlar değişik kaygılar taşıyor, meselelerimiz benzese de aramızda bir anlama anlamlandırma farkı var. Onları da severek okuyorum ama sayacaklarımın hepsi bizden: Sait Faik, Sabahattin Ali, Tarık Dursun K., Raim Özenören, Mustafa Kutlu.

YUNUS NADİR ERASLAN

1. Babaannem iyi bir masal anlatıcısıydı. Türkü repertuarı da çok genişti. Duygusal, ince ruhlu, kırılgan bir kadındı. Çocukluğum onun yanında geçti. Öldüğünün ertesi günü çocukluğum da bitti sanki. İlk öykü denemelerim onun anlattığı masalları hatta onunla ilgili anıları yazma denemeleriydi. Sonra 86'da Sadık Yalsızuçanlar'la tanıştım. Olan oldu böylece.
2. 87 senesinde Sivas İmam Hatip Lisesinin yayınladığı *Sesimiz* adlı dergide yayımlandı. On dakika kadar süren bir sevinç yaşadığımı hatırlıyorum.
3. Öncesi büyük bir korku olarak duruyordu bende sonrası heyecan demeliyim. Korkunun geçmesinden dolayı çok mutluyum elbette; ayrıca aldığım olumlu eleştiriler de beni çok sevindirdi.
4. Olmaz olur mu? Sadık Yalsızuçanlar, Alev Alatl, Ali Şeriat, Bilge Karasu, T.S. Eliot, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mustafa Kutlu, Oğuz Atay, Ayfer Tunç, George Orwell,.. Liste uzar gider.
5. Kendimle didişip durmaktan bir şeyleri değiştirmeyi düşündüm desem yanlış olur. Öykü yazma sürecim kendimi tanımama katkı sağlarsa onu bile büyük bir değişim sayarım.
6. Sadık Yalsızuçanlar, Mustafa Kutlu, Bilge Karasu, Haldun Taner, Ömer Seyfettin.

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş F i l i s t i n Ö y k ü s ü

GASSÂN KENEFÂNÎ ¹

Türkçesi: Ersin Çilek

ÇALINTI GÖMLEK

Dilinden ufak bir küfür çıkmak üzereyken başını karanlık gökyüzüne kaldırdı. Bir mermerin parçaları gibi yoğunlaşan, birbirine karışan sonra paramparça olan bulutlar dikkatini çekti.

Belli ki yağmur bu gece dinmeyecek, yani bu gece uyuyamayacak. Hatta çamurlu suların, çadırın direklerinden daha uzağa akmasını sağlayan bir kanal kazmak için küreğiyle meşgul olacaktı. Neredeyse sırtı soğuk yağmur damlalarına alışmıştı. Hatta bu soğukluk ona hoş bir uyuşma hissi de veriyordu.

Duman kokusunu fark etti. Karısı ekmek yapmak için ateş yakmıştı. O an kazıyı bitirmiş olmayı ve üşümüş avuçlarını yanana kadar ateşe yaklaştırmayı ne kadar isterdi. Parmaklarıyla ateşi tutabilir, buz tutan elleri eriyene kadar ateşi bir elinden diğerine alabilirdi. Lakin çadıra girmeye korkuyordu. Uzun zamandır eşinin bakışlarında âdeta dövmek istercesine ürkütücü bir soru vardı. Hayır... soğuk bile bu ürküten sorudan daha iyiydi. Şayet içeriye girerse eşi hamur başında avuçlarını kaldırıp kocasının gözlerine bakarak: “İş bulabildin mi?”, “Ne yiyeceğiz o zaman?”, “Çalışmak isteyen sağda solda nasıl iş buluyor?” diye soracak, ıslanmış bir kedi gibi çadırın köşesine kıvrılmış haldeki Abdurrahman’ı işaret edecek, bu gece, her gece söylediğinden farklı ne söyleyecek ki? der gibi binlerce siteme denk bir sessizlikle başını sallayacak.

-Abdurrahman’ın problemlerini çözmek için hırsızlık mı yapayım istiyorsun sen?

Sessizce nefes nefese belini doğrulttu ve hemen eski vaziyetini aldı. Kırık küreğine dayandı. Büyük bir endişe içerisinde karanlık çadıra göz atmaya başladı. Kendi kendine sordu:

-Çalsam ne olur ki?

¹ Gassân K., (2015). *el-Kamûs’ul-Mesrûk*, Dar’u Menşûrâtîr-Rimâl, Beyrût, s.7-15

Uluslararası yardım ajansının ambarları çadıra yakın bir yerdeydi. Eğer bu işe kalkışmaya karar verirse, un ve pirinç biriktirilen yerde bulacağı bir aralıktan bir şekilde sızabilirdi. Zaten o mal kimsenin de helal kazancı değildi. Abdurrahman'ın okuldaki öğretmeninin “onlar hem bir adamı öldürürler hem de cenazesinde saf tutarlar” diye bahsettiği insanlardan gelmişti bu yiyecekler. Öyleyse benim beş, on çuval un çalmamın kime ne zararı var? Çalıntı kokusu almakta mahir, pazarlık yapmakta da daha usta birine bu undan biraz satmış olsam ne olur? Bu fikir hoşuna gitmişti. Çadırın etrafındaki kanalı açmayı bitirmek için azimle işe koyuldu. Yeniden kendine sorular sormaya başladı: “Neden hemen bu işe başlamıyorum? Yağmur şiddetliydi, güvenlik görevlisi ajanstaki işinden daha çok soğukla meşguldü. Neden hâlâ işine koyulmuyordu? Neden?

Hey! Ebû Abd ne yapıyorsun?

Başını sesin geldiği yöne doğru kaldırdı. Sonsuz bir karanlığa doğru iki sıra halinde kurulu çadırların arasından gelen Ebû Semir'in gölgesini tanıyabildi.

-Un kazıyorum...

-Ne...Ne kazıyorsun!!

-Şey... Bir çukur kazıyorum...

Ebû Semir'in gevezeliğine karışan kahkahasını duydu:

-Kafana unu takmışsın gibi görünüyor. Ama dağıtım gelecek ayın onundan sonraya ertelenecek, yani yaklaşık on beş gün sonraya... Şayet depodan bir iki çuval ödünç almaya niyetlenmediysen şimdiden boşuna düşünme!

Ebû Semir'in depoları işaret eden koluna baktı. Hâlâ sinsi sinsi tebessüm eden dolgun dudaklarının silüetine takıldı gözleri. Durumun ciddiyetinin farkına vardı ve yeniden kırık küreğiyle toprağı kazmaya başladı.

-Al şu sigarayı.. Ama yok, içemezsin ki zaten. Yağmur çok şiddetli.. Yağmurun yağdığını bile unutmuşum. Akıl mı kaldı ki!

Boğazının daraldığını hissetti. Uzun zamandır Ebû Semir'den nefret ediyordu. Sinsi gevezeye dedi:

-Seni bu yağmurda dışarı çıkmaya iten sebep ne?

-Sadece çıktım... Yardıma ihtiyacın var mı diye sormak için çıktım.

-Hayır, gerek yok.

-Daha kazmaya devam edecek misin?

-Sabaha kadar...

-Sana kanalı gündüz kazabileceğini söylemedim mi? Her zaman çadırı terk edip bilmediğim bir yere gidiyorsun. Sultan Süleyman'ın yüzüğünü mü aramaya gidiyorsun yoksa?

-Hayır, bir iş bulabilmek için.

Nefes nefese başını kürekten kaldırdı ve dedi:

-Neden gidip uyumuyorsun, beni yalnız bırakmıyorsun?

Ebû Semir sessizce ona yaklaştı, iri elini yavaşça omzuna attı, yavaşça sarstı ve boğuk bir sesle:

-Dinle Ebû Abd, eğer şimdi karşında yürüyerek geçen bir çuval un görürsen onu kimseye söyleme!

-Nasıl yani?

Ebû Abd'ın kalbi hızla çarpıyordu. Ebû Semir'in ağzından çıkan tütün kokusunu duyuyordu. Gözlerini pörtleterek fısıldadı:

-Gece yürüyerek şuraya doğru giden un çuvalları var.

-Nereye!

-Oraya işte...

Ebû Semir'in işaret ettiği yeri görmeye çalıştı Ebû Abd. Ancak o görene kadar çoktan kollarını indirmişti. Sesini duyduğunda derin ve boğuk bir sesle fısıldıyordu:

-Payını alacaksın.

-O tarafta depoya girilebilen bir yer mi var yoksa?

Ebû Semir inkâr anlamında neşeyle dilini şapırdatarak başını kaldırdı. Sonra kısık bir sesle mırıldandı:

-Un torbaları tek başına dışarı çıkıyor... Yürüyor!

-Sen delirmişsin!

-Hayır, aksine sen zavallısın... Dinle, direk konuya girelim, yapmamız gereken un çuvallarını depodan dışarı çıkarmak ve oraya götürmek. Bekçi bizim için her şeyi hazırlayacak, her zaman yaptığı gibi... Satışı yapacak ben değilim. Sen de değilsin. Ajanstaki sarışın Amerikalı memur...Yoo, şaşırmana gerek yok. Anlaştıktan sonra her şey hazır ve mümkün. Amerikalı satacak, ben kazanacağım, bekçi kazanacak, sen kazanacaksın, her şey anlaşmalı. Ne dersin?

Ebû Abd, konunun beş, on torba un çalmaktan daha karmaşık olduğunun farkına vardı. Tüm çadır kentte herkesin onu itici olarak tanıdığı bu insanla iş birliği yapmakla duyduğu tiksinti ile karışık bir duyguya kapıldı. Ancak, aynı zamanda elinde oğlu Abdurrahman için yeni bir gömlek ve eşi Ümmü Abd için küçük hediyelerle eve dönmesi gözüne çok güzel görünmüştü ve yüzlerinde gülümseme görebilmek ne kadar güzel olurdu, uzun süren yoksulluktan sonra... Yalnızca Abdurrahman'ın yüzündeki bir gülümseme bile bu maceraya değirdi. Ama ya başaramazsa.. Eşini ve oğlunu bekleyen o kötü akıbetle biterse bu işin sonu... İşte o zaman, oğlu Abdurrahman şık ayakkabıların üzerinde minicik başını sallayarak sokağın bir köşesine kıvrılmış ve ayakkabı boyama sandığını taşıyor olur. Ne kötü... Ancak başarılı olursa bambaşka biri olacak ve eşinin gözlerinden bu ürkütücü soruyu söküp atacaktı. Eğer başarılı olursa,

her yağmurlu gecede yaptığı kanal açma trajedisi bitecekti. Şu an hayalini bile kuramayacağı hayatı yaşayabilecekti...

-Neden şu lanetli kanalı bırakıp güneş doğmadan işe koyulmuyoruz.

Evet, neden kanal açmayı bırakmıyordu hâlâ. Abdurrahman, çadırın bir köşesinde soğuktan soluk soluğa kalmıştı. Buza kesmiş alnını yalayan nefesini hissediyordu neredeyse... Abdurrahman'ı bu siskalığından ve korkusundan çekip kurtarmayı ne çok isterdi. Yağmur dinmek üzereydi. Ay, gökyüzünde engibeli bir yolu parçalamış gibiydi.

Ebû Semir büyük ayakları çamura batmış, eski paltosunun yakasını kulağının üstüne doğru kaldırmış, sonu bilinmeyen kaderini öylece bekliyordu. Amerikalı temiz ellerini ovuşturarak un yığınının önünde dururken, zavallı bir farenin yuvası önünde çömelmiş bir kedinin gözleri gibi masmavi gözleriyle gülüyor, her ay geldiği yere ambardaki çuvalları taşıması için onunla pazarlık yapmak üzere Ebû Abd'in önünde bekliyordu.

-Bu bekçi ve memurla ne zamandan beri çalışmaktasın?

-Senin istediğin beni sorgulamak mı, unu satıp parasını alıp keyfine bakmak mı? Dinle! Bu Amerikalı arkadaşım düzenli çalışmayı sever, daima öncelikle zamanı planlamamı ister ve randevulara gecikmekten hiç hoşlanmaz... Bizim şimdi işe koyulmamız gerekiyor... Hızlı ol!

Un çuvallarının önünde bekleyen, kısıp mavi gözleriyle gülen, narin ellerini ovuşturan Amerikalıyı tekrar gözünde canlandırdı ve kalbinde garip bir daralma hissetti. Çadır kentte yaşayanlara, un yardımı dağıtımının ayın onuna ertelendiğini söyleyen bu Amerikalının, aynı zamanda unları sattığını aklına getirdi ve içini büyük bir intikam duygusu kapladı. Bu intikam duygusu, un dağıtımının on gün öteye ertelendiğini eşine kırıgın bir sesle söylemek üzere eve dönerken hissettiklerinin bir yansımasıydı. Eşinin esmer ve bitkin yüzünde beliren umutsuzluk ne kadar da acı vericiydi. Ürkütücü bir sessizlikle kocasının kolunda idam edilmiş gibi sallanan boş torbaya bakarken, Ebû Abd boğazında kördüğüm olduğunu hissetmişti. Onun bu bakışı un alana kadar geçecek olan on günü ifade ediyordu. Abdurrahman'ın da durumun farkına vardığını düşünüyordu. Çünkü inatla yemek yemeyi bırakmıştı.

Göçmen köyünde merakla bekleyiş içinde olan her bir göz hayal kırıklığına uğramıştı. Çadır kentteki çocukların hepsi bir tane ekmek yiyecek için

on gün bekleyecekti. Meğerse ertelemeenin sebebi buymuş. Ebû Abd'ın karşısında ayakları çamura batmış, yaptığı pazarlığın akıbetinden endişe duyan, kara bir hayalet gibi duran Ebû Semir ve un torbalarının önünde narin ellerini ovuşturan, bir yandan da mavi gözleriyle gülümsemekte olan Amerikalı...

Küreği havaya kaldırıp Ebû Semir'in kafasına korkunç bir şekilde nasıl indirdiğini kendisi de anlayamamıştı. Bu ay un dağıtımı ertelenmeyecek diye yüzüne haykırdığı karısının, kendisini Ebû Semir'in cesedinden nasıl çekip uzaklaştırdığının farkına bile varamadı.

Kendisini ıslak, çamurlu ve suya batmış bir vaziyette çadırın içinde bulunca solgun ve cılız yüzüne gözlerini diktiği oğlu Abdurrahman'ı kucaklaması farkına varabildiği tek şeydi.

Oğlunu, yeni bir gömleği olduğuna sevinirken görmek, onun tek arzusuydu... Ağlamaya başladı...

Gassân Kenefânî (1936-1972) ²

Filistin'de Akka'da dünyaya gelen yazar, 1948'de Deyr Yasin katliamından sonra ailesiyle birlikte Akka'dan ayrılmak zorunda kaldı ve Filistin Lübnan sınırındaki el-Gâziye'ye yerleşti. Daha sonra Şam'a gitti. Burada eğitimini tamamlayan yazar, er-Ra'y gazetesinde yazarlık ve yayım müdürlüğü yaptı. Bir süre Kuveyt'te öğretmenlik yaptıktan sonra Beyrut'a geçti, orada *el-Hurriye* dergisinde çalıştı, *Filistin* adında bir dergi çıkardı. Arap edebiyatında önemli bir yeri olan roman ve öykü yazarı Kenefânî, 1972'de Beyrut'ta şehit edildi. Öne çıkan bazı eserleri: Ardu'l-Burtukali'l-Hazîn (Hüzünlü Portakal Ülkesi, 1962), Ricâl fi'ş-Şems (Roman, 1963), el-Kamîsu'l-Mesrûk (Öyküler).

² Ürün, K.A., (2015). Modern Arap Edebiyatı, Çizgi Yayınları, Konya, s.123

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

BEHRÂM-İ SÂDIKÎTürkçesi: Emine Zeytunlu¹**VESVESE**

Adam sinemadaydı. Bunu ikinci katta oturan komşunun eşi söylemişti. Şimdi bilet kuyruğunda beklemek zorunda. Belki film bittikten sonra da cadde biraz tur atar. Bunu komşunun eşine söylememiştir. Fakat çok geçmeden eve dönüp akşam yemeğini hazırlaması gerektiği aklına geldi. Akşam yemeğini sobanın üzerinde ısıtır. Eyvah! Galiba sobayı söndürmemiştir. Muhtemelen bu hatasının yangın çıkarma tehlikesi var. Odasının kapısını kilitlemiş miydi? Düşündü, evet kilitlemişti, işte bu da anahtarı. Eyvahlar olsun! Oda yanacak. Eyvahlar olsun! Oda yanacak. Yarabbi! Sobayı söndürdü mü söndürmedi mi? Çaydanlığı üzerinden almıştı buna emindi. Tezgâhın üzerine koymuştu, buna da emin. Peki ya soba? Söndürüp söndürmediğinden tam olarak emin değil... Eve geri dönüp kontrol mü etse? Geri dönsün mü? Ah... Bilet sırası geldi.

Gişe görevlisi "Buyurun efendim!" diye seslendi. Millet arkasında sırada bekliyor. Şimdi bileti bir alsın bakalım sonra neler olacak görsün. Bilet iki tümen. Birinci sınıf bir bilet. Akşamüzeri altı buçuk seansı için birinci sınıf bir bilet. Şu anda saat kaç? Altıyı yirmi geçiyor. On dakika sonra film başlayacak. Eve gidip gelmesi bir saat sürer. Ne olacaksa olsun. Hem sobanın alev alacağı ne malum? Eğer açık olsa bile kendi kendine yanar. Başka da çaresi yok. Zaten tek gözü yanıyor. Hadi içeri gir. Allah bereket versin! Ne kadar da kalabalık! Bekleme salonu tamamen dolmuş. Oturacak yer yok. Bu on dakikayı ayakta bekleyerek geçirmek zorunda. O da ne! Gözü gelecek programa ilişiyor. Gelecek program... Bundan daha güzel bir film olduğu belli... Oyuncuları da tanıyor. Hayret! Oscar ödülü de almış. Bu filmi kesinlikle izlemesi gerek. Programda gelecek hafta yazıyor, gelecek... Hafta. Bugün günlerden ne ki? Dünden önceki gün cuma idi. Dün de cumartesiydi. O zaman bugün pazar oluyor. Demek ki bu film haftaya cumartesi vizyona girecek. Eğer bugünü saymazsak beş gün sonra. Eğer bu beş gün içinde parası biterse nasıl olacak? Parasını bir hesaplasın: Bu iki riyal, bu da üç tümen, otuz iki riyal eder. Bir yirmi tümenlik de cüzdanında vardı. Aman kaybolmuş olmasın? Hayır... İşte bu da yirmi tümenlik.

¹ Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi

Yirmi üç tümen iki riyal ediyor. İki riyalini bu gece eve dönerken taksiye verecek, üç riyale de ekmek alacak. İki riyale de beş tane Uşnu sigarası alsa geriye yirmi iki buçuk tümeni kalıyor. Gelecek hafta gideceği bu film için yirmi beş riyal (şimdi cep takviminin arasına koysun ki unutmasın). Bu yirmi beş riyal film için. Ona yirmi tümen kalıyor. Sonunda parasının yetmesi için bu on ya da on beş gün idareli olması lazım. Şimdi bu filmin adına bir daha baksın ki sonra unutmasın. Filmin adı... “Mavi Işık”. Eyvah! Işık deyince aklıma geldi! Odanın ışığını kapatmadım. Kesinlikle kapının önünden geçerken ışığın açık olduğunu görecekler. Zaten bunu bekliyorlar. Elektrik tüketiminin çok fazla olduğunu söyleyip duruyorlar. Kesin kiramı arttıracaklar. Işığı kapatmayarak çok büyük bir hata yaptım. Dur bakayım! Dün gece elektrik kesikti, evet. Elektrğin geldiğini anlamak için düğmeyi açık bıraktım. Sonra gaz lambasını yak-tım. Bir saat, bir buçuk saat oyalandım. Sonra çok sıkıldım ve yatıp uyudum. Bu sabah da uyandığımda elektrik henüz gelmemişti. Evet doğru... Kesinlikle! Çünkü radyoyu almaya gelen komşum da elektrğin kesik olduğunu söylemiş-ti. Öğleye kadar da gelmedi. Peki öğleden sonra... Öğleden sonra komşunun radyosunun sesini duyduğunu hatırlamıyor musun? Odanın ışığının yandığını gördün ve kapattın. Evet, tabi ya kapattım. Yani gündüz gözüyle lambanın açık olduğunu göremeyecek kadar ahmak mıyım? Peki ya soba... Yanıyorsa da fena olmaz. Eve vardığımda odam hamam gibi sıcacık olur. Film neredeyse başla-mak üzere... Şimdi gideyim. İki saat içinde odam yanıp tutuşmaz herhalde...

Komşunun eşi kapı ziline sesine kalkar. Gidip kapıyı açar. Kapının önün-de uzun boylu bir adam beklemektedir. Elinde bir çanta vardır. Palto giymiş ve güneş gözlüğü takmıştır. Komşunun eşi “Buyurun, ne istemiştiniz?” diye sorar. Uzun boylu adam çantasını yere bırakıp, gözlüğünü çıkarır ve hafifçe eğilerek:

-Pardon! Burası ... sokağı değil mi?

-Evet.

-Bu ev de ... numaralı ev değil mi? Bir bakayım. Bu da numarası. Evet doğru.

Kadın afallamış bir şekilde kapı numarasına bakar ve “Kime bakmıştı-nız?” diye sorar. Uzun boylu adam önce dişlerini sıkar ve tekrar gözlüğünü ta-kıp kadına cevap verir:

-Bekâr bir adam, devlet memuru, yirmi üç ya da yirmi dört yaşlarında. Kıvrıcık saçlı. Buraya yeni taşınmış.

-Evet ta kendisi. Üstte, üçüncü katta oturuyor.

Kadın içeri girmeye yeltenen uzun boylu adama engel olur:

-Kusura bakmayın. Şu anda kendileri evde değil. Siz gelmeden evvel sine-maya gittiler.

Uzun boylu adam bir süre sessiz kaldıktan sonra kadına dönüp:

-Bu çok kötü oldu hanımefendi. Benim onunla çok acil bir işim vardı.

Kadın ne cevap vereceğini bilemez.

-Eğer hangi sinemaya gittiğini biliyorsanız lütfen söyleyin. Bana çok büyük bir iyilik etmiş olursunuz.

Kadın kapıyı neredeyse tamamen kapatmıştır:

-Eğer bilseydim...

Uzun boylu adam karamsar bir halde çantasını yerden alıp kadınla vedalaşır. Kendi kendine söylenerek geri geleceğini kesin bir dille belirtir. Birkaç defa sokakta volta atıp uzaklaşır.

Ne saçma bir film! İzlediğine değmedi. Keşke evden hiç çıkmasaydı. Şimdi bir saat de otobüs durağında beklemek zorunda. Soğuktan anası ağlayacak. Her hâlükârda dışarı çıkmak zorunda. İşte dışarıda. Of ne kadar da soğuk! Ellerini pantolonunun cebine koysun belki ısınır. Biraz sokakta turlasın bakalım. Aman ne de güzel bir gezinti! Ama hayır... Yoksa onu kafeye gidip bir şeyler içmeye mecbur mu edecekler? Kafeye gidip bir şeyler içsin. Kakaolu süt hiç fena olmaz aslında, içi ısınır, ama parasını da hesap etmek zorunda. Evet doğru! Farz edelim tabak ve bardak birden elinden düşüp kırılrsa kafenin sahibi kesinlikle parasını göz ardı etmez. Evet! Kakaolu süt ile kırılan tabak ve bardak etse etse beş tümen eder. Bir de sanki onun tabak ve bardağı kıracağına dair gökten ayet mi inmiş? Belli de olmaz gerçi. Farz edelim ki öyle olsun. Yani tabak ve bardak bu kadar pahalı mıdır acaba? Öyle bile olsa edebildiği kadar pazarlık edecek. En fazla dört tümen ödeyecek. İşte burası tatlı satan bir kafe. Kapıyı açıyor... Yok... Hayır... Önce parasının kaybolmadığından emin olmalı. Evet! İşte yirmi tümenlik banknot... Bahtına şükretti. Bozuk paraları bile çalınmamış. Vay be! Kafenin ne kadar da sıcak bir ortamı var. İnsanı rahatlatıyor. Pekâlâ şimdi karar vermeli. Buyurun efendim, bir çay, bir kakaolu süt ve yüz elli gram tatlı. Hayır hepsi kremalı olmasın. Kremalı ve kremasız. Aman boş ver! Bardağı kırmak yerine onun parasıyla tatlı yer. Sadece dikkatini toplamalı. Önce kakaolu sütünü içiyor, fena değil. Saatine bakıyor. Saat neredeyse dokuz olmuş. Bu tatlı bu da çay... Parasının üstünü alıp kalsın. Teşekkürler! Parasının üstünü cebine koyar ve kalkar...

Uzun boylu adam tekrar zile basar. Kapı açılır açılmaz sorar:

-Henüz dönmedi mi?

"Hayır" cevabını duyunca yine üzgün ve karamsar bir halde çantasını yerden alır ve kadına cevap verir:

-Yarın da geleceğim... Eğer ne işi vardı diye sorarsa çok acil ve çok önemli bir iş olduğunu söyleyin.

Daha sonra birden aklına gelir gibi sert ve sinirli bir şekilde "Mutlaka geleceğim!" der.

Komşunun eşi:

-Ona sinemaya gittiğini söyledim. Sonra tekrar geldi. Az önce buradaydı.

Adam kendi kendine söylenir:

-Allah'ım, benle işi olan da kimmiş? Kimin benle işi olur?

Sonra kadına dönüp sorar:

-Adını söylemedi mi?

-Hayır.

-Benim adımı biliyor muydu?

-Sanırım.

-Benimle ne işi olduğunu söylemedi mi?

-Çok acil ve çok önemli bir işmiş.

-Demek çok acil ve önemli bir iş. Nasıl bir adamdı?

-Uzun boylu bir adamdı, gözlüklüydü ve palto giymişti. Elinde bir çanta vardı. Mutlaka tekrar geleceğini söyledi.

Kadın tekrar eder: "Uzun boylu, gözlüklü, paltolu ve çantalıydı. Az önce gitti." Bir an evvel vedalaşıp evine çıkmalı. Odasının ne halde olduğunu görmeli, evet, ışık kapalı aynı şekilde soba da. Işığı yakıp otursun. Şimdi dikkatini iyice toplayıp uzun boylu adamın kim olduğunu anlamaya çalışıyor... Hayır! Tanımıyor. Böyle biri hiç aklına gelmiyor. Kimdi? Allah'ım onunla ne işi vardı? Elinde bir çanta varmış... Odasının içinde dolanıp anlamaya çalışıyor. Gözlüklüymüş... Ne işi varmış ki tekrar tekrar onu sormaya gelmiş? Şimdi çıkıp ekmek alsa ama olmaz ki! Uzun boylu adamın onunla ne işi olduğunu anlamadan hiçbir şey yiyemez. Aklına hiçbir şey gelmiyor. Gidip uyusun. Nasıl olsa adam yarın yine gelecek. Uykusu gelmiyor. Yorganı başına çeksin. Faydası yok. Kalkıp bir bardak su içsin. Onunla çok acil ve çok önemli bir işi olan uzun boylu, gözlüklü bir adammış... Allah'ım bu gece ne yapacak? Eğer anlamazsa meraktan ölecek. Neden onu tanımıyor? Ne işi varmış? Dışarı çıkıp sokağın başında beklese, belki gelmiştir. Ama önce ışığı kapatıp sobayı söndürsün. Güzel! Şimdi kapıyı da kapatsın, bu da anahartarı. Cebine koysun. Sıkı sıkı tutsun. Şimdi caddeye çıkıp her ne olursa olsun onu bulmalı. Merdivenlerden aşağı insin. Ah gerçekten de ışığı kapatmış mıydı? Peki ya sobayı ne yaptı? Alev almış olmasın? Geri dönüp bir baksın. Şükürler olsun sorun yok. Gönül rahatlığı ile dışarı çıkabilir... Kapıyı açsın. Dışarı da ne kadar soğuk... Ellerini pantolonunun cebine koysun. Onu bulması gerekiyor. Hemen bu gece... Uzun boylu bir adam, gözlüklü, paltolu ve elinde bir çantası olan...

Behrâm-î Sâdikî: 1936'da İsfahana bağlı Necefâbâd'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğretimden sonra Tahran Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. İlk öykülerini üniversite yıllarında yazmaya başladı. Öyküleri dönemin önemli edebiyat dergilerinde yayımlandı. Toplu öyküleri "*Senger ve Kumkumehâ-yi Hâli (Siper ve Boş Mataralar)*" adıyla yayımlandı. Öyküleri dışında "*Melekût (Gayb Âlemi)*" adlı bir de romanı vardı. Sâdikî 1984 yılında Tahran'da vefat etmiştir.

SERCAN CEYLAN

WOLFGANG BORCHERT VE ÖYKÜLERİNDE OTOBİYOGRAFİK SANCİ

Edebiyatta ölüm ve otobiyografik sancı tarihsel, sosyokültürel ve ideolojik kalıpların ortasında, önlenemez bir hızla değişen toplumun en uğrak kaçış güzergâhı olarak kullanılan kavramlar/gerçekliklerdir. Bu kavramlar ve gerçekliklerle inşa edilen modern/postmodern çağda yaşamak karşısında incinmiş birey de kendine dönmekte zorlanır. Yaşamak yeteneği elinden alınmıştır sanki. Her şeyi onun yerine yapan üst otoriteler vardır. İnsan böyle bir ortamda, kendi kendine yetemediği bir köşeye sıkışmışken susmaya başlar ama sürekli konuşuyorum sanır. Aslında, bilinç ve bilinç dışının hor kullanılmış aynasında, toplumsal huzura varmayı umar. Sanat, kültür, edebiyat ve şiir üretip bol bol 'öteki' hakkında yazan ürkek yazmanlara dönüş başlar zamanla. Burada sanatı/edebiyatı bir kaçış alanı olarak görmek, ağır gelen -sanatçıdan istenen- vicdani yükü taşıyamayıp toplumsal ve düşünsel ödevlere sırt dönmek, Türk edebiyat ve düşünce tarihinde de acı bir klişe gibi durur, birçoklarınınca tekrar edilmiştir, defalarca denenmiştir. Fernando Pessoa'nın sanatı, "insanın eylemi ya da hayatı başından atması"¹ şeklinde tarif etmesi de bir sırt çevirisi işaret eder. İnsan korkarak kaçtığı yükü atar başından. Anlamsız anlamlıyı aramak durumunda kalırken -bundan kaçamaz da artık- klişelerle bir hikâye kurar. Kendisini, hikâyesini anlatacak gücü alacağı bir aydınlık kaynaktan mahrum bırakır. Ortaya öz anlamdan mahrum bir sanat/sanatçı çıkar. Anlamsız değil de 'yapmacık' desek daha doğru buna. Milan Kundera 'kitsch insan' der; plastik hikâyelerle tıkanmış kişileri tanımlarken. Kitsch insanın var olmak, varlıktan tatmin olmak için bazı ihtiyaçları karşılaması gerekir. Böyle birinin ihtiyacı, "her şeyi güzel gösteren yalancı aynadan kendine bakmak ve orada

¹ Fernando Pessoa, *Huzursuzluğun Kitabı*, Can Yayınları, İstanbul, 2013, s.213.

heyecanlı bir hoşnutlukla kendini tanımak”² olacaktır Kundera’ya göre. Otobi-yografik sancı bu ‘yalancı ayna’larda kök salar. Aynı zamanda bizi tanımlayan ontolojik geçmişi oluşturur. Bu konuda en dikkat çeken çalışmalardan *Bizi ‘Biz’ Yapan Hikâyeler*’de, William L. Randall’ın “otobi-yografik dürtü” ve “otobi-yografik bellek” kavramları üzerinde durulmaktadır. Yazar, burada tartıştığı ana tezini söz konusu kavramlar etrafında şekillendirmiştir. Kısaca “bütün bir ömre ilişkin bellek”³ olarak tanımladığı otobi-yografik bellek, iç hikâye, kişisel tarih, deneyim ve duygulanımlardır. Yazar, otobi-yografik belleğin bozulmasıyla kişiliğin de bozulduğunu söyler; toplum, dil, bireysel ve toplumsal başlan-gıçlar/süreçler, kültür, tamamı bozulmayla karşı karşıya kalır. Hüseyin Su’nun *Öykümüzün Hikâyesi* kitabında da bu bozulmanın altı çizilmiştir. Burada yazar tıpkı William L. Randall gibi ‘içhikâye’imizden bahseder. Bizi biz yapan -benlik ve kimlik- öğelerini, anlatı geleneğini, toplumsal kodeksi işaret ederken yaşantıyı öyküyle bağdaştırır. Hüseyin Su, “içbağlantılarımızı, ‘içhikâyemizi’ nasıl bulup da kuracağımız üzerinde”⁴ düşünmeye davet eder bizi. Öte yandan Randall’ın dikkat çektiği diğer kavram, toplumsal hayatta önemli bir iletişim faktörü olan otobi-yografik dürtüdür. Bunu basitçe “kendini anlatma dürtüsü”⁵ olarak tanımlayabiliriz. Bir yazarın öyküsüne, kişinin gündelik konuşmalarına kendinden parçalar sıkıştırma istenci şeklinde bakılabilir buna. Kişisel hayattaki gündelik anlatımlarda, insanın mutlaka kendisiyle ilgili bir bilgiyi paylaşma istencidir otobi-yografik dürtü. Yazılı ve sözlü iletişimde, öykülerdeki etkinliği ya da varlığı sempatiyi arttırır. Çünkü insan öyküde ve hayatta kendini anlatmayla kuran bir varlıktır. Biz “hikayemizi saptamanın ve anlamının, dışarıya çıkarmanın (yani dıştan içe) ve bir bütün haline getirmenin- hayatta kalmamız, akıl sağlığımız için vazgeçilmez olduğunu”⁶ içten içe hissederiz.

Borchert ve öykücülüğü

Wolfgang Borchert (1921-1947) ideolojik ve kültürel yalancılık/yapmacılık anlayışına, düşünsel bölünge cephe alan özgün bir isim. Alman edebiyatında genç yaşta ölen, hem kendi mücadelesini hem ülkesinin savaşını veren çarpıcı yazarlardan. Yirmi altı yıl yaşadığı dünya tahtasına yüzlerce çivi çakmış bir delikanlı. Çağındaki bunalımı görmüş, hezeyana dokunmuş, II. Dünya Savaşı’nın kaotik havasıyla ciğerlerinin tamamını doldurmuş. Edebiyat yaşamına şiirle başlayan Borchert, yavaş yavaş ontolojik uyumu yakalayacağı öykü ala-

² Milan Kundera, *Roman Sanatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2017, s.128.

³ William L. Randall, *Bizi ‘Biz’ Yapan Hikâyeler*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, s.225.

⁴ Hüseyin Su, *Öykümüzün Hikâyesi*, Hece Yayınları, Ankara, 2000, s.13.

⁵ Randall, a.g.e., s.274.

⁶ Randall, a.g.e., s.230.

nına girmiş. Onun öykülerini betimleyenlerin savaş, ölüm, umut ve mücadele kavramları etrafında dönüp duracakları muhtemeldir. Hakkında en kapsamlı biyografilerden birini hazırlamış olan Gordon Burgess'e göre Borchert'in kişisel ve toplumsal imajı, onun yazarlık kariyerinin başlangıcından beri üç kelimeyle özetlenmiştir; "schrei" (çığlık), "verzweiflung" (kuşku) ve "nihilist/nihilismus"⁷. Hatta bazıları bu sıralamanın sonunda yer alan nihilizm ifadesini "pozitivizm" diyerek inanç alanından deneysel alana taşımak istemiştir. Yine de Borchert, Nazi dönemindeki hapis yıllarından, savaşla belirginleşen insanlık dramından, yıkıntı ve karamsarlık edebiyatından izler taşıyan "Karahindiba", "Çatılar Üstünde Konuşma", "Billbrook" öykülerinde, inançtan uzaklaşıp hiçliğe sığınır. Daha doğrusu hiçlikte duraklar, dinlenir ama daima inancını kaybetmeyen bir kazazedenin umutlarını fısıldar okuruna.

Borchert bir yana Alman edebiyatında öykü, roman ve pek çok türde düzyazı üretmeye başlayan yazarlar, Nazi dönemini takip eden yıllarda gelenekselleşmiş olan "novella" ya da "roman" türüne şüpheyle bakmışlardır. Onlara göre novella -birkaç sayfadan yüzlerce sayfaya kadar anlatılar- Alman yazarlarca geliştirilmiştir. Tarihi geçmiş, eskimiş bir türdür ve kuşkuyla doludur. Oysa onların karşısında Anglo-Amerikan cinsi bir "kısa öykü" vardır, "taze" ve "lekesiz" olmasıyla yenilikçi Alman yazarlar tarafından rağbet görür⁸. Borchert belki de bu yüzden şiir değil de öyküde ısrar etmiştir. Ancak ilk yazı denemelerini şiir alanında yoğunlaştırdığı bilinmektedir. Savaştan ve bireysel bunalmılarından izler ve ağırlıklar taşıyan romantik şiiri dolayısıyla öykülerinden önce Alman yazarlar arasında dikkat çekmeyi başarmıştır. Hatta Amerikan Sivil Savaşı'nın kanlı, karanlık atmosferini, şairane değinilerle eserlerine taşıyan Walt Whitman'la birlikte, bir şairin savaştaki rol ve görevlerine dair düşünceleri tartışılmıştır. Whitman ve Borchert yaşama bakışlarındaki özgürlük hissiyle de benzerler. Köleliğe karşı çıkan, cinsiyet, inanç ve düşünce bakımından eşit ve sevecen bir yaşamın düşlerini kuran Whitman'ın "Song of Myself" (Kendimin Şarkısı) şiiri ile Borchert'in "Billbrook" öyküsü arasında doğrudan bir bağlantı vardır mesela. Whitman'ın şiirinin bir bölümünde, bir çocuğun "Ot nedir" sorusu üzerine verilebilecek cevaplar üzerine fikir yürütülmektedir. Cevap olarak söylenen "Tanrının mendili", "yaratılışın sancağı" gibi benzetmelerin yanında bizi ilgilendiren, "mezarların kesilmemiş güzel saçları" ifadesidir. Borchert, "Billbrook" öyküsünde savaşta yıkılmış bir kentin ölüm pompalayan, kavgalar ve karanlıklara batmış ezik görüntüsünü betimlerken, "ölü parmaklı kentte" canlı olarak yalnız bir şeyin kaldığını söyler ki bu canlı şey ottur, "Bi-

⁷ Gordon Burgess, *The Life and Works of Wolfgang Borchert*, Camden House, United States of America, 2003, s.219.

⁸ Burgess, a.g.e., s.174.

linen ot. Milyonlarca sap. Sıradan. Cılız. Ama yeşil. Ama canlı. Ölülerin saçları gibi canlı”⁹. “Ölülerin saçları” ve “mezarların saçları”, “Billbrook” öyküsüyle Whitman’ın şiiri arasındaki hüznü bağlantıyı işaret eder.

Yıkıntı edebiyatı ve karamsarlık

Borchert’in savaşın acımasız atmosferinde karamsar, endişeli ve korkulu bir ruh hâline bürünerek ‘yıkıntı edebiyatı’nı temsil ettiği söylenebilir. Öykülerine bakarak böyle bir çıkarım yapmak -tamamen karanlığa gömülmeyip ölümüne dek umudu vurguladığını biliyorsak- mümkün. Yazarın ilk düzyazı denemesi olan, doğduğu şehir Hamburg’da 1945/46 yılında yazdığı “Karahindiba” öyküsündeki hapishane atmosferi inancın yitirildiği bir alandır. Yalnızlığın acı çehresi kendini göstermiş, kişiyi bir hücrenin korkulu, katı çaresizliğine mecbur bırakmıştır. Bu yüzden öykünün başkahramanı “Peki ya biz düştüğümüzde hangi iplik tutacak bizi?”¹⁰ diye sorar. Kastettiği ip, modern savaşlar ve insanın bireysel yazgısı arasında acılarla silikleşen kurtuluş ümididir. İpin uzandığı anlamsal yerleşke Tanrısal bir metafordur. Öyküde, daha sonra kendi kendiyile konuşan mahkûmun, hücredeki benliğine seslenmesi söz konusudur. “Sen, 432 numara, insancık; gecenin seni sarhoş etmesine izin verme sakın! Senin korkundur seninle birlikte hücrede duran, başkası değil. Korku ve gece. Gel gör ki korku bir canavardır ve gece de onunla yalnız kaldığımızda bir hayalet kadar korkunç olabilir.”¹¹ Bu ifadeler mahkûmun kaygı dolu bilinçaltını ifşa eder. Kendine seslenişi, benliğindeki korkulu inleyişi vurgular. Otobiyografik dürtü bu inlemelerle ortaya çıkar. Öyküdeki mahkûm, II. Dünya Savaşı sırasında Rus cephesinde yaralanan, Almanya’da yazıları sebebiyle aylarca hapis yatan, difteri ve sarılık hastalıklarıyla uzun süre ıstıraplar çekmiş Borchert’in yansımasıdır. Öyküde sesini duyduğumuz anlatıcının belleği, Borchert’in otobiyografik belleğini çağırıştırır. Hapishane avlusunda, otların arasında rastladığı sarı karahindiba çiçeği, kahramanın umutlanmasını sağlamış, mahkûmun Borchert gibi yılmadan umuda sarılışını anlatmıştır. Özgürlüğünü bile yitirmiş olsa insan, bir çiçekle kendine, hayata yeniden dönebilir. Öyküdeki mahkûm çiçeğe rastlayınca öyle ferahlar ki bütün yüklerini atar üzerinden, “mahkûmiyetinden, yalnızlığından, aşka olan açlığından, yirmi iki yaşının çaresizliğinden, bugününden ve yarınından, dünyadan ve Hristiyanlıktan; evet, Hristiyanlıktan da”¹² kurtulduğunu hisseder. Borchert’in

⁹ Jacqueline O. Padgett, “The Poet in War: Walt Whitman and Wolfgang Borchert”, *Monatshefte*, Cilt 72, Sayı 2, 1980, s.73.

¹⁰ Öykülerden alıntılar için bkz: Wolfgang Borchert, *Bütün Nesirleri Öyküler Denemeler Kaybolmuş Yazılar*, Hece, Ankara, 2018, s.10.

¹¹ Borchert, a.g.e., s.10.

¹² Borchert, a.g.e., s.24.

yaşama tutunması, hikâyesini, yani bireysel savaşını bütün insanlığa bildirebilmesi için yüklerinden kurtulması gerekir ve bu da ancak yazmakla mümkün olabilmıştır. Onun öyküde Hristiyanlıkla kastettiği inanç fikrinin en yoğun biçimi “Tanrı’nın Gözü” öyküsündeki çocuk kahraman aracılığıyla işlenir, açıklanır. Çorba kâsesinin içinde bir morina balığının gözünü fark eden çocuk, annesinden bunun Tanrının gözü olduğunu öğrenir. Annenin kastettiği, balığın gözünün -ilahi bir yaratmayla var olduğu için- Tanrının gözüyle -yani parçasıyla- eş değer olduğudur. Çocuk metaforu anlayamaz. Temel anlamdan hareket ederek -ondan beklenen bir çocuksulukla- büyükbabasının neden öldüğünü sorar göze. Cevap alamaz ve kızar, Tanrının gözünü kâseden düşürür. “Göz yerde yatıyordu. Ve Tanrı’nın gözüydü. Tanrı’nın gözü yerde yatıyordu. Ama hiçbir şey demiyordu. Bir kere daha baktım. Hayır. Hiçbir. Ayağa kalktım. Tanrıya vakit kazandırmak için yavaşça ayağa kalktım.”¹³ diyen çocuk hiçbir cevap alamayınca öfkelenip dışarı çıkar. Buradaki anlatım bir çocuk masumiyeti üzerinden insanın Tanrıdan yüz çevirişini betimler ve bu durum, insanın insanlığa isyanını maskeleymektedir. Ezen, çalan, sömüren, öldüren yani ahlaki normları askıya alıp psikolojik çöküşlerle güçlenen insan, savaşı, açlığı, sakatlığı engelleyemez. Buna karşı koyamadığından Tanrıya hüznünlü bir çaresizlikle bakar. Borchert’in Almanya’sında Adolf Hitler’in saldırgan savaş politikaları, metafizik ve somut dünyanın hercümerç olmasına yol açmıştır. Borchert sık sık bu düşünceler üzerine kurar öyküsünü. Mesela “Çatılar Üstünde Konuşma”da gündelik hayatın sıradan insanlarını kaotik bir yaklaşımla betimler:

“Ve biz inançsızlar, biz kandırılmışlar, tekmelenmişler, ümitsizler ve umursanmazlar (...) Cevapsız biz. Evetten yoksun. Bir memleketten, bir elden yoksun, kalpsizlikler içinde, karanlıklarla çepeçevre sarılmış. Karanlığın, sisin, merhametsiz gündüzün ve kapısız, penceresiz karanlığın eline bırakılmış. Kaçınılmaz biçimde çıkışsız.”¹⁴

Bu pasaj Borchert’in öykülerindeki ‘yıkıntı’ hissinin derinliğini açıklayacak göstergeler içerir sanki. Oadaki otobiyografik sancının izlerini barındırır ve biz okurlar olarak ancak bir kısmına açıklayabiliriz bu izlerin. Eleştirmen-metin-metnin yazarı arasındaki netameli ilişkiyi kurcalayan Said de otobiyografik bulgulardan bahsederken dışarıdan bir kimsenin, yazarı tam olarak anlamasının imkânsızlığını anlatır. Son kertede “bir yazarın iç mücadelelerini gerçekten bilemeyiz” der, ancak “kendisinin zaman zaman geriye dönerek sunduğu ve belki de eksik izahlar hariç”¹⁵ bir bilgisizliktir bu.

¹³ Borchert, a.g.e., s.346.

¹⁴ Borchert, a.g.e., s.44-45.

¹⁵ Said, a.g.e., s.201.

Kent, insan ve savaş

Modern edebiyatta kentin insana dair söyleyecekleri vardır. Hatta bir vücudu, sırrı, sıcaklığı vardır kentin. Borchert'in yaşadığı kentlerin ise daha çok ölüm, unutuş ve acıyla ilişkilendirildiği, Berlin, Hamburg gibi yerlerin insanın dramını temsil ettikleri anlaşılr. Çünkü modern çağda -bu çağ II. Dünya Savaşı'nın elinde derin yaralarla kanamaktaysa- kent korkuyla özdeşleşir. Caddeler, yabancılaşmaya dönüşecek bir korku pompalar insana. Yazarın öykülerinde bu korkunun izlerine rastlarız. Modern kent, taşradan ayrılıp ölüm ve otobi-yografik sancı olarak nitelediğimiz travmalarla kuşatılır. Cioran'a göre "burada söz konusu olan şey" aslında "ölümden kaçıştır, ölümün reddidir. Ne kadar uygarlaşırsa (kelimenin kötü anlamında) ölüm o kadar reddedilir. Kır insanı için, yeryüzünün eski sakinleri için, yaşam ve ölüm aynı düzeyde konumlanı-yordu. Kentli ise aksine ölümü kenara koyar, onu es geçer."¹⁶ Borchert ise tam tersi, ölümü kenara koymaktansa gündemine alan kentlilerle bir öykü dünyası kurmuştur. Daha doğrusu gündemine almak zorunda kalanlarla, kentte savaş-tan kaçamayanlarla anlatmıştır hikâyelerini.

Kenti odağa alan "Sesler Orada Havada, Gecede" başlıklı öyküde tramvay-da yolculuk eden yaşlı bir adam anlatılır. Caddelerde anlamsız sesler duyul-maktadır. Kenti tıka basa dolduran -belki her biri savaşta can vermiş- ölülerin sesleridir bunlar. Yaşlı adam bu duruma kayıtsız kalamayıp tramvayda uyukla-yanlara "diyeceklerimi dinleyin" der, "Ölülerin bunlar, onların sesleri, bir sürü, bir sürü ölünün", ardından devam eder, "Ölüler, bayanlar baylar. Bir sürüler. Geceleyn havada birbirleriyle dalaşıyorlar. Bir sürü, bir sürü ölü. Ve hiçbir yeri yok hiçbirinin. Çünkü tüm kalpler dolu. Ağzına kadar dolu."¹⁷ Kent ve kentli-lerin kalbinde ölenler taşmaktadır artık. Gömülecek yer kalmamıştır. Borchert savaştan çıkmış bir teğmenin, çaresizliğini ve yalnızlığını anlattığı "Uzun Uzun Yollar Boyunca" öyküsünde kentin başka bir boyutuna, vahşiliğine, vur-dumduymazlığına dikkat çeker. Öyküde, 57 kişinin öldüğü Woronesch'ten sağ çıkan tek kişi, Teğmen Fischer'in dramı işlenir. Uzun bir yola çıkmıştır, sürekli yürümektedir Teğmen. İnsanlar şarkılar söyleyip eğlenmekte, kentte taraftar-lar futbol maçı izlemektedir. Kimse ölülerle, açlarla ilgilenmez. "Sevgili Tanrı, çorba ver bana. Sevgili Tanrı, çorba ver bana. Bir kaşıkçık sadece. Bir kaşıkçık sadece."¹⁸ diye inlemektedir genç adam. Kalabalıkların ortasında kendi kendine konuşur, "ben duruyorum ayakta, annesiz yalnız, dalga üzerinde, sallanan dünya dalgasında yalnız Uluyan açlığımla! Ve Woronesch'teki 57'yi tanıyorum. Ben Teğmen Fischer. 25 yaşındayım. Diğerleri GOL ve BARABBAS diye bağı-

¹⁶ E. M. Cioran, *Ezeli Mağlup*, Metis Yayınları, 2007, s.72.

¹⁷ Borchert, a.g.e., s.33.

¹⁸ Borchert, a.g.e., s.202.

ıyor büyük koroda. Bir ben kaldım. Öyle korkunçça kaldım ben.”¹⁹ Borchert, Teğmen üzerinden modern kentin ve hepsinden öte savaşın katı acımasızlığını işaret eder. Kendi yaşamında da bu acımasızlığa maruz kalmıştır.

Borchert’in öykülerinde -hatta kişisel yaşamında- kenti tamamlayan en önemli unsur savaştır. Savaştan dönenlerin, hapishaneden kurtulanların psikolojileridir. “Bu Salı” öyküsünde hiçbir şeyden habersiz, yalnızca öğretmeni ve ödevleriyle meşgul Ulla’nın okuldaki yazı dersleri anlatılırken savaşa dikkat çekilir. Büyük harflerle “SAVAŞTA HER BABA ASKERDİR” yazar kız, “Haf-tada bir salı var. Yılda yüzün yarısı kadar. Ve savaşta bir sürü.”²⁰ diyen anlatıcı ile Ulla, Borchert’in hüznünlü yaşamından belirgin izler taşır. “Billbrook”, “Tu-haf”, “Şişifoş ya da Dayımın Garsonu” gibi öykülerinde savaştan dönenlerin psikolojilerine odaklanan Borchert, “Maria, Hep Maria”, “İçeriden Dışarıya” gibi öykülerinde ise hapishaneden çıkanların durumlarını ele alır. Kent bu öykülerde hep karamsarlık, bezginlik ve hayal kırıklıklarıyla birlikte anlatılmaktadır. Borchert tüm bunları anlatmakla kendi iç huzuruna erişmeye çalışır sanki. Çaresizliğini, gizlediği kırılğan ruhu onarmaya ancak öykünün kurma-ca evreni aracı olabilmektedir. Mesela Pessoa için de benzer bir durum söz ko-nusudur. Kendini anlatırken sesinin duyulduğunu bilmek acısını giderir onun da. “Diyelim ki, beni boğmakta olan bir eli boynumdan söküyorum.”²¹ derken bu durumu ima eder. Ancak Pessoa’dan farklı olarak Borchert umudunu hiçbir zaman kaybetmemiştir. Toplu öykülerinde, baştan sona dek bu umudu taşıdı-ğın sezdirmiştir. Kent tam da bu umudun filizlenebileceği bir yer olabilir ona göre. “Mayısta, Mayısta Ötüyordu Guguk” öyküsünde karamsarlığı askıya alır. “Sokak bize ait” dedikten sonra, “Biz kalbimizi, masumiyetimizi, annemizi, evimizi ve savaşı kaybettik -ama sokağı, sokağımızı asla kaybetmeyiz. O bize ait”²² sözleriyle kente tutunur. Doğduğu kent olan Hamburg üzerine ayrı bir öykü bile yazar. “Bu, taş yığınlarından, çatılardan, pencerelerden, duvar kâğıt-larından, yataklardan, caddelerden, köprülerden ve fenerlerden daha fazlası (...) Var olmak bizim arzumuz (...) Hamburg’daki biz’in biz olduğu gibi olmak”²³ sözleriyle doğduğu kenti yüceltir.

Hem kent hem insan hem de savaşa dair yazarın en büyük söylevi ise “O Zaman Tek Şey Kalır Geriye” adlı metindir. Savaşa karşı duruşun anti-milita-rist bildirgesidir bu. İnsanlara bir savaşın getireceği yıkımlarla ölümlerin önü-ne geçmeleri için yapabilecekleri ilk şeyin “HAYIR” demek olduğunu vurgular.

¹⁹ Borchert, a.g.e., s.216.

²⁰ Borchert, a.g.e., s.133.

²¹ Pessoa, a.g.e., s.31.

²² Borchert, a.g.e., s.185.

²³ Borchert, a.g.e., s.67.

Metinde bu ifade on beş kez tekrarlanır. Her kesimden insanın vazifesidir savaşa hayır demek. Borchert'in acı deneyimlerle ele geçirdiği anahtar kavram, yani 'barış' duygusunun önemini vurgulayan metin, oldukça çarpıcı önermelerle doludur. Savaşın tekrar yaşanmaması ve insanlığın vahşi ayaklar altında çiğnenmemesi için haykırmaktan kurumuş bir gırtlakla, samimi bir istek ve kararlılıkla okuru sarsmaya çalışmaktadır sanki genç yazar.

Yazmasa yaşayacaktı

Wolfgang Borchert öz yaşamında acıyla, hayatın en sert gerçekleriyle erken yaşta tanışmış, öykülerinde otobiyografik sancının çarpıcı izlerini kullanmış özgün bir isim. Öyküleri modern edebiyatı inşa eden Kafkaesk ve Freudyen okumalara oldukça uygun. Genç olmasına rağmen usta bir öykücünün anlatım ve yaratım gücünü sezdirenen bir kurgu dünyasına sahip. Öykülerinin dikkat çeken niteliklerinden biri de yüksek sesle okunmak için yazılmış hissi vermeleri. Bunun nedeni yazarın öyküde 'ritim' ögesini oldukça önemsemesi denebilir. Onun öykülerinde bilinç akışı, yinelemeler, vurgular, iç çözümlemeler, layt-motifler, açıklayıcı ve metnin estetik yönünü besleyici betimlemeler daima bir ritim duygusuyla kullanılır. Borchert ideolojik ve siyasi eleştirilerini ritimle kurduğu bu öykülerindeki çatışmalarla verir. Zaten kendisi de bu çatışmaların ortasındadır. Biz okurlar olarak kendi hikâyelerimizin ortasındayızdır.

William L. Randall "Biz, her şeyin ötesinde bizim hayat hikâyemizin merkezinde olan bir karakteriz."²⁴ demişti. Öyledir de. Borchert'in farkı dürtülerini, iç dünyasını, çaresizliğini ve yalnızlığını öyküleyebilmesi için ciddi fedakârlıklar yapmış, yanlışlık ve haksızlıklara, Nazi döneminin ırkçı politikalarına karşı susmamış, yaşam mücadelesinden son nefesine kadar vazgeçmemiş olmasıdır. Edward Said'in "Okunmak için bir yaşamın keşfedilmesi gerekir; keşfedilmek için, bir yaşama başlanması gerekir."²⁵ sözleriyle anlattığı durum, Borchert için hızlı gerçekleşmiştir. Öldükten sonra ünü Avrupa'ya hızla yayılmış, keşfettiği yaşamla ilgi toplamış ancak bunları göremeyecek kadar erken can vermiştir. Son olarak Modern Türk edebiyatında Vüsat O. Bener, Orhan Duru, Bilge Karasu, Rasim Özdenören, Oğuz Atay gibi yazarlardan, onların çarpıcı öykülerinden zevk alanların Wolfgang Borchert'le ilginç buluşlar yapacaklarını, öykülerinde derin sızılar keşfedeceklerini söyleyebiliriz.

²⁴ Randall, a.g.e., s.175.

²⁵ Said, a.g.e., s.153.

HANDAN ACAR YILDIZ

AMBROSE BIERCE'İN KEŞİŞ VE CELLADIN KIZI ÖYKÜSÜ

Lawrence Durrell'in İskenderiye Dörtlüsü'nün ilki olan *Justine*'de suç felsefesine dair şu harika tespit vardır: “*Suç her zaman kendi bütünleyicisi olan cezaya doğru koşar, mutluluğunu yalnızca orada bulur.*”

Suçun cezayı mutluluk olarak bulması aslında çoğu kez failin suçsuz olduğu ya da fail ile toplumun suç tanımının örtüşmediği durumlar için geçerlidir. Failin fiile yaklaştığı, fiili idrak gücünün arttığı durumlarda toplum fiilin dışına itilir. Toplum bu dışlanma sonucunu, suç tanımıyla faile fatura edebilir. En nihayetinde dünya, cezai karar veren hâkimlerin toplumun en üst tabakasına, bu cezayı uygulayan cellatların ise ot bitmeyen mezarlıklara konumlandırıldığı yerin adıdır. Ambrose Bierce, *Keşiş ve Celladın Kızı*'nda bize bu dünyayı özetler. Bir eserin evrenselliği ile içimizdeki Adem'e dokunması arasında yadsınamaz bağ vardır. Bir eserin içimizdeki Adem'e dokunması ile *bilincin homojenleşmesi* ve *bilincin heterojenleşmesi* arasında da ilişki vardır.

Bilincin homojenleşmesi; aynı zaman diliminde aynı eseri okuyan farklı eğitim düzeyine sahip kişilerin hemen hemen eşit derecede o eserden etkilenebilmesidir. Homojenleşen bilinçten kasıt, eğitim düzeyinin, hayat tecrübesi karşısında daha az önemli hâle gelmesidir. Burada içimizdeki Adem'e dokunulmasından kasıt da budur.

Bilincin heterojenleşmesi; farklı zaman diliminde aynı eserin aynı kişi tarafından okuduğunda farklı karşılık bulmasıdır. Calvino, *Görünmez Kentler*'de; geçmişin (yaşansa dahi bitmediğini) biz hayatta yol aldıkça geçmişin sürekli değişen bir şey (bakışımız değiştiği için) olduğunu söyler.

Dünya edebiyatındaki bütün klasikler birinci ve ikinci basamağa aittir. Yerli edebiyata ait bir eser bu nitelikleri taşıyorsa ünü dünyaya yayılmamış olsa dahi onun evrensel olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. *Keşiş ve Celladın Kızı*'nda parmaklıklı mahkûmiyet kadar toplumlarda parmaklık olmaksı-

zın yaşanan mahkûmiyetten de söz edilir. Daha çok toplumun alt kesimine yönelik sürdürülen parmaklık-sız infaz, yaşam son buluncaya kadar devam eder. Teşbihle gidelim. Toplum büyük bir kömür kütlesini bir yerden başka yere taşıyan insan kitlesi olarak düşünelim. Düşünürken de kitle ve kütle kelimesini zihninizde olabildiğince yaklaştıralım. Kömürün bazı kesimleri ıslak bazı kesimleri ise kuru olsun. Bu toplu taşıma sırasında ıslak kesime denk gelen eller daha fazla kararır. Aslında bu eller sürtünmeden dolayı belki daha fazla acı çekmiştir. Herkes kömür kütlesinden elini çektiğinde eli kirlenmemiş olanlar kirlenmiş olanları haksızca yaftalar. İşte bu tür suçlamalara parmak izi taşımayan suçlar diyebiliriz.

Suçta suçlananın parmak izi yoktur ama kömürün ıslak tarafına denk geldiğinden, yeterince uyanık ve aktif davranmadığı için elleri kararan bu kişiler toplum tarafından kararan eller olarak öne çıkarılır, hatta önde tutulur. Bu kitlenin kütleli taşıması esnasında ise bazılarının tek eli kararır. Bu kişiler kararan tek ellerini gizlemek için toplumun dikkatini iki eli kararanlara çekerler. Toplumda yüceltmek her zaman acı çekmekle ilişkili değildir. Bunu yansıtan *Keşiş ve Celladın Kızı* muhteşem bir imgeyle başlar: Ağaca asılı cesedin başında dönüp duran yırtıcı kuşları, çıkardığı seslerle uzaklaştırmaya çalışan genç bir kıza rastlayan keşiş. Daha sonra manen yokuş aşağı gidecek hikâyesinin başında o keşiş bize der ki: *“Darağacının dibinde ayağım gömüleceğim toprağa basmış gibi içimde bir soğukluk hissettim ama inanan bir keşiş neden darağacının altına gömülsün ki?”*

Keşiş, günü geldiğinde gerçekten o darağacının altına gömülür. Bir cesedin başında başlayan sevgi, sonunda keşişi cesede dönüştürecektir. Genç kıza duyduğu sevgi önce merhametle başlar, ardından tutkuya dönüşür, en sonunda ise sahibini kıskançlığa ve yıkıma sürükler. Manevi anlamda topluluğun en üst kesiminde yer aldığı var sayılan keşiş kilisede dahi dışlanan ve en aşağı kesimde olduğu varsayılan bir kişiyi (kasabadaki celladın kızını) sevmeye başlamıştır. İmkânsız olana doğru çetin bir yolculuğa çıkmıştır. Fakat başlangıçta bu sevginin şeklini kabullenme konusunda direnir. Bunun sadece merhamet kaynaklı bir sevgi olduğuna inanır. *“Bu kıza karşı beslediğim duygunun onu korumakla görevlendirildiğimi gösterdiğinden emin olmasam kâfirden de beter olurum”* demesi bize bu direnişin ne kadar güçlü olduğunu gösterir.

Batı kaynaklı bu metinde tıpkı doğu klasiklerinde olduğu gibi insan sevgisinden Yarattıcı sevgisine ulaşma konusuna değinilir. Kahraman, sevdiği kız için acı çekmekten mutluluk duymaya başlar. Fakat buna inanan sadece kahramanın kendisidir. Ruhaniler, celladı ve kızını günahkâr olarak görmektedirler. Bir keşişin bir “günahkâra” aşkı şu sözlerle dile getirilir: *“Celladı Hristiyanlıkla ilgili en son kişi olarak gören kardeşlerim, aksine beni dünyanın eski ve köklü gelenek-*

lerini yıkmak isteyen bir hayalperest bir aptal olarak nitelendirdiler.” Cellat ve kızı kilisenin karanlık köşesinde dua ya zorlanırken, bu durumu sorgulayan keşiş, Tanrı’nın bize bizim birbiri-mize olduğumuzdan çok daha merhametli olduğunu düşünür. Keşiş annesi ölünce kilisede büyümüş, inançlı, samimi biridir. Bu eseri pek çok eserden farklı kılan, inançla ilgili derin sorgulamaların ve insana dair yüze çarpılan çelişkilerin gerçekten samimi şekilde inanan biri tarafından yapılmasıdır. İnancını yitirmiş ya da inanmayı baştan alaya alan ironi ile zaman zaman karşılaşırız fakat burada sorgulama, içten inanan ve sonradan şüpheye düşen biri tarafından yapılır. Dinle ilgili bütün

sıkıntıların Yaratıcı’nın kurallarından değil, onları yanlış anlayan toplumdan kaynaklandığı ortaya konulur. Toplumun zalimliğinden Yaratıcı sorumlu tutulmaz. Yine de çevrenin çelişkisini anlamaya neden olan duygu güçlü bir sevgidir.

Hikâyenin ilerleyen yerinde iftiraya uğrayan genç kız, babası tarafından kırbaçlanmaya zorlanır. Keşiş, kızın korunmaya en fazla ihtiyaç duyduğu anda ona âşık olmaya başladığını kabullenir. Merhamet, aşka evrilir. Bir keşişte en yoğun bulunması gereken duygu olan merhamet, başka bir güçlü duyguya aşka dönüşür. Burada ilk defa keşişin inancı zarar görür. Tanrı’nın kırbaçlanma olayına izin vermesi inancını sarsar. Babası kızını kırbaçlamamak için diz çöker yalvarır ama kabul edilmez.

En sevilene (Tanrı) ilk büyük isyan başka bir sevilene yüzünden gerçekleşmiştir. Kızın bir aziz olduğuna inanmaya başlar. Diğer keşişler kızın suçlu olduğunu düşünür. İnanç birliği bozulmuştur, aynı yolda yürüdüğü insanlardan ayrılır. Emirlerle itaat *keşişlikte* düzenin temelidir. Kime merhamet edilip edilmeyeceğini bu emirler belirler. İzin verilen kişiye izin verildiği kadar merhamet... Kahraman, merhamet konusunda irade ortaya koyunca her alanda özgürlüğünü ilan etmiş olur. Bunun sonunda sürgünle cezalandırılır. Cezası ticari kâra dönüştürülür. Sadece pederlerin toplamaya yetkili olduğu bitki kökünden pahalı bir likör yapılyordur. Arınmak için inzivaya gönderildiği

verde bu kökü toplamakla görevlendirilir, likörün sırrı titizlikle korunur.

Sevginin hikâye boyunca sahibini nasıl çıldırttığına şahit oluruz. Merhamet ve acıma duygusu aşka, aşk tutkuya, tutku cinayete evrilir. Keşişin ısrar ettiği iyilik onu kötülüğe götürecektir. Böylece iyilik ve kötülük karışır. Zaten onları birbirinden ayırmak ruh ve bedeni ayırmak gibidir. Keşiş, Tanrı'yı görmeye ve onunla konuşmaya başlar. En sonunda genç kızı Tanrı adına öldürür.

Hikâye bir imgeyle zenginleşir. "Soylu Beyaz" isimli ve sadece uçurum kenarında yetişen çiçeği toplamaya çalışan pek çok kişi hayatını kaybeder. Keşişin hapisle cezalandırıldığı sırada ona birkaç tane "soylu beyaz" toplayıp getirmeyi başaran celladın kızı, hikâyenin sonunda keşiş için, ölüm saçan bir soylu beyaza dönüşür. Kendisi de uçurum kenarında yetişen bir çiçek gibi toplumun dışına itilmiştir. Ona ulaşmaya çalışan keşişin uçurumdan aşağı yuvarlanmasına neden olmuştur. Kızı seven keşiş, uçurum çiçeğine sahip olmaya çalışanlar gibi ölür. Bu çiçek uçurum kenarından başka yerde yetişmez. O kadar güzel ve cezbedicidir ki sayısız can alır.

Yoksulluk ve toplumların ikiye bölünmesi evrenseldir. Evrensel olan bu iki konu *homojenleşen bilinçle* tahkiye edildiğinde melodrama düşmekten kurtarılabilir. Bierce'nin hikâyesinde *homojenleşen bilince* rastlarız.

HATİCE BİLDİRİCİ

BENİM SİNEMALARIM

Edebiyat ve sinema kendilerine has imkânlara sahiptir. Edebiyat sözü, sinema görüntüyü sanata dönüştürme işidir dersek abartmış olmayız. Birbirinden farklı yetenekleri gerektirir. Bir bakıma dünya küçük, insanın trajedisi bellidir. Dolayısıyla yazar ve yönetmenin ellerindeki bu araçlarla aynı temada kesişmeleri sık rastlanan bir durumdur. Bu bağlamda, yönetmenlerin kendi senaryolarını yazmaları son derece olağanken yazarların kendi yazdıkları bir eseri, yönetmenliğe soyunup sinemaya aktarması oldukça sıra dışıdır. Bu, farklı iki sanat formunda da bir iddia ortaya koymaktır. Fûruzan tam da bunu yapar. 1972’de kaleme aldığı “Benim Sinemalarım” öyküsünü aynı adla, ressam Gülsün Karamustafa ile birlikte yönetmen sıfatıyla kameraların arkasına geçerek 1990’da sinemaya uyarlar.

Türk sinemasında yönetmenliğini iki kadının ortak üstlendiği ilk ve tek film olan *Benim Sinemalarım*, aynı zamanda her iki sanatçının da ilk ve son filmleridir. Filmin başrollerini Hülya Avşar ile Yaman Okay paylaşır. Film, 1990 Cannes’da Eleştirmenler Haftası ve Altın Kamera Bölümüne katılan 118 film içinden sevilen sekiz filminden biri olarak değerlendirilirken 1991’de Uluslararası İran Fecr Film Festivali’nde, Uluslararası Jüri’den “En İyi İlk Film Jüri Özel Ödülü”nü kazanır. 1991’de Tokyo Uluslararası Film Festivali’nde ise seçilen “En İyi On Asya Filmi” arasında yer alır.

Fûruzan’ın öykücülüğü ve *Benim Sinemalarım*

Fûruzan öykülerinde; toplumdaki sosyal adaletsizliği, buna bağlı olarak oluşan yoksulluğu ve insanların içine düştüğü çıkmazı, ince ayrıntılarda gizli

kalmış insan halleriyle anlatır. Toplumsal ayrışmalara ayna tutar, bu durumu birey üzerinde değerlendirir. Âdeta okurda bir huzursuzluk yaratmayı hedefler. Fûruzan'ın öyküsünü modern yapan bireye odaklanabilme becerisidir. Onun kahramanları uzaktan baktığımızda sıradandır. Ancak Fûruzan; okurunu öykü kişisine yaklaştırdıkça her

bir insanın özel olduğunu, hikâyesinin biricik olduğunu, vazgeçilmez ve bu sebeplerle değerli olduğunu işaret eder. Sanki Fûruzan, bu değerli insanlar içinde en çok kadınları hatta neredeyse en savunmasızları gibi görünen kızları mercek altına alır. “Benim Sinemalarım” da bu bağlamda karakteristik bir Fûruzan öyküsüdür. Baştan şu tespiti yapabiliriz: Fûruzan ve Karamustafa'nın eliyle bir filme dönüşen “Benim Sinemalarım” sinemada öyküden daha fazla bir şey söylemeyi başaramaz.

Uyarlamalarda, yönetmenin eserin konusuna ve temasına yazardan farklı bir bakış açısı getirmesi beklenir. Yönetmenin yorumu buradaki en belirleyici unsurdur. *Benim Sinemalarım*'da yazar ile yönetmenin bakış açısı aynı olduğundan, hatta filmin Türk sinemasının acemiliklerle ve imkânsızlıklarla dolu yıllarında çekilmesinden ve belki yönetmenlerinin ilk tecrübeleri olmasından Nesibe'nin hikâyesi filmle değil, öyküyle iz bırakır.

Öykü, filme kelime kelime aktarılmıştır diyebiliriz. Neredeyse öykü metni senaryo metni olarak da kullanılmış, ayrı bir senaryo yazılmamış hissi oluşur. Örneğin “Kadın ürktü, boynuna doğru çekti hırkasını... Sustu. ... Gereksiz yere hırkasını çekeledi gene.” bu cümlelerin öyküde atmosfer yaratmak amacıyla kullanıldığını anlamak zor değil. Filmde aynı sahne işlenirken Nesibe'yi sormaya gelen komşu kadın bu hareketi en az on kere tekrarlar. Bu hareketin yanında sohbetin de kelime kelime aynı olduğu bu sahnede, öyküde kapıdan girdiği söylenen kedi bile oradadır. Öyküde yakışık alan, anlatıma ruh veren bu cümleler, filmde zorlama bir sahneye dönüşür. İşte yönetmenin getireceği yeni bir yorumla kastedilen, tam bu noktada devreye girer. Yönetmen, görüntünün ve sesin gücünden ilham alarak temaya ulaşırken öykü atmosferinin olduğu gibi filme aktarılması mümkün olmayabilir.

Film ve öyküyü konu bakımından ayıran önemli ve biricik fark, filmde Nesibe'nin sinema tutkusunun görüntü aracılığı ile izleyiciye daha fazla sunulabilmiş olmasıdır. Filmdeki geçmişe dönüşler (flashback) sinema tutkusuna daha uzun odaklanmamızı sağlar.

Döngüsel bir zaman kurgusuna sahip bu iki eserde de Nesibe'nin evi terk ettiği güne daire tamamlanır. Peki, Nesibe evi neden terk eder?

Nesibe

Nesibe, anne ve babası ile Haliç'in kenarında yoksul bir mahalledeki tek göz evlerinde yaşamaktadır. Oldukça güzel on altı yaşında bir genç kızdır. Be-yoğlu'nda tezgâhtarlık yapmaktadır. Son bir yıldır bedenini satarak daha çok para kazanmaya başlamıştır. Nesibe'nin babası işsizdir ve arada bir kazandığının da çoğunu içkiye yatırmaktadır. Neredeyse evi tek başına geçindiren Nesibe, kazancını sorgulamayan anne ve babasının gerçeği içten içe bildikleri halde görmezden geldiklerini düşünür. Eve geç geldiği bir gün annesi ile yüzleşirler. Babası, eve geç geldiğini annesinden öğrendikten sonra Nesibe'yi adam akıllı döver. Annesi ne kadar uğraştıysa da Nesibe'yi babasının elinden çekip alamaz. Bu dayak babasının gerçeğe yüzleşmesidir aslında. Nitekim o dayak atarken Nesibe babasının gözlerinin içine öyle bakar ki ona "Gerçeği başından beri biliyorsun." dediğini anlamamak imkânsız hâle gelir.

Bu dayak sahnesinin sonunda üçü de kendi iç dünyalarına çekilirler. Nesibe yerde iki büklüm kalmış kımıldamamaktadır. Baba camdan dışarıya dalıp gitmiştir. Anne de bir süre suskun kalır. Bu bölüm filmin başarılı sekanslarından biridir. Bu, perdeyle ikiye bölünmüş tek göz odadan ibaret ev, üçünün de hayallerinin mezarı gibi görünmektedir. İzleyiciye yoksulluğun bir çaresizlik olduğu, sosyal problemlerin bir çoğunun temelinde bunun yattığı, bu fırtına sonrası duruluşun sessizliğinde hissettirilebilmiştir.

Nesibe, o gece herkes uyuduktan sonra sessizce evi terk eder. Kendini bir sinemada bulur. Sinemanın kapısında bekleyen hayat kadınına dikkatle inceler. Kendi geleceğini görüyor gibidir. Fuayedeki herkesle beraber Nesibe de sinema salonuna girer. Ancak Nesibe'nin dikkatle süzdüğü kadın, herkes içeri girdiğinde dışarıda kalır. Bu sahne ile Nesibe'nin dışlanmışlığı üzerine bir alegori kurulur.

Film, dairesel döngüsünü tamamlayarak Nesibe'nin evden kaç-

tığı güne, filmin başladığı yere döner. İzleyici onun evi neden ve hangi koşullar altında terk ettiğini anlar. Final sahnesi ile filmin ilk sahnesi aynıdır: Bir grup çocuk neşe içinde dönemin üç boyutlu film canlandırması ile yapılan hareketli tanıtımının ardına düşmüştür. Bu çocuklar mutludurlar, umut etraflarını kuşatmış gibidir. Bütün çocuklar, hayaller ülkesinde yaşamaktadır aynı bir sinema salonundaki seyirciler gibi. Bir gün perde kapanacak ve gerçek hayat başlayacaktır. Ancak bu zaman dilimi sınırlıdır. Büyü bozulacak ve onlar da herkes gibi gerçeğin çetin yüzü ile karşılaşacaktır.

Nesibe'nin sinemada izledikleri, ona içinde yaşadığı yerden başka bir dünya daha olduğunu söyler; sinema salonları başka bir yaşamın habercisidir. Ancak gencecik yaşına rağmen Nesibe, sinemada gördüğü güzel hayatların kendisine uzak olduğunu da farkındadır. Aslında sinema ile gerçek hayat arasındaki fark onun hayallerine uzaklığının bir ölçüsü gibidir. İmkânsızlığı sezen Nesibe, kendisine sunulan ortalama bir hayatı reddedercesine hatta intihar edercesine evi terk edip sokaklara atar kendini.¹

Evi terk ettiği o gece, zaten yavaş yavaş uzaklaştığı ailesinden ve mahallesinden kopan Nesibe, sinemaların bile değiştiğini, kendisinin artık başka bir âleme dâhil olduğunu anlar. Öyküde Nesibe'nin yaşadığı çelişkili durumların içine düşünceleri yoluyla ince ince sızdıktan sonra Fûruzan, "Büyük kentin birbirinden kopuk insanları hiçbir dış özelliği olmayan bu küçük işçi kızı görmez. Kapılardan girenlerin içine karışır Nesibe."² cümleleriyle onu sıradanlaştırıp kalabalığın içine bırakır. Böylece okurun Nesibe ile karşılaşma olasılığının farkına varmasının ve sağında solundaki Nesibe'leri görececek bir göz edinmesinin yolunu açar.

¹ A.g.e, s. 38.

² Fûruzan, *Benim Sinemalarım*, YKY, 2015, s.22.

ÖYKÜ

BEKİR ŞAKİR KONYALI

BALKON MUHABBETİ

Oturmuş, paslı balkon demirini tırnaklıyor Karagöz Şakir. Muzırlık olsun diye değil, koca adam sonuçta, canı sıkılıyor besbelli. Ortadan ikiye ayırdığı iyice seyrelmiş saçlarının gölgesi yüzünde. Sonra doğruluyor birden, geriniyor şöyle bir. Anlatmaya devam ediyor. Hacivat Nuri, kolunu balkon demirine dayamış Şakir'i dinliyor.

Böyle yazınca yani Karagözler Hacivatlar, yüzünü okura dönmüş bir anlatıcı ve rahat cümlelerle girince hikâyeye “de bakayım” diyerek kaykısı geliyor insanın, eğlenceli ve muzip bir şeyler bekliyor haliyle. Ama durum pek de öyle değil. Bir kere Karagöz ve Hacivat'ı ben demedim, meslektaşlarının uydurması. Doğru olan şu: Nuri ve Şakir millî eğitimin millî hocalarındandır. Felsefe hocası Nuri Gürpınar, hepi topu iki hafta süren bir evliliğin ardından yirmi yıllık müzmin bir dul. Müzmin evli Şakir Uluagaç, üç kız babası bir matematik öğretmeni. Yakından bakıldığında görülecektir ki Nuri ve Şakir keskin bir zekâya, ince bir humora işaret edecek denli esprili kişiler de degillerdir üstelik. On yıldır aynı okulda ölüm bizi ayırana dekle nikâh kıymış, didişmeden sevişirler. Karagöz ve Hacivat, onların yapışık ikizleri andıran bu beraberliğinden, dünya yansa bir kalbur samanı yanmaz hallerinden... Şakir, biraz da saflığından ileri gelen lafazanlığı yüzünden Karagöz; Nuri ise koltuk altından eksik etmediği kitaplarından sebep Hacivat. Kısaca böyle... Balkona dönersek:

Karısı Asuman, çocukları alıp annesine gittiği için geç vakitte uyanan Şakir, sigara altlığı yaptığı bir atıştırmanın ardından çıkmıştı balkona. Her ikisi de –Şakir ve Nuri- yüzünü serin bir güneşe vermiş nefesleniyor şimdi. Günlerden Pazar. Şakir, bir anısını daha neşe ve hüzne bandırıp Nuri'ye uzatmış bekliyor.

Karşıda tepesi karlanmış koca bir dağ, duvağının ardından bakan bir gelin başı olmuş uzaktan izliyor onları. Yolunu şaşırmış ya da geç kalmış bir kuş sürüsü alçaktan güneye uçuyor. Yolda park halinde sıra sıra otomobiller, şoförünü alan uzaklaşıyor. Bir güvercin henüz perdeleri açılmamış karşı pencere-

nin pervazına konuyor, sonra ikincisi. Nuri, bunları bir yapbozun parçalarıymış gibi dinlediği Şakir'in anısına büyük resimde yer ararken görüyor. Şakir'in başı önünde yine. Can sıkıntısını erteleyen paslı balkon demiriyle meşgul. Arından can sıkıntısının kendisi oluyor paslı demir.

Şundan: İki yıl önce Şakir, balkon demirlerini boyarken karısı kıl fırça al diye tembihlemişti. Boyayı demirin her yerine yedirmezsen bulduğu boşluktan pas yapar demişti. Şakir'in karısına söylediği “hı hı tabi canım”ı balkona geçene kadar sürdü. Ben bilirim işimi, derken kendi kendine -bu sebepsiz ve anlamsız özgüvenle- horozlanmak değildi niyeti. Her zamanki tez canlılığı, üşengeçliği, pintiliği işte... Ama şimdi beceriksizliğinden, tedbirsizliğinden ziyade, Asuman'ın kendisine keseceği fatura sıkıyor canını. İtirazlar arıyor, yetiştirilecek cevaplar... bulamayınca:

“Uslu sözü dinlemeyen ulurmuş. Yok ya... Ulan ben senin gönlünü almak için haklıymışsın diyorum. Haklı olduğun için değil ya edepsiz!” diyor paslı demir parçasını eliyle sertçe rendelerken. Nuri, büyük resmi bir kenara koyup önündeki masada yer alan telefona daha bir yakınlaşmak için uzanırken soruyor: “Sen bi anlat hele Karagözüm, nedir mesele?”

Dün akşamdan beri bunu bekliyor Şakir. Biliyor ki böyle durumlarda onu dinleyecek iki kişi var şu hayatta: Biri Nuri, öteki kendi. Dün akşamüzeri buluştuklarında Nuri'nin “Hayırdır aslanım, çoluk çocuk nerede?” sorusunu “Boşver ya, bildiğin teraneler!..” diye cevaplayınca üstelememişti Nuri. Alıştığı bir şeydi ne de olsa. Okuldan dedikodularla, tavla şakırtısıyla da dağılmıştı zaten Şakir'in teranesi. Ama şu paslı balkon demiri yok mu, hatırlatıveriyor ona şimdi birden her şeyi. Anlatmaya başlıyor, her zamanki gibi ta cemaziyülevvelinden:

— Biliyorsun benim çocukluğu... Baba yok. (Derken balkon mermerine dökülen demir tozlarını üflüyor, eğildiği için arka ayakları kalkmış sandalye de arkasına yaslanırken zemine oturuyor yeniden) Sinirleri yorgun, kemikli bir anneyle büyürken koca İstanbul'da, bir komşumuz var mahallede, aynı zamanda annemin ahbabı: Şükriye teyze. Bu kadın, annemin üşüttüğü içimi eldir yabandır demeden özünden bir şefkatle, yazıktırla ısıtmış bir kadını Nuri-ciğim. Bir çocukluk armağan etmiş ki bana: kör gecelerde mum ışığı... (Gözünü ve sesini daldırdığı çocukluğundan alıp) Dur çay vardı ocakta unutmayayım, diyerek mutfığa geçiyor.

Karşı apartmanın balkonunda bir afacan, iki ucunu mandalladığı boş naylon poşetleri balkon demirlerinin arasından salıyor bir bir. Poşetlerin paraşüt gibi süzülüşü hoşuna gidiyor çocuğun, Nuri'nin de. Bugün rüzgâr olmadığı için kısa sürüyor bu seyir. Salınan poşetler iki apartman arasında arsız otlar, pet şişeler, boş bira kutuları ile dolu boş arsa yerine kaldırıma düşüyor. Yoldan

gelip geçenlerin yukarı baktıklarını fark eden çocuk, içeri kaçıyor. Nuri gülerken balkon kapısını açan Şakir'in kendisinden önce cümlesi giriyor balkona:

— Ne diyordum, he! (Nuri toparlanıyor. Hiçbir şey olmamış gibi)

— Evet, diyor.

— Şimdi bu kadıncağız, aramış annemi yıllar sonra. Ama oraya geçmeden önce bir şey daha anlatmalıyım sana. (Nuri, yine gülmeye başlıyor. Şakir diklenir gibi)

— Ne oldu ki, niye gülüyorsun?

— Ya yok, senin şu anlatma hevesini, iştahını düşününce...

— Eee...

— Diyorum ki, öğretmen değil oyuncu olmalıymışsın sen

— Yav bırak mavalı! diye geçiştirerek Nuri'yi, devam ediyor kaldığı yerden Şakir. Delikanlılık çağlarım... Şükriye teyzenin kocası hastanede, durumu ağırmış. Annem diyor bunu bana, evi temizlerken. Şu çamaşırlarını topla, der gibi. Durur muyum, hemen ertesi gün hastaneye gittim. Beni görünce sevindi kadıncağız. Neşesiz ve yorgundu haliyle. Geçen yıllar yüzünü eskitmiş ama bakışları hâlâ aynı Şükriye teyzenin. (Nuri bakıyor ki koşar adımlarla gidiyor Şakir, her zamanki gibi, araya giriyor; durdurmak, oyalamak istiyor onu. İstiyor ki muhabbet bitmesin. İstiyor ki bazı cümleler güneşlensin, açılsın, büyüsün, şöyle bir serpilsin. Soruyor.)

— Bu da şaşılası gerçekten. İnsanda her şey değişiyor da şu kaş göz, bakış değişmiyor değil mi Karagöz'üm?

— Sorma... O an ne hissettim biliyor musun? -duruyor bir an, kelime arıyor- Biraz daha yaklaşısam Şükriye teyzeye, silsem ellerimle gözlerinin camını, üflesem hafiften, sanki çocukluğum çıkacak içinden. (Nuri'nin eşelemesine fırsat tanımadan dilinde bir 'neyse'yle atlayıveriyor sözünün üzerinden.) Allah biliyor giderken niyetim ziyareti kısa tutmaktı. Sağ olsun bırakmadı kadıncağız. Bir hasta ziyareti için uzun sayılacak bir sohbete oturttu beni. Yine o konuşturandı, ben konuşan. Güya yük almaya gelmiştim ama çıkarken yükü alınan ben olmuşum. Elini öpüp ayrılmazdan evvel son bir kez daha geçmiş olsun dedim, sarıldık kucaklaştık. Akşam oldu. Anneme anlattım bunu. "Öyle mi?" dedi "Ben de geçen aradım, geçmiş olsun dedim telefonda, gelmeme gerek var mı dedim. Yok, dedi" diyor. Düşünebiliyor musun? (Nuri'nin yüzünde acı bir gülümseme) Dostun olacak yakınlıkta, üzerimizde emeği olan bir arkadaşının kocası ölüm döşeginde ve sen gitmiyor, telefonda "Gelmeme gerek var mı?" diyorsun. Sorsam "Şimdi yaz mevsimi, dolmuşlarda perişan olurum bu yaşta" diyecek, biliyorum. Annemin bencilliğinden iğreniyorum o an. "Yuh!" diyorum. "O yuh'u yuttururum sana!" diyor, "Önündeki yemeğini ye. Büyükle-rin işine de burnunu sokma!" (Nuri, Şakir'e annesini haklı gösterecek sebepler

ararken, böylece dura dura uzatmayı düşünürken hikâyeyi, Şakir kaçanı kovalamanın peşinde atlayıp geçmişti orayı çoktan. Yanına Nuri'yi de alarak devam ediyordu koşusuna.) Bana geçenlerde anlattığın Muhsin amcanın sözleri geliyor aklıma, hatırlıyor musun?

— Hangisiydi, diyor Nuri.

— Hani şu babanı geçen ay kansere yakalanmış bir köylüsünün yanına götürmüşsün. Adamcağız ölmek üzere...

— He he, hatırladım.

— Şimdi dostum, sen dönüş yolunda soruyorsun Muhsin amcaya: “Nereden tanıyorsun bu adamı baba?” Yani “Seni bir hastalık haberiyle ta buralara getiren ne?” anlamında... Ki o güne dek sana, “Oğlum beni şuraya götürür müsün arabanla?” dememiş bir güne bir gün. Ne diyordu Muhsin amca?

— O adam köyde, askerdeyken bana mektup yazan tek kişiydi. (Cümlenin sonunu beraber söylüyorlar.)

— Yaa, işte dostum! Sen olsan şaşırmaz mısın? Ki Şükriye teyzenin yaptığı bir mektuptan çok çok fazla... Neyse işte bu kadıncağız yıllar sonra geçenlerde annemi arıyor. (Böyledir Şakir, ortaya bir hüznün koyar, neyse der atlayıverir üstünden. Bunu niye yapar? Muhabbeti yemlemek için mi demlemek için mi, bilemiyor Nuri) Annem Kütahya’da, bizimle. Şükriye teyze, Antalya’da bir akrabasında. İstanbul’a dönerken görmek istiyor annemi. Bu arada Kütahya’da tanışları var Şükriye teyzenin, İstanbul’a onlarla dönecek. Yalnız şöyle bir sorun var. Kadın arabasıyla gitmiş Antalya’ya. Daha doğrusu bir yakını onu götürmüş, uzun yola çıkacak mecali de cesareti de yok kadının. Şimdi birinin onu oradan arabasıyla alıp Kütahya’ya getirmesi gerekiyor. (Nuri’nin dilinde Şakir’i isteklendiren bir e, hem de çengelli ünlemler) O biri ben oluyorum işte. Şükriye teyze “Şakir gelemmez mi, Nurtenciğim?” diyor anneme. Annem de “Ah kardeşim, nasıl gelsin? Çocuk ders veriyor, işi başından aşkın.” diyor. Olan biteni akşam yemekte anlatıyor bana. Giderim, diyorum. “Ne?! Saçmalama oğlum!” diyor annem. “Gider, onu getiririm.” diyorum. Bu kez Asuman da itiraz ediyor ama kararlıyım. Evden çıkarken yüzüme bile bakmıyorlar. Asuman’ın “Cehennem dibine kadar yolun var!” bağırmasıyla annemin “Nerden dedim!” pişmanlığı alevlense de ben gece otobüs biletini alıyorum. Sabah yedide Antalya’dayım, içim içime sığmıyor. Nasıl heyecanlıyım bir bilsen! Nerden bak-san yirmi yirmi beş yıl olmuştur görüşmeyeli. İçimde çocuksu bir heyecan, arıyorum Şükriye teyzeyi. Nezaketli ve mesafeli bir sesle açıyor telefonu. E tabi bilinmeyen bir numara, sabah mahmurluğu da var, olabilir yani. Kendimi tanıtırım, hatırlıyor. Tedirginliği geçse de mesafeli nezaketi hâlâ sesinde. Hani ocağı birden kısırırısın de kaban süt düşüverir ya dibine, bende de öyle bir hal. Ama sönüversem de içime belli etmiyorum.

— Haberlidir belki kadıncağız, diyor Nuri

— Nası yani?!..

— Ya sen bir hışımla çıkmışsın ya evden. Annen aramıştır kadını. Bizim Şakir geliyor seni almaya demiştir...

— İyi de buluşuyoruz. Öpüyorum elini, yine aynı. Hoş geldin hoş bulduk, daha daha nasılsından ötesi yok. Hoşumuz beş olmuyor bir türlü. Vay bana ördek mi dedin diyecem, ama bulut da yok havada. İşin açıkçası kadının yüzü, gülüşü, ıslıl ıslıl güneşli ama ısıtmıyor işte içimi. Bir bit yeniği var bu işte, bu Şükriye Hanım o Şükriye teyze değil de çözemiyorum bir türlü. Uzun etmeyeyim, alıyorum Şükriye hanımı, bindiriyorum arabasına, dinlenmeden çıkıyoruz yola. Altımızda döküntü bir araba... Hava sıcak, arabada klima yok, düzde kamyonlar solluyor bizi, yokuşta elliye geçemiyoruz. Sigarasızlık başıma vuruyor. Kadını rahatsız etmemek için neredeyse yol boyu her benzinliğe çekip mola veriyorum. Evden apar topar çıkmışım, üzerimde kredi kartı yok, cebimdeki para tuvalete gitmelik. Acıkıyorum da bir yandan, bir şey de diyemiyorum, ayıp olur kadına diye. Yine böyle yolda durduğumuz bir yerde kadın “Evladım açsan bir şeyler yiyelim şurdan!” diyor. “Zahmet etmeyin teyzeciğim” diyorum nezaketen. Üstelese, “E, peki!” diyeceğim. İki etmiyor kadın. Öyle ya, diyor “Şunun şurasında bir buçuk saat kaldı Kütahya’ya, gidince yeriz.” Bir yerde daha duruyoruz. “Buranın tatlısı meşhurdur, ısmarlayayım mı sana?” diyor. “Siz bilirsiniz.” diyorum. “Bu sıcakta da tatlı yenmez ki di mi ama?” diyor. (Nuri gülüyor). Burnumdan soluyorum adamım.

— Yahu belki kadıncağızın da parası yoktur Karagözüm.

— Yok ya, anlatıcam dur bi hele... Neyse, Kütahya’ya geldik. Arabadan indik, eve çıkacağız. Kadın ne yaptı biliyor musun?

— Ne, dedi merakla Nuri

— Çantasından bir cüzdan çıkardı. Fermuarını açarken küstah bir kibirle, yükünü evine kadar taşıyan bir hamalın kokusundan rahatsız olmuş gibi, kendini uzaklaştırarak benden “Şimdi ne vericez sana?” dedi. “Nasıl? Anlamadım.” dedim. “E, buraya kadar getirdin ya, borcumuz ne yani?” diyor. “Ne borcu teyze, yok öyle bir şey” dedim. “Ha, öyle mi?!” diyerek şaşırdı kadın. Yaptığından utanacak ve benden özür dileyecek diyorum içimden. “İyi peki o zaman, sağ ol.” dedi istemeye istemeye.

Gülüşmeleri soğur soğumaz Nuri giriyor söze (bir hamle daha Şakir’e):

— Yalnız şu babamın hikâyesine bir açıklık getirmeli Karagözüm. Ben bunu kime anlatsam yüzlerinde beliren, ‘vay be ne dostluklar varmış eskiden’in kaş kaldıran hayreti oluyor. Ben de hikâyeye halel gelmesin, dinleyenlerin hayranlıkları dağılmasın diye ses etmedim şimdiye kadar. Olur ya uzun süredir aramadığı bir ahababını arayası gelir adamın, iş yerinde arkadaşına bir

gölümseyiverir mesela ya da ne bileyim o geceliğine güler yüzüyle şaşırtıverir evde onu bekleyenleri. Ben de nasiplenirim bundan. E gururlanırım da belki. Ne de olsa bir yalan söyledim ve değişti dünya.

— Yalan mıydı yani bu mesele, diyor Şakir hışımla, oğlum doğruyu söyle bak... O dinleyenlerden biri de bendim. Ta Antalya'ya gittim yav... Nuri, kahkahasını bastırarak:

— Yok yok, yalan değil de hikâye bundan ibaret değil. Babam aynen böyle dedi. Ama o mektup yazma işi dinleyenlerin hayal ettiği gibi değildi.

— Nası yani? Ya uzun etmesene...

— İşin aslı şu: Babamın bu ölüm döşeğindeki ahbabı, babaannemin “oğlum Muhsin nasılsın iyi misin sen de bizden soracak olursan”la başlayıp evden ve köyden haberlerle devam edip gözlerinden öperimle biten sesini yazıya döken adam. O devirde köyde okuma yazma bilen çok olmadığı için babaannem de bu delikanlıyı çağırır mektubunu yazdırmış, çıkarken de eline birkaç öteberi verir, gönlünü hoş edermiş. (Kısa süren bir suskunluğun ardından devam ediyor Nuri) Ya şimdi düşündüm de aslında bu haliyle daha çarpıcı değil mi hikâye? Evet, babam habbeyi kubbe yapmış belli ki. Ama bu kadirşinaslık daha büyük değil mi? Buncacık bir jesti büyük bir iyilik gibi gösteren nedir ona, minnet mi, ödev ahlakı mı?

Nuri devam ederken kirli kanı alıp temiz kanı pompalayan bir kalp gibi durmadan çalışan otobüsler, otogarın bir kapısından girip diğerinden çıkıyor. Şakir'in gözü bu akışı tıkayan bir otomobile takılıyor. Nuri'nin kafa karıştıran-üstelik hiç de gereği olmayan-kelime oyunlarından uzaklaşıyor. Aynı zamanda trafikte bir ada vazifesi gören fiskiye büyükçe bir havuzun kenarında orta yerde bıkılmış, bezmiş, yol yorgunu bir Tofaş: Bırakın beni ölem, diyor. Dört delikanlı geçmiş arkasına, kalp masajı yapar gibi itekliyor arabayı. Dillerinde sanki bir şarkı: *Ben sensiz yaşayamam hayatımsın canımsın...* Şakir gördüklerine gülüyor, Nuri bunu görmüyor. Gülüp geçmeyi seviyor Şakir, anlatıp geçmeyi, yürüyüp geçmeyi... Nuri yol boş da olsa duruyor kırmızılarda. Hep bir anahtar arıyor Şakir'in yürüdüğü yollarda, bilmiyor ki hayat kilit tutmuyor. Ne zaman anlatmaya dursa Şakir, Nuri'nin elinde bir harita, bir cetvel: kaybolmadan bulmak istiyor. Bir sonuç cümlesine daha varmış çoktan, devam ediyor:

— Yani sen Şükriye teyzeyi alıp getirmek için daha haklısın şimdi Karagözüm. Onu da hoş gör hem; görüşsüz, bilişsiz, habersiz geçen onca yılda kim bilir neler yaşadı kadıncağыз? Neler birikti, neler biriktirdi insana dair? Şu an fark etmesen de bence, o karanlık birikintiye bir ışık düşürdün sen. Değilse de dert etmeye değmez, tohum at geç *bitmezse toprak utansın*. (Şakir'in sıkıldığını fark etmiş olacak ki başka bir yerden devam ediyor) Yalnız ben şeyi anlamadım. Asuman'la ne alakası var bunların, çocukları niye alıp gidiyor? Sen onu bir anlat hele.

“Anlat”ı duyan Şakir, kafasını karıştıran soruları geride bırakıyor, oysa başka sorular da var sonradan aklına gelecek: Babaannenin delikanlının gönlünü hoş etmek için evden verdiği birkaç öteberiyi Nuri’ye söyleyen kim, babası mı, babaannesi mi; yoksa bunu da mı Nuri uyduruyor? Anlatma iştahı düşünmeye engel olur, bunu bilmiyor Şakir. Devam ediyor yeniden devir kazandırıp anlatısına:

— Ya... Geldiğimin akşamı buna, “Haklıymışsın” diyorum, gönlünü almak için. Çemkirdi. “Haklıyım tabii, yeni mi anladın? Uslu sözün dinlemeyen ulurmuş. Ulu sen de aklın başına gelsin!” diye şarladı, sonra da çıktı gitti işte. (Nuri’nin he demesine bile fırsat bırakmadan) Yav dostum, bana bi on dakika ver. Sürekli arayıp duruyor Asuman. Özür dileyecek belli ki, ben ettim sen etme diyecek, ona bi döneyim seni tekrar ararım.

— He... he... tabi... tabi... diyor Nuri, her virgölün arasına girerek. Şakir’in son cümlesi:

— Daha annemi anlatmadım, dur hele...

Böyle diyerek Şakir de bir virgülle kapatıyor telefonu. Ancak bu virgülle her olaylı hikâyenin aradığı bir finali mi hatırlatıyor; yoksa Nuri’yi mi kendine bağlıyor, anlaşılmıyor. Gülüşü gülümsemeye çekilen Nuri’nin gözü, konuşmalarından yorulan telefonundaki uyarıya kayıyor önce [batarya zayıf!] sonra dışarıya.

Çocuk elinde poşetlerle yine balkona çıkıyor. Karşı pencerenin perdeleri açılıyor, güvercinlerin kanatları... Arabalar iyice seyrelmiş artık, yol rahat bir nefes alıyor. Boş arsa hâlâ müteahhidini bekliyor ve dağ uzak bir karşıda öylece duruyor.

İLK KİTAP SÖYLEŞİSİ

Biliriz ki insan insanın hem kurdu hem yurdudur.

Bekir Şakir Konyalı

BEKİR ŞAKİR KONYALI İLE BOŞ PENCERE ÜZERİNE

Konuşan: Mustafa Karaosmanoğlu

Bekir Şakir Konyalı benim için bir arkadaş, okuyucu için bir sanatçı ve öğrencileri için bir akademisyen. Sanatçılığının en ayırıcı özelliği olması hasebiyle diğer iki unsuru da bizim indimizde besleyen tarafı orası. Bekir Şakir Konyalı bir sestem bir heceye, bir heceden bir kelimeye ve bir kelimedem bir öyküye saçaklanacak anlam sığasına sahip bir yazın ve düşün adamı. Bu dola-yımda yazmış olduğu Boş Pencere kitabını uğraşımızın odağına alarak kendi-siyle sanat ve düşünce eksenli bir yolculuğa çıkmayı yeğledik.

Mustafa Karaosmanoğlu: Efendim, ilk öykü kitabınız Boş Pencere ekseninde -daha evvelinde Edebî Mekânın Poetikası adında edebiyat eleştirisi niteliğindeki kita-bınızı aklımızda tutarak- Heceöykü dergisi adına bir söyleşide bulunmak istiyorum. Evvela şuradan başlayabiliriz.

Bizler temelde; zihnimizde olanla nesnel olanın birleşiminden bir gerçeklik oluşturu-yoruz. Ve bunun ömrümüz tarafından deneyimlenmesine de hayat diyoruz. Özele doğru inince kendi tekilliğimizde karşıladığımız bu yalıtılmış hayatımıza “bireysel hayat”, herkes-lerin bu kendi özellerini başkalarının özellerini görece etkileyecek biçimde onların alanına sokma girişimine bütünüyle ‘sosyal hayat’ diyoruz. Bir bakıma bizim diğerlerinin hayatına yaptığımız tacizler ötekinin -hadi daha bir yumuşatarak söyleyelim- karşıdakinin toplum-daki durduğu yeri tayin edip etkiliyor. Bu durumda bir yazar bu tacizi sanırım normal in-sanlarınkinden biraz daha ileri bir boyuta doğru taşıyor ve bahse konu işlemi kelimelerini yazıya geçirip bir tür ölümsüzleştirerek yapıyor. Ben sizin hikâyelerinizde de bu tip toplumu taciz eden yerler görüyorum, ne dersiniz? Sizce bunlar topluma el uzatmanın yazarcası mı?

Bekir Şakir Konyalı: Soruyu anlamaya çalışırken önceki bir konuşmamızı hatırladım. Orada Mevlana ya da Yunus’un bugün bizi taciz ettiğini söylemişsiniz. Bu anlamıyla taciz, ötekine baskı kuran bir şiddetten ziyade muhatabının kon-forunu bozan, onu alışılageldiği anlam evreninden uzaklaştıran bir karşılaşmaya, dokunuşa işaret ediyor. Buradan bakıldığında denilebilir ki kurmaca eserler, ben

ve öteki arasındaki mümkün ya da muhtemel karşılaşmaların izini farklı farklı tasarımlarla (projeksiyon) süren metinlerdir. Ben nerde biter öteki nerede başların sınırlarının tayin edilemezliği ya da herhangi bir tayin girişiminin ürettiği problemler kurmaca yazarına sonsuz denecek sayıda karşılaşmalar üretir. Bu bağlamda yazarın çabası, bir el uzatmadan ziyade bu karşılaşmalar arasında bağ kurmaya yeltenen bir hamle, bu bağların neden ve nasıl kurulduğunu ve çözüldüğünü anlamaya çalışan bir dikkat olarak görünüyor bana. Ancak bu bağ kimi öykülerde ben ve öteki arasındaki bir ‘alışveriş’i kimilerinde ise bir ‘itişkakış’ı açığa çıkarıyor olabilir. Bu da anlaşılabilir çünkü biliriz ki insan insanın hem kurdu hem yurdudur. Biz insanlar kurduğumuz ilişkilerde kimi zaman ısıtır, kimi zaman ısıtır, kimi zaman da üşütürüz. *Boş Pencere*’deki öyküler bu anlamıyla bir dokuma, dokunma, dokunamama denemeleri diyebilirim. Isınmanın, ısınmanın ve üşümenin geçişken halleri de denebilir.

Yalnız sorunuzda geçen “beklenmedik bir yerde makas değişiklikleri ile gözlemlenebilecek bir taraf” ifadesini tam anlayamadım...

Şöyle açayım: “Babam Geliyor Ağabeyimle Kol Kola” öyküsünde 38. sahifeyi sürerken -‘sırtını güneşe vermiş’le başlayıp ‘başı bir o yana bir bu yana, çarçabuk... gük!’- ile biten, öykünün kendi iç yapısına uygun, o şiirimsi ve italik uzun cümlelerin sonunda ‘yüz yüz elli metre bana doğru yol boyu, enli bir aile... yürürken çekirdek... çekirdekli enli bir aile yürürken yol boyu...’ diye devam eden diğer paragrafta olduğu gibi veya benim öyle hissettiğim üzere; yazım serüveni devam ederken belli bir yerde tıkanıldığını hissetmiş veya yine yazma fiili üzerindeyken aklınıza gelen ayrık ya

da bir o kadar yaratıcı bir fikir veya bir cümleinin peşinden gitmişsiniz gibi geldi bana, yanılıyor muyum?

Oradaki ifadeler dediğiniz gibi bir tıkanmayı başka bir noktaya sıçrayarak aşma ya da daha doğurgan başka bir cümleinin peşine düşme midir? Belki de. Ama bana öyle geliyor ki bu tıkanma, bir yazar olarak benden değil, öyküdeki karakterden kaynaklanıyor. Eskilerin deyimiyle iktiza-yı hâl olarak yani.

İstiyorum ki karakterin gerginliği kelimeleri de gersin, onun telaşı kelimeleri de telaşlandırsın. Kelimeleri atmosferle atmosferi kelimelerle harmanlamak öykü kurarken hoşuma giden bir oyun. Yahya Kemal'in şiir için tespit ettiği "mısraı güya hissin ta kendisi imiş gibi yoğurmak" dediği duruma benziyor sanki. Geçen Ömer Seyfettin'in "Eleğimsağma" öyküsünü okurken fark ettim. Öyküdeki başkarakter Ayşe, eleğimsağmanın altından geçmek için koşarken kelimeler de koşuyordu sanki. Aynı kullanımı Adalet Ağaoğlu'nun *Ruh Üşümesi*'nde de görmüştüm. Romanda Eric Satie'nin bir parçasından bahsediyordu. O parçayı açtım ve o müzik eşliğinde okudum ilgili yerleri. Oralarda anlatının da müzik gibi kabarıp alçaldığını fark ettim. Şair olmanız hasebiyle sizin çok daha iyi sezebileceğiniz bir durum bu.

Böyle derken kastım kelimenin sessel gücünden faydalanan bir imge olarak hüzzam, buselik, nihavent, sultanîyegâh gibi müzikle ilgili birtakım kelimelerin, terimlerin şiirde yer alması değil. Kastım, bir müzikal eserin zaman içinde açılan, yayılan ritim ve ahenginin izini kelimelerde sürmek. Anlamı; müziği görsel, anlatıyı işitsel bir alana çeken bir ara noktada, kelimedede, kelimayle kurcalamak.

Bence öykülerinizin içinde başını kaldıran ve ben hikmete gidiyorum, bunun hayatta bir yeri var diyebileceğimiz bazı ifadeler var. Yani öykünüzde sık sık çapraz okumaların yapıldığı intibayı veren bir zemin yapı var. Belki de öykünün eğitici özelliği böylelikle belirgin bir hale gelmiş oluyor. Siz okurunuz hadi gel şimdi şuralara gidelim diye bir teklifte bulunmayı ne tür bir davranış olarak görüyorsunuz? Yoksa hikemi olmakla didaktik olmanın arasında bir üçüncü alanın olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Biz hikmeti 'bilgililik'ten daha fazla ve farklı bir şey olarak 'bilgelik' anlamında kullanıyoruz. Sanat bilgilendirmez, bilinçlendirir deriz mesela. Bu bağlamda şiirin şuurla ilişkisini söz konusu eden yorumları da hatırlayabiliriz. Bilgilenme ve bilgilendirmeyi didaktik olanla eşleştirirsek sanatın doğası itibariyle didaktik ol(a)madığını fark ederiz. Öyleyse sanatın bilinçte yurt tutan bilgelikle (hikmet) daha yakın bir teması var diyebiliriz ve sorabiliriz: Nedir bu farklı ya da fazla olan? Bu temas nereden?

Anladığım şu: 'Bilme'yi bünyesine katarak 'anlama' katına yükselen bilinç, bilgeliliğin sofrasından beslenir. Didaktik olanla hikemi olan arasında yaptığımız bu ayrımı varsayarak konuştuğumuzda birbirine etki eden bilme

(didaktik olan) ve anlamının (hikemi olan) birbirine indirgenemediğini fark ederiz. Öğrenmek için okuruz söz gelimi ama anlamak için kulak veririz, kulak kesiliriz. Bir şeyin yakınımıza gelivermesi, bize beni duy, beni gör demesi, bize bir şey söylemesi, bizimle konuşması bilmek değil anlamak ister. Didaktik olarak bilmek için yakınlaşmak, yakınına varmak gerekli değildir. Ama anlamak için bu vazgeçilmezdir. Bu (yakınlaşma) gerçekleştiğinde şöyle bir şey olur. Biz aleladdenin (özdeşlik) içindeki fevkaladeyi (ayrım) fark ederiz. Doğru anlıyorsam, hikmet böyle bir şey. Başka bir deyişle hikmet; olagelende, söyle-negelende, zaten söylenmiş olanda henüz söylenmemiş olanı fark etmektir. Bu felsefede olur, hikâyede olur, şiirde olur, romanda olur...

Şayet dediğin gibi varsa benim öykülerimde hikmet-amiz deyişler, bu karakterin içinde bulunduğu durumu yorumlama, diğer bir deyişle yakınına getirme, anlamaya çalışma hallerindendir.

Ancak *Boş Pencere*'de -özellikle *Küçürek Dalışlar*'da- daha çok belirginleşen bir şey var. Buna hikmet okur ilişkisi, okurun hikmeti olarak bakabiliriz. Hikmet dediğim gibi söylenmiş olanda söylenmemiş olanı fark etmekse, bu sadece yazarla veya kurgu içinde karakterin yaptığı bir yorumla sınırlanamaz demektir. Okur da (kurgusal) bir eserle karşılaştığında hâlâ söylenmiş olanda söylenmemiş olanı keşfetme veya belki üretme şeklinde anlam dünyasına aktif olarak katılmak durumundadır. Aksi halde hikmet, 'verili' olan yani okurun karşısında duran bir 'şey' gibi görünmeye başlar. Oysa hikmet, okurun metnin anlam dünyasına aktif veya bir bakıma yaratıcı okuma formunda katılımıyla açığa çıkar. Yani hikmet, denizden bir incinin dalgıç aracılığıyla çıkarılması

gibi bir şey değildir. Aksine o, bir “hal”dir (event, olay, hadise). Metin ve okurun metnin konusu üzerinde söyleşiye girdikleri esnada okurun metnin konusunun (varlığın) tezahürüne imkân tanınması, onu fark etmesi esnasında açığa çıkmaya başlayan bir hal... Yani metinde söz konusu edilen varlığın, okurun dilinde veya kavrayışında dile gelmeye başlaması, okurun bu esnada değişime maruz kalması durumudur. Kısacası bu, metin ve okura ait dillerin (kelimelelerin) ortaklaşa başarmaya çalıştıkları bir durumdur; ama sonuçta ortaya çıkan şey okurun dünyasını etkilediği için okurun hayatına yön verir. Bu yüzden hikmet, metin gibi kurgusal bir alandan doğrudan hayatın kendisine dokunan bir güce (eskilerin deyişiyle *energeia*, enerji, bilfiil) bir geçişlilik durumuna işaret eder. Cereyan eden, akıp giden bir gerçeklik... akıp giderken, dokunduğu yeri dönüştüren, transfer eden, bir yerden bir başka yere götüren, kısacası metafor (yer değişimi) dediğimiz hâle yol açan hakikat...

Öykülerinizin genelinde, yanılmıyorsam diğer yapısal unsurları değişik bir kullanıma tabi tuttuğunuz gibi mekânı da farklı bir değerlendirmeye tabi tutmuşsunuz. Burada söylemek istediğim şu ki, daha ziyade kurulmasında bir katkı koyduğunuz, lakin sonrasını bizim kendi zihinlerimizle olayın gelişine göre tamamlamamızı istediğiniz bir mekân algısını ön planda tutuyormuşsunuz gibi geldi bana. Yani mekân hakkında bir ipucu veriyor, daha sonrasında ise onu bizim tahayyülümüze ısmarlıyorsunuz. Değerli yazar, bu husus işbu mekânı imgesel bir hale getirmiyor mu? Mesela kitabın isminden hareketle konuşacak olursak (Boş Pencere) başlangıcını sizin ‘pence-re’yle verdiğiniz ve fakat ‘boş’la niteleyip içini doldurmak için önümüze koyduğunuz boşluk gibi bir büyük imkânla başlıyorsunuz, yanılıyor muyum?

Ayrıca bir yazar olarak sizden başlayıp okuyucu öznenin zihninde tamamlanan mekân algısı sizle okuyucuyu ilginç bir biçimde birbirine bağlıyor. Böylece tamamlanmamış işbu zaman algısı metin bittikten sonra açık bir okuma biçimiyle metnin zenginleşmesinin sürekliliğini mi sağlamış oluyor? Ya da daha farklı bir şekilde sorarsak tam da bu yüzden mekânı daha soyut bir düzleme çekerek ona bir tür zaman etkisi mi bulaştırmış oluyorsunuz?

Kelimeler metaforik olana yöneldikçe aralarındaki boşluklar, belirsizlikler artar. “Zaman etkisinin bulaşması” buradan başlıyor bence. Bu sayede belirli bir bağlama indirgenemez olur artık onlar. Ya da salt bağlamdan hareketle okunamazlar. Yani zamanla ve farklı zamanlarda açılırlar. Bir şeyler söylerler bize. Bağlamı aşan bir şeyler. Bilegeldiklerimizi, alışageldiklerimizi, düşüne-geldiklerimizi kıran, bozan, aşan bir şeyler. Değiş yerindeyse buna edebiyat yapmak diyoruz. Bir sürü soruyu da beraberinde getirir bu durum:

O zaman nerden hareketle, nasıl, hangi referansla okumalı bu yazılıp çizilenleri? Referansı kendine dönen bir şey (edebi metin) nasıl okunur? Onu mu diyor, bunu mu, yoksa şunu mu? Bunların hepsini mi ya da hiçbirini mi? Hem o

hem bu, ne o ne bu... Acaba bütün bunlardan hangisi doğru?..

Oysa biz bir edebi metinde ‘doğru’yu aramayız, felsefi bir dille söylersem ‘veritas’ değildir aradığımız, ‘aletheia’dır. Bir şeylerin açılmasına, kendini göstermesine ebelik ve tanıklık etmektir. O yüzden bir metinde ne anlatılıyor, yazar ne demek istiyordansa daha anlamlı ve öncelikli duran soru bence bu metin bana ne söylüyor olmalıdır. Metin bana, ben metne yönelince artık söyleşmeye başlarız. O bana sorar, ben ona sorarım. Hayal gücümüz, tecrübelerimiz, ön-görülerimiz, ön-anlamalarımızla yol alırız bu yolculukta. Zaten bu yüzden değil midir farklı zamanlarda ya da farklı yaşlarda okuduğumuz aynı romanın, öykünün ya da şiirin bize farklı şeyler söylemesi. Allah Allah bunu nasıl da fark edememişim dediğimiz olmaz mı?

Roman Ingarden’i okurken rastlamıştım. Mealen şöyle bir şey söylüyordu: Shakespeare’in Hamlet’ini okuyup bitirsek ve bize sorulsa Hamlet’in ayakkabı numarası kaçtı? Saçı ne renkti? Sarayın kaç odası vardı? Bu ve buna benzer bir sürü sorunun cevabı yoktur metinde. Ama bu bir sorun teşkil etmez. Buna rağmen ve bununla birlikte anlarız metni. Onca belirsizliği muhayyilemizden, tecrübelerimizden hareketle doldururuz.

Zaman ve mekân da bu belirsizlikten nasiplenir ve güç alır. Sözelimi öyküde yavaşladığımız anlar olur, hızlandığımız anlar olur. Bazen oyalanırız bir yerlerde. Bazen atlayıveririz birkaç günü, ayı, yılı bir çırpıda. Bazen bir saniye-yi genişletiriz uzun bir paragraf boyu. Geleceği görürüz, geçmişe döneriz, şimdiye geliriz. Dikkat edersek bu söylediklerim (yavaşlama, hızlanma, atlama, geçmişe dönme, geleceği görme vb.) hep zamanla ilgili şeyler. Öyküde mekân bu zamansal olanda, zamansal olanla belirir. Mekân oluşa gelen, oluşla gelen bir şeydir öyküde. Oluş ise zamandır. Bir yeri (place) oluşa getiren (mekân) zamandır. Öyküde mekân, zamanla oluşagelir diyebiliriz.

Bütün bunları *Boş Pencere*’ye bakarken söylüyorum. Pencere’nin mekân-sallığını Boş’un zamansallığına emanet ediyorum. Dediğiniz gibi belirsizliği doğuran boşluktur. O boşluğu her defasında yeniden ve farklı farklı dolduracak olan ise okurdur.

Ancak buradaki boşluğu formun bittiği bir yer olarak değil, formsuzluk anlamıyla kullanıyorum. Daha toparlayarak söylersem metin formların görünür kıl(ın)dığı mekân ve formsuzluğun (boşluk) söz konusu olduğu mekân şeklinde iki farklı mekâna sahiptir. Formlar okuru belirler, formsuzluk ise okura özgürlük alanı (yorum ve düşünme alanı) bırakır. Bu formsuz (boş) mekânlar sayesinde okur, metnin dünyasına ait olmaya başlar. Aksi halde eser sadece karşıdan görülen ve haz üreten bir estetik temaşa nesnesine dönüşür. Boş mekân, okurun yaratıcı okuma sürecine imkân tanır.

Formun görünür kıl(ın)dığı mekânın zamanla ilişkisi ile formsuzluk ya da

boşluğun zamanla ilişkisi aynı olamaz. İlkinde (formluluk) formun karşısında durma anlamında bir oyalanma zamanı söz konusu olur. İkincisinde (formsuzluk olarak boşluk) ise tahayyül, üretme, inovasyon, tasarlama gibi eylemler zamanla farklı bir bağ kurmayı gerektirir. Dolayısıyla ikincisinde, inşa ederek mesken tutma zamanı söz konusu olur. Yani boşluklar sayesinde metin sadece yazara değil, aynı zamanda okura ait bir şeye dönüşür.

Bir cümle için bir kelime bırakırsınız sonra bir bakarsınız ki bütün bir cümle sizin için o kelimeyi sevmiş ve kendi aralarına almaktan ziyade ona hanenin en güzel yerini tahsis etmişler ve o kelime o cümlede başı çeken unsur olmuş, biz herhalde 'imge' diye buna benzer şeylere diyoruz. İmdi bizler de geçip giden ömrümüzde hayatımıza giren ve ona 'başköşe'yi tahsis ettiğimiz şeylerin olduğunu duyumsarız zaman zaman. Belki bir çocuk imgeleşir hayatımızda, belki de yaptığımız sıra dışı bir davranış bizi daha eskiye götürür, dönülmez bir şekilde etkisi altına alır; bu da bizim aslında pek farkında olmasak da normal hayatta bile imgesel yaşadığımızı gösterir. Bekir Şakir Konyalı olarak hayattaki imge(leri)niz ne(ler)dir, öyküleriniz bu imgelerin arasında mı, eğer öyleyse öykü hayatınızda bir imge olarak nereye denk gelir?

Tanpınar'ın 'personel mit', Almanların 'heimat', İngilizlerin 'homeland' dediklerine yakın düşecek bir şeyi soruyorsunuz herhalde. Türkçesiyle öykülerinizde dönüp dolaşan -sizi dönüp dolaştıran- bunca kelimeye yön veren, bir türlü aşamadığınız, ulaşamadığınız, etkisinden uzaklaşamadığınız kelimeler ("başköşe") ne diye soruyorsunuz. "Gelmiş bulduğumuz" ve ölümle nihayete erecek bu hayatı daimi bir sürgün olarak hissettiren röper noktanız ne? Şaire "bütün sürgünler bu sürgünün bir süresi" dedirten şey.

Her sanatçının damagında farklı bir meyvenin tadı, her sanatçıda farklı bir koku, farklı bir renk olabiliyor bu. Bir sanatçıda bile zaman içinde değişkenlik gösterebiliyor. Bunu bilmiyorum şu an. Belki de hiç bilemeyeceğim. Yaşarken karşımıza gelenler, karşılaşmalarımız yönlendiriyor ve farklılaştırıyor bunu. Ve hayat devam ediyor.

Ama bu aralar göz eden bazı kelimeler var: "gök parçası, dal demeti, kuş tüyü" mesela. Hafiflik, hafif şeyler... Öykü bir imge olarak böyle bir yerde duruyor şu an benim için. Öykü, hafif bir şeydir çünkü. Tadımlıktır, uçarıdır, ayaküstüdür. Şöyle bir durup düşündüğümüzde beliren, geçerken gördüklerimizdir öykü; tıpkı ömrümüz gibi.

Efendim bütün bu uğraşlarımızın arasında ayırdığınız değerli vaktiniz ve keyif veren sohbetiniz için çok teşekkür ediyorum

Ben de teşekkür ediyorum; düşünmeye davet eden sorularla bir şairle söyleşmenin hazzını yaşattığınız için.

MUSTAFA KURT

“BOŞ PENCERE”DE KIVRANIP DURAN HİKÂYELER

Boş Pencere, Bekir Şakir Konyalı'nın ilk hikâye kitabı. 2018'in son aylarında Çolpan Kitap tarafından yayımlanan bu hikâye kitabı, içindeki toplama bakıldığında hayli uzun bir zaman “dinlendirilmiş” ve “olgunlaşmış” metinlerden oluştuğunu hemen hissettiriyor. Dinlenme ve olgunlaşma süresinin uzun oluşunun temel dayanağı ise hikâyelerin o incelikli ve oturmuş üslubunda saklı. Eğer üslup, yazı ve konuşma dilinin -tarihsel bütün yükleriyle birlikte- belli bir süreç içinde bir yazarın kendi kişisel tercihleriyle oluşturduğu, “o âna özgü bir görünüm” olarak tanımlanırsa Bekir Şakir Konyalı'nın bu kitapta topladığı metinlerin “yepyeni bir anlatı dili ve üslubu” inşa ettiği rahatlıkla söylenebilir. Dolayısıyla *Boş Pencere*'nin temel niteliğinin de bu yeni dili arayan bir anlatıcı ekseninde biçimlendiğini söylemek mümkün. Köklerini yaşanan hayattan alan, derin bir gözlem ve seçme yeteneğini de yansıtan Konyalı'nın hikâyeleri, kendi kurgusal zeminini kendine özgü anlatım diliyle kuruyor. Yazarın metinleri gündelik olanı, “daha önce yan yana gelmemiş iki şeyi yeni bir terkipte birleştirerek kendi özgün üçüncüsünü üreten bir bakış açısı”yla biçimlendiriyor. Bu bakımdan anlatıcının zihnine hatırlama yoluyla çağrılan ve hatırlayanın kendi seçtiği özenli kelimelerle kurduğu metinlerle karşı karşıyayız. *Boş Pencere*'deki hikâyelere bir bütün olarak bakıldığında, yazarın bakışını ve yazma pratiğini somutlaştıran metinler şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Bir mekân, kişi, olay veya âna ilişkin anlatıcının “görme biçimleri”ni yansıtan metinler
2. Belli bir olay veya durumun, hikâye kişilerinin bilincinde ve iç dünyasındaki yansımalarını gösteren metinler
3. Yazarın yazma sürecini veya kurgusal olan ile gerçeklik arasındaki çatışmaları ve mesafeyi konu edinen metinler
4. Gündelik hayata ve onun içinde yer alan kişilerin trajik durumlarını tahlil eden metinler
5. Şiirsel bir anlatımın öne çıktığı ve anlatıcının bilinçakışı yoluyla olay ve olgular arasında dolaştığı metinler

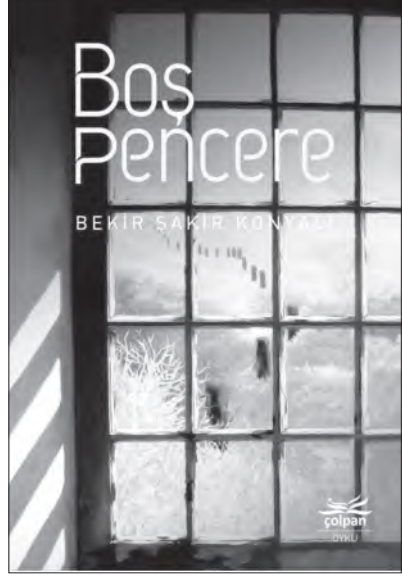
6. Belli durum veya kavrama odaklanan kısa ve yoğun metinler

Bu sınıflandırma *Boş Pencere* yazarının geleneksel anlamda belli bir çizgiye kolayca yerleştirilebilecek türde hikâyeler yazmadığını açıkça gösteriyor. Hattâ hikâyenin kısmen yerleşik ölçütleriyle bakıldığında Konyalı'nın yazdıklarının “hikâye” olarak adlandırılması bile oldukça zor. Dolayısıyla bu metinleri “anlatı” veya daha genel çerçevesiyle sadece “metin” terimiyle adlandırmak daha doğru. Özellikle son elli yılda edebî türlerin, tanımlanmış sınırlarının sürekli ihlal edilmesi de tür adlandırmalarının çok yakın bir gelecekte terk edilebileceğini gösteriyor. Bununla birlikte *Boş Pencere*'deki metinleri ortak bir noktada buluşturan şey, anlatılanların belli bir anlatıcının perspektifinden ve onun özgün anlatımıyla sunulması. Bu bakımdan bu metinlerin tartışılmaya-
cak temel özelliği, anlatıcı ve onun kendine özgü bakış açısı ve görme biçimi...

Uzun veya kısa toplam yirmi üç metni bir araya getiren *Boş Pencere*'de özellikle öne çıkan ve yazarının bundan sonraki yazı güzergâhını haber veren bazı metinlere özellikle eğilmek gerekiyor. Yazarın “Anlar” adlı bölümde topladığı hikâyeleri arasında yer alan “Şaşırma”; anlatıcının, anlatılan ile arasındaki mesafeyi kaldıran, anlattığının derdini içselleştiren bir bakış açısını yansıtıyor. Kahraman-anlatıcının bilinci “öteki”nin bilinciyle yer değiştirerek neredeyse onun acısıyla aynileşen bir anlatı bilincine ulaşıyor. İki sayfayı bile bulmayan bu metin sıkı dokunmuş yapısı ile aslında çok derin bir trajediyi yaşıyor okura. Yazar burada anlatmıyor; yaşıyor, yaşıyor ve gösteriyor. “Gözlemci”nin “Ateşin düştüğü yer değilim, fakat yangını gördüm.” (s. 13) cümlesiyle sarstığı okur, baba-oğul ilişkisinin resmedildiği “Ak yorgandan sürgün vermiş bir fidan gibi yastığa uzanmış oğlunun başı, sevgilinin avucuna yaslanmış kırımızı bir gül hassasiyetiyle yatıyordu oracıkta.” ifadesiyle kalıcı bir görüntüye sabitleniyor. Anlatıcının “Ölüye İsmail denir mi ki?” (s. 14) sorusu ise acıyı ve hüznü ete kemiğe bürüyerek okurun kucağına bırakıyor. Aynı çarpıcı dil ve anlatım “Çınar” adlı metinde de öne çıkıyor. Burada da anlatılan ile anlatıcı arasındaki mesafe iyice kalkıyor ve anlatılan “dile geliyor”. Öyle ki bu metinde çınar bile anlatıcıya dönüşerek, gördüklerini “içeriden” ve yüzlerce yıllık bilginin bilinciyle tasvir ediyor. Yazar kitabındaki pek çok metninde “öteki”ne dair kesin hükümler vermekten kaçınırken, doğal olana odaklandığında ise kolektifin bilincine yaslanarak kendinin tecrübe ettiği bir bilgi düzleminden konuşuyor. Bu tavır, yazarın “söylenen her sözün bir hatırlama olduğu”na ve yazarlığın “farklı bir ses bulma ve onu çoğaltma”ya yönelik anlayışının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Edebiyata yönelik bu yaklaşım tarzı aynı zamanda onun metinlerini kuran temel motivasyonu da işaret ediyor.

Bekir Şakir Konyalı'nın *Boş Pencere*'sinde; görüleni/yaşananı başarıyla hikâye eden metinler de var; bütünüyle dile ve anlatıma odaklanan; hikâyeyi

birgörüntüye, hattâ birsekansa odaklayan ve bizatihi dili öne çıkaranlar da... Bundan sonraki süreçte hangi tavır baskın çıkacak bilemiyoruz ancak hayata ve doğal olana “kendi gerçekliği içinden” baktığında Konyalı’nın metinlerinin daha sarımsı bir nitelik kazandığı bu metinlerde açıkça görülüyor. Yazarın akademisyen kimliğinin -nadiren de olsa- bazı metinlere çağırıldığı edebî terminoloji bazı metinlerin okunaklılığını kısmen zorlaştırıyor. Oysa Konyalı’nın edebî dili; çok iyi çatılmış cümlelerden, doğal olana yaslanan benzetmelerden, başarılı iç çözümlemelerden, daha da önemlisi yazarın bakışını inşa eden özgün bir anlatım dilinden besleniyor.

Bunu yazarın “gibi” ile kurduğu birkaç cümleyle bile somutlaştırmak mümkün: “Evden çıkarken bir şeyleri unuttuğunuzu hissettiğiniz hâlde unutulana hatırlayamamak gibi bir duyguydu yüze vuran.” (s. 75). Yazar, hikâye kişinin yüzündeki “askıda olma hâli”ni bu cümleyle tasvir ediyor. Yine aynı biçimde “Hep camekânlarda gözümüz. Yenisini bulunca eskisini atan çocuklar gibiyiz.” (s. 48), “Ağrılarıyla uğrun uğrun sızlanan birbirine mahkûm yaşlı karı kocaların tek teselliyi yine birbirlerinin sırtını sıvazlamalarında bulmaları gibi bu şehri, kaderimizi sevmeye çalışıyorum.” (s. 46) ve “Denizi olmayan bir ırmak gibi, her kötülüğe hazır bir iyi gibi...” (s. 33) gibi cümlelerinde de aynı yazma pratiği öne çıkıyor. Dolayısıyla Konyalı’nın anlatımının öne çıkan niteliklerden biri bu: Anlatılmak isteneni -kolektif bilinçte çok tanıdık gibi gelen ama bir kadar da özgün olan- bir şeye benzeterek somutlaştırma eğilimi; yani bir tür sehl-i mümteni... Bir başka deyişle yazar, metinlerinde kolektif olanın dilini ve bilincini çok iyi yansıtıyor. Bu çerçevede metinlerinde çok sağlam diyaloglar kuruyor. Bu diyaloglar hem konuşanın ruh dünyasını hem de “üzerine konuşulan”ın bütün ayrıntılarını kısa, çarpıcı ve açık biçimde veriyor. Kitabın son kısmında yer alan “Küçürek Dalışlar”da ve özellikle “Ses’siz Arabesk” ve “Şaşıрма” adlı hikâyelerde “konuşan hikâye kişileri” anlatının atmosferini ve ritmini okura derinden hissettiriyor.

Boş Pencere’deki metinleri öne çıkan diğer bir özelliği metinlerde kullanılan anlatım teknikleri. Yazarın metinlerde; iç monolog, iç diyalog ve bilinçakışı gibi modern anlatım tekniklerine sıkça başvurduğu, özellikle de hikâyelerin merkezinde “kahraman-anlatıcı”nın olduğu metinlerde bu teknikleri başarıyla

la ana gövdeye eklemlediği gözleniyor. Yazarın kalemini, metnin ve anlatımın temposuna bıraktığı anlarda ise imgesel bir dil ortaya çıkıyor ve dilin temposu ve sesi “olan biten”ni örtüyor ve şiire yakın duran yeni bir anlatım dili ortaya çıkıyor. Konyalı’nın şair kimliği ve şiire yakın duran dili bu durumun en önemli sebebi olmalı. Sanırım, yazarın bundan sonraki metinlerin bu konuda ciddi bir tercih yapması gerekecek; çünkü anlatıcının kendini dilin akışına bıraktığı metinler anlamsal katmanların keşfedilmesini oldukça zorlaştırıyor. Bunlarla birlikte *Boş Pencere*, pek çok yazarın, metnin ve kitabın hikâyelerin arasında dolaşıp durduğu metinlerarası bir çeşitliliğe de sahne oluyor. Cemil Meriç’ten Edip Cansever’e, Umberto Eco’dan Mustafa Kutlu’ya kadar pek çok yazarın kimi zaman bir metni kimi zaman da bir dizesi metinlerdeki yerini alıyor; kendilerini çağıran atmosfere bir zenginlik katıyor.

Sonuç olarak Bekir Şakir Konyalı’nın *Boş Penceresi*; yazmanın heyecanını, tutkusunu, anlatma arzusunu ve dahi bütün bunları dilde yaşamının coşkusunu sırtlayan nitelikli bir ilk kitap. Her ne kadar yazar “İlk olanın heyecanını veremeyecek hiçbir ikinci” (s. 66) dese de “kulağı sıradan sözlerle dolu” okurlar, yazarın bundan sonraki yazacaklarının şaşılacak derecede yeni ve özgün olmasını bekleyebilir. Çünkü *Boş Pencere*’de durup hayata bakan anlatıcının gözleri ve sesi okuruna bunu fazlasıyla vaat ediyor.

YAŞADIĞIM GİBİ

MEHMET AYCI

BEŞ KÖPEKLİ KADIN

Bir yaşıma daha girdim.
Bahçeli'de, Bulka'nın yan sokağında beş köpekli kadın gördüm.
Küçük, aynı boyda köpekler.
Hepsinde de aynı yelek var.
Hepsi tasmalı.
İpleri kadının elinde.
Biri anneymiş. Çocuklarından farkı yok.
Biri bir önceki çocuk af edersiniz enikmiş.
Üçü de küçük kardeşler.
Aynı boydalar. Dördü beyaz, biri kahverengiye çalıyor.
İkisinin adı yabancı.
Diğerleri, Şirin, Pamuk ve Badem.
Badem'i sevdim.
Dokundum.
İşiniz zor dedim, kadına.
Uslular, dedi.
Evde çingar çıkarmıyorlarmış.
O bakkalla sohbet ediyor, köpekler kadınının etrafında dört dönüyordu.
Ayrıldım.
Sokak başında çiçek satan bir kadın vardı.
Yağmur altında bir teyze.
Bir demet çiçek aldım.
Parasını verdim.
Çiçeği de tekrar teyzeye verdim.
Karşıya geçip dolmuşa bindim.
Aklımda beş köpekli kadın bir yanda, köpeğin yüzüne kezzap döken canavar bir yanda, içimdeki köpek bir yanda Güvenpark'a indim.
Park içinden karşıya geçerken bizim kocabaşları gördüm.

Islanmışlardı.

Gözlerimle sevdim.

Heykelin önünde bir zenci keman çalıyordu.

Şapkasına bir lira attım.

Kahveye indim.

Kapıdan girip, selamünaleyküm Müslümanlar, hepinizi çok seviyorum, dedim.

Oturdum.

Tekli bataak oynadım.

Bu gün yenilmedim.

Bizim masanın hesabını da Eren ödedi.

Çıkarken sordum.

Özcan, yakışıklı mıyım?

Değilsin Mehmet Bey.

Yakışıklıyım, yakışıklıyım.

Bu gün canım eve yürüyerek gelmek istedi.

Gecenin bir vakti, Adliye'nin önündeki üç köpekten biraz çekindim. Bakmadılar bile.

Operanın oradan döndüm.

Senfoni Orkestrasının bahçesindeki köpek beni parçalayacakmış gibi havladı.

Islanarak eve geldim.

Odama geçtim.

Çay yaptım.

On Üç Günün Mektupları ile Bir Dükkânı Beklemek kitaplarını bitirdim.

İtibar'ın şiirini tamamlayıp gönderdim.

Sabah sekiz gibi uyudum.

O gece köpekli rüyalar gördüm.

Hayra yordum yormasına da, Milli Kütüphanenin okuma salonunda üç köpeğin sesli Küçük Prens okumaları harikaydı. Beş Köpekli Kadın da onları yan masadan dinliyordu. Bilseydim dikkat ederdim: Kadının masasında hangi kitap vardı? Hafızamı zorladım, zorladım, hatırlayamadım.

Söz, hatırlarsam söylerim.

TOPLANTI

ÇIRAK ÜZERİNE

Yöneten: Emin Gürdamur

Katılanlar:

*Dinçer Eşitgin, Ali Necip Erdoğan, Rüveyda Durmaz Kılıç,
Tuba Dere, Esra Özdemir Demirci, Özlem Güner,
Fatma Efkerre Aydar*

Emin Gürdamur: *Değerli arkadaşlar, bu ayki oturumumuzun konusu Yunus Nadir Eraslan'ın Çıracak isimli öykü kitabı. Çıktığı günden itibaren oldukça yankı uyandıran Çıracak'ı konuşmaya eserin dili ve üslubundan başlayabiliriz, diye düşünüyorum. Bir de sizi en çok etkileyen öyküsünden?*

Rüveyda Durmaz Kılıç: Çıracak, okurunu çok rahat bir şekilde karşılıyor. Ve bu okuma kolaylığı tüm öykülerde devam ediyor. Dil ve üslup açısından sade, akıcı ve bir o kadar da güçlü buldum. Aslında; kısa ve olay anlatımlı öykülerde bunu başarmak epeyce zordur. Fakat araya giydirdiği ve bir açıdan aforizma olabilecek cümleler okuru, olayın dışına çıkarıp edebi metin kalitesini karşılayan ifadelerle doyuruyor. İlk öyküdeki “Her şey çocukluk ve onun telaşsız kıyısında durmak ve seyretmekti...” cümlesi, bahsettiğim karşılığı okura veriyor. En beğendiğim öyküler ise; “Zeytin Çiçeği Mi, İğde Mi?”, “Yol Ucu”, “Kaset Seansları”. Özellikle, “Zeytin Çiçeği Mi, İğde Mi?” için demeliyim ki, tasavvuf dünyası, kendimi çok fazla dâhil göremediğim bir alan olmasına rağmen, bu öyküdeki kurgu ve anlatım güçlü bir etki bıraktı bende. Öykünün bitişi ve soru şeklindeki cümlesi, okuru bir an durduruyor ve “Ne dedi şimdi burada?” diyerek metni sil baştan ele almamızı sağlıyor. Buna ilaveten belirtmeliyim ki öykülerdeki bitirilişleri çok başarılı buldum. Asla öyküyü havada bırakmayan, yeterliliğini koruyan ve oluşturduğu

sonlarla öyküyü okura hazmettiren bitirifler var.

Ali Necip Erdoğın: Sade, berrak, akıcı bir dili var öykülerin. Bu dil bir çocuğun dili ve son derece etkileyici. Okuyucuyu kendi çocukluğuyula karşılaştıran ve kendi çocukluğu üzerinden okuma yapmasına imkân veren bir dil. Bu dilin başarılı olmasını sağlayan unsur, öykülerde yorumdan kaçınılmış olması bence. Yazar, günümüzde kaleme aldığı öykülerine, günümüzü çağrıştıracak bir yorum eklememeyi başarmış gözüküyor. Anlatıların en önemli problemlerinden biridir bu aynı zamanda, birçok yazarın, yorum yapmaktan kaçınmadığını görüyoruz. Eraslan, büyük oranda yorum yapmamayı başarak etkili bir dönem diline ulaşma başarısı göstermiştir. Saf ve olgusal bir dönem dili yine saf ve duyarlı bir üslup oluşmasına neden olmuş. İlk ve Ortaokul yıllarına ait bir dönemi, yorumdan kaçınarak anlatmak olgusal, yargılamayan bir üslubun oluşmasına sebep olmuş. Dış uyaranların anlama isteğine dönüşmesi. Eraslan'ın anlatıcının rolünü ve işlevini bildiğini görüyoruz. Çocuktaki yaşama sevincinin büyüklerin koyduğu kurallarla baskılanması ve belki de yok edilmesinin şiirsel anlatımı. Ben en çok etkileyenler ise “Üç Kel Kafa Üçü de Kel Kafa” ile “Kaset Seansları” öyküleri. Bir de ilk öykü olan ve okuyucunun neyle karşılaşacağını ima eden “Yol Ucu” isimli öykülerdir.

Dinçer Eşitgin: Eraslan'ın diliyle ilgili öncelikle şunları tespit etmek gerekir diye düşünüyorum. Çırac'taki hikâyeleri okuduğumda tertemiz bir Türkçeyle karşılaştım. Ayrıca bu dil özellikle ayrıntıları büyük bir ustalıkla ifade edebilen bir dil. Eraslan'ın hikâyeleri daha ilk cümlesinden itibaren üzerinde

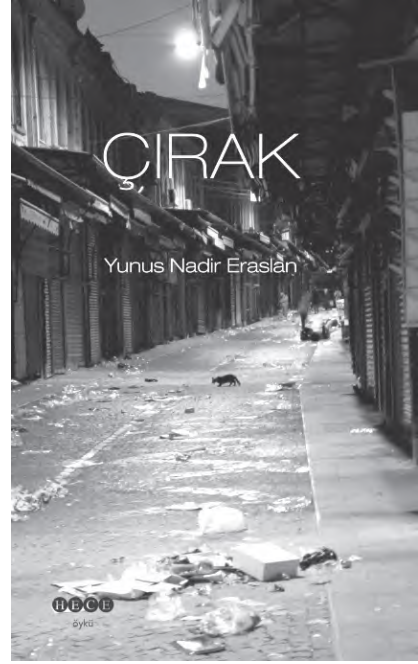
çalışla çalışla inceltilmiş bir dil hissi oluştu bende. Hem anlatacağı konuya hâkimiyet hem de bu konunun anlatılacağı dile, kelimelere hâkimiyet, Eraslan'ın hikâyelerinin gücüne güç katıyor. Özellikle bir berberin, bir askerin, bir terzinin, bir saz ustasının yani sadece o mesleği icra edenlerin dilinin hikâyelerde görünür kılınması çok önemli. Bu tür kişileri anlatırken Eraslan'ın dilinin zenginliği de ortaya çıkıyor. En çok etkilendiğim hikâyeye gelince. İçlerinden bir seçim yapmakta zorlanıyorum o yüzden birden fazla

hikâyeye değineceğim. Kitaba da adını veren “Çırac” adlı hikâye başta olmak üzere “Şen Berber”, “Islak Çoraplar”, “Yol Ucu”, “Sonsuzluk Üzerine Bir Rüya Denemesi”, “Şimdi Her Tren Sesinde”, “Gece, Ay, Senfoni ve Dua”, “Zeytin Çiçeği mi İğde mi”, “Yalnızlık Korkuya Benzer”, “Sesler” ve “Ya Yalan Olsun Ya Yılan” adlı hikâyeler beni en çok etkileyen hikâyeler. Birkaç tanesinden kısa-

ca bahsedebilirim: “Yol Ucu” hikâyesi, kitabın neredeyse yol haritasını çıkaran bir hikâye gibi görünüyor bana. Oradaki balık tutmaya çıkan çocukla kurmaca anlatılarda anlam arayan okur arasında denklik oluşuyor benim zihnimde. “Şimdi Her Tren Sesinde” adlı hikâyede “*Biraz bulut koparırısın gitmişken, evin tavanına asarsın onu da.*” cümlesi edebiyat, edebiyatın işlevi, kurmaca ve gerçeklik ilişkisi gibi konular üzerine düşünmek isteyenlere büyük imkânlar sunabilir. Çünkü edebiyat dediğimiz şey, gökyüzünden bulut koparıp evin tavanına asmaktır biraz da. Bu cümle bir edebiyat teorisini tetikleyebilecek kadar iştah açıcı görünüyor bana. Bizim roman ve hikâyemizde gerçek hayatımızdaki yerleriyle kıyasladığımızda çok da fazla yer edinmemiş bir meseleyi işlemesi bakımından da “Ya Yalan Olsun Ya Yılan” adlı hikâye çok ilginçtir. Genellikle “Kaset Seansları” ve “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa” adlı iki hikâye öne çıkarıldı fakat ben konu bakımından birbirine yakın duran bu hikâyeler içinden daha çok “Zeytin Çiçeği mi İğde mi” adlı hikâyedeki sessizliği, anlatmaktan çok sezdirmeyi önceleyen anlatıcı tavrını daha etkileyici bulduğumu söyleyebilirim.

Tuba Dere: Evet. Sanırım hepimiz aynı fikirdeyiz, Çırac su gibi bir kitap. Bir solukta okunabilen buna rağmen iz bırakan öyküler bunlar. Oldukça içten ve doğal bir üslubu, çarpıcı cümleleri, sonunda yerini hüzne bırakan bir ironisi var Eraslan’ın. Kitabın adı Çırac olsa da üslup oldukça usta işi. Kutlu’nun dili gibi. Ben “Kaset Seansları”, “Çırac ve Şen Berber” öykülerini çok sevdim. “Şen Berber” de dükkânın penceresinden sanki Hüseyin Rahmi hikâyelerindeki gibi bir mahalleyi seyre ediyoruz.

Esra Özdemir Demirci: Yunus Nadir Eraslan öyküsünde abartıdan uzak bir dil yapısının, kurgu ile gerçek arasında şekillendiğini görüyoruz. Dilin yalın hâliyle kullanılıyor oluşu, öyküler arasında ilerlerken bilhassa kurgu geçişlerinde yazarın iç dünyasına dair kavrayış kazanmamıza olanak sağlıyor. Dil ne denli yalınsa, kurgu o denli gösterişlidir. Öykülerde anlatılan kahramanlar, üstlendikleri rolleri özümseyerek, zaman ve mekân kavramları ile başarılı bir şekilde ilişkilendirilir. Bu noktada Eraslan öyküsünü, dil ve üslup bütünlüğü çerçevesinde değerlendirdiğimde, kendi adıma oldukça başarılı ve tatmin edi-

ci bulduğumu söyleyebilirim. Kitapta en sevdiğim öykü ise “Kaset Seansları” adlı öykü oldu. Anlattığı konu itibarıyla yabancı olmamız, hatta belki bu minvalde çokça öyküye rastladığımız hâlde, gerek anı anlatımında kullanılan samimi ve içe dönük dil ve gerekse kuşaklar arası eleştirinin bilindik üslubun dışında, zihnimizde öze yakın izlekler ortaya koyuyor oluşu, bu öyküyü keyifle okuyup hatırlamama sebep oldu.

Özlem Güner: Çırak, 2018 yılında okuduğum en iyi öykü kitabıydı. Bitirdiğimde kafamın içinde dönmeye devam ediyordu. Ninesinin dizinin dibinde masal dinleyen, babasının gazabına uğrayan, ne olursa olsun büyüklerine saygıda kusur etmeyen, hiç bilmediği bir şehre tüm ideallerini sırtlanarak öğretmenlik yapmaya giden, camiye görünce yüzündeki tüm acılar kaybolan aynı zamanda bendim. Okuyucuyu bu denli sarıp sarmalayan öykülerde benzer acılar yaşamış, aynı yollardan geçmiş bu ülkenin insanını, sağlam öykü evreniyle sunmak Eraslan’ın başarısı. Başarısını ele aldığı konulardaki sahiçiliğinde, samimi üslubunda, emek verilmiş dilinde, ülkesini tanıyan aidiyetlikte aramak doğru olacaktır. Kitapta en çok etkilendiğim öyküler ise Mustafa Kutlu’da görmeye alışık olduğumuz Yeşilçam filmi seyrediyor olma hâline şahit olduğumuz “Kaset Seansları”; güçlü kurgusuyla iyi öykünün tüm hasletlerini taşıyan “Çırak”; sıradan görünen bir iyilik öyküsünün tesirinin ne denli olabileceğinin cevabı niteliğindeki “Islak Çoraplar” dı.

Fatma Efkere Aydar: Yunus Nadir Eraslan’ın öykülerindeki anlatım okuru, karşısında bir çocuğun ama elli yaşında bir çocuğun oturup, olan biteni

katıksız ve sorgulayıcılıktan uzak bir bakışla anlattığı hissine kapılmasına sebep olabilir. “Yol Ucu” öyküsünün girişinde “Her şey çocukluk ve onun telaşsız kıyısında durmak ve seyretmektir.” diye tanımladığı çocukluğun saf, sade, çıkarsız ve asla yargılamayan anlatımı öyküleri kolayca okutuyor. Üsluptaki temizlik ve yalınlık, dilin de etkisiyle okuru çabucak içine alıyor, bir çırpıda öykülerle çıktığınız yolculuğun sonuna varıyorsunuz. Okuru yormayan, inandırıcılık kaygısına düşürmeyen kurgular, çocukluğumuzda bir

soba etrafında ailecek oturup izleyebildiğimiz Türk filmlerini andırıyor. Kimi zaman burnumuzun direğini sızlatıcı kimi zaman da okuru yorumsuz bırakan “bak beyim sana iki çift lafım var” diye başlayan replikleri hatırlatan vurucu cümleler yerleşmiş satır aralarına. Bir öykü okuru olarak şunu çok seviyor ve şahsım adına öykülerin bendeki kazanımı olarak değerlendiriyorum: Hikâye

bittiğinde, hatta kurgunun herhangi bir yerinde, bana bir şeyler yazdırıyor mu? Bende yankısını bulacak cümleler ararım. Bu öyküler arasında bir anda karşımıza çıkan, belki beklenmedik ama tam da oraya yakışan ve altını çizdiğim her bir söz, sayfa kenarlarına sık sık notlar aldırır. Örneğin “Yalnızlık Korkuya Benzer” adlı öyküde “Çocuğun biriydim o yıllarda. Bir çocuğun nesi varsa benim de vardı. Kelimelerim yoktu mesela.” Çırak’ın muhatabına kolayca ve en kısa yoldan ulaşp onu öykünün içinde bir yerlerde oturup nefeslenmesine imkân tanıyan rahat bir dili var. Yunus Bey’in sınıf öğretmeni olmasının bunda büyük bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Hemen hemen bütün öykülerinde dile olan hâkimiyetini de bu çerçevede değerlendirebiliriz. En beğendiğim öykü seçiminde hayli zorlanıyorum açıkçası. Çünkü pek çok öyküsü farklı sebeplerle farklı etkiler bıraktı. Yine de cevap vermek gerekirse kitabın adından yola çıkılarak kaleme alınan “Çırak” başta olmak üzere “Yolcu, Islak Çoraplar ve Sesler” öyküsünü sayabilirim.

Gürdamur: *Çırak’taki öykülerde çoğunlukla anlatıcının çocukluğuna gidiyoruz. Öykülerde yazara ait otobiyografik unsurlarla karşılaşılıyor. Metin ve yazar arasındaki bu yakınlığın okur olarak sizdeki yansıması nasıl oldu? Gerçeklikle kurgunun iç içe oluşu metinle okur arasında nasıl bir etkileşim, bağlaşımlar oluşturuyor?*

Kılıç: Evet, öykülerde anlatıcının çocukluğuna sıklıkla gidiyoruz. Fakat anlatımda asla çocukça ya da salt çocukluk zihninin kullanımını görmüyoruz. Ben bu durumu, yazarın kendi cümlesiyle çok iyi tarif ettiğini düşünüyorum. “Gece, Ay, Senfoni ve Dua öyküsünde, “Bir ay parlıyor bir tabaka ve ben bu iki parıltı arasında duran çocuğum, o kadar.” diyor Eraslan. Dedesinin tabakası; tecrübe ettiği, bildiği, yazı malzemesini topladığı gerçek alanın, hayatın tanımıdır. Öte yandan bahsettiği parlayan ay ise beslendiği, güçlendiği edebiyata, düşünceye, hisse dair yazın yönüdür. Bu ikisi arasındaki duruş ve denge, kitabın mütevazı adı olan Çırak isminin çok üstünde. İsimdeki bu güzel ironiyi de ayrıca görmek gerekir diye düşünüyorum. Otobiyografi konusuna gelince... Kitapta, yazarın hayat izlerini sürmek mümkün. Bu açıdan otobiyografik denilebilir ama öyle bir işçilikle yapmış ki bunu yazar, metni sadece kendisine ait kılmamış, okurun da kendi otobiyografisini çıkarma imkânı vermiş. İçine girdiğimiz tanıklık, hem öykülere kolay adapte olmamızı sağlıyor hem de o dönemlerden geçmiş olup susulan şeylerin dile dökülmesini içeriyor. Ayrıca, bu kadar sıklıkla dönemleri anlatıyor olması yazı için bir risk. Fakat bu riski, nostaljiye düşmeden, kahra dönüştürmeden, tarafgirlik hamasetine girmeden, sadece gözlem ve tecrübelerini yazı malzemesi olarak kullanmasıyla ortadan kaldırıyor. Bunu aşabildiği için de yazarın hayat hikâyelerini sıkılmadan okuyabiliyoruz.

Dere: Bence de Çırak, bu aşıkları sayesinde sahici bir kitap. Kitapta öyküler bir bütünün parçaları sayılabilir. Farklı tür ve tarz denemeleri yok ama

Eraslan'ın öykülerini otobiyografik ve estetik öyküler diye ikiye ayırmak istiyorum. “Yalnızlık Korkuya Benzer”, “Sesler” gibi öyküler estetik. Otobiyografik diyebileceğimiz öykülerde anlatılanların yaşanıp yaşanmadığını bilmiyoruz ancak bizde yaşanmış hissi uyandırıyor. Kurgunun başarısı burada saklı değil mi zaten? Bunun sebebi biraz da ben diliyle anlatım. Öykülerin tamamında kahraman anlatıcı var. Bence bu otobiyografik öykü izlenimi hikâyelerin bizim hikâyemize yakınlığından da kaynaklanıyor. Birçoğumuz bir zamanlar öykülerde anlatılanları yaşadık. Çırak üslup ve tavır olarak bana başka kitapları da hatırlattı. Ercan Kesal'ın *Peri Gazozu*'nu, *Cin Aynası*'nı mesela. O kitaplardaki anlatılar gibi gerçek yaşam ve gerçek olaylardan ilham almış Çırak'taki öyküler.

Güner: Gerçeklik hissi uyandıran bu olaylar, Yunus Nadir Bey'in öykülerinde, öykü atmosferinde yeniden inşa edilerek okuyucuyla buluşturulmuş. Eraslan'ın öyküyü inşası kitabın ismiyle tezat oluşturacak kadar usta işi bir yapıda karşımıza çıkıyor. Anıya dönüşme riski taşımaksızın yaşamdan derlenmiş olaylar, onun kaleminde sadece bir öge olarak okuyucuya göz kırparken sözcükler her daim kurmaca dünyada olduğunuzu gösterir. “Sesler” öyküsünden okuyacağım kısa paragraf küçük bir örnek sadece: “Ninemin sesi geceye de çok yakıştırdı. Masal anlatırken büyümlü bir gök kubbenin altında oturan efsane bir kadın dururdu karşımda. Perili masalların başkahramanıydı ninem. Sözleri inciydi, tespil gibi dizerdi incilerini.”

Eşitgin: Kurmaca metinler ile hayat arasında doğrudan ilişkiler kurmanın çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Bir an için bunun doğru olduğunu düşünsek bile Eraslan'ın hikâyelerinin otobiyografik unsurlar taşıyıp taşımadığını söyleyebilmek için onun hayat öyküsünü hiç olmazsa genel hatlarıyla bilmemiz gerekir. Sanırım buradaki hiç kimse bu hikâyeler ile Eraslan'ın hayatı hakkında birebir ilişki kurabilecek kadar bu hayat öyküsüne hâkim değildir. Peki, bu otobiyografik ilişki yanılgısına düşüren şey nedir? Ben bu soruyu cevaplamaya çalışacağım. Öncelikle dilinin sahici oluşu bu yanılgıyı oluşturuyor herhalde. Çünkü bu hikâyelerde kurmaca kişiler çok gerçekçi bir şekilde çizilmiştir. Gerçek hayatta karşımıza çıkabilecek kadar canlı bir şekilde çizilmiştir. Fakat bu kişiler gerçek değil kâğıt varlıklardır. Bir başka sebep de sanırım Çırak'taki hikâyelerde genel olarak anlatıcıların aynı zamanda dile getirilen öykülerin katılımcıları olması. Fakat herkes kabul edecektir ki kurmaca bir metinden bahsediyorsak yazardan değil anlatıcılardan bahsetmek zorundayız. Çünkü bir hikâye okuyorsam onu hatıradan, günlükten, biyografiden, otobiyografiden ayıran en önemli şey yazarın metnin içine koyduğu anlatıcının sesidir. Buna dikkat etmezsek yazar ile anlatıcıyı karıştırmış oluruz ki o zaman da metin ile yazar arasında yakınlığın peşine düşeriz. Fakat bu yakınlığın peşine düşmek, ortalama bir edebiyat okurunun bileceği üzere nafi bir uğraştır.

Aydar: Her öykü yazarı bir parça kendini ve aslında bütünüyle kendine yazar. Kaleminden dökülen kelimelerin kalem sahibinden çok da uzağa düşmesi beklenemez. Bu durum, anlatının doğal bir sürecidir diye düşünüyorum. Metin ve yazar arasındaki bu yakınlığın okur üzerinde hâkimiyet kurmadığını söyleyebilirim. Çıracak'taki kurgular çocukluğumuzun ya da ilk gençlik yıllarımızın iz bırakan dünyasına dair pek çok kareyi hatırlatıyor. Evet, öykülerin birçoğu, dönemin siyasi ve toplumsal baskıları yüzünden hayatımızda iz bırakan hatıraları hafızamızda yeniden canlandırdı. Bu toprakların belki de yaşadığı en yaralayıcı meselelerin gerçekliğini anlatılırken öykü tarafı asla geride kalmamış. Yazarın yönlendirme ve yargılama yapmadan, durduğu tarafı hiçbir zaman öne çıkarmadan, vereceği mesajları satır aralarında bırakmasını okurun öyküde özgürleştirilmesi olarak görüyorum. Yunus Nadir, okurlarını bu bağlamda tamamen özgür bırakmış, gerçeğin hiçbir zaman öyküyü geri planda bırakmasına izin vermemiştir. Her ne kadar otobiyografik unsurlar yer alsada yazarın asıl amacının öykü yazmak olduğunu görebiliyoruz.

Demirci: Çocukluk anıları, çoğunlukla öykülerin çıkış noktası olmayı başarıyor. Geçmişte ve günümüzde pek çok öykücünün kaleminde can bulan bu ayrıntı, Yunus Nadir Eraslan öyküsünde de ön planda. Çoğu öyküde anlatılan çocuk, yazarın ta kendisi gibi. Kendi çocukluğundan hafızasına kazınan figürleri, zaman aşımına uğratmaksızın, başarıyla şimdiki zamana aktarır. Çoğu figür okura, kendi çocukluğundan birilerini hatırlatır. Bu nedenle yazarın çocukluğuna ait olduğuna inandığı sahnelerde bile kendi hatıralarına rastlaması kaçınılmazdır. Bu noktada devreye giren gerçekçiliğin, yazarın başarılı kurgusuyla bütünleşerek, anlatımı samimi bir atmosfere taşıdığını söyleyebilirim.

Gürdamur: *Çocukluk ve çocuk bakışı üzerinde durmak istiyorum. Öykülerde çocuk "rahmetin adı" olarak nitelendiriliyor. Hatta kitabın ilk öyküsü "Yol Ucu"nda "Her şey çocukluk ve onun telaşsız kıyısında durmak ve seyretmektir." ifadesi geçiyor. Çocuk bakışı ve saf bilinç öykülerin bütününe egemen. Babasından dayak yerken de şeyhin huzurundayken de öğretmenken de hayatla terbiye edilmemiş o saf çocuk bakışı, berak bir dille olayları aktarıyor. Buradan bakarak Yunus Nadir Eraslan öykülerinde çocuk bilincinin anlatıya kazandırdıkları hakkında neler söylersiniz?*

Erdoğan: Eraslan'ın öykülerinde kendi yaşamından izler olduğu tartışmasız. Ancak Eraslan, yaşadıklarını öyle bir süzgeçten geçiriyor ve kurmacanın

dolayımına sokuyor ki okuyucu olarak bizler kendi çocukluğumuzla yüzleşiyoruz. “Kaset Seansları”nda bir çocuğun oturdukları lojman üzerinden mülkiyet ve devlet sorgulaması mesela. Hangi çocuk ilk duyduğu kavramlarla cebelleşmemiştir ki? Devletin bir çocuktan “köşe bucak saklanması”nın nedeni “çocuk aklıyla bir densizlik eder de kalbini kırar diye”dir. Oysa “yükülüğü içine saklanan kasetlerin” jandarma tarafından bulunmaması için çocuğun ağzını sıkı tutması gerekmektedir. Burada çocuğun devletle ilişkisi kişisel bir hesap gibi gözükmesine rağmen aslında çocuğun devletten sakınılmasının sebebi ailenin “soruşturmaya” uğrama ihtimalidir. Gerçekliğin yani kasetlerin gizlenmesi, küçük bir çocuğun hesap görme, devlete soru sorma arzusunun evrilmesi gerçekten çok etkiliyeci. “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa”da, korkuyla okuldan kaydının silinmesini isteyen çocuğun babasından “bir namussuz yüzünden dinimden mi dönecekmişim, ben ne biçim erkekmişim, Müslüman bu kadar korkak olur muymuş?” diyerek yediği dayağın, duvarlardan birinde gördüğü kel olmayan ama takkesi olan, parmaklıklar arkasından uzaklara bakan, huzurlu adam portresinin altında yazan “Hayat, iman ve cihattır” yazısıyla kurduğu ilişki. Yediği dayağın sebebinin resimdeki adam olduğuna dair ima. Daha sonra bu adamın Türk İslam büyükleri arasında, ansiklopedilerde yer almayan bir adam olduğunun ifade edilmesi, “düzen”le karşılaşma ve anlama gayreti ve bunun evdeki “düzenle” ilişkilendirilmesi... Mesela yerler yeni süpürülmüştür ve asla kırıntı dökülmemelidir, çay karıştırılırken ses çıkarılmamalıdır, evin düzeni asla bozulmamalı ve anneye muhalefet edilmemelidir. Bütün bunlar kurmacanın etkili bir biçimde kullanılmasının örnekleridir.

Demirci: Öykülerin geneline yansıyan çocukluk anlatımının, keyifli bir okumaya kapı araladığını düşünüyorum. Çocukluk, pek çok yazar için beslenen en güçlü damarlardan biri olmayı başarır. Geçmişe dair hatırlanan sahnelerin, yazarın doğal ve içten anlatımı ile okur zihninde yepyeni bir boyutta şekillenmesi keyif verici olduğu kadar düşündürücü ve sorgulayıcı da olacaktır.

Eşitgin: Yunus Nadir Eraslan’ın hikâyelerinde çocukça bir bakış yok. Çocukluğunu hatırlayan, gözlemleyen olgun bir adamın, kemale ermiş birinin dervişâne bakışı var. Çocuğun hikâyesi anlatılıyor evet, fakat o çocuğu öyküleyen anlatıcı artık büyümüş, geçmişe bakan bir anlatıcı. Yani mevcut hikâye zamanında çocuk değil bu anlatıcıların hiçbiri neredeyse. Bu yüzden bu hikâyelerde ‘çocuk bilinci’ değil çocukluğunu hatırlayan, çocukluğunu dile getiren bir yetişkin bilinç; ‘hayatla terbiye edilmemiş saf çocuk bakışı’ değil tam aksine hayatla terbiye edilmiş olgun bir bakış vardır demek daha doğru olur, diye düşünüyorum.

Dere: Kitapta çocuk kahramanın bizzat yer aldığı öyküler var. Ama öykülerin tamamında yaşadıklarını hayretle izleyen bir çocuğun masum bakışı mevcut. Yaşadıklarını kanıksayan değil, sorgulayan, içinde yaşadığı kültürün

yozluklarını görebilen, dışarıdan bakmayı başaran, abes ve tuhafın altını çizen bir bakış bu. Dilin sehli mümteni denebilecek duruluğu, durumların kolayca hatta bazen çocuk bilgeliğiyle ifade edilişi de bu etkiyi yaratıyor.

Aydar: Sadece etkiyi artırmıyor, metnin kendi kıvamını da belirliyor bu dil. Hayatı çocuk bilinciyle okuyup izleyerek, değerlendirerek, çocuk çıkarsızlığıyla yazıya aktararak, söylemi daha sade kılıyor Eraslan. Öykülerde çocuk bilincinin tercih edilmesini aslında hem çok beğendim hem de söyleyiş rahatlığı için kolaylaştırıcı bir tercih olarak gördüm. Nezih bir anlatımla karşı karşıya kalıyoruz. Bir çocuk bilinciyle hayata bakmak her zaman daha özgür ve çevresi tarafından kabul edilebilir bir bakıştır. Önceki sorunun cevabında bahsettiğimiz kurgu gerçek iç içeliği veya otobiyografik unsurlar, bir yetiştin bilinciyle yazılsa belki bu denli tarafsız metinlerle muhatap olmayacaktık. Belki daha çok ajitasyona uğramış, biraz melankolik ya da havada sıkılan yumrukların öykülerini okuyacaktık. Öykülerdeki çocuk bilinci oturumun başından beri dile getirdiğimiz, sadeliğe ve öyküleri bir çırpıda okutan ahenkli anlatımın önemli unsurlarındandır diye düşünüyorum. Çünkü biz o saf çocuk bakışında görüyoruz insanın geçmişiyse barışık olması gerektiğini, affedilirliği, sıradanlaşmamayı.

Güner: Bunu ben de önemsiyorum. Özellikle aile odak alınarak inanç ekseninde ortaya çıkan yapı en iyi çocuk gözüyle anlatılır, diye düşünüyorum. Çünkü çocuk bilinci açıktır, hesapsızca davranır. Bu nedenle anlatıcının çocuk –ki öykülerin yarısının kahramanı çocuktur- olmasını çok değerli buluyorum. Soruda da belirttiği gibi saf çocuk bakışı yargılamadan, sorgularken var olanı olduğu gibi sunar. Çocuk bakışı ve saf bilinç öykülerin okuyucu üzerinde bu denli etkili olmasını sağlıyor. Çırak'ın en ilgi çekici öykülerinden biri olan “Ya Yalan Olsun Ya Yılan” öyküsünde karşılığı geleneksel yapımda ve çocuk dünyasında olan büyülü-gerçekçi bir atmosfer oluşturulur. Bu öyküde masala yaklaşan bir üslupla ustaca düğüm çözülür. Böylece öyküde anlatılan babanın sert, sevgisiz, merhametsiz, katı davranışlarının nedeni Zeliha'nın kullandığı tılsımlar ve büyülerle açıklanır. Öyküde oluşturulan atmosfer küçük bir çocuğun dilinden o kadar ikna edici kurulur ki okuyucu olarak sorgulamadan kabul edersiniz.

Gürdamur: Öyküler aynı zamanda Türkiye'nin bir dönemine ait “hafıza” olma özelliğine de sahip. 1980'li yılların ideolojik ve siyasi ortamındaki kamplaşmalar, cemaatleşme deneyimleri, dini yapılanmalardaki farklı yaklaşımlar kimi zaman trajikomik

bir dille öykülerde yer alıyor. Dönemin ideolojik ve siyasi yönelimlerinin de yansıtıldığı bu öykülerde, öykünün kendi iç gerekliliklerinden de ödün verilmediğini görüyoruz. Bu başarıyı neye borçlu olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Demirci: Bu başarıyı tamamıyla yazarın kendine dair sorgusunda açığa çıkardığı gerçekçi anlatıma ve geçmişle yüzleşmesindeki samimiyetine veriyorum. Bir de elbette, yaşadığı dönemi idrak etmiş, her türlü detayıyla hafızasına kazımış bir yazarın gözlem yeteneğine...

Kılıç: Yazarın güçlü gözlem yeteneğinin yanı sıra yaşananları edebi bir süzgeçten geçirme ustalığının da altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum. Öykülerde dönemin ideolojik ve siyasi yönelimleri sıklıkla yer alıyor, evet. Fakat bu durum, öykünün iç kurallarını asla bozmuyor. Çıracık'ta öyle olaylara tanıklık ediyoruz ki, neredeyse travmatik sayabileceğimiz birçok acı ile karşılaşıyoruz ve yazarın bir yerde dengesini bozmasını bekliyoruz. Fakat Eraslan, bu durumu bir bunalıma, isyana ve anlatı olarak da bir sıkıcılığa dönüştürmeden, olması gerekeni öykü adına yapabiliyor. Ayrıca bu kadar çok kendisine ait olan olayın, bir başkası için de anlam karşılıkları oluşturabilecek şekilde işlenmesi, yazarın o olayların dışına çıkıp, nesnel bakabilme gücüyle ilgili diye de düşünüyorum. Daha doğrusu ortada yaşadıkları ile barışabilmiş bir Yunus Nadir Eraslan var. Bulunduğu süreçlerle, yani dönemin radikal, mistik, siyasi, ideolojik tecrübeleriyle, yazıya dökmeden önce Eraslan, kendi içinde baş edebilmiş ve bu rahatlıkla metinlerin içine girebilmiştir. Bence kitabın en önemli noktası budur. Hatta bu durumu, şu açıdan da teyit edebiliriz. Eraslan sadece kendisine ait alanları konuşurken, çok farklı bir dünyanın okuru, bu dönemsel hikâyeleri, kendi yaşadığı dönemler açısından da değerlendirebilir. Sonuç olarak Çıracık, kendi camiasının dışındaki okurlar için de anlam karşılıkları çok fazla olan bir kitap.

Dere: Yazarın altını çizip dikkat çektiği meseleler bizim gibi belli bir yaşa

gelmiş okurun 80'li 90'lı yıllarda yaşadığı hadiseler. Okurken "Aa bir zamanlar hakikaten böyle bir şey vardı." diyorsunuz. Bugün saçma, anlamsız, tuhaf dediğimiz şeyler, belki içinde yaşarken bize tuhaf gelmiyordu. Biz unutsak da yazar unutmamış, hepimizde iz bırakan bu gerçekleri, kalemimizi sakınmadan anlatmış. Üstelik üzerini örttüklerimizi açığa çıkararak, bir devrin kutsallarına dokunmaya cesaret ederek yapmış bunu. Çıracık bu özelliğiyle bir "dönem öyküsü" kabul edilebilir. Öyküler birey odaklı gibi görünse de sos-

yal meseleler inceden inceye ele alınıp işlenmiş.

Güner: Dava ve inanç merkezli hayatın, çoğu çocuk kahramanlar aracılığıyla aktarıldığı öykülerde cemaat ve cemiyet ekseriyetinde gerçekleşen durumların çok başarılı bir şekilde anlatıldığına şahit oluyoruz. Toplumsal hafızada kalıcı izler bırakmış kimi olaylar (28 Şubat, 80 ihtilali) kurgu ve gerçeklik arasındaki dengenin sağlam şekilde kurulmasıyla estetik bir pencereden ele alınmış. Yunus Nadir Eraslan öykülerinin başarısını tertemiz bir dille her biri, az önce Tuba Hanım'ın da dediği gibi sehl-i mümteni örneği olacak açıklıkta anlatmasında bulabiliriz.

Aydar: Türkiye'nin bir dönemine hafıza olabilecek nitelikte, ifadesinin altını çizmek istiyorum. Bu topraklardaki siyasi oluşumlar, kamplaşmalar, cemaat veya cemiyetler yazarın da ifadesiyle "hiçbir terzinin onaramayacağı söküklerle" sebep oldu maalesef. Hepimiz yakın tarihimizde bu söküklerin yaraya dönüştüğünün canlı şahidiyiz. Lakin yazarın bu yaraları öyküyü geri planda bırakmadan kurgunun içinde, hem de acısını azaltarak, ince ince işlemesini değerli buluyorum. Yazar kimi zaman tarafını belli etse de hiçbir öyküde slogan atmıyor. Az önce vurguladığım gibi Çırak'ta öykü araç değil amaçtır. Yazarın bu amaç üzere olduğunu düşündüğüm yaklaşımı, soruda sözünü ettiğiniz başarının da sebebidir.

Gürdamur: *Baba oğul çatışması bilindiği üzere dünya edebiyatında da eşine çokça rastlanan bir olgu. Eraslan'ın öykülerinde de sıkça bunu görüyoruz. Sizce baba neyi temsil ediyor?*

Kılıç: Eraslan'ın dünyasında babanın yerini okur, ilk hamlede olumsuz olarak tanımlayabilir. Çünkü anlattığı olaylar ve çocuk ruhunun karşılığında ki baba figürü, epey acımasız ve sert. Özellikle, kitap boyunca anlatılan, yol göstericiliği ve merhameti ile ön plana çıkan dedenin varlığı; babayı gölgede ve zorda bırakacak nitelikte. Ama ben buna rağmen Eraslan'ın, babasıyla ile ilgili en iyi çıkarımı ve babayı zihninde aklamayı bir öyküsüyle yaptığını düşünüyorum. Yazar, "Ya Yalan Olsun Ya Yılan" öyküsünde, babasının aslında kötü biri olmadığını, olsa bile bunun bir sebebi olduğunu, Zeliha karakterinin yaptığı kötülük ile açıklığa kavuşturuyor. Tabi biz, bunları öykü bazında ele alıyoruz. Eraslan'ın gerçek hayattaki babasının, kitapta anlatılan babayla aynı olduğunu düşünmek, hem babaya hem de öykünün iç kurallarına bir haksızlık olduğunu görmek gerekir. Ayrıca belirtmeliyim ki yazıda ısrarla kutsalları aramak ve sadece onun kutsallığından bahsetmek gereğini dayatmak, yanlış diye düşünüyorum. Yani babalar, anneler, kadınlar, çocuklar acımasızlıklar içinde de konuşulabilmeli. Kötümser felsefenin, edebiyatın bence, metni besleyen ve yazarı cesur kılan bir yanı var.

Dere: Öykülerde baba, şeyh, komutan gibi otorite figürleri var. Yazarın

otorite figürü karşısındaki tutumunu da tuhaflıklar içeren dayatmalara sessizce karşı çıkan çocuk, genç adam olarak görüyoruz. İsyan etmiyor, itiraz etmiyor ama tamamen rıza da göstermiyor.

Güner: Bana göre baba, otoriteyi, devleti simgeler. “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa”da gördüğümüz üzere evde baba, okulda müdür, cemaatte hoca bu otoritenin yansımalarıdır. Üçünün de ortak özelliği, kendi düzenlerini devam ettirmeye dönük olarak sert, katı ve merhametsizlikleridir. Yine de babaya saygıda kusur edilmez. Kitapta dikkatimi çeken bir diğer husus, farklı öykülerde annenin, babanın ve ninenin ölümlerine yer verilirken dedenin ölümünün anlatılmaması. Köklerin, geçmişin en önemli temsilcisi, merhametli ve korumacı dedenin ölümüne yer verilmemesi dikkat çekicidir. Tanzimat dönemi romanlarından itibaren Osmanlı’yı temsil eden baba, 80’lerin Türkiye’sini anlatan Eraslan’ın öykülerinde dede olarak nesil atlamıştır. Öykü kişileri dedelerinden hayata dair çok şey öğrenmiştir. İyi insan olmayı, merhametli olmayı, ülkesini sevmeyi... Yikan bir baba figürüne karşılık inşa eden, koruyup kollayan bir dede vardır.

Aydar: Baba olgusu “Çırak” öyküsü dışındaki pek çok öyküde, otorite ve baskın karakter olarak karşımıza çıkıyor. Ama yine yazarın nezih ve tarafsız anlatımı sebebiyle hiçbir öyküde baba ya öteleyerek bakamıyoruz. Yine saygıda kusur etmiyor, yine seviyor ama içten içe buruk, kırgın ve gizli özneli cümleler kuruyoruz babaya karşı. Bana göre baba Allah’ın rahman ve rab isimlerinin tecellisi. Merhamet eden ve şekillendiren yani terbiye edendir. Her ne kadar anneye atfedilse de merhamet babada daha sık duruyor. Peygamber Efendimizi bunun en güzel örneği olarak görüyorum. Zaten annenin yaratılışında, belki de naifliğinden ötürü, zaten var olan kaçınılmaz bir özelliktir.

Demirci: Yunus Nadir Eraslan öyküsünde “baba” sıkça rastladığımız bir figür. Baba, çoğunlukla kendisinden çekinilen, korkulan ve bu korku ile bedenen yakınında olunsa bile ruhen kendisinden çokça uzaklaşılan bir figüre dönüşüyor. İşaret parmağı öne doğru uzatılmış hâlde, kaşlarını çatarak bakışında, çocuğun iç dünyasına dair anladığı hiçbir şeyin olmayışı yazar kadar okurun da canını sıkıyor. “Aklımız da kabız olabilir mi? Duygularımız mesele...” diyen yazarın kaleminde, baba çoğunlukla duyguları kabız olmuş bir varlığa dönüşüyor.

Eşitgin: Daha çok dedeyi görünür buluyorum ben bu hikâyelerde. Baba oğul çatışmasını da öyle derinleştirilen bir çatışma gibi okumadım açıkçası.

Gürdamur: “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa”, Eraslan’ın çekirdek öykülerinden biri. Orada öykü, resmî ve gayriresmî eğitimin arasında kalan çocuğun en sonunda hepsini birden açığa düşüren cümlesiyle son buluyor. Eraslan bu ve benzeri öykülerinde sizce neyi başarmıştır?

Eşitgin: Öncelikle çekirdek hikâye ile ne kastediliyor, bilmiyorum. Ama bütün hikâyelerin özeti, toplamı, merkezi olan hikâye hangisidir gibi bir soruysa bu, o zaman ben de bu sorunun karşısına şöyle bir soruyla çıkabilirim: Bu bir roman mı? Hepimiz biliyoruz ki bu on dokuz ayrı hikâyeden oluşan bir kitap. Dolayısıyla bütün bir kitabı bir hikâye üzerinden konuşmak çok sağlıklı görünmüyor bana. Ayrıca ilk soruda da kısmen değinmiştim, “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa” hikâyesini de Eraslan’ın hikâyeleri içinde onu en iyi temsil eden metin olarak düşünmüyorum ben.

Demirci: Yunus Nadir Eraslan, bu ve benzeri öykülerinde, düzenin çarkları arasına sıkışmış bireyin, iki arada kalışını başarıyla resmetmiştir. Bununla beraber düzene, ona ayak uyduran kadar, karşı çıkanın gözünden de bakmayı başarmış olması dikkatlerden kaçmamaktadır.

Aydar: Öykülerde, resmi veya gayri resmi eğitimin, bu eğitimin muhatabı olan çocukların hayatlarında ciddi sökükler oluşturduğunu okuyabiliyoruz. Şöyle bitiyor bahsi geçen öykü: “O sene sekiz zayıfla eve dönüyorum. Babam: ‘Ulan haftada üç gün ders aldın bu karnede neyin nesi?’ demesin mi? Babama: ‘Şerafettin Hoca’nın derslerini geçtim, ben düzenin derslerinden kaldım.’ diyorum.” Şöyle not düşmüşüm öykünün sonuna. “Şimdinin çocukları ikisinden de kaldı.”

Dere: Eraslan’ın durumları bütün çıplaklığıyla ortaya koyan bir öykü anlayışı var. Açık seçik anlatıldığında garabet zaten kendini gösteriyor. Yazar öykülerde açıkça düşüncesini ifade etmese, yorum yapmasa, eleştirmese de tutumunu, duruşunu belli ediyor, okur da zaten kendi yorumuna ulaşıyor.

Erdoğan: Eraslan öykülerinin girişleri ve finalleri oldukça güzel. Fatma Hanım’ın işaret ettiği yere ben de dikkat çekmek istiyorum. En güzel finallerden biri de gerçekten “Üç Kafa Üçü de Kel Kafa”nın tüm kelleri açığa düşüren “Şerafettin Hoca’nın derslerini geçtim, ben düzenin derslerinden kaldım.” cümlesidir. Öykünün bir yerinde “Şerafettin Hoca’nın Arapça bilmediğini, hatta siyasi olaylardan dolayı liseyi dahi bitiremediğini on iki eylül olaylarına karıştığı için bir yıl kadar cezaevinde yattığını” öğrenir anlatıcı ve der ki, “Bizim ülkemiz böyle işte, mektebin yetiştiremediğini cezaevi yetiştiriyor.” Eraslan bu ve benzeri öykülerinde, mesajı, söylemek istediklerini şekerin çaya karışması gibi karıştırıyor/yediriyor öyküye. Böylece biz öykünün akışına kendimizi kaptırırken en ufak bir rahatsızlık duymuyoruz. Galiba başarisı burada.

ARDA KIPÇAK

DEPRESAN

Ayakkabısını giydikten sonra / evden çıkmadan hemen önce, topuklarının üzerinde yürüyerek antrenin köşesine kadar gitti –kirli ayaklarıyla fazla içeri girmeden– kafasını uzatarak banyonun ışığını açık unutmadığından emin oldu. Önemliydi bu. ‘Çok önemli. Altını çiz.’ derdi babası - büyüteçle pul koleksiyonunu gözden geçirirken. Sonra ışık bütün gün boşu boşuna açık kalıyordu. Pul koleksiyonundan sonra bozuk paralar çıkardı, sonra kâğıt paralar, sonra piyango biletleri, eski telefon kartları... Birkaç adımda geri dönüp kapının hemen yanındaki küçük mutfakta bardağına azıcık su koydu ve dışarı çıktığında susaması ihtimaline karşı içti. Çok fazla su içmemeliydi çünkü bu sefer de ugunsuz bir yerde çiş gelebilirdi. ‘Çişini yaptın değil mi?’ diye sorardı annesi, ‘Sonra dışarıda tuvalet bulamayız.’ Eli kapının kolunu indirirken biraz bile varsa yapıp öyle çıkmak için yokladı. Yoktu.

Deodorant ve parfüm sıkıp sıkmadığını, ellerini kremleyip kremlemediğini hatırlamaya çalıştı. Hepsi tamamdı. {Ellerini kremlemiş [ama önce elini yüzünü yıkamış (daha öncesinde lavaboda burnunu sümkürmüş - ondan önce dişlerini fırçalamış -) sonra elleri temizken lenslerini takmış] - yani suyla ilgili bütün diğer işlerini halletmişti. Anneannesinin: ‘Temiz çocuğum benim.’ dediğini duyar gibi olmuştu.} Tam dışarı çıkıp kapıyı çekiyordu ki, portmantoda bir şey unutup unutmadığına bakmak için kafasını tekrar içeri uzattı. Kapıyı çekip alt ve üst kilitlerini üçer kez çevirip anahtarını cebine attıktan sonra asansörün tuşuna bastı. Evden çıkmıştı. Bir şey unuttuğunu sandı ve yüreği ağzına geldi bir an. Sakinleşmeye çalıştı. Cüzdanının sağ arka, telefonunun sağ ön ve anahtarının az önce koyduğu sol arka cebinde olduğundan emin oldu. Her oturduğunda poposuna battığından anahtarın orada olduğundan, kaybolmadığından emin olacak, içi rahatlayacaktı. Sol ön cebinde:

Üç adet bir lira,
İki adet elli kuruş,
İki adet yirmi beş kuruş,

Dört adet on kuruş,
 İki adet de beş kuruş vardı.
 Cüzdanında:
 İki adet kâğıt beş lira,
 İki adet on lira,
 Bir adet yirmi lira,
 Bir adet elli,
 Bir adet de yüz lira vardı.

Vardı. Kontrol etmişti. Oturduğunda poposunda cüzdanını hissetmezse kimseye belli etmeden sağ arka cebini yoklardı.

Perona, çoğunluğun tercih etmediği diğer taraftan iniyordu. Bu taraftan indiğinde, varış noktasında metrodan çıkarken üç ve dört numaralı çıkışlara denk geliyordu. Diğer taraftan da inebilirdi ama o zaman peronun öteki ucuna yürümesi gerekirdi. Özellikle son istasyonda vagonlar boşaldığında, inen binen kalabalığında bu durum zorluk yaratabiliyordu. Yürümezse bir ve iki numaralı çıkışlara denk gelirdi ki bunlar gitmek istediğinden çok farklı yerlere çıkıyordu. Perona indiği gibi konumunu aldı. İlk vagonun üçüncü kapısından binip karşı kapıya geçebilirse son istasyonda ilk inen o oluyor ve bu kapı yürüyen merdivenlere en yakın konumda olduğundan kalabalığa hiç girmeden istasyondan çıkabiliyordu. Ama son zamanlarda başkaları da bunu keşfetmiş olmalıydı ki karşı kapı hep dolu oluyordu.

Metro iyice yavaşlayarak perona girdi. Kalp atışları hızlandı. Yerdeki renkli ok ayaklarının tam ortasında duracak şekilde pozisyon aldı. Şansına onun beklediği tarafta kimse yoktu. Kapılar açılmadan önce oturacak boş yer olduğunu gördü. Oturmalı mıydı? Yoksa planladığı yerde durup çıkışını riske atmamalı mıydı? Bir milisaniye kadar düşünüp oturmaya karar verdi.

Bugün durum farklıydı. İşe gitmiyordu. Doktor randevusu vardı. Yani hastaneye gidiyordu. Yani her gün gittiği istikametini tersine gidecekti ve yolu uzundu. Yani oturabilirdi. Oturdu. Oturduğu gibi heyecanla bacaklarının arasındaki çantaya davrandı. Açıp her şeyin, -özellikle- raporların içinde olduğundan emin oldu. Bir şey alacaktı vazgeçti. Üç kuruşa köle gibi çalıştığı o saçma sapan yerden bir günlüğüne bile olsa kaytarmayı başardığı için çok mutluydu. Gözlerini kapatıp birkaç kez burnundan nefes alıp ağzından verdi. Sakinleşmeye çalıştı. Her şey yolundaydı. Gözlerini açıp arkasına yaslandı, karşısında oturan insanlara baktı. Kapı kapanıp metro hareket ettiğinde insanların arkasındaki tünelin karanlığında puslu bir aynaya dönüşen camda görünen yansımasını fark etti. Bir süre kendisine baktı. Camın eğiminden yamulmuş, çarpılmış yüzünü inceledi. Hoşuna gitmedi. Bakışlarını koridordaki ekrandan, kapının üzerindeki elektronik istasyon çizelgesine çevirdi ve metro

istasyonlara yaklaştıkça ilerleyen mavi ışığı izlemeye karar verdi.

Dört istasyon geçti. Sonrakinde inecekti. Heyecanlanmaya başladı. Karnının ağrıdığını hissetti. Çizelgede iki mavi ışık kala oturduğu yerden kalkıp kapıya yöneldi. Hiç uğraşmamasına rağmen arzu ettiği gibi en önde duruyordu işte. Belki de bu kadar düşünmeye gerek yoktu. Belki boşuna çabalıyordu, rahat olabilirdi. Sonra yanına bir adam geldi, omuzuna sürtünerek önüne geçti; diğeri (herhâlde arkadaşı olacak) yanında durdu. Hâlbuki kapıya ilk o gelmişti. Önce inmek onun hakkıydı. Daha ileride dursaydı eğer... Yani adamın önüne geçeceği kadar yer bırakmamış olsaydı... Bunlar hep planlama hatalarıydı işte. Hiç hoş değildi. Hem önüne geçmek de ne demekti? Hadi geçti; omzuna çarpmak da neydi? Bu nasıl bir saygısızlıktı? Aniden kapı açıldı. Adamların peşinden indi. Önüne geçenin topuğuna basmak istemişti ama denk getiremedi. Daha da sinir oldu adama. Midesinde bir ateş topu oluşmuş göğsüne yükseliyordu âdeta. Yüzü kızardı. Arkasından sinirden büyümüş gözlerle baktı adamın ensesine. Koşup bir tane patlatmak geçti içinden. Bu düşünceleri kafasından uzaklaştırmalıydı. Başka şeyler düşünmeliydi. Dişlerini sıkıldığını fark etti. Birkaç kez burnundan nefes alıp ağzından üfleyerek sakinleşmeye, bir yandan da yürüyen merdivene ulaşmaya çalıştı.

Açık havaya çıktığında geç kalmış olma ihtimaline karşı telaşlanarak saatine baktı. Randevuya yarım saatten fazla vardı. Tam olarak otuz dokuz dakika. Otuz sekiz. Bir yerde oturup çay, kahve içebilirdi. Hayır, çay, kahve içmemeliydi. İçecek bir şey düşünürken çişinin geldiğini fark etti. Yakındaki bir cafeye girdi. Tuvaleti/lavaboyu sordu. Adam arkayı işaret etti. Kokuyu takip ederek kolaylıkla bulabilirdi aslında. Beyaz kapıyı dirseğiyle itip içeri girdi. Yer karoları, fayanslar, lavabolar, duvarlar, ışıklar, her şey bembeyazdı. Hâlbuki beyaz, tuvalet için en riskli renk seçeneğiydi. Kabinlerden birine girmek istedi - klozetin içinde karşılaştığı manzara üzerine kendini hemen dışarı attı. İnsanlar neden sifon çekmezlerdi ki? Belki de çekmişti. Çekmiş ama gitmemişti. Bir insan nasıl böyle yapabiliirdi ki? Benzer –belki daha kötü– bir manzara ile karşılaşmamak için şansını pisuarda denemeye karar verdi. Çantasını koltuğunun altına sıkıştırdı. Fermuarını açıp çişini yapmaya başlamıştı ki pisuarları ayıran beyaz mermer ara bölmenin üzerine sürülmüş bir sümük gördü. Kahverengimsi kabuk yapıştığı kısma doğru yeşeriyordu. Midesi bulandı. İnsanların bu kadar pis olmaları hoş bir durum değildi. Bakışlarını çevirdiği yerde bir başka sümükle karşılaştı. Sonra bir başkasıyla. Her baktığı yerde yeni bir sümükle karşılaşıyordu. Bu kadarı da fazlaydı. Tuvalet temizlenmeyecekse, pisliği daha belirgin hale getiren beyaz kesinlikle seçilmemeliydi. Bakmamaya çalışarak lavaboya yöneldi. Çantasını dizlerinin arasına alıp tam musluğa uzanmıştı ki lavaboda yeşil bir balgam gördü. Ellerini geri çekip çantasını kaptığı gibi kendini tuvaletten ve

cafeden dışarı attı. Annesinin tiksinen bakışlarla: ‘Pistir o tuvalet, al şunu bakayım.’ deyip uzattığı kolonyalı mendil canlandı kafasında. Hemen çantasını açıp çıkardığı ıslak mendille ellerini, sonra çantasının sapını, sonra tekrar ellerini iyice sildi. Anneanesi: ‘Afferin benim temiz oğluma.’ dedi, kafasını okşadı.

Hastaneye geldiğinde randevusuna daha on beş dakika vardı. Erken gitmek istemiyordu ama sadece beş dakika oyalanabildi. Kapıyı açan güvenlik görevlisi hoş geldiğini söyledi. Hâlbuki hiç de hoş gelmemişti. Yalandan bir gülümsemeyle içeri geçti. Birkaç dergi karıştırdıktan sonra saate baktı. Randevu saatini iki dakika geçiyordu. Üç. Dört. Neden bekletiliyordu ki? Acaba geldiğini unutmuş ondan sonra gelen hastaları mı almaya başlamışlardı. Sanki şu mavi gömlekli adam ondan sonra gelmişti. Pembe etekli kadın az önce girmişti. Sıra onda olmalıydı. Sekretere birkaç kötü bakış fırlattı. Düşünmemeliydi. Neyse ki sekreter aldığı telefon üzerine odaya geçebileceğini söyledi. Sağdan ikinci kapı.

Doktor hanım oturduğu yerden, yüzündeki o her zamanki yapmacık gülümsemeyle hoş geldiğini söyledi. Hiç de hoş gelmemişti hâlbuki. Aynı yapmacıklıkta hoş bulunduğunu belirtti.

- Bugün nasılsınız, diye sordu doktor.

“Pek iyi değilim.” diye cevapladı.

- Neyiniz var?

“Aynıyım.” Bir süre durakladı. “Aynıyım işte. Bir iyileşme/düzelme yok yani.”

- Tahlilleriniz çıkmıştır. Bakalım hemen.

“Eski tahliller...” Çantasını açıp eski sonuçları çıkarıyordu ki, doktor:

- Buradan görebiliyorum, diyerek kesti.

Babası eski tahlilleri mutlaka dosyalayıp yanında götürmesini tembihlemişti.

- Bakalım. Evet. Kan değerleri normal. İdrar normal. Sadece kan şekeri yüksek biraz. Ona ayrıca dikkat etmek lazım.

“Son zamanlarda çok bal yedim. Mideme iyi geliyor da. Ondan olabilir mi acaba? Eski tahlillere de baksak mı? Ben yanımda...” Elindeki mavi dosyayı uzattı. Doktor almadı. Bakışlarını ekrandan çevirmeden devam etti.

- Evet. Buradan görebiliyorum. Üç ay öncekinde doksanmış. Baldan olabilir. Alkol, sigara kullanmıyordunuz değil mi?

“Hayır. Kullanmıyorum. Sigaranın kokusundan bile nefret ederim. Eskiden sinirlerime iyi geliyor diye bir tane yakar sonra da dayanamayıp kendimi banyoya atar, kokusundan arınmak için dişlerimi fırçalar, duş alırdım.”

- Çok güzel. Kullanmamalısınız zaten. Çok çay, kahve de tüketmeyin. Bunlar gastritinizi tetikleyebilir.

“Tamam. Tüketmesem de olur. Ne gerek var çaya, kahveye zaten. Yani iyi

gelecekse hiç sorun yok. Zaten çok sevdiğim şeyler değil.”

- Evet. Dediğim gibi sonuçlarınız normal görünüyor... Zaten tahlilleri sırf içiniz rahatlasın diye yaptık. Tekrarlamaya gerek görmediğimi söylemiştim size.

“Yani anlayamadığım da o zaten. Aşağı yukarı iki senedir alkol, sigara yok, kafeinli ya da gazlı herhangi bir içecek yok. Haşlanmış sebze, yağsız, tuzsuz yemekler, bol salata ve meyve tüketiyorum. Zaman zaman et yiyorum. Şekeri bırakalı çok oldu. Limon, portakal, mandalina gibi şeyler yok. Aç karnına çiğ meyve sebze yok. Sabah ballı, limonlu ılık su içiyorum, yemeklerden sonra kefir. Bol yoğurt. Her zamankinden daha sağlıklı besleniyorum. Neden böyle oluyor anlamıyorum.”

Doktor bir süre konuşmayıp sadece suratına baktı. Sonra:

- Stresli bir insan mısınız? diye sordu.

“Evet. Yani genel olarak stresliyimdir.”

- Yüzünüzden belli oluyor gerçekten. Stres de tetikleyebiliyor bu rahatsızlıkları tabii.

“Öyle mi? Yani, evet, okumuştum internette. Bu aralar sanırım her zamankinden daha stresliyim. Sürekli internetten araştırıyorum. Denemediğim kocakarı ilacı kalmadı. Kimisi iyi oldum diyor – umutlanıyorum, kimi işe yaramadı diyor – dünya başıma yıkılıyor.”

- İnternete yazanlara çok güvenmemelisiniz. Bundan vazgeçin. Kendinizi de fazla dinliyorsunuz, dinlemeyin. Stresinizi azaltmaya çalışın. Hafif sporlar yapın, bol bol yürüyüşe çıkın. Şehir dışına çıkın, doğayla baş başa kalın. Göreceksiniz, iyi gelecektir.

“Haklısınız. Bu durum psikolojimi de kötü etkiliyor. Zaman zaman hüznleniyorum. Ağlayacak gibi oluyorum. Kendimi bulduğum yerden dışarı atmak istiyorum. Dışarı çıkınca da hemen eve dönmek... Gitmek istiyorum ama nereye? İşimi, falan, her şeyi arkada bırakıp... Böyle insanlar olduğunu duyuyoruz ya sürekli. Sahil kasabalarına yerleşenler. Yani insan bu şehirde yaşıyıp stresten nasıl uzak durabilir ki? Panik atak bunlar sanırım. Son zamanlarda bahsettiğim gibi mideme vurmaya başladı. Aslında tedaviden sonra biraz düzeler gibi oluştum sonra yine başladı. Hatta daha da kötü oldu. Plasebo etkisi miydi acaba? Tedaviden sonra nasıl düzeldim peki? Stresten mi oluyor sizce?”

— Olabilir tabii ki. Bir psikiyatru görünmenizde fayda var.

“Önceden psikoloğa gitmiştim aslında. Pek faydasını göremeyince bırakmıştım. Oldum olası stresli biriydim. Vitiligom var, neredeyse on iki, on üç yaşımdan beri. Üniversitede sürekli başım ağrırdı. Mezun olunca geçti...”

— Şöyle ki...

...Kendi evime çıktığımda ürtiker atakları geçirdim. Şimdi arada kaşınıyo-

rum. Alerji ilacı bile almıyorum. Mideme dokunur diye korkudan yani...

— bakın, şöyle...

...Aynı dönemlerde kalbim duracakmış gibi hissederdim. Bir an için. Gece yattıktan sonra özellikle. Bir arkadaşım panik atak olabileceğini söyleyince geçmişti."

— Bir saniye. Beni dinleyin lütfen.

"Tamam."

- Evet bunların hepsi psikolojik semptomlar. Eğer bir psikiyatra görünürseniz...

"Psikolojik diyorsunuz."

- Yani fizyolojik bir sorun göremiyorum.

"Belki de plasebo etkisiydi. Uyguladığınız tedaviden sonra düzelmem yani. Son aylarda stres katsayım arttı. İşle ilgili problemler, ailevi sebepler falan. Stresten oluyor demek ki. Bazı durumlarda çok stresli oluyorum. Zaten genel olarak da stresli bir yapıdayım. Sonuçlar iyiye, demek ki stresten oluyor. Çok mantıklı. Sağlıklı besleniyorum. Sağlıklı hissediyorum. Kalbi durur mu hiç insanın durduk yere? Midem niye ağrısın ki? Neden nefes almakta zorluk çekeyim? Sebebi yok. Stres, stres, evet, evet, bunlar hep stresten. Bazen korkudan evden çıkamıyorum. Yolculuğa çıkamıyorum. İşe geç kalıyorum. Dışarıda tuvalete gidemiyorum. Tuvaletler çok pis oluyor. İnsanın sosyal hayatını çok etkileyen şeyler bunlar. Belki anti-depresan falan kullansam..."

- Anti-depresan kullanımına kendiniz karar vermeyin, bir psikiyatra görünmenizi tavsiye ederim.

"**Psikiyatra görün**eyim. Tamam."

- Sizinle aynı sorunlardan mustarip pek çok insan var.

"Öyle mi? Yani evet. İnternette araştırırmıştım. Bayağı çok insan var. Benden çok daha kötüler var. Yani bazı insanlar mide ağrısından duramadıklarını, özellikle tedavi esnasında... Ne bileyim bende ülser çıkmadı en azından. Mide kanaması falan da geçirmediğim yani.

- Tabii ki, ülser yok sizde, mide kanaması da umarız olmayacak.

"Evet. Sonuçların da iyi demiştiniz."

- Evet fiziksel olarak turp gibisiniz maşallah. Bir psikiyatra görünün ama.

"Psikiyatr diyorsunuz. Evet. Psikolojik yani. Benim durumum."

- Evet.

"Aslında bir şeyim yok."

- Yok.

"Tamam, teşekkür ederim. Aslında şu an çok daha iyi hissediyorum. Midede yanma yok. Karnım da ağrımıyor. Psikiyatr. Bir görünüyüm. Tamam. Çok sağ olun. İyi günler."

ÖMER KÜÇÜKMEHMETOĞLU

KARINCA, TİLKİ VE ÇOBAN

Ninem Zeliha Köşker'in aziz hatırasına...

Dokuz yaşında yüzü güneşten yanmış, saçları üç numara olan kara oğlan, ineği her zaman bu bayırda yayardı. Hilal gibi boynuzları olan, alnının ortasında bir beyazlık bulunan siyah inek biraz deli doluydu. Bu ineğin yüzünden başı birçok belaya girmişti. Komşuların bahçelerine giren inek yüzünden, çok defa babasından dayak yemekten son anda kurtulmuştu. Bazen büyük vukuatlar olduğunda Çamlıbel'i aşar emmisigile kaçardı. Başına birçok bela açsa da yine de bu ineği seviyor ona kara kız diyordu. Babası ülkedeki meşhur 5 Nisan kararlarından sonra işsiz kalmıştı. Tek geçimleri bu inek üzerineydi. Sütünden peynir, yağ çıkarıyor, yoğurt mayalıyorlar bunların bir kısmını mutfaklarına ayırıyorlar, çoğunu satıyorlardı. Kara kıza hürmeti sonsuzdu. Okuldan gelir gelmez önlüğünü çıkarıyor, kitaplarını defterlerini yanına alıyor, ineği önüne katıyor yöreplere doğru gidiyordu. Yöreplerin bittiği yerde yan yana halı gibi rengârenk tarlalar yan yana uzanıyordu. Nineleriyle evleri yan yanaydı. O çoğu zaman ninesinin evinde kalıyordu.

İnek yayarken dersleriyle biraz meşgul olduktan sonra çoğu zaman hayale dalar, dünyayı ve kendi varlığını düşünür, derin düşünce denizinde yüzer ineği unutturdu. İşte bütün sıkıntılar ondan sonra başladılar. İlkokul üçüncü sınıf öğrencisiydi. Ceplerine evden çıkmadan önce genellikle tut kurusu doldurur, bazlamaya peynir koyar dürüm yapar sonra dürümü gazeteye sarar yiyerek yoluna devam ederdi.

Bugün okul yoktu. Okulun da artık son günleriydi. Çok yakında karnelerini alacaklardı. Pazartesi günü de okul yoktu, resmî tatildi. Üç gün inek güdecekti. Oturmuş, türkü söylüyordu. Ayağındaki Ermenek kara lastiklerini çıkardı ve içine giren toprak parçalarını yere döktü. Güneş tepenin üstünde yavaş yavaş yükseliyordu. Çobanın gözü tepenin bir ucunda tin tin giden tilkiye ilişti. Bu tilki geçen sene dayısının tavuklarının on tanesini kümeste boğan birkaç tanesini toprağa

gömen birkaçını alıp giden tilki olmalıydı. Tilki kümese girip tavukları boğunca obanın beri başındakiler bunun dayısının kısmıklığından, cimriliğinden dolayı başına geldiğini söylemişlerdi. Birkaç tane tavuğunu zekat olarak fakir fukaraya verse başına bunlar gelmezdi demişlerdi. Herkes bir şey söylemiş, çoğu dayısının yüzüne üzüldüğünü söylese de peşi sıra onun bu hâline gülmüştü. Sabahleyin güneş yeni doğduğunda obanın beri başında bu tilkiyi yine görmüştü. Güneş yükseldikçe tilkinin gölgesi kısalıyordu. Sabah camız kadar görünen tilkinin gölgesi artık kurt büyüklüğündeydi. Çoban güneş tepeye gelince tilkinin gölgesi kertenkele kadar kalır dedi. Sonra kendi gölgesine baktı. Biraz ileride yuvalarına arpa buğday tanelerini taşıyan karıncalara gözü ilişti. Karıncalar kendilerinden büyük taneleri sürükleye sürükleye yuvalarına götürüyorlardı. Her gün geliyor bu karınca yuvasının yanında oturuyor karıncaları seyrediyordu. Sonra birden acıyla irkildi. Ayağını ısırarak karıncayı tuttu. Hemen bir antenini kopardı, peşi sıra ikincisini... Karıncayı yuvasının kenarına koydu. Gözünün ucuyla karıncayı takip etmeye başladı. Karınca olduğu yerde duruyordu. Diğer karıncalar ona aldırmadan şarkı söyleye söyleye sürüdükleri arpa buğday tanelerini yuvalarına götürüyorlardı. Yuvanın etrafında bir iki avuç buğday kırıkları vardı. Karıncalar dur durak bilmeden buğday tanelerini yuvalarına taşıyorlardı. Dedesi ekinleri biçince, harman zamanı biraz buğday getirip bu yuvanın kenarına bırakacak oldu. Karıncalara acımişti. Sonra bu düşüncesinden vazgeçti. Çalışmadan ekme parası yok dedi. Karıncaların birbiriyle kavga ettiklerini hayal etti. Birbirlerine ellerindeki buğday taneleriyle vurup kafalarını yarıklarını düşündü. Bir fiske vursa uçacak olan karıncalar birbirilerini bu sopalarla, saman çöpleriyle yaralayabilirler dedi. Bir canlıya kendi ağırlığındaki bir şeyle vurursan ya ölür ya da ağır yaralanır. Uzaktaki bahçenin yanından geçen arka dikilmiş uzun kavaklara ve kendi boyuna baktı. Uzaktan görülen Salavan dağına, sonra uçsuz bucaksız gökyüzüne göz gezdirdi. Bütün gördüklerini birbiriyle kıyasladı. Galaksinin içerisinde dünyayı, ayı ve güneşi düşündü. Okyanuslar, dağlar, kırlar, şehirler bütün bunları anlamaya çalışıyordu. Okyanus bizim evden milyon tanesini yutar herhalde dedi. Coğrafya öğretmeninin derste anlattıklarını düşündü. Dünya dönüyor, hem kendi hem de güneşin etrafında dönüyor. Kendi etrafında birkaç kez döndü aha böyle dönüyor diye tekrar etti. Dönerken kafasını kaldırmamasıyla irkilmesi bir oldu. İnek komşunun tarlasının hududuna ulaşmıştı. Can havliyle koştu, nefes nefese kaldı. Tarlaya giren bir iki adım atan ineği sopayla geri çıkardı. Sırtına bir iki sopa yapıştırdı. İneği önüne kattı oturduğu yere getirdi. Güneş batıyordu. Yağmur taneleri atıştırmaya başladı ve birden gittikçe şiddetini artırdı. Hemen ineği önüne kattı, ineğin sağ sağırsına bir iki şaplak yapıştırdı, haydi çabuk karakız ıslanacağız dedi. İnekle birlikte yörepten aşağı eve doğru hızla ilerliyorlardı. Yağmur sağnağa dönüştü. İneği ahıra getirip içeri tıktı

ve ahırın kapısının zerzesini vurarak kilitledi. Doğru eve koştu. Sudan çıkmış gibiydi, sırlıslıklam olmuştu. Ninesi, oy kuzum ısladın mı dese de o hemen oturma odasına geçti. Divanın altından elbiselerinin olduğu seleyi buldu. Divanın altında üç sele vardı. Kendi selesini çekti ve hemen elbiselerini değiştirdi. Sonra gitti ninesinin dizinin dibine oturdu. Masum bir şekilde sordu.

- Nine karıncaların yuvalarına su dolar mı?
- Yok yavrum, onların yuvaları çok derinde, dolmaz.
- Onlar bu soğukta üşümezler mi?
- Yok, Allah onları öyle yaratmış, üşümezler.

Kendisi yağmurdan sırlıslıklam olmuş çok üşümüştü. Karıncaların bir kısmı da yağmuru yemişti. Onlar da çok ıslanmış olmalıydı. Uzakta kalanlar yuvalarını buldular mı diye düşünürken tilkiyi hatırladı. Tilkinin dayısının kümesini basmasını kaç kez hayal etmişti. Tilkinin tavuklara saldırmaması kaç kez gözünün önünden film şeridi gibi geçmişti.

- Ha nine dayımın kümesini basan tilkiyi gördüm. Yörepten yukarı bağla-ra doğru gidiyordu.

- Meret herhalde üzümeleri yiyor.
- O da yemekten sonra herhalde meyve yiyor.

Elinde olmadan güldü.

Geçen sene kışın ninesinin tel dolabının olduğu köşe odadaki halı aklına düştü.

- Nine geçen sene halıyı sıçan kemirmişti. Sonra eve kedi aldıldık he, dedi.

- O sıçanın ciğeri ağzından gelsin. O halıyı ben gelin gelirken kayınbabam kayınlarına at arabasıyla taşıtmış çehizimde getirip hediye etmişti. Hâlis Türkmen halısıydı.

Ninesi yaklaşık 80 yaşındaydı. 18 yaşında gelin olmuştu. Yaklaşık 60 sene olmuştu. Burada doğum tarihleri tam bilinmezdi. Filancanın hükümet olduğu zaman, Kıbrıs harbi başladığında, ya da harman vakti doğum tarihi olarak belirlenirdi. Ninesi de doğum yılını hiçbir zaman tam olarak bilmiyordu. Nine belki bizim kedi o sıçanı yemiştir, dedi. Gece oldu, dışarıda böcekler yeni bir koroya başladılar; bunlara evin içindeki cırcır böcekleri de katıldı.

Geceleyin yatağına girdi, yorganı başına çekti bir müddet daha karıncaları düşündü. Ertesi gün okul yoktu ineği şafak vakti önüne kattı ve her zaman yaydığı yere getirip seyipler seyiiplemez karınca yuvasına doğru koşar adım gitti. Karıncalara baktı. Her şey sanki dün bıraktığı gibiydi. Sadece yuvanın etrafındaki buğday tanelerinden eser yoktu. Yağmur götürmüş olmalı diye düşündü. Toprak kurumuştı, dünden sanki eser yoktu. Güneş yine obayı, tarlaları, yörebi yakmaya başlamıştı. İneğe baktı. Biraz gezeyim dedi. Bugün tilkiyi görememişti. Akşama kadar tepeye arada bir göz atsa da tilkiyi göremedi. İneği önüne kattı türkü söyleyerek, ıslık çalarak eve doğru gidiyordu. Her zaman

geçtiği it burnu çalılarına yaklaştığında birden durdu. Gözlerine inanamadı. Sallanarak giden tilkiyi gördü. Tilki sarhoş gibi yürüyordu. Tilki kehleyerek nefes alıyor, hıh hıh diye soluyordu. Önce korktu yaklaşmadı eline hemen bir sopa taş aldı. Olduğu yere çömeldi ve tilkiyi izlemeye başladı. Tilkinin ölümünü seyrediyordu. Onu kurtarmak istiyor, elinden bir şey gelmiyor olanlara anlam vermeye çalışıyordu. Artık tilkinin nefesi kesilmişti, soluk almıyor, kıpırdamadan yatıyordu. İneği önüne kattı, eve geldi. İneği ahıra tıkıp kapıyı kapatır kapatmaz eve koştu.

Nine, tilki çalının dibinde kesik kesik nefes alarak öldü.

Amma olmuş, ne kadar güzel olmuş.

Niye öyle diyorsun nine? Ne güzel tilkiydi. Bastıysa dayımın kümesini bastı bizimkini değil ya.

Neresi güzeldi zıkkımın. Hah dayın zehirli et bırakmış kümesin yanına, şafak vakti onu yemiş olmalı.

Dayısı annesinin kardeşi değildi, ninesinin kardeşıydı. Yani büyük dayısıydı. Geceleyin obadaki çınar ağacının altında çay içmek için toplanan komşular dayısının maharetinden bahsediyor, artık kendilerine huzur vermeyen bu tilkiden kurtulduklarını söylüyorlardı. O gece bir daha dayısının evine gitmemeye onunla konuşmamaya söz verdi. Bu sözünü sabahleyin bozdu. Ninesi onu dayısının yanına et dövecek dahra istemeye gönderdiğinde bu sözünden caydı. Dayısıyla konuşmak zorunda kaldı. Yengesi eve davet etti, eve girip kömbe de yedi. Dayısının evinden çıkar çıkmaz it burnu çalılarının yanına giderek tilkiye baktı. Tilkinin ağzına burnuna böcekler dolmuştu. Eline bir sopa aldı ve tilkinin katılaşmış karnına dürttü. İleri itti çekti; artık kalkamaz dedi. Tilkinin yakınları için matem günü olsa da börtü böcek için bayram günüydü. Dün yörebi şenlendiren tilkiden bugün iz yoktu ve bir daha da olmayacaktı.

Elindeki uzun sopayı at yaptı ayaklarının arasına aldı bir ucunu yere koydu ve Çamlıbel'e kırat dedi. Yörebe Çamlıbel diyordu. Cüneyt Arkın'ın Köroğlu filmini defalarca izlemişti. Kendisi Köroğlu olmuştu. Atını dört nala güneşe doğru koşturdu. Çamlıbel'e çıktı atından indi. Elini gözüne siper ederek kerpiç evlerin içinde kendi evlerine doğru baktı. Ertesi gün okul vardı. Coğrafya dersini iple çekiyordu. Eve döndü. Akşam yine ninesine her zaman dinlediği peri, dev masallarını anlattırdı. Yorganı başına çekti, hayallere daldı, uzun müddet devlerle güreşti. Gözleri bu hayal âlemine daha fazla dayanamadı ve derin bir uykuya daldı.

GÖÇ ÖYKÜLERİ

İSHAK YETİŞ

Hece Yayınları'nın Aralık 2018'de yayımlanan kitaplarından *Göç Öyküleri* 1947 yılında Hindistan'ın bölünüp Pakistan ve Bangladeş adlı iki yeni devletin kurulması sürecindeki insanlık hallerini konu alan öykülerden oluşan bir kitap.

Kitapta yer alan öyküleri Celal Soydan derleyip çevirmiştir. Bilindiği gibi Celal Soydan, Muhammed İkbal kitaplarını da kendi özgün dili Urdu dilinden çevirerek edebiyatımıza kazandıran önemli bir isim. Bu öyküler de Urdu dilinden çevrilmiştir.

Kitap Celal Soydan'ın "Hindistan Trajedisi" yazısıyla başlıyor. Yazı Hindistan'ın 1947 yılındaki bölünme sürecini anlatıyor. "Bu süreçte yaklaşık 14 milyon Hindu, Sih ve Müslüman göç etmek durumunda kalır." Bu dönemde iki milyon masum insan öldürülür. İki yüz bin kadın kaçırılır ya da tecavüze uğrar.

Kitapta, "tarafsız kalınmaya ve yapıcı olmaya özen gösteren Hindistan ve Pakistanlı Müslüman, Hindu ve Sih yazarların öykülerine" yer verilir.

Kitapta 14 yazının 19 öyküsü yer almaktadır.

Kitapta üç öyküsü yer alan Krişen Çandar; "Amritsar: Bağımsızlıktan Önce" adlı öyküsünde; Hindu, Sih ve Müslüman-

lardan oluşan binlerce kişinin 1919'da İngiliz sömürge yönetimini protesto etmesi sırasında İngiliz Hükümet askerlerince kalabalığa ateş edilmesi üzerine resmî rakamlara göre yüzlerce insanın ölmesi ve binden fazlasının yaralanmasıyla sonuçlanan "Amritsar Katliamı" diye bilinen olayları anlatır. Yazar sonradan Pakistan olan topraklarda doğar, bölünme sürecinden sonra Hindistan'da yaşar ve orada ölür.

Kitapta üç öyküsü bulunan Kudretullah Şahab, Urdu edebiyatının seçkin yazarlarından. *Ey Allahım* adlı ilk romanı mübadele döneminde yaşanan olaylardan etkilenerek yazılmıştır.

İsmet Çağatay "Kökler" adlı öyküsünde daha çok Müslüman göçmenleri anlatır. "Bedbahtlar, İngilizlerin gittiğini, giderken de yıllarca sürececek derin bir yara bıraktıklarının farkında bile değillerdi. Hindistan'da büyük bir maharet ve hassas neşter vuruşlarıyla öyle bir operasyon yapmışlardı ki binlerce kılcal damar kesilmiş ve kan nehirleri akmaktaydı. Kimsenin o yaraları dikecek gücü yoktu."

Kitabın belki de en dokunaklı öyküsü Ahmet Nedim Kasım'ın "Permişir Singh" öyküsüdür. Binlerce kişilik kabile Pakistan'a doğru ilerlerken 5 yaşındaki Ahtar anesinden koparak Sihlerin arasına düşer. Sih olan Permişir Singh eşi ve kızına rağmen ona sahip çıkarak kendi çocuğu

gibi yedirip içirir evinde. Zamanla Permişir Singh'in kızı ve karısı da Ahtar'a alışırlar. Aslında onların da bir çocukları kayıptır. Ahtar gece karanlığında, korktuğunda Kul huwallahu okur hep. Bir gün Permişir Singh Ahtar'ı annesine götürmeye karar verir, bütün gece Ahtar'ı omzunda taşıyarak tarlaların arasından yürürler. Annesinin köyüne yaklaştıklarını düşündüğü bir noktada Ahtar'ı tarlaların ortasında bırakır. Yolu ve ileride bir noktayı gösterir. Ahtar onun da gelmesini ister. O Ahtar'a Kur'an okuyarak yürümesini söyler. Ahtar Kul huwallahu okuyarak annesine doğru yürür gider.

Hindu bir ailenin üyesi olan Racandar Singh Beydi Urdu edebiyatının önemli yazarlarından. Kitapta "Lacuvanti" adlı öyküsüne yer verilmiştir, bu "mimoza çiçeği" anlamına gelir.

Ramanand Sagir'in öyküsünün adı: "Uzak Dur Bu Köle Tacirlerinden" dir. O

da Urdu-Hint edebiyatının önemli yazarlarından.

Sosyalist görüşlere sahip Sacid Reşit Hindistan'ın sosyal yapısına, ezilenlere ağırlık verir yazdıklarında. "Diri Diri Mezara" öyküsüyle kitapta yer almıştır.

Kitapta, ayrıca Selam Bin Rizak'ın "Meşale Dumanı", Upenderanath Eşk'in "Plato", Hadica Mastur'un "Beni Götür Sevgilim Al Götür", Nur'ul-Huda Şah'ın "Namütenahi Paranoia", Hayatullah Ansari'nin "Minnettar Gözler" ile Saadat Hasan Manto'nun "Açıver" ve "Soğuk Et" adlı iki öyküsü ve son olarak Zahide Hina'nın "Karah-Çi" öyküsü yer almaktadır.

Hindistan-Pakistan Öyküleri'nden sonra aynı coğrafyaya ait *Göç Öyküleri* takdire değer bir çabanın ürünleridir. Celal Soydan'ı bu çalışmalarından ötürü kutluyor, yeni çalışmalarını merakla bekliyoruz.

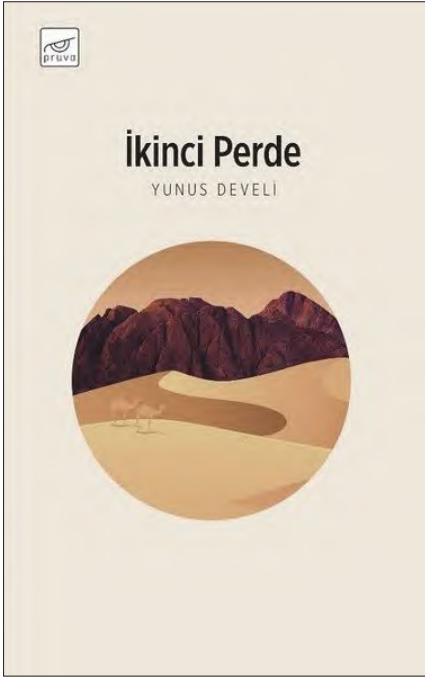
İKİNCİ PERDE

RÜVEYDA DURMAZ KILIÇ

Kitabı bitirdiğimde aklıma ilk gelen, Horatius'un ünlenen cümlesi oldu. "Ne gülüyorsun?! Anlattığım senin hikayen!"

İkinci Perde, insanın yaratılıştan son güne kadar sürecek olan var oluş hikayesini anlatmakta... Kur'an-ı Kerim'den kıssalara dayanan bu hikayeler, ilk olarak 2017 yılında *Perde* ismiyle yayınlanmıştı. Yunus Develi, çok gecikmeden 2018'de Pruva Yayınevi'nden çıkan *İkinci Perde* kitabı ile tekrar okurunun karşısında çıkmakta...

Eser, Musa kıssası ile başlıyor. İlk dört hikaye Musa'nın hayatını, peygamberlik sürecini ve bu minvalde insalık tarihinin

kırılma anlarını kısa- hikaye kurgusu ile okurunu selamlıyor. Devamında ise; Davut, Süleyman, Yunus, Yahya, Meryem, İsa hikayeleri yer alıyor. Son ve en uzun olarak anlatılan hikayeler ise Muhammed'e ait.. Kitabın yarısını oluşturan dokuz hikayede, siyer-i nebi dediğimiz peygamber hayatını aşan kurgusuyla Muhammed'in hikayesini başka bir tatla okuma imkanı buluyoruz.

İkinci Perde, peygamberleri ve peygamberlerin yaşadıklarını anlamak adına kolaylaştırıcı metinler... Bu çalışmayı, salt peygamberler tarihi olarak görmek, *İkinci Perde*'nin edebi niteliğini ıskalamak olur. Çünkü sadece olay anlatımı ya da kısa paylaşımları yoktur. Kendi içinde, yazarın da dahil olduğu, anlatımıyla olayı kavramak açısından kolaylıklar sunduğu farklı kurgulara sahip. Bu durum, kıssaları yeniden kavramayı ve başka bir okuyuş imkanıyla akılda kalıcılığını artırmayı mümkün kılıyor. Özellikle, ayet

alıntılarıyla güçlenen hikayeler, kurmaca ile gerçekliğin birbirine geçişini güçlendiriyor.

Her hikayeyi tek başına okumak, kitabın okuruna vermek istediğini yarım bırakacaktır. Bu nedenle bütün hikayeler, birbirini bütünleyen bir niteliktedir. Farklı peygamberler ve dönemler anlatılsa bile aslında hepsi, Büyük Hikaye'nin parçalarıdır.

İkinci Perde'deki diğer hikayeler ise; yazarın kendisine ait anlatılardır. Araya giren hikayelerle yazar, kendi yazma nedenlerini ve sürecini anlatır. İç konuşma şeklinde ortaya çıkan bu metinler, yazarın hikayeci olarak o zamanlara dönüp, nasıl bir zihni tanıklığa girdiğini, hikaye etme açısından yaşadığı zorlukları dile getirir.

İkinci Perde ile ilgili konuşulması gereken en önemli konu; kıssaların yazarın dilinde tekrar hikaye edilmesiyle ortaya çıkabilecek olan problemlerdir. Aslında bu, sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Çünkü bilinen ve hakikatinin korunması gereken kıssaların; aslını bozmadan, eksiltme ve çoğaltma yapmadan yeni bir hikayeye dönüşmesi, edebi bir forma sokulması kendi içinde riskler barındırmaktadır.

Kıssanın lügat tanımına baktığımızda; geçmiş peygamber ve kavimlerle ilgili Kur'an'da anlatılan ibret verici hikayeler denilmektedir. Yani bu eksende, *İkinci Perde*'yi hikaye içinden çıkan hikayeler olarak görmek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, hikaye kurma konusunda yazar, önemli avantajlara sahiptir. Kıssalar üzerinden kurulan bu hikayeler yazara, yazı malzemesi açısından kolaylıklar vermektedir. Fakat hassas nokta ise; okurun hep bildiği bir kıssayı, yeniden okura başka bir söyleyişle sunabilmek, kıssalardan çıkacak

hikmetleri çoğaltabilmek tamamen, yazarın yazma yeteneğine bağlıdır. İkinci Perde de bunun başarıldığını görmekteyiz.

Kur'an okumanın kendi içinde teknikleri ve sahip olunması gereken ön bilgileri vardır. Ayetlerin iniş sebepleri, o dönemin kültürel, siyasi, sosyolojik hayatı vb durumlar, bu okumaların içindedir. Aynı şekilde, peygamber kıssalarını daha doğru anlamak ve akılda kalıcılığını artırmak için de aynı yöntemlere ihtiyaç vardır. İkinci Perde, okuruna bu kolaylıkları sunmaktadır ve kıssaların içselleşmesini, anlamlandırılmasını ve pekişmesini sağlamaktadır.

Yazının girişinde de belirttiğimiz gibi; bu bizim hikayemiz. İnsan, nasıl bir hikayenin içinde yer aldığını ve o son gün gelinceye dek, bu hikayenin hep akmaya devam ettiğini yeniden fark ediyoruz.

İkinci Perde'nin sonlarında yer alan ve perdeyi kapatan yazarın bu cümlesi, aslında tüm hikayemizin ne olduğunu göstermektedir.

"Hikaye sesle başlıyordu çünkü. Tanrı 'Kün!' dediğinde başlıyordu bütün hikaye. Önce göklerin sonra yerin ve sonra insanın hikayesi!"

DELİ TOMARI

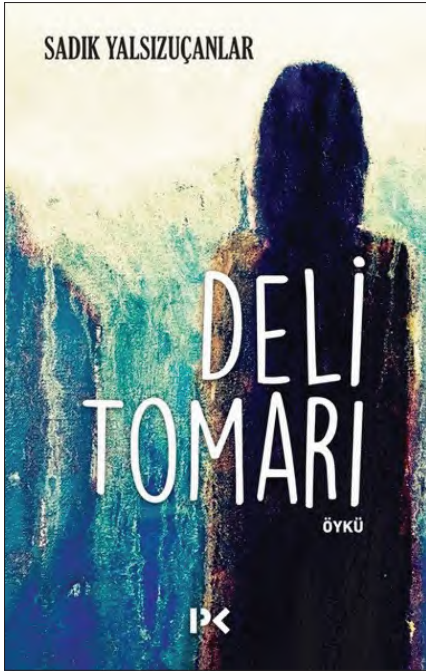
YUNUS NADİR ERASLAN

Öykümüzün usta kalemlerinden Sadık Yalsızuçanlar'ın 2018'in sonlarında elimize ulaşan *Deli Tomarı* adlı eseri aklın çok uçlarında gezinen deli dediğimiz kulların dünyasına öykünün imkânlarını kullanarak kapı aralıyor. Öykünün imkânlarını kullanarak dedimse, buradan

kurmaca dediğimiz zekânın oyunlarından uzak durarak, olanca saflığı ve doğallığı içinde barındıran bir dille anlatılmaya çalışılıyor bu dünya. Bu dünya için kalbin akla egemen olduğu bir dünya da diyebiliriz. Zira akıl dediğimiz olgunun, şimdilerde insanın karşılaştığı problemlere pratik çözümler üreten ve faydacı bilgileri parlatarak sunan, insanı maddenin karşısında olabildiğince küçülten bir yeteneğin adı olarak anlamı iyice daraltıldı günümüzde. Delilik ise bu akıl tarafından adeta patolojik bir olgu olarak kabul ettirildi bize.

Eser tam da buradan yola çıkarak aklın hesaplarını alt üst eden öykülerle deliliğin bizatihi öznesinin hikâyesini sunarak bir anlam arayışından ziyade yıktığımız değerlerin, körelttiğimiz vicdanların onlarda hâlâ dipdiri durduğunu bize söylüyor. Eserin kapağını açtığımızda karşımıza çıkan "Delilik az akılla olmaz." sözü tüm bildiklerimizi âdeta yıkıyor. Burada yıkmak sözcüğünü olumsuz anlamda kullanmıyorum; aksine yeniden inşa etmek yıkmakla başlar. Bize onların aklını kaybettiklerini düşündüren onların davranışları, yaşam biçimleri, bizim değer verdiklerimize onların asla değer vermemesi olsa da onların bizim hakkımızda ne düşündüğünü bilemeyiz hiç. Oysa Yalsızuçanlar *Deli Tomarı*'nda delilerin gözüyle bizim dünyamıza bakmaya çalışıyor. Eserde öyle hikâyelere yer veriyor ki, bu hikâyeler insanın en yalın halinin delilik olduğunu düşündürüyor.

Dünya nimetlerini şöyle elinin tersiyle itip terk etmek kolay mı ya da akıl kârı mı? Günümüzde bu sorunun cevabını bulmak zor gibi gözükse de insanın en yakınında duran delilere bakması ya da eserdeki delilerin gerçek hikâyelerini okuması o çet

refilli sorunun cevabını bulmayı kolaylaştıracaktır diye düşünüyorum.

Eserin ikinci bölümünde genelde gazetelerin üçüncü sayfalarında yer bulan insanların gözünden kaçan fakat gerçek olayların aktarıldığı haberlerin hikâyesini derlemiş Yalsızuçanlar. Toplam altı kısa öyküden oluşan bu bölüm müntehir hikâyelerini konu ediniyor. Acının insanı ne denli dönüştürdüğünü anlamaya çalışıyoruz bu bölümde. Zarifoğlu'nun "Ne çok acı var!" cümlesiyle, Seneca'nın "Küçük acılar konuşabilir ama büyük acılar dilsizdir." cümlesi dünyadaki tüm acıların akraba olduğunu düşündürüyor. Yine deliliğe dönecek olursak acının terbiye ettiği; belki de acının açtığı yolda yürüyendir deli.

Eserin üçüncü bölümü bir uzun hikâyeden oluşuyor. Timur hikâye kişisi ile Ferdi hikâye kişisi arasında geçen olay

akışına eşlik eden uzun bir musiki anlatısı da diyebiliriz. Yine bu bölümde de Yalsızuçanlar gerçek hayat hikâyelerini kurguya yedirerek anlatıyor. Âyine-i Devrân adlı bu bölüm tam da ismiyle müsemma bir erenler geçidi olmuş. Kimler yok ki Neyzen Baba, Ali Nutki Dede, Şeyh Galip, İtrî, Fethi Baba, Çetin Öner, Hafız Kani Karaca... Liste uzayıp gidiyor.

Profil Kitap'tan elimize ulaşan eser, aşkın, acının ve deliliğin birbirine akraba olduğunu gösteriyor. Eserin okuruna ulaşması dileğiyle...

ÖLDÜĞÜM İÇİN ÖZÜR DILERİM

Ayşe Yazıcı Yavuz'un bu ilk kitabı Edebiyat Ortamı Yayınları'ndan çıktı. Oldum olası öykü kitaplarını elime aldığım da kitaba adını veren öykünün olup olmadığına bakarım. Kitabın yedinci öyküsü "Öldüğüm İçin Özür Dilerim Anne" başlığını taşıyor. Hemen ilk aklıma gelen soru ise kitabın adındaki bu eksiltmenin bir baskı hatası mı, yoksa yazarın bilinçli bir tercihi mi olduğu idi. Daha fazla düşünmeden okumaya koyuldum. Öyküyü çok dağınık buldum. Anlatıcı koku üzerinden babayı ötekileştiriyor adeta. Aynı zamanda kokunun zihinde uyandırdığı etkileri ve çağrışımları bilgi malzemesi olarak metnin çeşitli paragraflarına serpiştirerek okuru hoş ve hoş olmayan koku üzerinden bir ruh halini anlamlandırmaya götürüyor ama öylece ortada bırakıyor. Anlatıcı eril bir dil kullanmasına karşın kadınsı hassasiyetleri de barındırıyor. Baba figürü belli belirsiz anlatılmasına karşın bir cinayet sebebi olarak karşımızda duruyor sanki.

Öykünün finalinde de bu belirsizlik hâkim. Bir intiharla bitiyor sanki...

Yavuz'un anlatının ihtişamına kapılıp kurguyu perdelediği birçok öyküsü aceleyle kaleme alındığı izlenimi uyandırsa da gerek okuma zevki gerekse kurgu bütünlüğü açısından kıvamını bulan öyküleri de yok değil. Hemen aklıma gelen "Kızıl Gonca" adlı öyküsü için öykünün temel dinamikleri ve anlatım tekniği açısından eserin en nitelikli öykülerinden biri olduğunu söyleyebilirim. Alzheimer hastası bir babanın dramını konu edinen öyküsünde yazar hem karakter yaratma hem de o karakterin yaşadığı duygudurumunu ve atmosferi okura iletme açısından başarılı bir sunum sergiliyor.

Hayat Sitesi Elli Sekiz Numara adlı öyküde adından da anlaşıldığı üzere apartman kültürü ile mahalle kültürü başarılı bir karşılaştırma ve olay akışıyla verilmiş. Modern insanın bireyselleştikçe eşinden

ve çocuklarından koparak ne denli duyar-sızlaştığını, ötekiyle olan bağıını kopardığını, farklı yaşantılardan kısa sahneler sunarak anlatıyor. Eserin ilk öyküsü de yine çarpıcı ve sürükleyici. Eşinden aşırı şiddet gören Canan karakterinin imdadına yine geleneksel olan, bozulmamış bir aile yetişiyor. Cana dokunan acıtıcı bir öykü.

Kitap on üç öyküden oluşuyor. Bütünlüklü olarak baktığımızda öykülerin çoğunda konunun malzemeye, anlatımın konuya feda edildiği öyküleri görüyoruz. Bu durumu yazarın aceleciliğine yoruyorum. Zira Yavuz öykü hamuru olan bir yazar. İkinci eserini merakla bekliyorum.

UNUTULMAYAN

FATMA AYDAR

Cihan Aktaş'ın "*Kişisel veya toplumsal fay hatlarını konu ettiğim uzun öyküleri bir araya getirdim.*" dediği son öykü kitabı *Unutulmayanlar* İz Yayınlarından çıktı.

Kitapta siyasi ve toplumsal tıkanmalar yüzünden sık sık ötekileştirilerek kutuplaşan, aralarında derin çatlaklar oluşan insanların unutulmayanlarına dair hikâyelerini okuyoruz. Sürekli içe doğru göç eden, susturulan bu toprağın insanların unutulamayanları kimi zaman bir dava, kimi zaman babadan kalma bir ev, bir hayal veya gizliden ve gidişlerle terbiye edilmiş bir aşka okura sunuluyor.

12 Eylül 1980 sürecinde toplum ve birey hayatını şekillendiren siyasi ve kültürel hareketlenmenin odak noktasındaki kadın olgusu son dönemlere kadar Aktaş'ın hemen hemen bütün öykülerinin çıkış nokta-

olmuştur. Özellikle dindar kadının sosyal hayattaki konumu, devlet, toplum ve aile kısılacı arasındaki kısıtılmışlığı, inançlı insanların özellikle kamusal alandaki mücadeleleri öykülerin temel konularıdır.

On bir öykünün yer aldığı kitapta dindar kimlikleriyle öne çıkan kadınların hikâyelerinin yanı sıra, geçmişle bitirilememiş hesaplaşmaların, sesin en kısık haliyle ulaşılmamış hayallere atılan çılgınlık, arayışın, korkuların, geçmiş zaman içinde kayboluşların, aşkın uzağına düşmüş beklemeleşlerin, ideolojik saplantıların ve yakın tarihin canlı şahitliğini yapmış darbe girişimlerinin öykülerini okuyoruz.

“Herkes Aynı Kişi Gibi Burada” adlı öykü, yıllar önce İstanbul’a gelen temizlik işçisi Elmas’ın hep görmeyi arzuladığı Boğaz Köprüsü’ne 15 Temmuz darbe akşamında ilk ve son defa gidip tanklara kafa tutmasıyla sosyal konumu ne olursa olsun kadının fedakarlığı ve kahramanlığının örneği sunuluyor okurlara.

İdeolojik baskıların sadece dinî olgular üzerinde değil kültürel kimlikler üzerindeki yıldırıcı ve yıpratıcılığı sonucunda ana dili Kürtçe ‘yi konuşamayan Murat’ın dramına ve geçen yüklü zaman içindeki değişimine “Pasajın Sesleri”nin kahramanı bir kadının aktarımıyla şahit oluyoruz.

Seksenli yıllardan bu yana Türkiye’de farklı aralıklarla ama daima gündemde olan başörtü meselesi, “Büyüsü Eksik Bir Orman Masalı”nda belki de bilinmeyen ve pek de dile getirilmeyen en ürpertici haliyle kurgulanmış. Liseli kız öğrencilerin okulda başörtüsü yasağına karşı yaptıkları eylemde polisler tarafından toplanıp Belgrad Ormanları’na bırakılması sonucu eve sağ salım dönebilme mücadelesinin öyküsü.

Cihan Aktaş’ın öykülerinde alışık olduğumuz tavır alma ve taraf olma duruşunu *Unutulmayan*’da da görmek mümkün. Böylesi uzun öykülerin hatırı sayılır bir sadelikte ve duru bir dile sahip olması usta bir kalemin ürünü olduğunun göstergesidir.

Aktaş’ın öykülerinde insanın bütün gerçekliğini görmek pekâlâ mümkündür. Şehir ve mekânla bütünleşen insanın karmaşık yapısını, iç dünyasında yaşadıklarını farklı hallerde bize yansıtan öyküler. Belki de bizim aslında birebir yaşadığımız, tanık olduğumuz, yanı başımızda bulduğumuz ama bir türlü ayırımına varamadığımız, hafızamızın en kuytu yerlerinde terk ettiğimiz insan hallerinin öyküsü.

Cihan Aktaş’ın son öykü kitabında genel manadaki ortak vurgu, bölünmüşlük ve parçalanmışlıklara rağmen hafızalardaki hatıraların, mekânların, olayların ve bunların mimarı insanların, zamana kurban edilerek unutulmaya terk edilmemesidir.